EL TEMPS

30 setembre 1991

Amb el fascicle núm. 17, el còmic i els jocs.

Any VIII - No. 380 - Setmanari d'informació general - 350 Ptes.

Exclusiva: EL TEMPS a Croàcia

Sota el foc serbi

Alcohol i multinacionals

L'informe secret de l'OMS

Entrevista a Àngel Colom

"El 2000, independents"

Soler Padró

Història d'un oportunista

TIRANT LO BLANC

Per a compartir quelcom més que la Mediterrània

Caixa de Catalunya li ofereix compartir, a més a més del mar, uns serveis molt especials per a Vostè. Pregunti per:

- SERVEI FAMILIAR
- PLA DE PENSIONS
- PLA DE JUBILACIÓ GARANTITZAT
- COMPTE VIVENDA
- COMPTE I LLIBRETA A LA VISTA
- COMPTE INTERÈS ESPECIAL
- LLIBRETA A TERMINI
- LLIBRETA CESSIÓ D'ACTIUS
- SERVEI ESTRANGER
- SERVEI DE VALORS
- TARGETES DE CRÈDIT
- CAIXERS AUTOMÀTICS

... i molts més

CAIXA DE CATALUNYA

VALÈNCIA-CENTRE.
Ruzafa, 8. Tel. 352 41 59
VALÈNCIA-COLOM.
Colom, 33. Tel. 352 81 23
VALÈNCIA-MERCAT RUZAFA.
Plça. Dr. Landete, 8. Tel. 374 60 72

ALACANT.
Av. Federico Soto, 14 Tel. 520 46 06
BENICARLÓ.
Av. Pío XII, 5. Tel. 47 26 03
CASTELLÓ-PLAÇA FADRELL.
Av. Casalduch (Cant. Foia) Tel. 23 89 46

GANDIA.
Pg. de les Germanies, 55 Tel. 286 37 41
VILA-REAL.
Av. de la Mura, 27 Tel. 53 30 91
VINARÓS.
Plça. de Sant Valente, 2 Tel. 45 57 14

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Plaça de Caterina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 96.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
PRESIDENT: Rafael Mansanet.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Oriol Castanys.
SUBDIRECTOR: Miquel Alberola.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Jordi Sebastià (*Cap de redacció*), Ismael L. Belda, Ignasi Pellicer, Lola Carrasco.
REDACCIÓ BARCELONA: Assumpció Maresma (*Cap de redacció*), Eduard Company, Xavier Duran, Oriol Malló, Pere Martí, Sílvia Monfort, Eduard Voltas i Mercè Montoliu.
REDACCIÓ MALLORCA: Miquel Payeras.
CORRESPONSALS: M.C. Grau (Andorra), Cinta Bellmunt (Tarragona), P. Alberola (Alacant), Xevi Planas (Girona), Univers Bertrana (Perpinyà), Judith Casaprima (Lleida), Antoni Albalat (Castelló).
FOTÒGRAFS: Joan Celià, Rafa Gil, Jordi Morera.
IL·LUSTRADORS: Salva Llosà, Sento.
RÚBRIQUES: Jordi Ballo, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Joan F. Mira, J.J. Pérez Benlloch, Josep M. Sanmartí.
COL·LABORADORS: Andreu Alfaro, Adolf Beltran, Francesc Bueno, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Carles Capdevila, Antoni Castel, Jaume Comellas, Santiago Cucurella, Martí Domínguez, Llibert Ferri, Vicent Franch, Carles Gàmez, Manuel Garcia, J.L. Guarner, Juan M. Jàtiva, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, J.V. Marquès, Josep Morell, Sergi Pàmies, Josep M. Pasqual,Vicent Partal, Toni Picazo, Eva Piquer, Miquel Porta Perales, Modest Prats, Pilar Rahola, Antoni Reig, Màrius Serra, Josep Lluís Sirera, Lluc Soler, Marc Soler, Ferran Torrent, X.R. Trigo, Lourdes Toledo, Daniel Hermosilla.

ARXIU: Jesús Prats (Fotografia).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Jordi Enguix (Cap de publicitat), Pole Position (Catalunya) (93) 302 26 61. Fax: (93) 317 83 45. Oh-Fek, Comunicació i Marketing (València i Balears) (96) 369 66 01
SUBSCRIPCIONS: Begonya Pardo.
PRODUCCIÓ: Francesc Sellés i Josep Agustí (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Faust Ripoll (Edició), Rosanna Puchades (Textos).
DISSENY: Enric Satué.

FOTOMECÀNICA: Garbí Casa Editorial SA, Afión, Selecrom.
IMPRESSIÓ: Gràfiques Morvedre.
DIPÒSIT LEGAL: V.853-1984
Sol·licitat control d'OJD
Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímic, electroòptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

Ensenyament: la regressió

És ja quasi una tradició que cada començament de curs represente un grau més o menys intens de conflictivitat: professors en precari, alumnes sense plaça, escoles sense acabar, tot allò que se'n podria dir els problemes *normals*. Cada principi de curs, també, és freqüent que es plantegen conflictes de més abast, que poden anar des del finançament dels centres privats concertats fins a les condicions laborals dels ensenyants. Aquest any, però, els inicis del curs 1991-1992 han estat considerablement pacífics en tots els territoris de l'estat, tant els que depenen de l'administració central com en els que tenen competències plenes en matèria educativa. Un principi de curs tranquil –fora d'incidents puntuals–, excepte al País Valencià.

El conflicte, que s'ha manifestat en dos fronts diferents, té el seu origen en una decisió fonamentalment pressupostària, és a dir, fonamentalment política i de prioritats: estalviar-se un grapat de milions, i estalviar-se'ls en el punt de menor resistència, que és el de la contractació de professorat. La vaga dels centres d'ensenyament concertat té aquest origen, i no cap altre: s'ha decidit que *sobren* unitats, i que per tant sobren professors. Quan el nombre d'alumnes per classe es manté sistemàticament en nivells màxims –en contra dels més elementals conceptes de *qualitat*–, la Conselleria d'Educació continua pensant que reduir-los és un luxe inabordable. Per tant, han de sobrar professors. A l'ensenyament públic, i molt especialment als instituts i als centres de Formació Professional, el criteri és el mateix: el mínim de matèries optatives, el màxim d'alumnes per grup, el màxim d'hores per professor...i qui *sobre*, al carrer. Ja han fet el càlcul dels milions que s'estalvien amb aquest inesperat salt endarrere: no són molts, però sembla que són prou per a justificar les mesures de l'ordre del 29 de juliol passat, que empitjorava radicalment les condicions del conjunt del professorat. En especial, l'augment d'hores docents dels equips directius representa inevitablement una disminució del temps disponible per a l'organització de totes aquelles activitats que fan d'un centre docent alguna cosa més que una instal.lació per a impartir el màxim d'hores de classe amb el mínim de personal. L'objectiu real, als instituts de Batxillerat i de F.P., és el mateix: no contractar nous professors, i si pot ser, reduir encara més les plantilles. Estalviar diners, a canvi de crear el malestar més profund que s'ha vist en molts anys entre un professorat ja profundament desmoralitzat per polítiques permanentment restrictives. A canvi, també, de fer inviables la major part de les opcions complementàries i extraescolars dels estudiants. A canvi de retrocedir dràsticament en qualsevol aplicació del concepte de qualitat educativa.

No és un problema gremial dels ensenyants, o d'un sector dels ensenyants: és, cal repetir-ho, una decisió de transcendència política. Una indicació de quin és el valor que s'ha donat a les condicions reals de treball del professorat, i a l'oferta real de possibilitats als alumnes. I és, cal repetir-ho també, un conflicte i un problema que es manifesta concretament al País Valencià en virtut d'unes decisions concretes de la Conselleria d'Educació i Ciència. Només ací, per exemple, han presentat la dimissió més d'un centenar d'equips directius, i no ho han fet per frivolitat precisament. Sembla que són problemes que no s'han plantejat ni al territori que depèn directament del Ministeri –com són encara les Illes–, ni al Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Ningú no ha pensat, allà, a fer passos endarrere en les millores ja aconseguides, ningú no ha pensat a empitjorar una situació que encara ha de millorar molt. Ací, sí que ho han pensat, i ho han imposat implacablement. Potser, per necessitat i per pressió, hauran d'arribar a algun compromís. Però el mal ja està fet: ja ha quedat ben clar quines coses els importen i quines no.

SUMARI 380

30 setembre
Any VIII-Núm. 380
Setmanari
d'informació general
350 Pts.

ACTUALITAT

12 Oriol MALLÓ

La guerra més salvatge.
EL TEMPS en primera línia de combat.

18 A. MARESMA P. MARTÍ

"L'any 2000, independents".
Entrevista a Àngel Colom.

21 Jordi SEBASTIÀ

Informe secret de l'OMS.
Les multinacionals fan impossible la lluita contra l'alcoholisme.

24 Miquel ALBEROLA

Herr profesor, herr doctor, herr conseller.
Entrevista amb Andreu López, conseller de Cultura

PAIS

27 Miquel PAYERAS

El fantasma des Castell.
Una moció de censura amb origen en el municipi des Castell.

29 Eduard VOLTAS

Història d'un oportunista.
Soler Padró, advocat i moltes coses més.

32 Miquel PAYERAS

Possible venda del 'Diario de Mallorca'.
Interrogants en el panorama de la premsa mallorquina.

INTERNACIONAL

38 Vicent PARTAL

Estònia, finis Balticae.
Notes de viatge (i 3).

SOCIETAT

44 L'EUROPEO

"Nikita Khrúixtxov era a les barricades".
Entrevista en exclusiva a la filla de Nikita Khrúixtxov.

47 A.ROMAGUERA O.CORTACANS

Al marge de la llei.
Els protagonistes dels fets de Tàrrega.

EL TEMPS

CULTURA

52 Ignasi MORA
"Iugoslàvia no es mereix un destí tan cruel".
Entrevista a Predrag Matvejevic.

57 Xim FUSTER
La segona oportunitat.
L'editorial Moll se salva de la crisi.

58 Assumpció MARESMA
"La literatura catalana no és exportable".
Entrevista al filòleg Josep Murgades.

LLIBRES

65 **LLIBRES**

CIÈNCIA

66 Xavier DURAN
La ciència de la Unió.
Política i economia afecten la recerca.

ECONOMIA

72 Ignasi PELLICER
Pares, prepareu les butxaques.
Una aproximació a les despeses d'escolaritat.

75 Dolors TERRAZA
Les fires no es fan en un dia.

77 Carles CAPDEVILA
Joan Gaspart, bossa i Barça.
Entrevista.

TIRANT

83 **Els jocs del Tirant**

PERDRE EL TEMPS

85 **Perdre el temps**

OPINIÓ

10 J.J. P. BENLLOCH J. SANMARTÍ
Opinió.
Tipus perillosos.
La mà dreta del PNB.

11 V. PARTAL F. ESTAPÉ
Opinió.
Homenatge a un suïcida.
¿S'esquerda un altre mirall?

36 S.CUCURELLA A.PONS
Idees.
Llengua i societat.
De corre-bous, tradicions i parlamentaris despistats.

96 P. CALDERS R. BARNILS
Opinió.
Fi de temporada.
¿Serbis contra serbis?

97 M. ALBEROLA J. BALLÓ
Opinió.
Quadre clínic.
Wolf.

98 Joan Francesc MIRA
Contrapunt.
Aprendre alemany.

HUMOR

el PERICH

el PERICH

ENQUESTA

¿"La Model" és una presó turca?

Per què hem de fer aquest ús ofensiu dels adjectius? Per les notícies que tinc de la misèria moral de la "Model", de la indignitat i degradació a què s'hi condemna els reclusos i de la inhumanitat en què s'hi viu, he arribat a la conclusió que es tracta d'una presó espanyola. No cal embolicar-hi els turcs per a ben res.

Modest Prats

L'única experiència carcerària que atresore m'ocorregué a la dècada dels setanta, quan una colla de municipals em tancaren a la presó de l'ajuntament d'Alfafar per "gamberrisme" i per faltar el respecte a les autoritats, segons la nota oficial, encertada si he de ser franc. Només vaig passar-hi una nit, però a mi em semblà una eternitat. La conclusió és que potser totes les presons s'assemblen en la confusa noció del temps. En això, la "Model" i una presó turca deuen ser iguals. Pel que fa a la resta, no veig la necessitat d'insultar els turcs.

Ferran Torrent

Segurament, la pregunta seria més encertada si preguntéssim als reclusos de la "Model" si preferirien complir la seua condemna a les presons turques, i segurament contestarien que sí.

Josep-Vicent Marquès

La "Model" és, bàsicament, una patata calenta que va ser transferida a la Generalitat quan ja es trobava en estat d'extrema degradació. De fet, és una herència que costarà molt de temps i de diners de sanejar mínimament. Però, sobretot, representa l'exemple més patètic del tigre de paper que és el poder de la Generalitat: competència, però alhora constants interferències estatals; capacitat d'intervenció, però manca de recursos econòmics. La "Model" no és una presó turca. És molt pitjor, és encara una presó del franquisme.

Pilar Rahola

CARTES

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim trenta ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

¿Què vol dir, senyor Felipe?

Al Telediario del migdia del passat 14 de setembre, el president del govern espanyol va dir que els moviments nacionalistes d'aquests dies havien estat molt moderats ("¿no ho troben també vostès?", demanava als periodistes que l'interrogaven). Això, per mi, vol dir dues coses: que ho dóna per acabat, per cancel.lat (va dir que "havia estat"), i també que s'esperava una sotragada més forta. ¿Per què deu ser que s'esperava més marxa? ¿Tenia motius per a esperar això? ¿Per què no ens n'havia informat abans, d'aquestes expectatives?

Si vol que li digui la veritat, no entenc res.

Xesca Ensenyat
Port de Pollença (Mallorca)

Rellegir Cioran

Durant aquesta veritable revolució russa que estem vivint ara, he rellegit Cioran, un filòsof romanès establert des de fa molts anys a París.

I, concretament, el capítol "Rússia i el virus de la llibertat", que trobareu en el seu llibre titulat *Història i utopia*. Unes breus pinzellades, extretes d'aquest capítol, donaran fe d'aquest autor, lúcid i profund, que ha arribat a la conclusió que "l'home és un error de la naturalesa". Segons ell, el poble rus és religiós i per separar-se d'Occident va escollir l'ortodòxia i conclou que els cismes i les heretgies són nacionalismes disfressats. Després d'una cura forçada d'universalisme (marxisme), es russificarà de nou en profit de l'ortodòxia. Qualsevol poble d'envergadura que adopta una idelogia estranya a les seves conviccions, l'assimila i la desnaturalitza. Rússia no s'ha acontentat mai amb desgràcies mediocres; es deixarà caure sobre Europa per fatalitat física, per l'automatisme de la seva massa, per la seva superabundant i mòrbida vitalitat, tan propícia a la creació d'un imperi. I finalment arriba a la conclusió que Rússia té, entre les seves mans, el destí d'Occident.

Raimon Vancells
Barcelona (el Barcelonès)

Catalunya Ràdio: ràdio nacional del Principat

Sóc un oient de Catalunya Ràdio. L'escolte quotidianament, no sols en la programació diürna sinó també en la nocturna. Trobe que és una ràdio ben feta, amb bons programes, variats, que donen una informació ràpida, verídica i eficaç. A més, és una ràdio que no és manipulada pel govern espanyol.

Un dels aspectes que no m'agraden gaire d'aquesta emissora és que, mentre ens dóna molta informació sobre les comarques del Principat, la informació de les comarques del País Valencià, la Catalunya Nord i les Illes és escassa. Demane que en la seua programació s'incloga informació de la resta de les comarques dels Països Catalans, ja que ací som molts els que l'escoltem.

Josep Huerta
Llíria (el Camp del Túria)

D'idioteses i crims estratègics

Ja em perdonareu pel fet que un practicant de la sociolingüística gosi opinar sobre estratègies polítiques, però l'article de Ramon Barnils m'obliga a mullarme políticament. Una persona pública com vostè ha de ser més rigorós, i saber matisar el raonament i el ventall de possibilitats, i més si es tracta de la lletra escrita i pública.

Estic d'acord amb la raó profunda de Barnils: hem de respectar que cada territori català faci el seu camí. Però ha de ser un camí de progressiva convergència i això no té per què dificultar la creació d'agrupacions de l'únic partit independentista parlamentari en qualsevol punt de la nostra nació.

Si en el seu moment es creen al País Valencià i a les Illes nous partits amb vocació política –de govern– de caràcter independentista i inequívocament catalans, ¡molt benvinguts! I és evident que les estructures prèvies d'ERC que hi pugui haver en aquests territoris no sols no dificultarà el naixement d'aquestes organitzacions sinó que contribuirà al seu impuls. El trist paper de l'UPV no em serveix per donar-los un xec en blanc. És evident que al País Valencià no funciona ni l'independentisme extremista ni el nacionalisme tou i desorientat d'esquerra, però pot funcionar un partit netament valencià que tingui per objectiu avançar cap a la independència de tota la nació. Perquè ni al País Valencià ni a les Illes ni hi ha cap tercera via entre la nació catalana i la integració espanyola.

Senyor Barnils, faci el favor de mirar el cas de Lituània i de totes les lituànies i s'adonarà que una cosa no treu l'altra: el seny i la radicalitat han d'anar units i dosificats. L'única opció que ja no ens aprofita és el regionalisme.

Jordi Solé i Comardons
Barcelona (el Barcelonès)

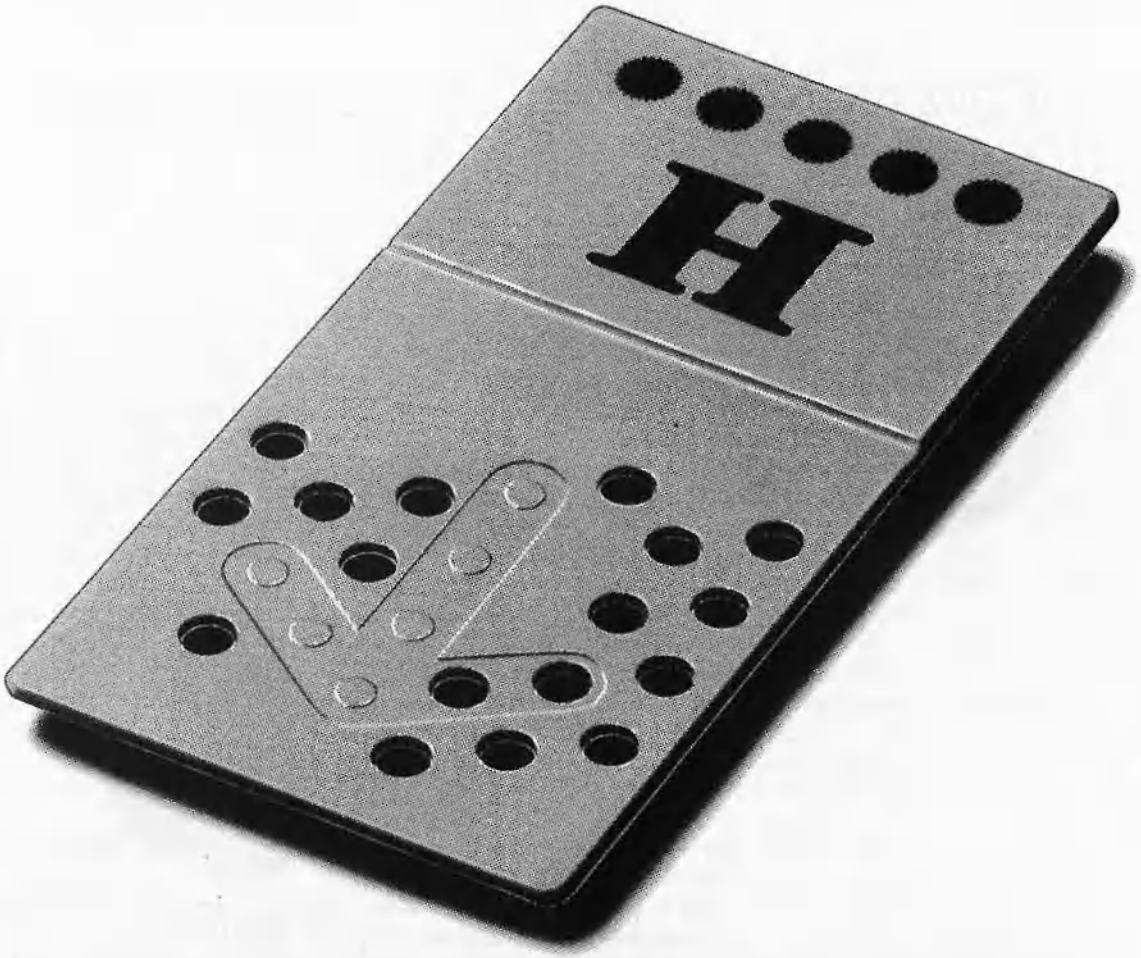
Atorgats els premis del concurs d'estiu d'EL TEMPS

Tres dones tres han estat les afortunadores guanyadores del concurs d'estiu d'EL TEMPS.

Entre el miler de cartes rebudes amb els vuit números, les butlletes signades per dues estudiants i una professora van ser les escollides, després dels moments d'emoció natural, sota la supervisió legal del notari valencià Federico Barber, els arribava el premi per la seua fidelitat estiuenca.

I per tal de despertar tota mena de sospites, els premis s'han repartit per tota la nostra geografia d'una manera equànime: de les motos Honda model VISION NE-50,una anirà al Principat,i l'altra, a les Illes. El viatge per a dues persones al Marroc, per tant, no podia anar més que a una població del País Valencià. La casualitat, l'atzar, les úniques forces en joc en aquest sorteig, han volgut repartir la sort, ja que no entre els sexes, com a mínim entre les terres del nostre domini

Vaja des d'ací la nostra enhorabona a les premiades que, i ara sí, han estat: amb una moto cadascuna, Margalida Palau Pascual de Palma i Noemí Giribert Bernat de Vilanova de Bellpuig i amb el viatge al Marroc, amb la parella que trie. Maria Josep Gomar Francés de la Pobla del Duc. ¡Que ho disfruteu!

LA FEINA BEN FETA AL TURISME.

La feina ben feta al turisme vol dir modernitzar els establiments, millorar la qualitat dels serveis, diversificar l'oferta, incrementar l'oferta complementària i professionalitzar al màxim tots els professionals del sector.

Per aconseguir-ho, vostè no està sol, i per això la Generalitat l'ajuda amb iniciatives com les següents:

- Programa d'inversions per a la modernització dels allotjaments turístics.
- Programes de creació i millora d'allotjaments turístics a l'interior i a la muntanya.
- Programes de turisme de neu: estacions d'esquí.
- Programes de construcció, ampliació i millora de les instal·lacions nàutiques i dels ports esportius.
- Programes de creació i potenciació d'ofertes turístiques especialitzades: camps de golf, parcs aquàtics, turisme d'aventura.
- Programa de formació i reciclatge dels professionals turístics.

Si en vol més informació, adreci's al Servei Territorial del Departament de Comerç, Consum i Turisme de la Generalitat de Catalunya, Rambla Vella, 78, 1r. 1a. 43003 Tarragona.

Perquè tant la Generalitat com vostè sabem que la feina ben feta al sector turístic no té fronteres.

GENERALITAT DE CATALUNYA

CATALUNYA UN PAÍS D'EUROPA

OPINIÓ

Tipus perillosos

Els detinguts han estat qualificats de perillosos per la policia, tot i que en dues ocasions van arribar aferir les seues víctimes. Les armes utilitzades eren sempre un coltell, una escopeta de canons retallats i dos revòlvers", escriu un cronista valencià de successos, el qual especifica que el botí per cada robatori oscil.lava entre 15.000 i 200.000 pessetes. És a dir, puntualitzem, una cosa moderada.

Hem arribat al punt en què uns individus armats fins a les dents no han de causarnos por mentre no deixen darrere seu una reguera de morts o ferits esventrats. L'*estirada*, l'atracament i fins i tot la violació no són raó suficient per a provocar l'esbombada alarma social, ni tan sols per a posar-ne lloc segur els practicants, més que més si aquests temperen les seues exaccions.

No pense dir que ens hem habituat a viure perillosament. Sona a feixistada i, a més, és mentida. Ningú no s'acostuma al despullament i a la por. Però el fet cert és que al País Valencià s'ha disparat la collita delictiva i resulta increïble com és d'imperceptible la reacció del veïnat i la del mateix govern. Tret, és clar, de les tribunes conservadores que periòdicament s'exclamen enèrgicament, i sovint amb raó. La insegurat ciutadana és de les seues banderes polítiques més preades i és indubtable que està feta unes bragues.

L'esquerra continua sense saber què fer amb aquest problema, ja que amb cada decisió que adopta ho deixa pitjor. El seu és proposar explicacions sociològiques i psicologistes. Foc d'encenalls.

En realitat, d'aquesta insensibilitat generalitzada només ens distrau la Memòria anual de la Fiscalia General de l'Estat quan ret comptes de la criminalitat i en quantifica els augments, vertaderament espectaculars per aquestes terres en algun dels seus capítols. Però com que el personal no llig la premsa, tampoc no se sobresalta. I per si això encara fóra poc, la víctima sempre és l'altre.

D'aquest clima de meninfotisme i impotència just és salvar la ciutat de Castelló, on sembla que la delinqüència es bat en retirada. Després d'uns anys daurats amb un ajuntament socialista , ha ensopegat amb un regidor popular i obstinat que hi fica mà. A Castelló, afortunadament, un tipus armat amb revòlver i navalla ha recuperat la seua condició de molt perillós.

J.J. Pérez Benlloch

La mà dreta del PNB

La ruptura del govern nacionalista basc ha alleugerit enormement la pressió sobre Madrid dels últims dos mesos. Els comentaristes de la capital creuen que l'esclat entre nacionalistes és degut bàsicament a un error garrafal d'Eusko Alkartasuna que ha volgut fer un pols amb el seu soci més poderós, el PNB. Aquest ha contestat el repte dels seus antics afiliats fotent-los fora del govern i decantant-se obertament i sense cap mena de vergonya cap al PSE per recuperar una majoria parlamentària. A La Moncloa la notícia, ja dic, ha agradat moltíssim perquè demostra davant l'opinió pública i davant de certs sectors poderosos que el passat debat nacionalista no sols no té una traducció immediata, sinó que les principals forces d'aquest signe o no veuen el procés independentista o el veuen a un termini tan llarg que no val la pena preocupar-se'n. Cal recordar que uns dies abans del trencament basc el president Pujol havia proclamat solemnement la seva intenció de dur el procés d'autogovern català dins del marc de la Constitució i de l'Estatut. Les posicions secessionistes quedaven reduïdes així a partits minoritaris amb molt poca o sense influència en la política estatal.

De retruc la possibilitat d'un govern de coalició basc entre el PNB i el PSE millora les perspectives socialistes al Congrés, on recuperen un aliat o almenys neutralitzen un adversari. I en qualsevol cas, per al govern central s'ha acabat el fantasma d'un govern nacionalista a Euskadi, tan difícil de pactar i tan fàcil de trencar-se. Per això, Felipe González podia dir el dia 16 per televisió que el debat nacionalista no el preocupava, i tenia raó. Almenys a curt termini les propostes perifèriques no tenen de moment una traducció en la política diària, en la pràctica. El dia 19 el vice-president Narcís Serra ja rebia el conseller Macià Alavedra per reprendre les negociacions sobre el futur finançament de les autonomies. La *febre lituana*, com deia la premsa de Madrid, havia baixat a 37 graus.

La discussió d'aquestes setmanes passades pot tenir dues conseqüències possibles. O bé ha alarmat el poder central i aquest es disposa a negociar sincerament una revisió de l'Estat de les Autonomies encara que sigui sense retocar la Constitució i els Estatuts, tal com indiquen algunes declaracions oficoses, o bé ha encoratjat més encara els falcons del govern i rodalia que es pensen que això de les tensions nacionalistes és un tigre de paper. El que no se sap ara com ara és la posició final del govern, ni molt menys el resultat de les converses. De moment, el president González ha donat llum verd a la reforma del Senat, que pot significar una escletxa interessant, si es fa amb seny i amb un esperit d'obertura. És clar que falta tota la resta...

Josep M. Sanmartí

Homenatge a un suïcida

Els llibres d'estil de les empreses periodístiques tenen per costum recomanar silenci en els casos de suïcidi. Diuen que la publicitat d'un suïcidà en crida a d'altres. Aquesta vegada, però, necessite saltar-me aquesta regla, perquè jo coneixia el jove que dimecres es va suïcidar a la Universitat Politècnica de València. Sóc amic de la seua família i em sent profundament adolorit pel seu gest. I profundament impressionat per la seua valentia.

Cèsar, que aquest és el nom, es va matar cremant-se a la manera dels bonzes, és a dir rruixant el seu cos amb gasolina i botant-li foc. No cal saber massa de suïcidis per a entendre que aquesta és la manera més política de matar-se. La que genera una imatge més clara de sacrifici ritual. La que impugna més clarament les estructures contra les quals es dreça el suïcidi. L'elecció, doncs, no procura espai per al dubte.

Com passa en aquests casos, Cèsar va deixar dues cartes. Una per al rector Justo Nieto i una altra per al jutge. Ignore què diu aquesta, però sé que, en la primera, l'acusació contra els mètodes de treball de la Politècnica és ben explícita. La Universitat ha mirat de traure els balons fora i ha intentat presentar-lo com un xicot desequilibrat per les males notes. Fins on jo sé això no era així. Però encara, per als que vulguen presentar-ho d'aquesta manera, la impugnació continua en peu: si el fracàs universitari porta una persona al suïcidi, segurament és que cal mirar-s'ho bé. Tots els currículums del món no valen la sang d'un xicot.

I reserve per a aquells que hagen pensat que tampoc cal exagerar la nota per una sola mort, la dada que no és la primera. Fa un parell d'anys ja hi va haver un altre jove que es va suïcidar cremant-se com un bonze a la Universitat Politècnica de València. I em diuen que un tercer ho va intentar.

L'última nit que vaig estar parlant amb Cèsar discutírem a la seua cambra, d'ordinadors i d'astronàutica, dues passions comunes, mentre la meua família i la seua sopaven al pati de sa casa. Parlàrem de futurs, en abstracte, i del goig que ens faria a tots dos ser astronautes. Era a finals de l'agost i el meu record d'ell no és, per a res, el d'un home cansat o angoixat sinó el d'un cos extraordinàriament intel.ligent, ple d'idees i il.lusions. A partir d'ací tot és imaginació meua, però crec que no li deu haver estat fàcil prendre una decisió com la que ha pres i decidir que la seua vida no valia més que el seu dret a torturar el cervell dels que la feien difícil fins a extrems que no acabe de comprendre. Per això crec que la seua valentia mereix respecte. I espere que la seua mort no siga inútil.

Vicent Partal

¿S'esquerda un altre mirall?

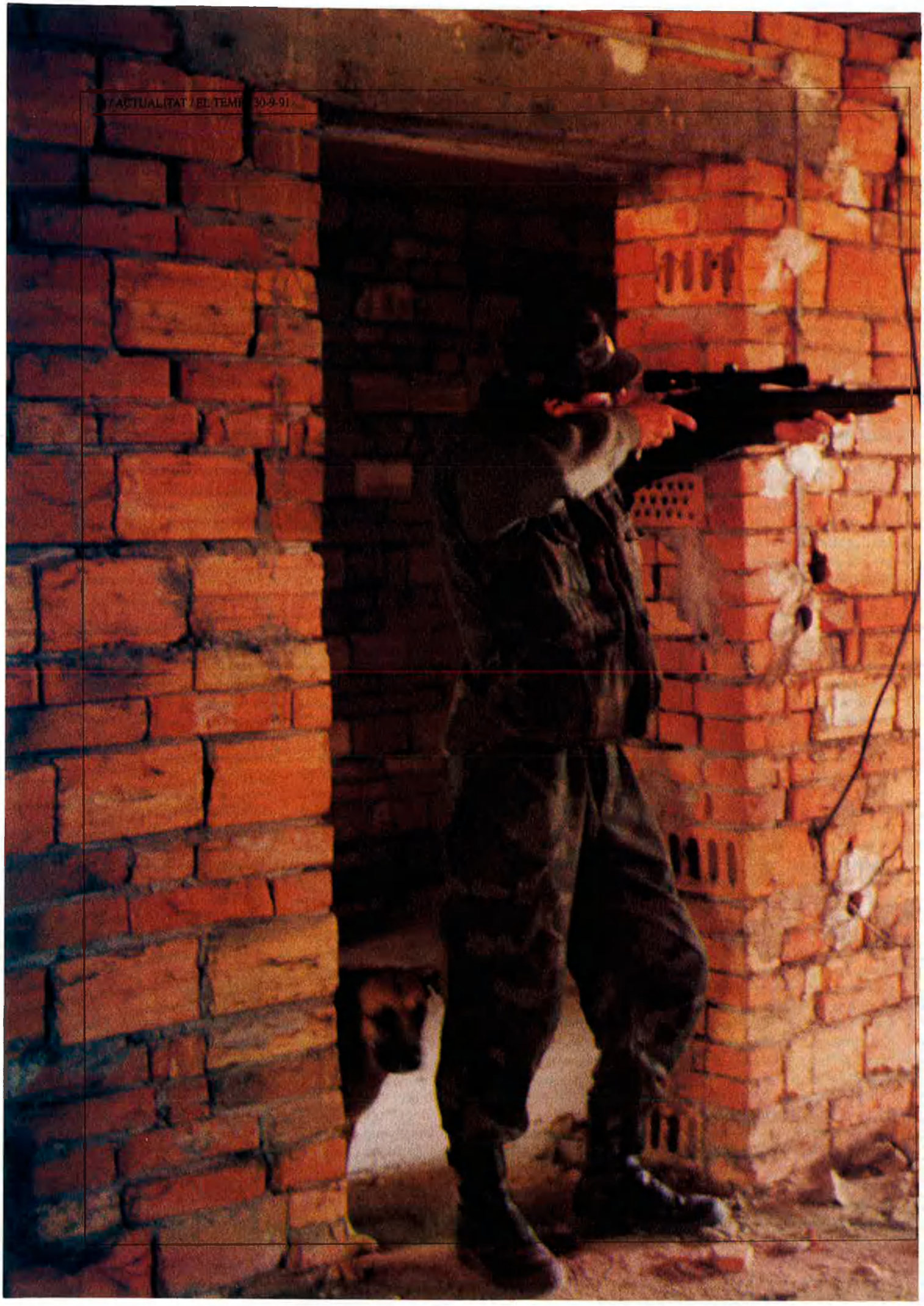
El 15 de setembre va ser una data assenyalada per a la comunitat internacional: se celebraven a Suècia eleccions generals pel govern dels pròxims tres anys. Suècia és, des de fa quasi sis dècades, un singular mirall per a tot el món. Representava i representa la forma més completa del benestar del *welfare state;* un còctel d'ingredients polítics, econòmics i socials que han donat al país nòrdic una configuració especial. En un país on les prestacions socials són les més elevades del món; naixements, malalties, mancances de tot tipus que trobaven en el marc de la legislació sueca uns remeis que tan sols servien per a ser invocats com una finalitat a aconseguir quan el sistema capitalista reformat pogués arribar a les quotes més altes de l'elevadíssima quota de productivitat que l'economia sueca havia aconseguit. Els suecs, governats com s'ha dit per seixanta anys de socialdemocràcia, mai van contemplar com un ideal l'enllaç amb la Comunitat Europea: el Mercat Comú queia lluny dels paràmetres dels successors d'Olof Palme.

Ara bé, en els dos últims anys l'economia sueca ha donat mostres d'haver trobat un límit o el que encara és pitjor un conjunt de contradiccions. L'atur ha superat el 3%, xifra que ja voldríem per a nosaltres però que és molt exagerada a Suècia on, any rere any, ha aconseguit la plena ocupació. La reforma impositiva d'Ingvar Carlsson no ha satisfet els suecs malgrat que han vist disminuïda la brutal pressió fiscal a què estaven sotmesos; els sindicats que són base electoral de la socialdemocràcia sueca tampoc van rebre amb entusiasme la llei que prohibia les vagues i que volia arreglar la fortíssima taxa d'absentisme que afectava a quasi la totalitat de les empreses. Els succesius símptomes de malestar van determinar que el mateix Carlsson fes un gir espectacular demanant l'ingrés de Suècia a la CEE. D'altra banda, la inflació va pujar fins al 9%...

Una part dels comentaristes polítics volen atribuir la victòria dels partits burgesos al fet que una part de l'electorat ha reaccionat dient que per governar com els conservadors és preferible que siguin els conservadors qui ocupin el poder. La victòria ha estat fràgil; la coalició és difícil de fer perquè almenys dos dels partits victoriosos han anunciat la seva voluntat de no governar amb la dreta pura i dura de la populista fracció coneguda com a Nova Democràcia i que s'estrena en un Parlament on els Verds no han aconseguit superar l'obstacle del 5%. No seria estrany que en unes eleccions anticipades els socialdemòcrates tornessin al poder. Això seria complaent per a persones com Alfonso Guerra, per a qui "el socialisme, continua sent la guia de l'esquerra" o com Pujol, autor d'un llibre sobre *el model suec.*

Fabià Estapé

INÈDIT

EL TEMPS, a primera línia de combat

La guerra més salvatge

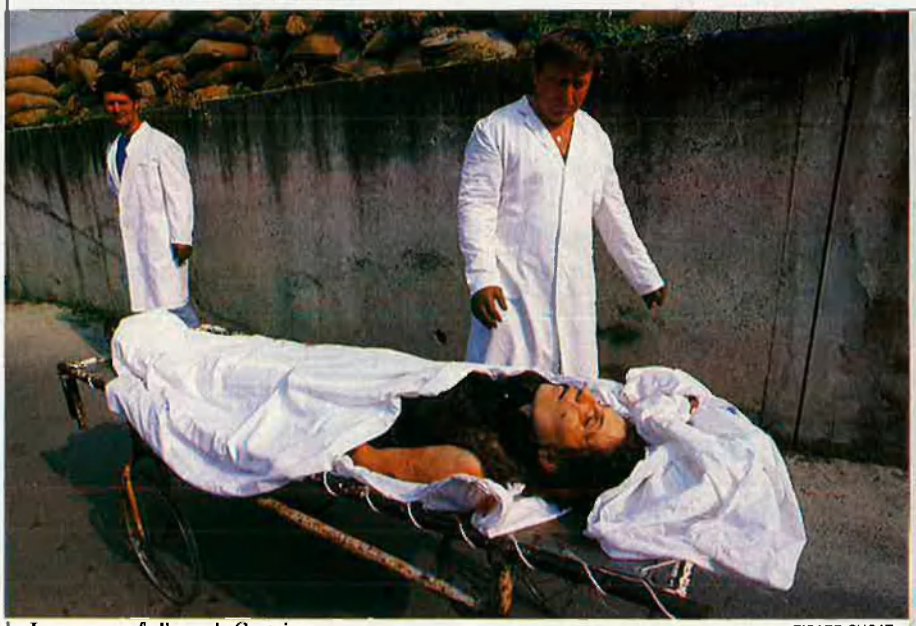
Hi ha soldats lluitant a les trinxeres, ferits morint a l'hospital, ciutadans resant als refugis. Mentre tota Croàcia viu en estat de guerra, la regió d'Eslavònia resisteix l'ofensiva més important de l'exèrcit iugoslau.

Dimarts, 17 de setembre a Zagreb. Tarda ennuvolada. A Igalu, Montenegro, el president serbi Slobodan Milosevic i el president croata Franjo Tujdman han firmat el cinquè (¿el sisè?, ¿el definitiu?) alto-el-foc en presència de Lord Carrington. El millor mediador del món, deien. Tornem de l'infern i esperem contemplar, delerosos, les impressionants noies que vagaregen per les terrasses del carrer Teslina. I recordar, cervesa en mà, les aventures al front. Arribem a la ciutat en un cotxe sense vidres, perforat per una granada. Records de la guerra. Som a l'ex-avinguda de la revolució socialista. Sona una ràfega de metralladora i el característic xiulet dels morters. Ara, després d'haver passat per Vukovar, Vincovci i Osijek, ja sabem què fer. Parem el cotxe en marxa i ens llancem a terra. El mètode s'aprèn ràpid: s'ha de caure bocaterrosa amb les mans al cap, així els fragments de metralla només clivellen els peus i l'esquena però se salva el cervell. Al costat nostre, tres jubilats i un capellà ens fan companyia horitzontal. Un d'ells, en descobrir que som catalans, ens saluda efusivament. És Ljeposlav Perinic, un croat emigrat a Argentina després de la Segona Guerra Mundial, que es declara impressionat pel que està passant: "Llavors Zagreb era una ciutat molt tranquil.la, només la van bombardejar una vegada". Al 1991, Perinic ha tornat al seu país i ha acabat amagant-se al parterre d'un parc públic per evitar els franctiradors que disparen des de la caserna Mariscal Tito, als afores de la capital. Tots havíem oblidat que, avui a Croàcia, ja no queda reereguarda. Al front, a Eslavònia, ja ningú fa cas de Zagreb o de Belgrad. Hi ha una guerra a guanyar. Aquest és el relat d'un viatge a una regió que decidirà [illegible] militars— la viabilitat d'una Croàcia independent.

EL BASTIÓ DEL DANUBI

No és més que una breu llenca de terra entre els camps de dacsa però el control d'uns pocs quilòmetres de la carretera Vincovci-Vukovar, a l'altura del poble de Bogdanovsci, representa el trencament efectiu del setge gairebé complet que les tropes federals i els *cetnic* mantenen sobre Vukovar. Tot al seu voltant, a les trinxeres cavades en l'argila d'aquest país fèrtil, s'hi amaguen els soldats de la Guàrdia Nacional —la garda, l'exèrcit croata. Aprofiten els intermedis en els bombardejos per netejar, amb una escombreta, el polsim que cau sobre els seus fusells d'assalt M-64 i M-70, les versions iugoslaves del famós AK-47 soviètic, el walaixnikov soviètic que en totes les còpies possibles està fent la guerra de Croàcia. Saben que una bala encallada pot ser més mortal que un projectil enemic. I ja han mort massa joves voluntaris que no van aprendre prou ràpid el joc de la guerra. La guerra que torna.

El migdia del 13 de setembre, dotze hores abans que acabés l'ultimàtum de Mesic perquè les tropes federals tornessin als quarters, arribàvem a una ciutat —només aparentment deserta— on 30.000 croats resisteixen més de vint dies d'ofensiva militar. Sis d'ells, però, ja no podran explicar-ho. Zuzic Anka, Tomic Anka, Egic Milka, Ternok Dalibor —un nen de sis anys, el número 23 d'una macabra llista infantil—, Milakovic Mirjana, Jacimovic Sveto i Radulovic Mirjana moriren aquell mateix matí després que una granada esclatés al refugi on s'amagaven darrere una [illegible] de Borovo Naselje. [illegible] diferències [illegible] Vukovar s'han afartat de [illegible] morticles. No poden fugir

La guerra es fa l'ama de Croacia. RICARD CUGAT

de l'horror. Només poden fer com el doctor Slanko, fumar-se un cigarret davant la porta d'urgències i creure's que val la pena seguir aguantant.

LA CIUTAT OCULTA

Al soterrani de la Dervo Promet, una empresa de fusta, hi malviuen seixanta refugiats. Una penombra humida els acompanya tot el dia. Llums de càmping gas —els mateixos que a l'exterior col.loquen, recoberts de pólvora premsada, a les entrades de la ciutat— enfoquen els matalassos plens de roba, llaunes de conserva i records arreplegats d'unes cases on ja no poden tornar. Al fons del cau, una dona fuma sola. Les preguntes li rellisquen: "No sé res de res, no penso res". Massa temps mirant el buit. Ja porten vint dies entre les parets humides d'aquest imprevist refugi, arrapant-se a una rutina que ha deixat d'existir. Com els membres de la família Buzic, al carrer Priljevu, que —en l'estretor de la carbonera de casa seva— miren la televisió, cuinen, peten la xerrada i ofereixen als convidats conyac de cireres. Però només el refugi antiatòmic de la ciutat sembla preparat per a qualsevol agressió. El van construir el 1978, en plena paranoia nuclear, i les instruccions d'ús indiquen que els seus 800 residents són els únics de Vukovar que, en cas d'atac amb armes químiques (una possiblitat que ningú ja no descarta), estarien segurs durant set dies, sempre que —són així d'irònics els manuals— un 30 % es mantingués estirat, un 30 % estigués assegut i un altre 30 % es quedés dret sense moure's durant tot aquest temps. Hi ha una ruta dels refugis que no té final. Va començar a Vukovar i ha arribat, inevitablement, a Zagreb.

Encara que, a la capital, els falta estrenar un dels noms més temibles d'aquesta guerra: Ogan. Una bomba d'explosió múltiple —una altra versió iugoslava de la katiuxka soviètica— que, en un radi de 250 metres, no deixa rastre de vida. La disparen des de l'altra banda del Danubi —catorze quilòmetres de distància— i quan impacta, els seus 47 projectils "salten com la pilota en un partit de futbol". Metàfores de policia. De Bernard, 26 anys. Un funcionari de la *milicija* que va aprendre anglès gràcies a les pel.lícules subtitulades de la televisió i que ens ofereix allotjament de nit. No hi ha hotels, només refugis. O cases ocupades. La perfecta demostració que la guerra és l'estat natural de l'anarquia. Un policia convidant al saqueig: "Podeu destrossar la casa si voleu", ens incita Bernard. Saquegem, doncs, la casa de Radovan Gagic, un executiu serbi de la fàbrica de plàstics Borovo que no va esperar als combats per fugir cap a Belgrad. Al mes de juny, aquest home de la *nomenklatura* comunista de Vukovar va desaparèixer de casa fins que els seus veïns van poder veure'l, per televisió, denunciant que li havien cremat la casa. No la hi van cremar pas però, ara, la hi desmunten lentament. A un quilòmetre en línia recta, una trentena de tancs fan xisclar les corretges de transmissió. Bernard para l'orella: "Estan preparant una nova ofensiva, ara que els generals ja han dit que no obeiran Mesic han de fer algu-

Els venedors de gelats arriben a la ciutat

Vesteixen d'un blanc impecable, condueixen land-rovers nous de trinca i són extremadament cortesos. Però no són esquiadors perduts als Balcans. A Osijek en diuen venedors de gelats però ells afirmen que són els observadors de la Comunitat Econòmica Europea. Fins i tot creuen que tenen una missió: supervisar el compliment de l'alto-el-foc. Potser ja no recorden quin. Devia ser una *treva* que el 2 de setembre, a la una de la matinada, havia entrat en vigor i que, només fins al 10 de setembre, havia provocat 45 morts entre les forces croates i 35 cadàvers de civils, creients convençuts que les paraules dels fòrums europeus tenien un cert valor.

Són els xicots de Hans Van den Broek, el president de la comissió europea que supervisa directament aquesta missió comunitària que ha parat, dia si dia no, a l'Hotel Central d'Osijek per vendre els seus gelats diplomàtics de pompós nom *EEC monitor mission*. Els representants holandesos, anglesos, francesos i el portaveu del grup, l'irlandès MacUnfraidh van queixar-se, una mica, de la impossiblitat de reunir en una taula representants de l'exèrcit federal, la Guàrdia Nacional i *la guerrilla* sèrbia. Però, almenys, quan ells aterraven a Osijek els morters es mantenien discrets mentre la resta de Croàcia es dedicacva a la guerra. Dissabte 16, però, l'exèrcit no es va fer esperar. Mentre s'iniciava un intensiu bombardeig sobre la ciutat, van començar a sonar les alarmes antiaèrees. Quan des del Centre de Coordinació de la Crisi va telefonar als observadors perquè "constatessin" l'atac a l'hospital d'Osijek, la resposta del cap de la delegació va ser excepcionalment clara: "Nosaltres no som martirs". Així doncs, van decidir observar –en una fugida llampec– la carretera cap a Zagreb.

I, entremig, hi ha hagut conferències a La Haya, grups especials de treball, declaracions de bones intencions i una evident disconformitat entre els qui creuen que l'enviament de tropes d'interposició significa el reconeixement de la independència de Croàcia –Alemanya– i aquells que, sobretot, volen mantenir les fronteres internacionals de Iugoslàvia, com és el cas de França. Ara a Osijek ja ningú ven gelats, ni motos, ni frases fetes. Han descobert l'Europa Comunitària. Millor tard que mai.

OM

VÍCTOR NAVARRO

na demostració de força. Però si tornen a venir, tenim de tot per a respondre'ls". De tan optimista, diríeu que s'ha tornat boig, però aquesta ciutat sembla convençuda de la seva capacitat de resistència. Dissabte, 14 de juliol, a la una del migdia, tocaria demostrar-ho.

LA MORT ALADA

Al cel, dos caçabombarders MIG-21 i *Aguiles* iugoslaus —en torns de mitja hora— arrasen la ciutat. Els tancs que encerclen Vukovar des dels estacionaments de Sotin, Negoslavsci, Brasdin i Lipovae llancen obusos contra les posicions croates. En la mateixa seqüència de temps, des dels bastions serbis de Borovo Selo i Tripjna, s'inicia un foc de morter sobre tota l'àrea de Vukovar. L'ofensiva ja és aquí i no hi ha temps de penedir-se'n. Vlado, un cepat gardista que vam conèixer a la pizzeria Faraon (l'última traça de restaurant que queda a Vukovar), ens porta a la seva posició. Un edifici a mig construir del carrer Primer de Maig on un balcó sense barana serveix d'insòlita plataforma de combat. El vol rasant dels avions, amb el seu soroll eixordador, posa frenètics els soldats. Disparen a l'aire amb una Bren —la imponent metalladora anglesa que va fer història a les platges de Normandia— però, mancats de bazokes, es desesperen en un impossible tir al blanc. Fins que l'aparició d'un caça avançant cap a la nostra línia de tir provoca una desbandada general cap a un petit refugi de formigó armat.

Pocs minuts després, francs tiradors serbis s'acosten cap a la barricada del carrer. Se senten uns trets i un dels gardistes que travessa el carrer salva la vida per uns mil.límetres de sort. La sort, en aquesta ruleta russa, se suplica amb els rosaris que tots duen penjats. Fluorescents o metàl.lics, amb medalló de la verge inclòs, cap croat s'oblida de les seves icones quan surt a lluitar. Excepte aquells a qui la por ha bloquejat qualsevol reacció. I, les mans tremoloses al fusell, un jove voluntari de disset anys es queda sol al refugi mastegant l'horror que els altres gardistes s'empassen a base d'alcohol i deures sagrats. Voldria sobreviure però es resigna a deixar-se anar cap a la mort.

EXERCICI DE DESTRUCCIÓ

A la tarda, l'atac seguia al mateix ritme però l'avanç dels tancs havia estat neutralitzat gràcies tant al cinturó de mines que envolta la ciutat com a l'acció de les forces especials de la Guàrdia Nacional, petits escamots de soldats professionals armats amb llançadores anticarro RBR-80 i fusells metralladors Ultimax. Per nosaltres, però, la resta del dia s'escolaria al refugi de l'ajuntament, amb el ressò proper de les bombes, comptant amb els fucionaris els *objectius* destruïts pel bombardeig: el Museu d'Història, la torre de l'aigua, la central de correus, una llar de jubilats, la fàbrica tèxtil Vutex i —en una de les millors ironies d'aquesta guerra— el local fundacional de la Lliga dels Comunistes Iugoslaus on actualment hi havia la seu dels sindicats. En total, una quarta part dels edificis completament destruïts i un 60 % de construccions *tocades*. Tot i que, al còmput final, hi ha detalls encara més importants: en tot el cap de setmana l'exèrcit federal i els *cetnic* van perdre 360 homes, 34 tancs i dos avions. Malgrat la contundència del setge, "l'estratègia vietnamita" del comandament de crisi sembla funcionar. La gent, a Vukovar, es queda als refugis mentre les unitats de la policia i la garda cobreixen les àrees de combat —connectats per walky-talky o telèfons de campanya—

tot desplegant-se en escamots al voltant del cinturó de mines. "La imminent caiguda de Vukovar" és, encara a hores d'ara, un desig de la televisió sèrbia. L'única cadena pública que es pot sintonitzar en aquesta ciutat. Però Helebrandt Senca —una noia tranquil.la que prefereix no baixar al refugi— es quedarà al seu quart pis oblidant-se de la guerra. I, si una bomba esclata a casa seva, abans haurà pogut veure l'últim vídeo de REM al circuit per cable de la MTV que hi ha al seu barri. Això, almenys, no li ho podran fotre.

LA PLUJA DE FOC

La matinada del diumenge 15 de setembre, la carretera cap a Vincovci tornava a ser transitable. Entre sis i vuit del matí a les zones de guerra és possible prendre's un cafè amb certes garanties. Els canvis de guàrdia en les diverses posicions enemigues permeten un cert relaxament. Tothom va mig adormit i la fresca convida a la becaina matinal. Només que, arribats a Vincovci, ens adonem que l'escenari d'aquesta guerra s'ha traslladat, almenys, a tota l'Eslavònia. I Vincovci, una ciutat que EL TEMPS visita per tercera vegada, ha entrat ja del tot en aquesta espiral bèl.lica. Diumenge, la ciutat és deserta. I la gent ni dorm a casa ni és a l'esglesia. És, com sempre, al refugi. L'habitual pluja de foc converteix el ciutadà suïcida en l'únic convidat d'aquesta tómbola sinistra. Moure's pel centre de Vincovci és descobrir el tast habitual d'aquest conflicte a les ciutats on els croats conformen la majoria de la població: caiguda indiscriminada de projectils des d'instal.lacions de l'exèrcit i des de posicions cetnic, refugis plens i cotxes veloços de la milícia o d'urgències. Ja no queden barricades d'opereta. Només mines a la vista, i les caixes de municions apilades a les galeries subterrànies de la *garda* davant de Mircovci, un poble sota control serbi.

Els 71.000 croates, i només 12.000 serbis, són suficients per a convertir la ciutat en una rereguarda estable. Però el pitjor malson dels ciutadans confiats s'anomena franc tirador: són el *sniperist*, els tiradors d'elit de l'ex`rcit o els terroristes serbis, residents a la mateixa ciutat. S'infiltren o ja són a dintre. Un bon mauser, o un M76 de la fàbrica Zastava, amb l'imprescindible visor i uina sola bala a la recambra, pot –en mans d'un bon *professional*– perforar directament entre cella i cella. Amagats als terrats dels blocs de pisos, darrere les finestres de les torretes dels afores de Vincovci, són potser el fantasma que més terroritza la població civil. Tothom pot, si hi ha sort, salvar la vida quan cau una granada, però ningú sol sobreviure al tret –esmorteït, curt, precís– del franc tirador. El silenciador en dificulta la recerca, i les cases buides, les tanques dels jardins, els carrers abandonats o les parets mitgeres esdevenen l'escenari d'una angoixant cacera humana en què el caçador pot esdevenir –si perd el contacte amb l'escamot, si descuida la protecció– el botí de la víctima. La tarda del mateix diumenge, el joc va acabar en taules. Un solitari paquet de Bensons assenyalava la pista per on s'havia esvaït el franc tirador. Les patrulles, com a màxim, l'obliguen a fugir o el *neutralitzen*. Si l'agafen, no té temps d'explicar-ho. Però l'efecte psicològic dels franc tiradors, almenys a Osijek, es propicia també des del quarter central de la Guàrdia Nacional. En privat, alguns

Teatre / El Galliner 123
80 pàgines
edicions 62

Aleksandr Guèlman

EL BANC

Traducció i adaptació de Josep M. de Sagarra

Una tarda, en un parc, un home i una dona que havien tingut una breu relació es retroben. Una mostra excel·lent del teatre rus actual.

Teatre / El Galliner 124
64 pàgines
edicions 62

Josep Palau i Fabre

L'ALFA ROMEO I JULIETA

I ALTRES OBRES

Aparició de Faust, El porter i el penalty, Els mots de Yorik i *L'Alfa Romeo i Julieta*, quatre peces de teatre curtes que tenen en comú el bon fer del seu autor i que alternen hàbilment la reflexió i la ironia, l'humor i la paradoxa.

De venda a totes les llibreries

Els croats s'han preparat per a una resistència desesperada. RICARD CUGAT

comandaments reconeixen que aquesta onada de pànic serveix per a contenir la gent als refugis i evitar una sagnia exagerada de població civil. Ja n'hi ha massa.

A l'hospital d'Osijek, les corrues de ferits s'estacionen a banda i banda dels passadissos subterranis, a la sala de màquines, als accessos a l'exrerior. Víctimes de trets perduts, d'impactes de projectil, de les raons d'una guerra on les convencions de Ginebra sonen a minué barroc. El mateix hospital és l'exemple m'es salvatge d'aquesta política de terra cremada. En línia de foc –menys d'un quilòmetre de la guarnició d'Osijek– aquesta instal.lació sanitària està pràticament destruida. S'ha volat l'àrea de ginecologia i, als pisos superiors, ja no s'hi treballa. S'hi combat. A tot el barri del voltant les cases esqueixades per desenes de projectils cauen a trossos i al carrer els cotxes cremen en la soledat d'aquest crater on cada metre quadrat és un objectiu vital.

TOT O RES

El centre de coordinació de crisi representa a Osijek, i a tot Eslavònia, el nucli central de resistència des d'on es coordina tant l'acció militar com el subministrament de primeres matèries i articles de consum a les ciutats d'Eslavònia. Són, a efectes pràctics, l'únic poder constituït en aquesta regió. El graner de Croàcia, els nous camps petrolífers d'aquesta república, la capacitat de sobreviure com a estat autosuficient, tot això es posa en joc a Osijek. I en aquesta capital, els comandants de la *garda* van decidir que, a partir del dissabte 14 de setembre, els consells i les ordres de Zagreb, els acataven a la seva manera. Les indecisions de Luka Bebic, un ministre de Defensa que menyespreava fins dimecres —quan Tujdman el va fer dimitir— la importància estratègica d'Eslavònia va contribuir a forçar una autonomia que, de facto, és il.limiltada. Així, ordres que no partien de Zagreb van significar l'inici de la contraofensiva croata. A Osijek, Vinkovci i Vukovar totes les casernes de l'exèrcit han estat atacades. Amb granades casolanes fabricades amb torner o amb fusells d'assalt, la *garda* i la *milicija* estan assaltant estacionaments serbis als quals, des de feia dies, se'ls havia tallat l'aigua i l'electricitat. Prescindint d'un possible alto-el-foc en què ningú creia.

Perquè Eslavònia fa la seva guerra. Ja són massa dies que la població només troba una o dues botigues obertes, amb els inevitables vidres trencats. Massa dies que els periodistes de l'Hotel Osijek van creure's la recomanació del general Bidac Buabic de "matar els periodistes com rates". I massa dur d'aguantar un hotel on la gent dormia als passadissos i al refugi tot esperant un atac que, com a les bones pel.lícules d'acció, no es va fer esperar. Un obús va deixar inservibles, la nit del divendres 13, el niu d'ascensors de la planta tres provocant, en una reacció naturalment pavloviana, l'última gran fugida de periodistes.

Dilluns al migdia, tornàvem a una ciutat abandonada a la sort de quatre fotògrafs d'agència. Allà on, només quatre dies abans, les rates de la premsa s'explicaven acudits en rotllanes cridaneres i es contemplaven els focs artificials de la base militar de Polígon C. El polígon C, però, finalment s'ha rendit. Igual que els *barracons vermells* a dintre Osijek. O la caserna de Vincovci, que era només qüestió d'hores. I Vukovar, orgullosa i subterrània, aguanta les fuetades de l'artilleria sèrbia. Tenen armes, moral de victòria. I a Eslavònia funcionen com un *lobby* compacte que ha aconseguit, fins i tot, canviar el ministre de defensa. Només que quan emprens la carretera de retorn a Zagreb la pols de les mantes dels refugis se't clava al cervell, la suor de les trinxeres s'aferra als pors i la por et contrau els músculs. I voldries dormir molt. D'una tirada.

Oriol Malló

INDEPENDENTISME

Entrevista a Àngel Colom, Secretari General d'ERC

"L'any 2000, independents"

Àngel Colom, després del debat suscitat a l'entorn de la independència dels Països Bàltics declara a EL TEMPS que la construcció d'un estat català pot ser possible en la pròxima dècada.

Quan entrem al despatx d'Àngel Colom, uns col.legues valencians surten de fer-li una entrevista. Segons els comentaris, sembla que "la naturalitat" de Colom els ha captivat. Colom comença a gastar armes de polític veterà. Ell diu que és el mateix d'abans, que l'únic que ha canviat és l'eina. Abans la Crida, ara ERC. Però han canviat més coses. I Colom ha madurat. No s'ha afaitat la barba, no ha abandonat el seu posat beatífic, però ja no és el bon noi agitador pacifista per excel.lència. Ara és oposició i aspira a governar. Els canvis de la nova Europa el posen en el punt de màxima atenció en les properes eleccions autonòmiques. Ell avisa els optimistes, els canvis no es fan en dos anys. Ell avisa, també, els pessimistes, necessita una dècada per a fer Catalunya independent. Mentre Colom es mira en el mirall de Macià, Joan Barril, columnista d'*El País*, li prepara una biografia per al gran públic.

—¿L'independentisme és una moda que penja d'un fil?

—Ja era hora que la proposta d'independència es posés de moda. Les modes són positives si en política se saben consolidar. El debat es consolidarà en el discurs polític i s'ampliarà a sectors més grans de la nostra societat perquè és un fenomen que marca el futur del país.

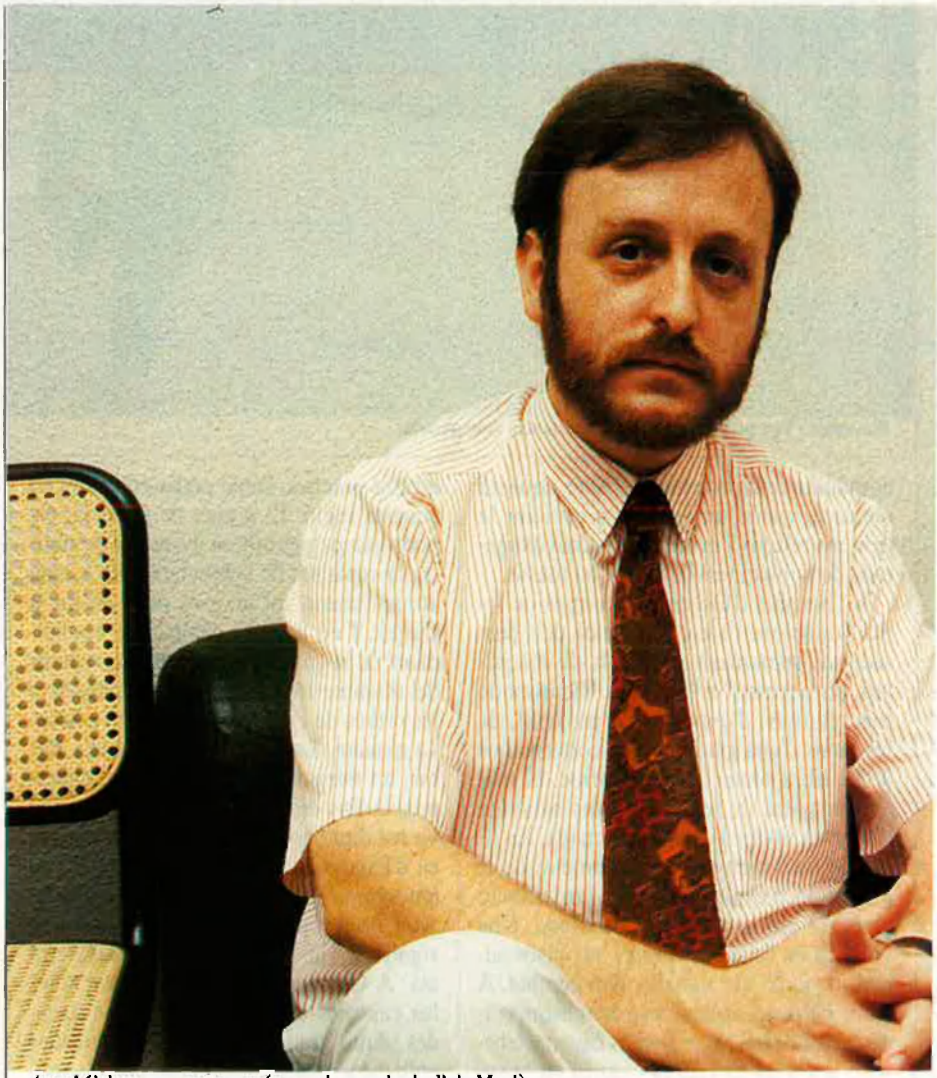
—¿Ara és l'hora?

—Històricament torna a ser-ho

—¿Realment la transició democràtica va ser una oportunitat per a Catalunya?

—Sí, i aquí els dos grans partits polítics majoritaris, CiU i el PSC, tenen responsabilitats històriques, com també la té, en part, el PSUC. Dissoldre l'Assemblea de Catalunya va ser un error perquè en realitat era un Front Popular fort, una mica a l'estil del que quinze anys després han estat els Fronts Populars de Letònia, Estònia i Lituània.

Ara tornem a tenir una altra oportunitat històrica i aquesta vegada m'agradaria pensar que si les cúpules dirigents dels partits majoritaris a Catalunya tornen a no estar a l'altura de les circumstàncies, les estructures mitjanes dels partits hi estiguin. Esquerra Republicana està disposada a liderar aquest procés.

Angel Colom, com mes va més, es mira en el mirall de Macià.

—¿Un procés a llarg termini?

—Aquest *ara és l'hora* no vol dir un any o dos, sinó que vol dir una dècada. Aquest moment de reestructuració d'Europa, favorable a la independència de Catalunya, ningú pot dir quant durarà. Però hi ha una cosa certa, la història passa quan passa i no hauríem de perdre el temps.

—¿O sigui, que al 2000 independents?

—A finals de segle, màxim a principis del segle XX, Catalunya pot ser indepen-

dent. Dir que al 2000, independents és perfectament viable.

—¿Però a vostès el que els fa falta són vots?

—A les últimes eleccions CiU va perdre 99.000 vots, el PSC 120.000, Iniciativa 55.000 i ERC en va pujar 18.000. Aquestes són les xifres reals que denoten unes línies. ERC tindrà un suport electoral més fort del que havia tingut en anteriors eleccions, però el creixement d'Esquerra serà gradual. Qué ningú s'esperi que en aquestes eleccions hi hagi un canvi radical de vot, tant de bo que hi fos però no és normal que això passi als països occidentals. ERC pot esdevenir una força determinant a cinc anys vista i força majoritària a finals d'aquest segle.

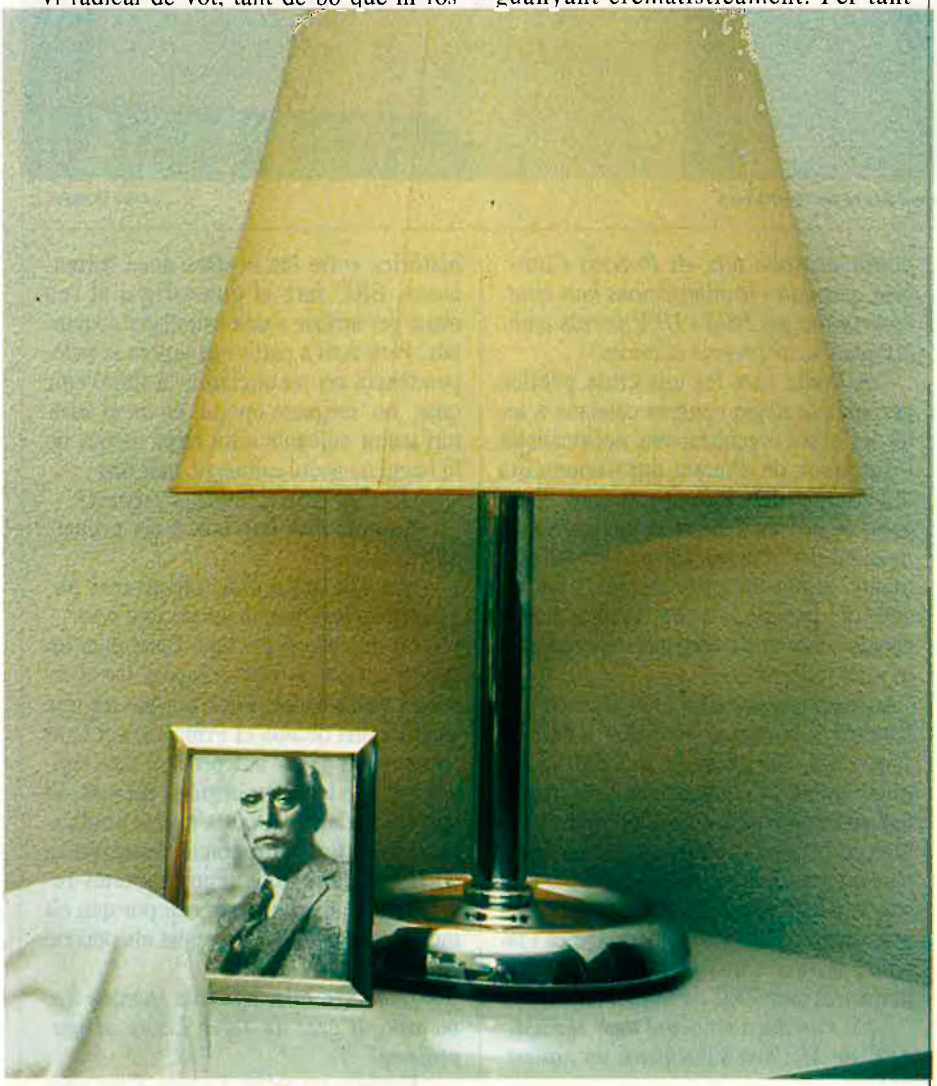
—En el seu partit hi ha moltes barbes i la barba no està de moda.

—És veritat. Fins i tot algú ha dit que hi havia masses barbes al partit. Entre els *yuppies* i la modernor la barba no s'estila, però no crec que això sigui un impediment per a res. Però, d'altra banda, és possible que algunes barbes s'afaitin en el futur.

—Barbes a banda, ¿al seu partit no hi ha hagut entrada de sectors influents?

—De vegades tendim a magnificar la societat influent. Jo us seré molt sincer, m'agradaria que com més va més sectors influents fessin costat al projecte d'ERC, però la realitat és que sovint aquests sectors són molt elitistes i per desgràcia s'apunten a un projecte quan hi poden sortir guanyant crematísticament. Per tant aquesta gent em preocupa relativament.

Jo estic més satisfet i més orgullós que avui componguin el partit i la majoria del seu vot el que és la franja de classes treballadores i mitjanes, gent activa, gent del món de la cultura de base. Prefereixo que el partit estigui vivificat per gent que té un projecte i un model d'ERC molt voluntari...

JORDI MORERA

—¿Però això ja no s'estila?

—¡I tant que s'estila, només faltaria que no s'estilés! Hi ha molta gent que fa les coses desinteressadament. Aquests no tenen res a veure amb els *yuppies* de la cultura que estan en nòmina de CiU o dels socialistes. Jo vull promocionar al màxim el treball voluntari en la nostra societat. ERC és el relleu del pujolisme, però no instaurarem un neopujolisme. En el nostre projecte social ni es primaran els yuppismes, ni els vedettismes.

—¿ERC es consolida a mesura que es desgasta CiU?

—A mesura que es desgasta CiU hi ha un acostament de totes les forces polítiques. ERC crec que progressivament va prenent el relleu de CiU a mesura que aquesta es desgasta.

—¿Per tant ERC vol desgastar CiU?

—ERC no té com a objectiu desgastar ningú. El que passa és que ara CiU ha de deixar el seu posicionament ambigu i s'ha de definir. Això pot provocar que gent que creia que CiU també era un projecte independentista s'adoni que ha fet el badoc.

—¿ERC se sent al.ludida quan Obiols parla del perill que representa per a la convivència el creixement de l'ultranacionalsime?

—Obiols no al.ludeix a ningú, només als seus propis fantasmes

—¿Quina és l'assignatura pendent de l'independentisme?

—Entrar com a fenomen massivament volgut en els sectors dels treballadors del país, sectors que responen a la majoria de l'electorat.

—¿Quin ha estat l'error de l'independentisme?

—En els últims quinze anys l'independentisme ha comès dos errors importants. Ens hem equivocat tots i jo també. El primer ha estat que políticament s'ha marginalitzat mantenint posicions absolutament allunyades de la població.

Però el segon error potser ha estat més greu i caldria una autocrítica col.lectiva en aquest sentit: durant anys s'ha volgut marcar la pauta del nacionalisme a partir d'una reivindicació lingüística i cultural, com si això fos suficient per fer a de motor d'una estructura política. El nord d'una nació no és la llengua i el sector *progre* i *catalanero* del país hem repetit aquesta afirmació com uns lloros durant anys. El nord d'una nació és la població, l'economia i la situació social. El discurs polític per a la independència no es pot basar en un discurs sobre la llengua o la cultura catalana.

"En el nostre projecte social no es primaran ni els yuppismes ni els vedettismes". JORDI MORERA

—¿Per això vostè parla tant d'economia últimament?

—Parlo d'economia perquè l'estat espanyol depreda a Catalunya més d'un bilió de pessetes cada any i amb aquest bilió Catalunya podria ser absolutament diferent. Amb un 20% d'aquests diners, per exemple, es podrien construir 120 Km nous d'autopistes lliures de peatge o recomprar-ne 240 dels ja construïts.

—¿Li comencen a agradar les xifres?

—No és que m'agradin és que la independència es construeix a partir de l'economia. Només cal veure la situació d'ofec econòmic que pateix el govern de Catalunya. Esquerra davant aquesta situació i per entrar en un procès que porti a Catalunya a la consecució de la seva sobirania, pensa que cal aconseguir un nou sistema de finançament basat en la sobirania fiscal, és a dir, un sistema tributari propi.

La cessió a Catalunya de tots els impostos, directes o indirectes, existents i arribar a un acord amb l'estat pel qual Catalunya aportaria una quota de solidaritat amb les regions deprimides europees que es pactessin.

—Abans l'he notat una mica reticent respecte als intel.elctuals.

—Hi ha un sector d'intel.lectuals que està clarament a sou de la menjadora de Convergència i un altre a la menjadora del Partit Socialista. Però, sortosament, hi ha uns intel.lectuals que s'han mantingut fidels a ells mateixos, jo valoro molt aquest grup, sovint desconsiderat, que no s'ha deixat manipular pels cants de les sirenes del poder

—Vostès han dit que el seu projecte polític engloba tots els Països Catalans, ¿aquestes manifestacions han estat contestades pel PSM i UPV, partits amb els quals vostè preveia aliances?

—A Prada vam fer una crida pública per una estratègia comuna catalana a totes les altres organitzacions nacionalistes i d'esquerra de diferent tint nacionalista del conjunt dels Països Catalans. Després, quan vam llançar la campanya de mocions per la independència als Ajuntaments, algun dirigent d'aquests partits amb qui preteníem i pretenem arribar a acords sobre una estratègia nacional, s'ha mostrat reticent.

Aquesta reticència ha estat fruit de malentesos i de manca de diàleg totalment superables. Per exemple, el PSM va corregir les seves declaracions i ara manté una posició favorable i un compromís públic de presentar aquestes mocions als ajuntaments deixant molt clar l'àmbit de tota la nació. A més, a l'octubre hi haurà una reunió per discutir aquests temes i intentar arribar a una estratègia comuna, juntament amb ERC de Mallorca.

—¿Si s'arriba a un acord amb el PSM, ERC de Malloca s'integrarà en aquest partit?

—ERC de les Illes, de moment, continuarà actuant com a tal i no està previst com es relacionaran els partits de les Illes. Això dependrà que hi hagi una voluntat d'un acord estratègic més fort. De moment hi pot haver un treball comú.

—¿I la relació amb UPV com està?

—Tal com he llegit, Pere Mayor va ser inicialment crític. Ara hem de tenir una reunió i podrem llimar molts malentesos històrics entre les nostres dues formacions. ERC farà el que estigui al seu abast per arribar a una estratègia conjuntats. Però com a partit que volem la independència no renunciarem a intervenir quan ho creguem oportú en tot el territori tenint militants a tot arreu mentri no hi hagui un acord estratègic més fort

—¿ERC al País Valencià ja existeix?

—Aquests dies han entrat els primers militants

—¿La Catalunya independent serà tot el territori nacional o només una part?

—La reivindicació d'una Catalunya independent per a ERC comprèn tot el territori de la nació. Però pot passar que d'aquí a una dècada el Principat pot tenir l'oportunitat de ser independent més ràpidament que les altres regions del país. El que cal és deixar la porta oberta jurídicament per a la incorporació democràtica de les altres regions. Però aquestes regions no haurien de tenir cap por que els independentistes del Principat els deixem penjats.

—¿Espanya tolera Colom perquè ha incorporat gent de Terra Lliure al seu projecte?

—Espanya no tolera Colom. Estic convençut que el projecte Macià, que avui encarno jo, atemoreix Espanya. La petita tolerància que podria representar circumstancialment el fet que ERC fos activament la força que desactivés la lluita armada crec que va ser més aparent que real. El PSOE prefeix Terra Lliure a l'enfortiment d'una opció de masses majoritària a uns anys vista.

Assumpció Maresma i Pere Martí

DENÚNCIA

El control de les multinacionals fa impossible la lluita contra l'alcoholisme

L'informe secret de l'OMS

Fa deu anys, l'Organització Mundial de la Salut va encarregar a uns experts que elaboraren un treball sobre la dimensió mercantil del problema de l'alcoholisme. Una vegada acabat, es va fer enrere i no va publicar-lo per pressions de les multinacionals. EL TEMPS hi ha tingut accés.

Sense un atac directe contra els sistemes de control i publicitat de les multinacionals no és possible una política eficaç contra l'alcoholisme al món. La concentració de poder d'aquestes multinacionals i l'entrada salvatge que estan fent als països del Tercer Món és incompatible amb una política de salut. Les mesures governamentals aïllades són inútils". Aquestes eren les conclusions d'un treball encarregat per l'Organització Mundial de la Salut a un grup d'especialistes. Era l'any 1982; gairebé déu anys després, l'informe encara no s'ha publicat perquè l'OMS va retirar de manera sorprenent la seua confiança a aquells que havien elaborat l'estudi.

Tot va començar l'any 1979 quan una assemblea general de l'OMS va decidir encarregar alguns treballs que investigaren les dimensions comercials del problema de l'alcoholisme. Aquell primer pas, només una declaració d'intencions, ja va provocar protestes per part d'algunes empreses americanes que ho consideraven "una interferència en el lliure

mercat". A mitjan 1981, sota la direcció del suec Jan Ording, dos economistes, el canadenc Frédéric Clairmonte i el nordamericà John Cavanagh, començaren un estudi sobre els productors mundials d'alcohol i les seues estratègies de mercat; l'any següent l'estudi estava acabat i preparat per a ser publicat. L'OMS va parlar amb la prestigiosa editorial Oxford University Press i aquesta va donar el seu vist i plau amb unes petites modificacions.

Però, de sobte, pocs dies després, una carta oficial de l'Organització Mundial de la Salut demanava als editors britànics el manuscrit per tal de "realitzar unes profundes modificacions". La carta deia que tornarien a entrar en contacte però no va ser així. En una reunió secreta en la qual també va participar Halfdan Mahler, aleshores director de la institució, es va decidir que l'informe no es publicaria i que l'OMS abandonaria tots els estudis sobre les dimensions comercials de l'alcohol. Ni Jan Ording, director del programa sobre alcohol, ni els autors de l'estudi foren informats d'aquestes decisons.

El juny d'aquell any, el contracte de Jan Ording amb l'organització va finalitzar i no li va ser renovat. L'única raó oficial donada per l'OMS va ser que "l'estudi no seria publicat perquè un examen havia revelat que només era parcialment pertinent per a la promoció de la salut i el control de l'abús de l'alcohol". James Mosther, un dels implicats en les posteriors fases del projecte, que també foren suprimides, va manifestar: "No puc creure que que no hi haja hagut cap pressió, o almenys la por de la pressió". Jan Ording, hi afegia: "L'OMS és molt sensible a les pressions, experiències anteriors amb productes farmacèutics, pesticides, tabac, i altres aspectes que afecten la indústria ho han demostrat". I Cavanagh: "¿Qui ha vist una empresa que et paga per un reportatge que no pensa publicar? El problema és que precisament ens ha passat a nosaltres i a aquest treball. Un estudi amb una crítica a l'activitat corporativa d'una indústrtia que mou 170.000 milions de dòlars a l'any, que amb els seus sistemes de marketing causa un dany enorme a la salut".

Cavanagh i Clairmonte demanaren aleshores permís per a publicar l'informe amb els seus noms, però no obtingueren cap resposta. Després de moltes peripècies pogueren al final publicar una versió del seu treball, però sense la protecció de l'OMS, hagueren de fer-ho en una editorial anglesa d'escassa distribució i, posteriorment, va ser traduït al francès en una editorial de Lausana, Suïssa. Malgrat que no hi ha hagut oferiments a tres editorials espanyoles per tal que en publiquen la traducció, totes tres han manifestat que no estan interessades i que les dades que revela l'informe ja són antiquades.

¿Quins van ser els motius que portaren l'OMS a no donar suport a l'informe? Les conclusions de Cavanagh poden donar una pista: "El control de les multinacionals sobre la producció i el marketing d'aquests productes (alcohol i tabac) ha tingut un efecte nociu sobre les vides de desenes de milions de persones arreu del món. Aquest és el cor del problema i de la solució".

PUBLICITAT I DISTRIBUCIÓ

EL TEMPS ha tingut accés a la versió de l'informe publicat pels autors sense el suport de l'OMS. Plena de dades i quadres estadístics, l'obra explicita el cercle irrompible que formen les multinacionals productores, distribuïdores i les empreses de publicitat. Les tècniques de marketing es llancen a la recerca de nous mercats i, si en els darrers vint anys eren les dones i els joves els principals receptors del bombardeig publicitari per tal de fer-los entrar en l'àmbit del consumidor d'alcohol, ara aquestes mateixes companyies es llancen a la recerca de nous mercats al Tercer Món, on la deprimida situació facilita la incorporació de la població al consum de begudes alcohòliques. La tònica general dels últims anys és la concentració del mercat en mans de multinacionals que mantenen les marques i creen falses rivalitats de sabors i logotips. Fins i tot, algunes empreses utilitzen el mateix logotip en begudes no alcohòliques destinades a menors per tal de crear en ells la fidelitat a la marca que podran consumir quan siguen majors.

"L'estudi", comenta Francesc Freixa, cap de la unitat de drogodependències de l'Institut Català de la Salut, "vingué a confirmar-nos tècnicament allò que nosaltres ja sabíem íntimament. L'alcoholisme és el primer problema mundial de salut i drogodependència, però no se li vol donar la importància que té perquè hi ha una gran indústria en joc". La força publicitària de l'alcohol es va demostrar amb l'escassa repercussió que l'afer va tenir en la premsa. A l'estat espanyol cap mitjà no va obrir la boca. La publicitat de l'alcohol continua sent la majoritària a les revistes i capta el 10% del mercat.

L'informe detecta com la diversificació del camp de treball de les empreses multinacionals fa possible que corporacions com la Reynolds puguen alhora vendre destil.lats d'alcohol i dedicar un

La publicitat de l'alcohol és una aportació bàsica als pressupostos dels mitjans de comunicació. ARXIU

percentatge de la seua producció a la venda de menjar específicament cultivat sense cap additiu ni fem químic, absolutament sa i ecològic. Altres empreses conegudes internacionalment pels seus productes més *lights* són també grans productores d'alcohol, com la Coca Cola o la BSN Danone Gervais. El binomi alcohol-tabac és molt freqüent i, així, el major productor de begudes alcohòliques del món és l'empresa Philip Morris, que també produeix tabacs com el que porta el mateix nom de l'empresa o el Marlboro. La pressió internacional contra el tabac està fent que moltes empreses deriven una part del seu capital cap a la promoció de l'alcohol. "L'alcohol, comenta Freixas, es troba en millor situació que el tabac perquè cap metge no està a favor del tabac i en canvi encara hi ha metges que volen fer creure que un poc de vi és bo o que el whisky prevé l'infart."

A l'estat espanyol les mesures institucionals contra l'alcoholisme no s'han dirigit mai contra les empreses productores. L'Associació d'Ex-alcohòlics de Catalunya va demanar al Parlament de Catalunya que fera el possible per tal de forçar l'estat a obligar els productors de begudes alcohòliques a advertir de la perillositat del seu producte, tal com ho fa el tabac, però la demanda no va servir de res.

Les multinacionals també han entrat al mercat espanyol i pràcticament totes les empreses cerveseres han caigut en mans de grups alemanys o americans. Als Països Catalans la Damm es manté independent mentre que una altra marca molt coneguda, la San Miguel, és una part de la San Miguel Corporation, multinacional filipina creada amb intervenció directa del dictador Marcos.

Les tímides mesures contra la publicitat de l'alcohol, com la prohibició de patrocinar equips esportius, no poden contrarestar la promoció, fins i tot institucional, que tenen els productes alcohòlics: denominacions d'origen i promoció de marques de *qualitat.*

Les depeses per alcohol són les segones més importants de la família catalana i doblen les de l'esbarjo i lectura. Altres dades són també molt rellevants, el percentatge de població que pren més de 75 cc. d'alcohol pur per dia, xifra que l'OMS considera el límit de la perillositat, és al Principat del 3'5, el més baix de l'estat espanyol, al País Valencià del 6,8 i a Balears del 17,9.

"L'alcohol", inisisteix Freixa, "és la principal causa de mortaldat per la seua relació amb els accidents, el càncer i les malalties del cor. La recerca constant de mercat ha produït un augment de consum gegantesc en els últims vint anys. Per a mi, això és una epidèmia, però no veig una solució si no s'ataca l'estructura del mercat. Cap govern autonòmic no pot comprar els mateixos espais publicitaris que una cervesera que fins i tot pot arribar a promocionar les olimpíades. És una prevenció impossible".

Jordi Sebastià

Els màxims productors d'alcohol

Philip Morris	EE.UU
Imperial Group	Regne Unit
Rembrandt Group	Sud-àfrica
Grand Metropolitan	Regne Unit
Coca Cola	EE.UU
Lonrho	Regne Unit
Allied Lyons	Regne Unit
Kirin	Japó
BSN Gervais Danone	França
Bayerische	Alemanya
Anheuser-Busch	EE.UU
South African Breweries	Sud-àfrica
Reemtsa-Tchibo	Alemanya
Suntory	Japó
Seagram	Canadà
National Distillers	EE.UU
Bass	Regne Unit

ENTREVISTA

Andreu López, conseller de Cultura, Educació i Ciència

Herr professor, herr doctor, herr conseller

Andreu López (Godella, 1939), circumstancialment "investigador, intel·lectual i polític", segons autodefinició, i germànic. Va substituir Antoni Escarré en la recent remodelació de l'executiu valencià al cap de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència.

Va molt accelerat senyor conseller. Fa la impressió que ha pujat a un tren en marxa que va a molta velocitat.

—I jo vull posar-li'n més encara, de velocitat. La meua teoria, i és la que aplique en l'àmbit de la investigació, és veure el tema, actuar i, després, reflexionar; i no passar un mes estudiant-me els temes.

—Segons va circular en el seu moment, el càrrec que vostè ostenta va ser ofert, prèviament, a uns altres. ¿No té sensació d'haver fet el paper d'última farmàcia de guàrdia?

—No, aquesta sensació no la tinc. No, perquè hi ha molta gent que pot ser conseller de Cultura, Educació i Ciència. A mi se'm fa la proposta, la medite i dic que sí, però ningú és insubstituïble.

—¿El nou càrrec li ha llevat la son?

—Me l'està llevant, últimament. La son física. Perquè estic acudint a molts fronts, llegint-me molts papers i prenent decisions. Ara mateix em costa ser investigador, intel·lectual i polític, i al llarg del temps, quan coneixeré millor les coses, podré fer el paper de polític, que és estar en els llocs i dir l'opinió. I em lleva la son, però ara en sentit figurat, perquè la tasca és complexa. Tinc temes de cultura que vull revitalitzar, com ei teatre, música, cine...

—¿Això vol dir que abans no funcionaven?

—Funcionaven, però crec que cada legislatura necessita un plantejament. La Filmoteca està fent un treball lloable, però alguns temes, probablement, s'haurien de fer conjuntament amb la Conselleria d'Indústria. Em lleva la son el començament de curs.

—Els conflictes de l'inici del curs ¿tenen solució ràpida?

—No sé si ràpida, però sí que hi ha possibilitats de solució. Hi ha tres aspectes. D'una banda, el transport escolar de nuclis urbans disseminats, on avui [16-9-91] ja hi ha possibilitats d'acord i s'han contractat setze o disset serveis dels vint-i-tants nuclis. De l'altra, tenim el conflicte de l'ensenyament privat concertat, que pot ser més llarg. La cosa més important és que tots els xiquets i xiquetes tinguen possibilitat d'accedir a un lloc escolar, i en tenim per cobrir. Crec que hem de fer un esforç bilateral de reiniciar el contacte des d'altres perspectives. Sense canviar la política de prioritzar l'ensenyament gratuït, hem de començar a dialogar. És important que no arribem a posicions calvinistes, de blanc o negre; i perdent les pors i sent conscients que aquest no és un pas previ per a carregar-se a ningú després amb la LOGSE, podem arribar a l'enteniment.

—Hi ha un altre pol conflictiu: l'ensenyament mitjà públic, on hi ha hagut dimissions de directors de centre i l'acusen d'anar en contra de la qualitat de l'ensenyament.

—No anem contra la qualitat de l'ensenyament, i això té una explicació. L'origen és que hi ha una normativa que propiciava la falta d'uniformitat en els centres. Els professors de l'equip directiu tenien la possibilitat de descompte d'hores de classe, i el mes de gener passat, per aquestes responsabilitats se'ls va donar un augment prou substancial. Probablement, pel canvi de conseller, no hi ha hagut temps de llegir la nova normativa amb atenció, ja que s'entregà dos dies abans de firmar-se als sindicats. Els sindicats no han tingut temps per a llegir-s'ho, això és cert, perquè va coincidir amb les vacances, però era necessari posar la normativa en marxa. El tema és intentar regular la situació i compensar econòmicament l'augment d'hores. Pensem que aquesta normativa facilita que el catedràtic i l'agregat dediquen més hores a la seua especialitat, ja que els càrrecs directius no ho són per a tota la vida. Jo seria més partidari d'augmentar la compensació econòmica que no d'augmentar un professorat sense oposició.

—En canvi, segons els implicats, pel fet de disposar de menys hores lliures, tenen menys temps per a la preparació de classes i per a la seua renovació professional.

—Bé, potser tenen raó, però cadascú té una percepció del problema. Hauríem de veure els casos en què això és cert i en els que no. Jo vull iniciar amb ells, més endavant, unes propostes de retrobament que revaloritze el prestigi social del professor, que puga fer comissions

de servei en la Universitat i que tinguen un paper social corresponent a la seua capacitat.

—Passem, si no li fa res, a la distensió: ¿vostè és del partit?

—Sí, jo vaig estudiar a Alemanya, el 1966, i el 1973 vaig fer la llicenciatura de sociologia a Munic. I quan vaig començar a treballar d'investigador numerari em vaig afiliar al sindicat. Mentre estava a Alemanya pensava que no tenia sentit estar en un partit espanyol, i quan vaig tornar, el 1982, m'hi vaig apuntar. En octubre del 82. En l'agrupació de Godella, d'on vaig ser regidor fins fa uns dies.

—En el moment del seu nomenament hi va haver un cert descontentament en determinats sectors del PSPV-PSOE, pel fet que vostè "acabava d'arribar". ¿El va afectar d'alguna manera?

—Això és molt subjectiu, ¿no? Jo *arribí* l'octubre del 82.

—Exactament, ¿com es produeix la seua incorporació al món de la política?

—Hi ha una gent de la Comunitat Valenciana que m'anima a entrar en la política. No vinc només de *motu proprio*. Quan jo vinc ací tinc un estatus social adequat a Alemanya, on sóc *herr profesor, herr doctor*, però aques-

tes persones em busquen i com que el moment era bo per a tornar, vaig demanar l'excedència a Munic i vaig entrar per oposició, com a director adjunt, a la institució Alfons el Magnànim.

—¿I va renunciar amb tanta facilitat a tan alt estatus?

—Tenia ganes de tornar i l'època era molt atractiva. Però hi va haver un moment que vaig estar a punt de tornar a Alemanya, i la cosa que em va enganxar definitivament era ser regidor de Cultura a l'Ajuntament de Godella. I a partir d'ací vaig fent coses.

¿Tu saps que jo he estat col·laborador d'EL TEMPS?

—¿Sí?

—Hi vaig publicar un article, sobre els serveis socials.

—Hi ha qui afirma que vostè va acabar amb els serveis socials durant la seua etapa de cap de servei de la Diputació. ¿És així?

—No, no. El que vaig fer va ser estructurar-los amb una visió distinta i transferir-los als ajuntaments, perquè en aquell moment només es feien serveis socials del menor.

—Vostè va vestir sotana, ¿no és cert?

—Sí, vaig arribar a ordenar-me, però no vaig exercir mai actes que comportaren hàbit. Quan vaig acabar la carrera, que tenia 22 anys, vaig fer de professor en el seminari, fins a quatre anys després, que me'n vaig anar a estudiar a Alemanya.

—No va arribar a tenir la nacionalitat alemanya, ¿veritat?

—No, però si no haguera tornat aquell any sí que la tindria per motius professionals.

—¿Com farà per a implicar els agents culturals, els que durant l'era Ciscar freqüentaven aquesta casa i després no, en la conselleria que vostè dirigeix?

—Jo no sé encara si això és així o si això és una afirmació que tu fas. Pensa que el canvi d'horari d'aquesta entrevista és per la visita que vaig a fer-li a Andreu Alfaro. Fa una setmana vaig estar sopant amb Joan Fuster i amb Francesc de Paula Burguera, qui ha fet un llibre molt interessant sobre uns anys en què jo no estava a València. O siga que ara vaig jo allà i després vindran ells ací. És un procés. I per la meua part no hi ha cap problema. Jo no sóc de les persones que van proclamant les coses, però he tingut molta relació amb el món de cultura valenciana de fa molts anys. Manuel Boix, per exemple,

Andreu López : "Veure, actuar i, després, reflexionar". RAFA GIL

estigué sis mesos a Munic i jo vaig fer el muntatge de l'exposició i la venda dels seus quadros.

—No, si no posava en dubte la seua capacitat.

—No, és que a València, sovint, totes aquestes coses funcionen per exclusives.

—En una de les seues declaracions d'intencions feia al·lusió a l'avantatge de parlar en valencià. ¿Quins són aquests avantatges?

—Per exemple, que el xiquet comença molt prompte, perquè al voltant hi ha una altra llengua, a saber què és tècnicament el *transfer*...

—Perdone'm, però si em parla com a sociòleg i no com a conseller de Cultura m'embolicarà.

—Bé, té avantatges per a aprendre altres idiomes. Té avantatges de mobilitat social. Això, per als castellanoparlants. I per als xiquets valencianoparlants, la possibilitat d'estudiar en el seu idioma és que s'eviten desfasaments perquè l'idioma que parlen a casa és també un idioma científic, polític i de relació. I el gran avantatge és que ajuda al reforçament de la identitat i a l'autoestima dels valencians.

—No fa ni quatre dies, la subdirectora de Las Provincias *es feia ressò d'una confessió seua, segons la qual no seria necessari examinar-se de valencià. ¿Això és així?*

—No, això no és així. Va ser a propòsit de les exempcions de Llei d'Us i Ensenyament en les zones castellanoparlants. I la meua intenció era animar els exempts a assistir a les classes de valencià, encara que no tinguen l'obligació d'examinar-se.

—Vostè té una certa debilitat pels mitjans de comunicació, de la qual cosa va ser director general i, de rebot, és el responsable màxim, després del president, de la política lingüística. ¿Com valora l'escassa funció lingüística de la programació de TVV?

—Crec que s'ha d'insistir en la utilització del valencià en TVV. La llengua s'ha consolidat en les notícies i en una sèrie de programes, i la gent s'hi ha acostumat.

—Però les pel·lícules i les sèries, conseller, són en castellà durant les franges horàries de màxima audiència

—Sí, però jo espere que anirà augmentant l'ús del valencià d'una manera percentual. Com a conseller espere que vaja en augment

—¿Per què creu que s'ha paralitzat la polèmica lingüística de l'Ajuntament de València?

—Crec que ha primat la circumspecció política, perquè continuar amb això era reobrir una guerra sense sentit.

—Pel que fa al capítol d'inversions, ¿ja ha decidit alguna cosa?

—No, estem ara amb tots els esforços en l'inici de curs, i a finals de mes començarem a estudiar les distintes propostes.

—Una última cosa: ¿la Biblioteca Valenciana serà factible en la present legislatura o és definitivament una utopia?

—A banda d'una aplicació adequada de la LOGSE i la implantació de la Formació Professional, a mi m'agradaria poder realitzar en aquesta legislatura dues coses més. Una, readaptar i posar en funcionament la xarxa museística, on entra la culminació del Sant Pius V; i l'altra, la inauguració de la Biblioteca Valenciana. El tema em preocupa molt, precisament perquè durant l'època en què vaig estar a la Diputació, la Beneficència, que depenia de mi, era el contenidor de les caixes de llibres que han de configurar la Biblioteca Valenciana. És una cosa que he viscut amb molt d'interès i que estem tractant de solucionar.

Miquel Alberola

PAÍS

Una moció de censura amb origen en el municipi des Castell

El fantasma des Castell

La moció de censura presentada pel PP contra el PSOE en el Consell Insular de Menorca ha significat que Joan Huguet es converteixi en el nou president de Menorca, gràcies al suport que li ha donat el tránsfuga Jaume Peralta, ex-batlle socialista des Castell.

Jaume Peralta, el tránsfuga del PSOE, enfront del públic que presencià l'acte. ARXIU

Menorca té, per primera vegada des de la instauració de l'autonomia, un govern de dreta. El Partit Popular ha aconseguit fer-se amb la presidència del Consell Insular de Menorca. Però no han estat els vots els que han duit Joan Huguet (fins ara vice-president del govern balear i líder del PP a Menorca) a ocupar el màxim càrrec de govern insular. Huguet ha necessitat un tránsfuga per a desplaçar del poder el PSOE. Un tránsfuga que, paradoxalment, obtingué l'acta de diputat gràcies a anar el número 4 dins les llistes del PSOE.

La moció de censura guanyada per Huguet, i per tant el PP, no s'explicaria, però, sense una vertadera història *de por* com la que s'ha produït al municipi des Castell. Allà és on cal cercar les raons d'aquesta moció de censura, i no en el funcionament, millor o pitjor, que pugui haver tingut el Consell Insular sota el govern del PSIB-PSOE.

El dia 6 de setembre el grup popular del Consell Insular presentava una moció de censura contra el president, socialista, Albert Moragues. La moció tenia el suport de Jaume Peralta, elegit diputat-conseller socialista dins les llistes del PSIB-PSOE en les últimes eleccions autonòmiques. Peralta s'havia separat del PSOE, culminant un procés d'enfrontament amb la cúpula socialista menorquina.

Albert Moragues, el president, fixà la data del 18 de setembre per a reunir-se el plenari del Consell. Durant les setmanes abans el creuament de desqualificacions entre el tránsfuga Peralta i els socialistes havia estat continuat. S'esperava un plenari *mogut*. I, efectivament, així va ser. Amb la presència massiva de seguidors populars i socialistes, la sessió –segons contava un periodista menorquí– un espectacle més semblant a un partit de futbol que no una reunió del Consell Insular.

Després del plenari, Peralta hagué de sortir per la porta de darrere de l'edifici –com els àrbitres de futbol– acompanyat d'un guàrdia civil de paisà que li feia de guardaespatlles. A la porta principal l'esperaven una cinquantena de simpatitzants socialistes amb moltes ganes de *felicitar-lo*.

¿Com s'explica tot aquest embolic? ¿Com és possible que un diputat-conseller socialista doni el govern al PP, només dos mesos i mig després d'haver-se constituit el govern socialista amb el suport de l'Entesa de l'Esquerra?

La resposta es diu es Castell, un petit municipi menorquí d'uns 5.000 habitants. Un municipi que tengué durant vuit anys un batlle molt peculiar, un home que nom Jaume Peralta.

L'ESCÀNDOL DES CASTELL

Aquesta història comença el 1983. S'acosten les eleccions i el PSOE designa Jaume Peralta com a cap de llista municipal des Castell. Segons diferents fonts Peralta era –i és– una persona amb molta capacitat de seducció. Tota l'agrupació socialista des Castell el seguia quasi com

Joan Huguet, dret, és el nou president del Consell de Menorca. Al seu costat, Albert Moragues, anterior president. ARXIU

un sol home. De professió ordenança del Consell Insular de Menorca, Peralta es convertirà en el nou batlle des Castell.

Les eleccions donen el resultat següent: PSOE, 5 regidors; Agrupació d'Esquerra-PSM, 2; Independents (de dreta), 4. El PSOE i AE-PSM signen un pacte que significarà l'alcaldia per a Peralta. Molt poc temps després, l'AE-PSM comença a denunciar un excés de personalisme del batlle i certs incompliments del pacte. L'alcalde no en fa cas i les protestes dels coalitzats es van fent cada vegada més fortes. Un any i mig després, l'AE-PSM denuncia el pacte. Peralta queda en una situació perillosa, en una evident feblesa. Home de decisions ràpides, es dirigeix als independents (de dreta) i aconsegueix fer amb ells una sèrie de pactes puntuals, que li permetran seguir en l'alcaldia. No dura gaire el pacte. Mig any després els independents rompen els pactes. Torna a quedar tot sol Peralta, però poc després un dels independents es passa al PSOE, la qual cosa significava la tranquil.litat per a governar.

Arriben les eleccions de 1987. El populisme demostrat per Peralta, i també el fet d'una important –en nombre– població immigrada, votant socialista, li permeten obtenir una còmoda majoria absoluta a les eleccions municipals.

L'ordenança del Consell demana l'excedència, i així pot dedicar-se en exclusiva a les tasques d'alcalde des Castell.

Un batlle tan personalista, i més ara amb majoria absoluta, provoca les queixes a l'oposició. L'Entesa de l'Esquerra (antiga AE-PSM) denuncia constantment el secretisme. El mateix any 1987 l'Entesa expressa el seu temor per un augment del dèficit de l'Ajuntament que es considera massa elevat.

Les queixes no obtenen reposta des de alcaldia. Al contrari, el dèficit continua augmentant. Les ànsies expansionistes fan que un pressupost modest, d'uns centenars de milions, es converteixi en un pressupost (1990) de 1.260 milions. L'Entesa denuncia irregularitats, suposades. Inclús diuen que es fan contractes telefònics. Els creditors comencen a ser ja molts.

El 1988 un economista, del PSOE, que nom de llinatge Ligüerre adverteix del perill que un dèficit tan elevat pot comportar per a un municipi com des Castell. No hi ha resposta.

S'acosten les eleccions de 1991. L'Entesa de l'Esquerra, alertada per les inquietants informacions sobre el dèficit municipal, comença a parlar de la necessitat de fer un pacte de salvació entre totes les forces per salvar l'economia des Castell i posar ordre. El PSOE es desmarca de l'hipotètic pacte, no així el PP.

Dins el PSOE, mentrestant, Peralta no va com a cap de llista municipal. En aquesta ocasió, aconsegueix ser el candidat número 4 de la llista al Consell Insular, tot i que està enfrontat amb els *oficialistes* que dominen el PSOE-Menorca. El cap de llista, Albert Moragues veta a la presència de Peralta a la candidatura. Però la pressió exercida des de Palma pel secretari general del PSIB, Joan March, fa que no li quedi més remei que acceptar Peralta.

Se celebren les eleccions i el resultat (PSOE,5; PP,5 i Entesa,3; amb el posterior pacte de salvació municipal entre Entesa i PP) significa desallotjar el PSOE de l'alcaldia. L'Entesa comença a denunciar públicament el desastre financer del municipi. Parlen d'un deute real de més de 450 milions de pessetes. El pressupost del 91 és impossible de fer. El dèficit és tan alt que deixa a l'Ajuntament pràcticament sense poder fer res.

Davant les evidències, el PSOE decideix obrir un expedient informatiu a Peralta (i a altres dels seus regidors des Castell). Al mateix temps Joan March també abandona l'ex-batlle.

Al cap de dos dies d'haver-se obert l'expedient i de ser obligats (Peralta i els seus ex-regidors) a deixar els càrrecs directius dins el PSOE, Peralta crea una Plataforma Socialsita des Castell, no reconeixent la capacitat del PSOE per a sancionar-lo. Abandona el PSOE, enfrontant-se fortament amb Moragues (president del Consell Insular) i amb Borja Carreras, home fort del PSOE-Menorca.

Poc temps després de la sortida del PSOE (i conseqüentment del grup socialista en el Consell i en el Parlament autònom), Peralta apunta la possibilitat de donar suport a una hipotètica moció. El resultat de les autonòmiques (6 consellers el PP, 5 del PSOE i 2 de l'Entesa) havia permès formar govern d'esquerra. Amb la fugida de Peralta la majoria quedava capgirada.

La Plataforma creada en des Castell desautoritza les manifestacions del seu líder, dient que no donarien suport a aquesta moció. Peralta abandona la Plataforma que ell mateix creà i, efectivament dóna suport a la moció presentada pel PP.

Així, el passat 28 de setembre el PP obtenia per primera vegada un dels emblemàtics llocs de poder per al socialisme illenc: el Consell Insular de Menorca.

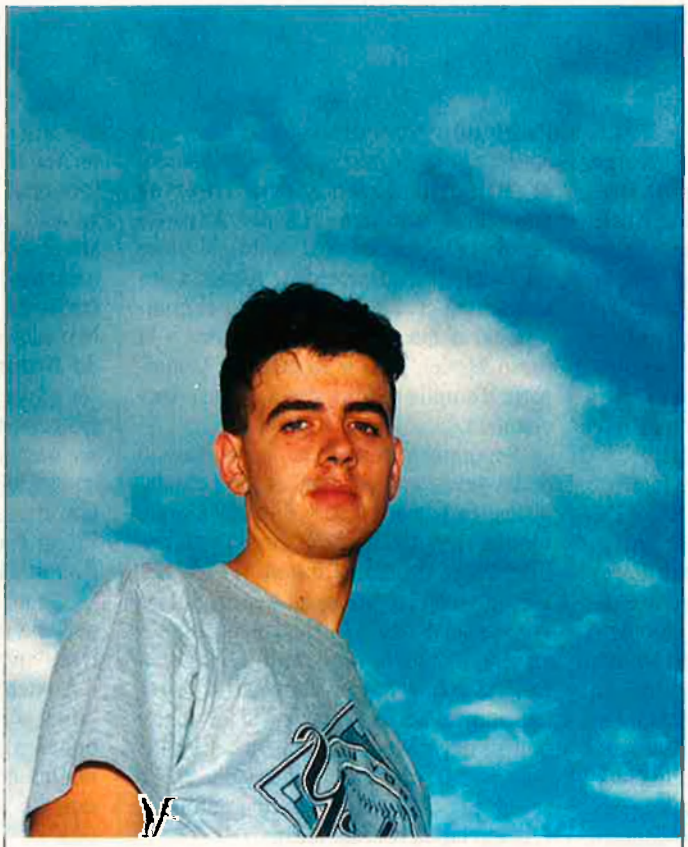
Miquel Payeras

Tragèdia al campus

Julio Cèsar García, un alumne de l'escola superior de Telecomunicacions de la Universitat Politècnica de València es va cremar a la manera dels bonzes la setmana passada. El seu gest desesperat no ha estat el primer.

Cèsar havia arribat aquella vesprada a la Politècnica, muntat en la seua Honda. Va anar a parlar amb algú i va tornar a Bétera, el poble del Camp de Túria on vivia en companyia de la seua àvia i les seues ties. Sense dir res va agafar de nou la moto i tornà a recórrer els setze quilòmetres que separen el poble de València. Amb ell s'endugué un bidonet de gasolina, que li serviria per a cremar-se. A aquella hora, sobre les vuit, la universitat era plena però la facultat dels *telecos* era gairebé buida. Pujà al terrat, deixà una bossa amb dues notes, els diners, les claus i la documentació, es pegà foc i es llançà al buit. Cinc anys i catorze dies abans, un altre alumne de la Politècnica havia fet exactament el mateix. Una coincidència entre tots dos és que eren estudiants brillantíssims. Una altra, anecdòtica, que ambdós havien nascut a Múrcia, el mateix lloc d'on és el rector de la Politècnica de València, Justo Nieto.

Els familiars de Cèsar van acusar, des del primer moment, el sistema universitari de la seua mort. "Al meu fill l'han mort les injustícies que ha patit en aquesta universitat", deia sa mare, una vegada i una altra. Cèsar havia acusat els seus primers suspensos en la carrera, ara que estava ja en quart i amb un brillant expedient. Però això, probablement, no l'havia afectat tant com la manera en què el suspenien. Un company seu va dir que l'havien suspès "amb vilesa". I els records sobre la seua manera de treballar venien en cadena: una vegada va resoldre un problema d'examen de cinc maneres distintes, quan el professor només en coneixia una; havia fet un treball d'una assignatura que estava proposat per a servir de llibre de text als cursos inferiors; s'havia introduït en la delegació d'alumnes per lluitar contra les condicions d'estudi, que ell considerava denigrants. El seu germà, Quique, explicava que sovint s'havia d'alçar a les sis del matí per fer cua davant els ordinadors. Quique també relatava com en una ocasió un professor el va escridassar perquè intentava preguntar-li alguna cosa quan el docent estava ocupat amb un ordinador.

Julio Cèsar García. AARXIU

La família es va reunir dijous amb el rector i va exigir un aclariment dels fets. Aquell mateix dia, un altre alumne *queia* des d'una terrassa de la universitat. Contra la versió oficial, altres fonts indicaven que també s'havia intentat suïcidar però, sortosament, només va patir diverses ferides.

Les dues cartes que Cèsar va deixar eren, una per al jutge i una altra per al director de l'Escola de Telecomunicacions. El contingut era semblant, Cèsar acusava el sistema educatiu de la universitat d'inhumà i ineficaç. Indicava també que la duresa que caracteritza la Universitat Politècnica de València no es correspon amb la qualitat de l'ensenyament i que molts professors s'emparen en aquesta fama de *durs* per amagar la seua incapacitat pedagògica. En altres notes redactades apressadament a sa casa començava un repàs dels professors un a un, però no va poder passar del vicerector, Elías de los Reyes, a qui qualifica d'incompetent.

Malgrat la gravetat i les circumstàncies, les seues acusacions no sorprengueren ningú, com tampoc ho havien fet les d'Evaristo Fidel, el jove que el va precedir cinc anys abans.

Segons les últimes dades, el 80% dels alumnes de la Universitat Politècnica de València necessita un 50% d'anys més dels programats per a finalitzar els estudis. La delegació d'alumnes, única organització existent de representació estudiantil, va emetre un comunicat on demanava la convocatòria urgent d'una junta de govern per tal de tractar alguns temes com els mètodes d'avaluació, els horaris i el nivell d'exigència, la competitivitat i despersonalització i en general, continua la nota "el nivell de deshumanització existent dins l'entorn universitari del qual tots tenim part de responsabilitat".

Deshumanització en una universitat que ha de formar els tècnics de la societat. Una universitat que ara veu el seu prestigi sobre el sacrifici, de vegades mortal, dels seus estudiants.

Joan Puig

Jacint Soler Padró, advocat i moltes coses més

Història d'un oportunista

A Soler Padró li agrada muntar *shows*. Per a uns, "un noi extravertit". Per a uns altres, "un fantasma". I per a tots, un oportunista. Es va fer famós dient "sí" al català, es va ficar en política sense èxit, va defensar Schuster, es va enfrontar amb Núñez i ara compra accions a una pesseta.

Febrer de 1975. **Jacint Soler Padró**, regidor de l'Ajuntament de Barcelona, envia una carta a l'alcalde **Enric Masó** proposant que en el pressupost anual figuri una partida de cent milions de pessetes per a l'ensenyament de l'idioma català a les escoles d'Ensenyança General Bàsica. Segurament sense saber-ho, aquest jove llicenciat en Dret i Econòmiques, escollit regidor pel terç corporatiu a iniciativa del Col.legi d'Economistes, està a punt de fer-se famós.

El 4 de març, la proposta de Soler Padró entra a discussió en el Ple de l'Ajuntament. Després de gairebé deu hores d'intervencions, rèpliques i contrarrèpliques –la majoria dignes d'una antologia del disbarat– es procedeix a votar. Només nou regidors voten a favor de la proposta. Els altres divuit diuen "no" al català. Seran coneguts per sempre com "els regidors del no". La instantània reacció ciutadana i l'escàndol que es genera trauen Soler Padró de l'anonimat i el converteixen en un home famós.

"¿I D'ON SURT, AQUEST?"

Aquesta és la pregunta que devien fer-se els organitzadors de la campanya d'infiltració de regidors demòcrates i catalanistes en els ajuntaments franquistes en observar el sobtat protagonisme de Soler Padró. Aquesta estratègia d'infiltració, absolutament premeditada, havia començat l'any 1966 i va arribar a aplegar, nou anys després, més de cent regidors demòcrates. Soler Padró, però, no havia arribat a l'ajuntament per aquest conducte. "Vam arribar a fer desenes de reunions –recorda avui un dels promotors d'aquella campanya–, algunes amb més de cent persones, i puc assegurar que Soler Padró no va participar mai en cap d'aquestes trobades".

Fos com fos, quan la polèmica pels regidors del no encara cuejava, Soler Padró tornaria a destacar-se amb una agosarada acció, defensant públicament el periodista **Josep Maria Huertas Clavería**, condemnat a dos anys de presó per la publicació d'un article sobre els *meublés* de Barcelona. Aquesta defensa li va costar a Soler Padró el compliment d'una condemna d'un mes a la presó Model, però li va guanyar la simpatia d'amplis sectors de la premsa barcelonina.

Segurament animat per la repercussió de les seves accions demòcrates i catalanistes, l'advocat barceloní es decideix a fundar, l'any 1977, el seu propi partit polític: Partit del Poble Català (PPC). Segons ell mateix, "un partit per als qui no volen socialisme". Curiosament, només un any abans s'havia definit, en una entrevista publicada pel setmanari *Canigó*, com un home "a l'esquerra d'un centre que se'n va cap a l'esquerra". El PPC durà poc i Soler Padró va quedar en un segon pla de la vida política catalana. L'intent havia resultat fallit.

El següent –i últim– moviment polític significatiu de Soler Padró no arriba fins l'any 1984. El liberal espanyol **Antonio Garrigues Walker** comença a fomentar la creació de Clubs Liberals arreu de l'estat. Aquests clubs de reflexió i opinió estaven concebuts com un possible embrió de partit polític. Soler Padró va demanar oficialment l'ingrés al Club Liberal de Catalunya, presidit per l'advocat **Joan Ignasi Sardà**, el mateix any 1984. Testimonis directes d'aquella etapa asseguren que Soler Padró ambicionava la presidència del Club, i que fins i tot va arribar a plantejar aquesta demanda en moltes reunions internes, sense èxit. Les esperances de Soler Padró queden definitivament truncades quan Garrigues Walker decideix donar suport a l'operació reformista de **Miquel Roca** i es decideix dissoldre els Clubs Liberals per la seva falta d'utilitat pràctica. Davant d'aquesta situació Soler Padró inscriu en el registre d'associacions un nou Club Liberal, del qual sí que serà president. "El nou Club de Soler Padró li va anar molt bé per a fer promoció personal –recorda un dels testimonis esmentats–, perquè va convidar a fer conferències persones importants com l'ambaixador d'Israel o el d'Alemanya, **Guido Brunner**". Segons aquest testimoni, "la prova que ho feia només per promoció personal és que un cop va aconseguir ser nomenat cònsol d'Àustria a Barcelona el Club va aturar les seves activitats". Un altre testimoni ho resumeix així: "Soler Padró va demostrar una gran dosi d'oportunisme".

Segons ha explicat a EL TEMPS una persona del seu entorn, Soler Padró utilitza sovint el seu càrrec de cònsol d'Àustria a Barcelona per aconseguir bitllet d'avió o habitació d'hotel quan es donen situacions de saturació. "És de l'única cosa que li serveix el títol. De tant en tant signa quatre papers i ja està".

AMB SCHUSTER I CONTRA NÚNEZ

L'estiu de 1986 Soler Padró torna a saltar a la primera pàgina dels diaris de Barcelona: ell seria l'encarregat de la defensa de **Bernd Schuster** en el litigi laboral que el jugador alemany mantenia amb el F.C. Barcelona. L'actuació de Soler Padró durant tot el procés va causar un profund disgust en el Col.legi d'Advocats, fins al punt que la junta directiva es va arribar a plantejar la possibilitat d'expedientar-lo en considerar que vulnerava les normes deontològiques. **Jordi Bergós**, llavors vice-degà del Col.legi, declarava el següent: "Creiem que Soler Padró, amb les seves declaracions als mitjans de comunicació, ha fet coses que els advocats tenim prohibides".

El mes d'octubre de 1987, un cop dictada la sentència –favorable al Barça– Soler Padró anunciava solemne-

ment que aviat sortirien a la llum pública unes memòries titulades *El affaire Schuster*, en què explicaria els detalls més secrets del cas. Aquestes memòries no s'han publicat mai.

Però Jacint Soler Padró tenia un cop amagat: tot just un any després, el 3 de desembre de 1988, proclamava la seva intenció de presentar-se a les eleccions presidencials del Futbol Club Barcelona, que s'havien de celebrar l'any següent. Per a molts quedava clar que Soler Padró s'havia aprofitat de l'*afer Schuster* per promocionar-se entre la massa social barcelonista. Ell mai no ho va negar. Primer, dient que "fa més d'un any que tenia pensat presentar la meva candidatura". Després, reconeixent que "haver estat advocat de Schuster m'ha ajudat per poder ser pre-candidat". Segons una persona que llavors era del seu cercle més immediat, "ell sabia que no tenia cap possibilitat de guanyar. S'hi va presentar perquè li encanta muntar *shows*". I els va muntar. Va aconseguir que **Xavier Cugat** donés suport públic a la seva candidatura, va passejar-se en avioneta per damunt del Camp Nou portant una gran pancarta amb el lema "Vota Soler Padró", va demanar la inhabilitació de **Josep Lluís Núñez** i, en veure que no aconseguiria el mínim de signatures de suport imprescindibles –2660–, va retirar la seva candidatura qualificant les eleccions de "feixistes".

Les seves gairebé esperpèntiques incursions en el món de l'esport han confirmat, segons un conegut periodista esportiu de la ciutat, "el seu caràcter oportunista i el seu afany de protagonisme. Soler Padró és un fantasma".

LA SEDA, ÚLTIM CAPÍTOL

Ara tot just feia dos anys, des de la frustrada candidatura a president del Barça, que Soler Padró no ocupava les pàgines d'actualitat dels diaris barcelonins. Feia massa. I en plena crisi de La Seda, principal empresa tèxtil de Catalunya, Soler Padró ha fet una nova aparició estel.lar, comprant per sorpresa el 57,5% de les accions de l'empresa al preu d'una pesseta. El que ha vingut després, tots ho tenim encara present en la memòria. La imatge de Soler Padró intentant, sense èxit, entrar a la junta d'accionistes de l'empresa, rodejat de micròfons i càmeres de TV, ha estat foto de portada als diaris. Però Soler s'ha quedat sol: no el volen ni els accionistes ni els propietaris. I tampoc pot anar cada matí a treballar perquè els treballadors es manifesten davant de la porta del seu despatx cada dia. Potser, amagat a casa seva, enyora els temps en què la gent el respectava per demòcrata i per catalanista.

Eduard Voltas

Possible venda del 'Diario de Mallorca'

La possibilitat que surtin a la venda les accions que tenen els March del *Diario de Mallorca* –negada pels interessats– obre interrogants sobre el panorama de la premsa mallorquina.

La passada setmana EL TEMPS informava de la possible intenció del grup March (propietari d'un important nombre d'accions d'Editora Balear, empresa editora de *Diario de Mallorca*) de vendre la participació accionarial. Aquesta venda podria significar importants canvis dins el panorama empresarial periodístic de Mallorca.

Després de consultar diverses fonts –algunes d'elles molt relacionades amb el *Diario de Mallorca*– cal dir que si bé no existeix cap confirmació *oficial* sobre el tema, sí que hi ha una evident preocupació, ja que el simple fet que es pugui considerar la venda, és de per si força important. Com deia una de les fonts, el més significatiu és que pugui plantejar-se la possibilitat de la venda, la qual cosa mai no s'havia donat.

La raó de la hipotètica venda, segons certes fonts, estaria relacionada amb la *guerra* existent entre *Diario de Mallorca* i *El Día-16*, per una banda, i el Grupo Serra (propietari, entre d'altres, dels diaris *Última Hora* i *Baleares*), per l'altra. Segons aquesta interpretació els March no voldrien veure's involucrats dins aquesta baralla i, com a conseqüència, estarien disposats a desfer-se de les accions (que representen una majoria simple i, indirectament, més del 50 per cent) que tenen del *Diario de Mallorca*.

Segons totes les fonts consultades, fins ara no s'ha informat al consell d'administració d'Editora Balear de cap intenció de venda.

Si es fes oficial la intenció de vendre, sembla que existirien diverses possibilitats. Podria passar que la resta d'accionistes tenguessin accés a la compra i, per tant, la propietat del diari es mantendria majoritàriament mallorquina. Si per contra s'acceptàs la hipotètica oferta d'*El Correo Espanol-El Pueblo Vasco* –o també la d'altres interessats forans com *El País*, segons sembla– el diari passaria a ser de capital no mallorquí.

Seu del *Diario de Mallorca*. JOAN CELIA

La hipòtesi dels nervis

Si finalment, tal i com apunten aquests "rumors", els March decidissin vendre, i el comprador fos *El Correo Español-El Pueblo Vasco*, qui estaraia comprant seria Comecosa, empresa que participa –entre d'altres nombroses propietats que la converteixen en la més potent empresa periodística de l'estat– de l'accionariat d'Atena 3 ràdio i televisió. Es dóna la circumstància que Pere Serra, president del Grup Serra, és també accionista d'Antena 3.

Si el *Diario de Mallorca* tengués com a accionista majoritari Comecosa, la pregunta que es fa molta gent a Palma és: ¿controlaria el Grup Serra, directa o indirectament, *el Diari* ?

Si la resposta fos afirmativa,les consqüències serien imprevisibles.

M.P.

GRUP MARCH: "NON COMMENT"

Interessat a recaptar l'opinió d'algun qualificat portaveu del grup March, EL TEMPS es posà en contacte telefònic amb Madrid, concretament amb la Fundación Juan March. Fou el senyor José Vicente de Juan –president del consell d'administració d'Editora Balear– qui contestà les preguntes. Després de l'oportuna identificació i explicació de les informacions de què es disposava, se li demanà si podia confirmar o desmentir. "No tenc res a dir", fou la resposta. Insistint un poc, l'única manifestació –feta amb un to de veu que denotava una certa irritació– que s'aconseguí va ser: el que vostè em diu no són informacions, són rumors, i no tenc res més a dir".

Uns rumors que posen nerviós més d'un, sobretot si la venda es fes a *El Correo*.

Miquel Payeras

ires de València:
'eixida a l'Exterior

PRIMERA FERIA DE ESPAÑA

42 GRANS FIRES INTERNACIONALS

EUROAGRO 91
8ena FIRA INTERNACIONAL DE LA PRODUCCIÓ, COMERCIALITZACIÓ I TRANSFORMACIÓ AGRÍCOLA
VALÈNCIA 16 - 19 OCTUBRE

EXPOCARNE 91
9ena FIRA INTERNACIONAL DE LES INDUSTRIES CÁRNIQUES
VALÈNCIA 16 - 20 OCTUBRE

IBERFLORA 91
20ª FIRA INTERNACIONAL DE HORTICULTURA ORNAMENTAL I ELEMENTS AUXILIARS
VALÈNCIA 17 - 20 OCTUBRE

ANTICUARIOS 91
8ena FIRA INTERNACIONAL DE ANTIQUARIS I ALMONEDISTAS
VALÈNCIA 19 - 27 OCTUBRE

FLUMATEC-HIMATEC-ACIMTEC 91
SALÓ DE TECNOLOGIES INDUSTRIALS
VALÈNCIA 23 - 25 OCTUBRE

Més de 250.000 visitants professionals.

Més de 7.000 expositors.

Cada any, les Fires de València són punt d'encontre de molts sectors que acudeixen a una cita cada vegada més imprescindible.

La major part de les Fires que se celebren a València són de caràcter internacional i algunes d'elles són peces claus del circuit mundial de Fires bàsiques.

INFORMACIÓ:
FIRA MOSTRARI INTERNACIONAL DE VALENCIA
Apartat 476 - 46080 València - Tel. (96) 386 11 00
Telex 62435 / FERIA - E - Telefax (96) 363 61 11
Direcció telegràfica: FERIARIO

València ciutat mostrari internacional

GENERALITAT VALENCIANA
ICEX
IBERIA
RENFE

Ministeri d'Industria i Energia

Seu de Parlament. D UMBERT

SETMANA-PAÍS

El debat de política general ja està en marxa un any més. Enguany però, té elements que el fan més sucós. Arriba després d'un estiu *calent* amb polèmica nacionalista, on autodeterminació i independència són paraules incorporades en el llenguatge polític, que se sumen al debat juntament amb el conegut federalisme socialista. Tot, però, tocant la realitat del finançament autonòmic i emmarcat en la convocatòria de les autonòmiques, que podrien celebrar-se el 15 de desembre.

Mateu Morro. ARXIU

El Partit Socialista de Mallorca-Nacionalistes de Mallorca ha iniciat també una companya de mocions als ajuntaments en la línia que ha portat ERC al Principat, però matisant la sol.licitud amb una proposta a favor del dret a l'autodeterminació. Així, el PSM proposa que els ajuntaments, el Consell Insular i el Parlament de les Illes accepti i reconegui els drets nacionals, i entre ells el dret al lliure exercici de l'autodeterminació de totes les nacions i en especial aquelles que no tenen estat. El PSM també reclama que es declari que Mallorca forma part, junt amb les altres Illes, el Principat de Catalunya, el País Valencià i la Catalunya Nord, d'una realitat nacional que es denomina Països Catalans. Aquestes mocions han estat impulsades dins el PSM pel sector partidari de confluir estratègicament amb ERC.

L'Ajuntament de València aplica les "Normes de la Academia"

A pesar que l'alcaldessa de València, Rita Barberà, va manifestar que el grup popular municipal no entraria a fer el joc a la proposta de Vicente González Lizondo d'adoptar les *normes* lingüístiques de la Real Academia de Cultura Valenciana, han començat a aparèixer en les parades d'autobusos de la ciutat diversos indicadors de nova creació adaptats a les exigències d'Unió Valenciana.

És el cas, de moment, dels indicadors del recorregut de la línia de parades corresponents a l'autobús número 10, que realitza el trajecte de Benimaclet al barri de Sant Marcel·lí (ara Sant *Marceli*). Entre els canvis efectuats per aquestes normes d'inspiració fabregatiana, presidides per la total supressió d'accents, hi podem trobar l'*Estacio* del *Nort*, el carrer *Periodiste* Azzati, la Ciutat de l'*Artiste* Faller, l'Hospital *Clinic*, *Nazaret* o l'*Estacio* del Cabanyal. Com també totes les possibilitats de

RAFA GIL

connexio de llinees (paraula que pot provocar l'estrangulament d'hèrnia), els Centres d'*interes* i la localització de l'usuari (*voste es troba aci*).

Davant la introducció d'aquesta normativa delirant, cal esperar que Rita Barberà, com a alcaldessa, i el seu grup municipal es pronunciaran públicament anunciant l'assumpció de la nova ortografia o, per contra, anunciant la retirada d'aquests indicadors col·locats a instàncies del grup d'Unió (*Unio*) Valenciana, aspecte aquest últim que revelaria qui és efectivament l'alcalde.

T. Gil

Andorra no té lloc per a la runa

El Principat d'Andorra és massa petit i no hi ha lloc per a abocar les runes que produeix. És per això que el 1982 Andorra va arribar a un acord amb l'estat espanyol segons el qual podia abocar un màxim de 350 mil tones l'any de runes procedents de la construcció (entre un 80 per cent de terra i un 20 per cent de pedra) a la veïna comarca de l'Alt Urgell. En aquell moment no es va pensar on s'havien d'abocar les terres procedents d'Andorra ni tampoc es va establir cap control. El resultat d'aquest fet és que avui hi ha a l'Alt Urgell entre 10 i 12 abocadors incontrolats de runa andorrana, que preocupen tant els ajuntaments de la zona com el consell Comarcal, per l'impacte ecològic i ambiental que representa.

Actualment s'aboquen a aquesta comarca entre 5 i 6 milions de quilos diaris de runa. Un estudi fet pel Consell Comarcal ha calculat que diàriament passen per la frontera entre 200 i 225 camions de trenta tones cadascun. Només un d'aquests abocadors té permís municipal, la resta són terrenys llogats per fer-hi els abocaments, sense miraments ecològics ni pel paisatge. Però el problema s'agreuja quan no només s'hi aboca runa, sinó que també, en alguns casos, escombraries, cosa que també origina problemes sanitaris.

L'abril passat, els ajuntaments de Montferrer-Castellbó, Ribera d'Urgellet, Valls de Valira i Alàs, afectats pels abocaments, van traspassar les com-

RAFA GIL

petències del problema al Consell Comarcal, en veure's impotents per afrontar-lo. La quantitat de material abocat convinguda en l'acord s'ha sobrepassat i desde l'1 de juliol, amb l'entrada en vigor de la lliure circulació de mercaderies, s'ha desbordat. El Consell Comarcal ha demanat als propietaris dels abocadors que presentin els permisos municipals necessaris i un estudi sobre el projecte de tancament dels abocadors i de restauració del medi ambient a la zona, per legalitzar-se. Segons el Consell Comarcal, els abocadors que funcionin il.legalment seran tancats i s'hi impediran nous abocaments, si cal, amb la força pública.

Judith Casaprima

L'ADOC: de cap a la política

En una assemblea general llarga i tensa celebrada el passat dia 14, els socis de l'Associació per la Delegació Olímpica de Catalunya (ADOC) van decidir majoritàriament la incorporació a la política activa electoral. La decisió, presa per 149 vots a favor i 60 en contra, comportarà la desaparició de l'entitat i l'entrada a la militància política de molts dels seus membres, tot i que això no es concretarà fins una última assemblea prevista pel proper 26 d'octubre. No es decidí encara quina serà l'opció política per la qual s'optarà, però la proposta de la Junta és enquadrar-se "en un grup que defensi en el seu programa la consecució de la independència de manera pacífica i democràtica", opció que coincideix amb la que defensa ERC i que per tant probablement serà aquest partit qui acollirà els membres de l'ADOC.

La passada assemblea visqué un debat molt polititzat, on s'enfrontaren dos sectors de socis amb postures clarament diferenciades i que es corresponien amb dues tendències polítiques, CiU i ERC; malgrat que la majoria d'assistents eren independents. Xiulets i aplaudiments acompanyaren les intervencions d'uns i altres, segons les preferències del públic, i en algun moment provocaren certa crispació.

La directiva de l'ADOC presentà als reunits la seva voluntat de participació política ja que, segons ells, l'entitat ja no servia per a aconseguir la participació catalana a Barcelona 92. A més, Francesc Serra, vice-president, explicà que "l'ADOC és ineficaç perquè està ofegada econòmicament i topa reiteradament amb el silenci institucional i de la premsa". Aquests arguments foren contestats per intervencions de militants de Convergència i de la JNC, que mostraren la seva disconformitat afirmant que l'ADOC continua sent necessària com a entitat nacionalista unitària fins que no hagi assolit els seus objectius i que és un error la seva dissolució o la seva politització. Per contra, els simpatitzants d'ERC expressaren la necessitat d'unificar esforços en el camp de l'acció política i sintonitzaren amb la postura de la Junta.

P. M.

ADOC. ARXIU

Xavier Albiol. ARXIU

El director general de Relacions Institucionals de la Generalitat valenciana, Xavier Albiol, i, mentrestant, director general en funcions de Mitjans de Comunicació mentre Benigno Camanas està expectant, té greus problemes amb Telefònica. El seu telèfon queda automàticament inutilitzat en el moment que és sol·licitat per les ajudes a la premsa en català, circumstància que l'està fent passar per una enorme situació d'incomoditat, ja que, amb ganes d'atendre totes les qüestions referents a aquest tema i resoldre-les d'una manera diligent, es troba impotent per l'anomalia tècnica. En el moment de redactar i relatar l'estranya circumstància, Xavier Albiol s'havia fet revisar l'aparell per novena volta, sense que els tècnics hagen pogut detectar la causa del fenomen. Poltergeist.

Els Escoltes Catalans i l'Onze de Setembre

Ens hem acostumat, potser massa ràpidament, a un món en què els canvis històrics se succeeixen inexorablement. Europa ha viscut en els darrers mesos l'esclat d'uns nacionalismes ofegats durant anys per estructures artificials que van traçar els vencedors de la II Guerra Mundial. Contra l'opinió dels qui creien que els moviments nacionalistes i independentistes eren una cosa anacrònica en un món que tendia a l'homogeneïtzació cultural, la història ens demostra que si hi ha un futur just per a Europa, aquest passa necessàriament per l'Europa de les Nacions. Aquesta, però, pot ser una realitat incompleta mentre totes i cadascuna de les nacions sense estat –i entre elles Catalunya– no gaudeixi de la seva autodeterminació, i mentre es continuïn donant situacions de desigualtat i d'injustícia.

Durant una pila d'anys, les entitats i associacions com la nostra feren un fort paper en la reconstrucció del país. Després, l'administració ens prengué paper social davant la nostra passivitat, potser perquè vam creure que no ens tocava opinar, que la nostra funció era merament educativa i que la política era patrimoni exclusiu dels polítics, però... ¿de quina manera no incidir en la política si el nostre projecte educatiu ens porta a un model de societat i d'home amb uns valors i unes actituds concretes? Hem de perdre la por d'implicar-nos, de declarar que la nostra educació integral vol formar persones sota els valors de l'ètica, la solidaritat, la responsabilitat, la crítica i la justícia.

ARXIU

La realitat actual ens hauria de fer reflexionar seriosament sobre quin paper volem fer en el futur del nostre país com a moviment educatiu. Això implica necessàriament una anàlisi profunda de la realitat ja que el projecte d'autodeterminació que sempre hem compartit passa per tenir clars els múltiples entrebancs que inevitablement trobem: des del centralisme espanyol a la hipòcrita política internacional.

L'autodeterminació del nostre país no és un camí fàcil. Que cadascú triï la forma i el color que més li agradi, però tinguem clar que el camí cap a la construcció d'un país lliure passa per la llibertat com a individus i com a poble. Una llibertat que només pot ser exercida des de l'anàlisi crítica de la realitat i l'elecció responsable, conscient i constant, dels camins que ens portin a l'objectiu final.

Escoltes Catalans

Núria Cadenas. ARXIU

Núria Cadenas, jove independentista empresonada, ha estat condemnada a tres anys de presó, segons una filtració que ha arribat a Catalunya Ràdio via Madrid. De moment, però, ni la família ni l'advocat defensor coneixen el contingut de la sentència. La mare de la dirigent de Maulets, Teresa Alabèrnia ha declarat que dóna de termini fins al proper 25 de desembre a les forces polítiques perquè resolguen positivament la situació de la seva filla. Cas contrari, començarà una vaga de fam indefinida i fins al final.

IDEES

Llengua i societat

Andreu Alfaro

La llengua catalana es troba permanentment a debat, la qual cosa és signe inequívoc de la seva situació de anormalitat social. Lingüistes, sociòlegs, historiadors, sociolingüistes, polítics, etc... participen amb més o menys encert en una forrmidable discussió nacional sobre el present, el futur o el model de llengua que cal establir.

Per tant, d'una banda trobem els *pessimistes,* estudiosos que comparteixen, amb matisos, les tesis d'*Els Marges* que tant d'enrenou van provocar fa més de deu anys, segons les quals la nostra llengua, mentre no disposi d'un estat propi que la protegeixi, anirà reculant fins a la seva desaparició total en molt poc temps. La més radical aportació en aquesta línia podria ser el llibre de Maria-Lluïsa Pazos, *L'amenaça del català light* (Ed. Tibidabo, 1990). Aquesta professora parteix de les tesis d'*Els marges,* tot i que, possiblement, molts dels autors d'aquell text no assumirien –per radicals– els plantejaments d'ella. Més moderats, però en aquesta mateixa línia, trobem estudiosos com ara Modest Prats, Rossich o Rafanell que, recentment, han publicat un magnífic llibre: *El futur del català* (Ed. Empúries, 1990) o el mateix Vicent Aracil, amb dues obres cabdals: *Papers de sociolingüística* (Ed. La Magrana, 1982) i *Dir la realitat* (Ed. Països Catalans, 1983). Aquest sector, anomenat *heavy* pels seus adversaris, considera els seus oponents com una mena de *blaveros* barcelonins que atempten contra la unitat de la llengua i de ser, en la pràctica, la quinta columna de l'espanyolisme lingüístic –i polític– a casa nostra. Rebutgen frontalment el bilingüisme, la qual cosa no vol dir de cap manera que siguin contraris al poliglotisme individual. Tenen poca influència en els mitjans de comunicació nacionals que es fan a Barcelona, tot i que són majoritaris a la premsa comarcal i en altres mitjans en català del país, entre els quals, la ràdio i la TV valencianes on la castellanització i l'empobriment de l'idioma s'imposa per la via política i no perquè els seus responsables lingüístics així ho desitgin. Recentment (vegeu EL TEMPS, núm. 368), Maria Lluïsa Pazos i Jordi Solé Camardons han creat l'associació Llengua Nacional amb la finalitat de lluitar contra l'anomenat català *light.* Compten amb l'adhesió de personalitats del món de la cultura com ara Vicent Pitarch, Tísner o Fèlix Cucurull i de polítics nacionalistes com Guia, Colom o Barrera.

Per un altre costat hi ha els *optimistes* que també acostumen a ser partidaris del català *light,* aquells que opinen que l'idioma es consolida i que, pel camí que anem, en pocs anys assolirem la normalitat absoluta. Són gent que, a més, consideren que és bo que el català *oficial* reculli els girs i la parla del carrer, que s'obri i que faci propis els girs, les locucions, el vocabulari del català que ara es parla... ¡¡a Barcelona!! Per a aquest sector, en termes generals, el bilingüisme és una opció bàsicament acceptable i l'Institut d'Estudis Catalans, màxima autoritat lingüística del país, és un organisme esclerotitzat que no realitza correctament les seves funcions. Per això, alguns d'ells han fundat el GEC (Grup d'Estudis Catalans) per fer tasques de suplència del que, segons el seu punt de vista, hauria de fer i no fa l'IEC. Acusen de puristes i retrògrads els col.legues que defensen la no-barbarització de l'idioma. Gent de notable influència en els mitjans de comunicació nacionals que es fan a la capital del Principat, han tingut responsabilitats lingüístiques en els models del *Diari de Barcelona,* de l'*Avui,* de TV3, el Canal 33 o Catalunya Ràdio entre altres. Destaquen Xavier Pericay, Ivan Tubau i Ferran Toutain.

En el fons, mentre els primers consideren que els mitjans de comunicació han de contribuir a normalitzar l'idioma i a recuperar-lo en les seves formes més genuïnes, els segons creuen que han de ser un fidel reflex de la llengua del carrer... en la seva versió barcelonina.

La polèmica entre ambdós corrents és molt més dura del que pot quedar reflectit en aquest article.

Tanmateix, de cap manera no voldria que de les meves paraules es deduís que es tracta d'un debat estèril. En primer lloc, ha superat l'estret cercle dels intel.lectuals i s'ha traslladat a la societat. D'altra banda, entenc que per part d'uns i altres hi ha hagut aportacions força interessants des que Francesc Vallverdú va publicar l'any setanta el seu llibre *Dues llengües: dues funcions?* (Ed. 62), que jo personalment considero, juntament amb les obres d'Aracil, un indiscutible punt de referència de la moderna sociolingüística catalana amb la seva anàlisi del bilingüisme i les seves implicacions socials.

Si ens hem referit a *pessimistes* i *optimistes,* utilitzant deliberadament una terminologia gens agressiva (podíem haver parlat de derrotistes i d'il.lusos), ¿on es troba, doncs, la visió menys desenfocada de la realitat? ¿On són els realistes? És evident que davant una pregunta com

aquesta tothom es reclama realista, tothom creu que les seves anàlisis contenen la més alta dosi de rigorositat. No seré jo, doncs, qui desvetlli l'enigma, entre altres raons perquè no puc moure'm més enlla de simples intuïcions tot i que, com és obvi, tinc també la meva opinió formada. En qualsevol cas, sembla raonable creure que són precisament els estirabots provocats pels *adversaris* el que genera reaccions radicals en l'altre sector que l'allunya de l'oponent i també, cal suposar, de la realitat.

En qualsevol cas considero que hi ha tres elements extremadament perillosos en aquest debat: la seva politització, confondre Barcelona amb el conjunt de l'àrea lingüística i la creació d'organismes paral.lels a l'IEC, un mal precedent que, si té imitadors, ens podria conduir al caos.

Fins ara a València, els secessionistes lingüístics havien creat l'Acadèmia de la Llengua Valenciana, que ha elaborat una pseudo-gramàtica del seu pretès idioma diferenciada de la catalana, una gramàtica que, val a dir-ho també, no és seguida per ningú del País Valencià amb una mínima capacitat craneal i sentit del ridícul. Estic convençut que la intenció dels creadors del Grup d'Estudis Catalans es troben allunyats d'intencions malèvoles d'aquesta mena, però no és menys cert que, objectivament, amb el seu qüestionament de l'autoritat de l'IEC, han seguit un camí paral.lel.

De tota manera potser convé desdramatitzar, la qual cosa no vol dir que s'hagi de traure importància al debat, sinó llevar-li les dosis de crispació innecessària que conté. En aquest sentit, la lectura atenta del llibre recentment aparegut *Text i Context (lectures des de la sociolingüística)* del professor Jordi Solé Camardons (La Magrana, 1991) pot ser un bon antídot pel que té de demostratiu que la polèmica no és d'ara.

Solé Camardons fa una magnífica incursió històrico-literària de Ramon Llull a Narcís Oller, és a dir, del segle XIII al XIX demostrant en el seu llibre, tal com deia Joan Fuster a la seva *Literatura catalana contemporània* (Curial, 1979), "les adversitats "extraliteràries" que els escriptors catalans han hagut i han d'afrontar". La defensa de l'idioma, doncs, no és una qüestió només dels nostres dies perquè no són d'ara les agressions polítiques i lingüístiques que la nostra nació ha hagut d'afrontar. I tampoc no és nou que el país i la seva llengua poden entendre's i defensar-se de formes diverses. Per sort.

Santiago Cucurella

De corre-bous, tradicions i parlamentaris despistats

Les imatges de TV3 sobre la mort d'un dels bous de Cardona han donat la volta pel país i han encès, de nou, les ires de molts ciutadans. Jo no les vaig veure, aquelles imatges. Però m'imagino que devien fer la mateixa sensació desagradable que si de les curses de Fórmula I només ens servissin el primer pla del pilot ferit que acaba de patir un accident o de les etapes ciclistes els esforços dels metges per reanimar els qui arriben pràcticament sense oxigen a la línia de meta. En tot cas, aquelles imatges no haurien canviat el meu punt de vista sobre la qüestió, no haurien variat el plantejament d'aquest article que no vol situar-se en el terreny de la moral –la moral cadascú se la sap i se la manega com pot– sinó de l'explicació de l'evolució legal que ha originat l'actual polèmica sobre els corre-bous i les curses de braus. La Llei de Protecció dels Animals va ser aprovada l'any 1989 pel Parlament de Catalunya. En el seu origen, era una llei pensada des del departament d'Agricultura, concretament, des del servei de Protecció de la Natura. Un cop al Parlament, algun diputat hi va introduir una esmena que deia que quedava prohibida la mort d'animals fora de recintes fixos. I aquest punt, aparentment innocu, però que en la pràctica comportava la desaparició de totes les festes de bous que se celebren a Catalunya, o va passar inadvertit per a la majoria de diputats –ja que es tractava d'una llei que anava a ser aprovada per unanimitat– o no va ser copsat en tota la seva transcendència. Per adonar-se de quina havia estat l'actitud de la Generalitat fins en aquell moment cal recordar que pocs mesos abans de l'aprovació de la llei s'havia celebrat a Cardona el I Simposi sobre Bous i Tauromàquies de Catalunya que havia comptat amb l'assistència ofical del conseller de Cultura i amb l'ajut econòmic i infrastructural dels serveis de cultura popular del mateix departament. Però aquest departament no va ser consultat en el moment de la redacció de la llei. Un cop aprovada, van començar les angúnies i les argúcies consensuades per tal d'evitar problemes majors. Així, per exemple, la indignació de les comarques de l'Ebre per l'aprovació d'una llei que ignorava les seves tradicions va apaivagar-se quan es va arribar a l'acord de permetre la celebració de corre-bous sempre i quan els animals fossin morts en un local tancat, a l'escorxador. Com que la mort de l'animal no formava part del ritu, la festa va poder continuar celebrant-se tot i que no s'acaba de veure la diferència que deu experimentar el bou entre morir sota o fora teulat. Quedava, només, el cas de Cardona, on el toreig i la mort del toro a la plaça major –per tant una plaça no fixa– formava part de la festa. I a Cardona ha esclatat any rere any el problema, malgrat les filigranes del director general responsable, Xavier Civit, i les ganes de no enverinar més la situació de l'actual alcalde. Pel que fa a les curses de braus, dos són els punts polèmics. D'una banda, en prohibir la llei la mort d'animals fora de recintes fixos, s'establia una curiosa discriminació: es primava l'activitat dels grups poderosos –com els de l'empresa Balana– i es comdemnava l'esforç dels aficionats que, per exemple a l'Hospitalet, havien muntat una plaça portàtil. Van haver d'intervenir les més altes esferes del país perquè quedés clar que no es volia discriminar ningú i que a la Catalunya autonòmica tots tenien cabuda. Fins i tot els amants de les curses de braus. D'una altra banda, però, la Generalitat no ha fet res per exercir les seves competències pel que fa als espectacles taurins. A Euskadi, per exemple, el govern basc ha dignificat i basquitzat la festa, en exercici de les seves competències. En canvi, a Catalunya el govern de la Generalitat fa veure que no té res a dir, en el tema de les curses de braus, quan, en realitat, hi ha tanta competència com en qualsevol altre espectacle. ¿És comprensible que un govern no desenvolupi les seves competències legals només perquè aquestes competències no li resultin simpàtiques? ¿Quc passaria si el criteri de simpatia s'apliqués a altres àrees de la cultura popular i de l'espectacle? Els aficionats a les curses de braus estan queixosos d'aquesta actitud de la Generalitat que no obeeix la desidia de l'actual director general –ja he dit que el senyor Xavier Civit és un home de provat tacte i habilitat– sinó a una incompresible decisió política. Em consta que a les redaccions d'alguns diaris de Barcelona han arribat cartes dels lectors, arran dels fets de Cardona, que, afortunadament, no es publicaran. N'hi ha una que parla de "la xarnegada feixista de Cardona". N'és un exemple. Es, també, la conseqüència d'una llei maldestra que ha creat força més problemes dels que, en teoria, havia de resoldre.

Agustí Pons

INTERNACIONAL

Notes de viatge (i 3)

Estònia, finis Balticæ

De les tres repúbliques bàltiques, Estònia és la que primer va començar les reformes però també és la que sent més de prop la continuïtat territorial soviètica. Estònia és el final de la Bàltica i l'última etapa de les impressions de viatge recollides per Vicent Partal.

Tallin ha canviat molt des que hi vaig venir per primera vegada, a principi del 1989. No la ciutat, no. La ciutat continua exactament igual com estava: no he vist ni un sol edifici que em cridara l'atenció per nou. No. El que ha canviat és l'activitat econòmica.

A la plaça de l'Ajuntament hi ha dues novetats. D'una banda, flameja una bandera blanc-i-blava, com la dels almogàvers, que he deduït que deu ser la bandera d'aquesta ciutat que van fundar els danesos (Tallin vol dir 'la ciutat dels danesos'). L'altra novetat són les tendes. Es conserva la llibreria i la tenda de fils. Però al seu costat han aparegut bars, tendes de souvenirs, un antiquari i una botiga que ven una mica de tot. Hi ha, a més, la seu d'un nou club esportiu.

Ací a Estònia és on es nota més ràpid el canvi econòmic. De fet, ells van ser els primers a parlar d'autonomia econòmica i són, de les tres repúbliques bàltiques, els més preparats de tots. Perquè tenen una fortíssima tradició comercial i perquè fa anys que veuen amb tota normalitat la televisió de Finlàndia, que els explicava com era el món exterior. Estonians i finesos parlen llengües veïnes que es poden entendre mútuament sense cap esforç.

En la resta de la ciutat sobreviuen les botigues de sempre, però n'hi han aparegut moltes de noves. L'antic mercat de flors i fruita continua existint al voltant del mastodòntic Hotel Viru. És un mercat de parades xicotetes i molt colorista; també els petits quioscos, on igual es venen diaris que sabates, continuen al seu lloc.

***

He aconseguit prendre'm un cafè al bar de l'estació de Tallin. Hi ha un parell de persones que discuteixen sobre la independència. L'un parla en estonià i l'altre en rus, però no semblen massa alterats tampoc. El cafè era horrible. No hi ha manera de fer-los entendre que a mi m'agrada tallat. Amb una miqueta de llet. (Per cert: els trens que arriben a l'estació de Tallin encara porten en cada vagó l'anagrama de la Unió Soviètica).

Els trens que arriben a Estònia encara porten l'anagrama soviètic als vagons.

***

L'Ararat, el primer bar privat, diguemne privat, que es va obrir a Tallin, està de reformes. A la vista dels seus nous competidors es fa evident que ha perdut terreny i necessita ser renovat. L'Ararat és la muntanya sagrada dels armenis. D'això podem deduir que el cafè és gestionat per armenis. Hi ha dos arguments suplementaris a favor d'aquesta possibilitat: a Tallin hi ha un periòdic armeni (i per tant una comunitat armènia) i els armenis tenen fama de comerciants.

***

Han estat quatre o cinc els xiquets que se m'han acostat per captar. Diuen "*please give me one dollar*" en un anglès quasi perfecte. No n'havia vist d'aquests ni a Riga ni a Vílnius ni, altres vegades, ací a Tallin. Són, pràcticament, els primers captaires que em trobe.

Aquests xiquets parlen rus entre ells. I aquesta pot ser la raó per la qual ací hi ha

captaires i en les altres ciutats no. Mentre que a Vílnius i Riga els russos viuen molt lluny del centre, a Tallin, perquè és una ciutat molt més menuda, viuen pegats a la ciutat estoniana.

Aquests russos van arribar en allau a mitjan anys 60, quan la població de la capital d'Estònia es va doblar en pocs mesos, deixant els nadius en una difícil posició demogràfica. La seua arribada, de sobte, no va deixar temps a planificar l'expansió urbana i, per això, els van allotjar en un cinturó industrial que envolta la Tallin medieval. Aquest cinturó

La ciutat no ha canviat massa malgrat la independència. V.PARTAL

no pot considerar-se sinó pobre. Les cases són, gairebé totes, de fusta i necessiten reparacions urgents. L'asfaltat del carrer és tan dolent que t'hi jugues el cotxe, els seus amortidors, cada vegada que fas un volt. I el fum de les fàbriques fa l'ambient gris i brut. Pràcticament és Dickens en estat químicament pur.

I són els fills d'aquests paratges els que demanen *one dollar* als estrangers.

***

D'aquests ambients també ha eixit l'Interfront. Interfront és un grup polític d'emigrants que reclama la permanència d'Estònia dins la Unió Soviètica. Per a desgràcia seua també reclamen el manteniment del vell ordre comunista i, alguns dels seus dirigents, van donar suport al colp d'estat. Això els ha posat contra la paret i han hagut d'inventar-se un nou *tinglado*. El 30 d'agost Interfront i alguns altres grups pro-russos (amb noms tan exòtics com Cooperació, Acord Civil o Igualtat de Drets van fundar una nova organització que es diu Moviment Democràtic dels Russos d'Estònia. La difícil situació en què els va deixar el suport al colp va expressar-se quan l'assemblea fundacional va aprovar una resolució instant el govern de Moscou a reconèixer la independència d'Estònia.

***

No acabe d'estar segur que això acabe així. L'URSS, o com s'haja de dir ara, té encara massa instruments de pressió sobre els països bàltics. De pressió econòmica i política. I social. ¿És descartable que, d'ací a uns mesos, Moscou torne a pressionar els estats bàltics? Pregunte. ¿Podem assistir a una repetició dels anys 40, quan els soviètics van entrar al Bàltic, en teoria, reconeixent la independència dels nous estats, fins que van aconseguir imposar-hi els seus homes? Ací a Estònia la sensació de fragilitat de la independència és absoluta. Com ho és a Letònia. A Lituània no tant, però.

***

Un jove ros m'ha aturat per dir-me si volia comprar "premsa democràtica en anglès". Evidentment li he dit que sí. Llavors ha obert un maletí i n'ha tret tres revistes. Una és un setmanari amb forma de diari que es diu *The Baltic Independent* (done l'adreça per si li interessa subscriure's a algú: P.O. Box 100. Pärnu mnt 67a. 200090 Tallinn). L'altra és una publicació del Front Popular Letó i la tercera una revista de negocis.

Me les ha venudes totes tres davant mateix de l'edifici rosat del parlament. Quan li he preguntat què pensava de l'actual situació m'ha dit que "aquí a dins és ple de comunistes". Com que jo he aixecat les celles en un moviment reflex, m'ha dit que Edgard Saavisar, l'actual primer ministre, li havia donat classes a la universitat... ¡de marxisme-leninisme! I ha afegit: "Pots creure'm: era un comunista de debò". Li dic que és probable que haja canviat al contacte amb altres idees i realitats, i que això sempre és positiu, però no sembla gens convençut. Segons ell, Rahavarinne, el Front Popular, és ple de polítics del PCUS que, buscant fugir del desastre, s'han tornat independentistes. "I aquests, quan les coses canvien a Rússia, voldran tornar-hi".

Li he dit que recorde que els pocs grups independentistes que hi havia el 89 feien cartells en que l'escut del Front es transformava en la falç i el martell. Però aleshores el Front Popular no parlava d'independència ni volien sentir-ne a parlar. I li he confessat que, si bé aleshores entenia aquestes precaucions, ara em resulten una mica difícils d'acceptar, vist que Ravaharinne ha portat el país a la independència.

Ell m'ha dit que estic equivocat. Que la independència la tenen gràcies als colpistes perquè sinó el govern estonià mai no s'hauria atrevit a proclamar-la realment. I que l'actual govern estonià signarà acords, per a ell perillosos, per tal que les tropes soviètiques puguen quedar-se al país o, fins i tot, acceptant un acord econòmic amb l'URSS.

***

Igual que a Letònia, ací el Front Popular no s'ha dissolt. Al marge d'ell, però, actuen una gran quantitat de grups polítics, demòcrata-cristians, socialdemòcrates, liberal-demòcrates (tots afegeixen

Un record de la violència soviètica. V. PARTAL

guió-demòcrates) i el Partit Nacional per la Independència d'Estònia, que és l'hereu dels vells dissidents nacionalistes i força crític amb el poder actual.

***

L'onada anticomunista no respecta res. A Estònia han arribat els ecos de l'amnistia a destacats nazis locals. I l'opinió ciutadana sembla dividida. Per a uns cal recordar que els nazis també van destrossar aquests països i la seua gent. Altres, però, diuen que els nazis *només* són la punta extrema del capitalisme i que si el capitalisme ha triomfat sobre el socialisme, això vol dir que no anaven tant errats. Fa feredat...

***

El ministeri corresponent d'Estònia, que no sé de quin es tracta, ha decidit prohibir la circulació dels Trabants (aquells simpàtics però rebentats cotxets fets a l'antiga RDA) adduint que contaminen massa. La desgràcia és que feia només unes setmanes que una empresa de Tartu havia decidit comercialitzar aquests vehicles, ací a Estònia.

***

La privatització ha començat a Estònia. La primera fàbrica privatitzada ha estat una de rellotges que es diu Baltika. Declara el cap del seu consell d'administració, Meelis Melder: "Nosaltres podem aconseguir un millor preu si adquirim tecnologia, perquè els nostres treballadors cobren molt menys". Melder representa oficialment la companyia, que ha estat comprada en un 20 per cent per l'estat, en un 50 per cent per uns 500 treballadors de l'empresa i en un 30 per cent per particulars no relacionats abans amb la fàbrica. Melder era abans el director general i el seu títol actual és una mica complex. Segons ell ara és "secretari de l'equip executiu dels accionistes de l'empresa". ¡Uf!

***

Hi ha hagut una cursa divertida, deixem-ho en divertida, per veure qui era el primer a reconèixer la independència d'aquests països. Segons he pogut entendre, Islàndia va ser el primer país que va reconèixer Lituània, Letònia i Estònia. Però el primer a anunciar que hi enviaria ambaixadors va ser la Gran Bretanya. Tot i això, la primera ambaixada que s'hi va obrir va ser la de Suècia. I els de Dinamarca també van fer no sé què que resulta que eren els primers. Tants anys de sequera i, de repent, plou a càntirs.

***

No he pogut resistir la curiositat i he entrat a la catedral ortodoxa de Tallin per veure una missa major. Aquesta catedral té una simbologia política extraordinària. Els estonians, majoritàriament, són protestants, luterans en concret. Però la plaça principal de la ciutadella l'ocupa el parlament i, davant per davant, la catedral ortodoxa que, per a més inri, es diu Aleksandr Nevski. Nevski va ser el cap rus que va frenar la penetració occidental al seu país, uns pocs quilòmetres a l'est de Tallin.

La cerimònia ha estat, per a mi, d'una confusió notable. Els fidels no seuen en bancs sinó que envolten l'oficiant principal. Aquest es despulla en públic i es vesteix amb la casulla i una corona. Mentrestant uns escolans aguanten espelmes i un sacerdot canta a plens pulmons. No he aconseguit entendre en cap moment a quin ritme responien les inclinacions de cap i les senyades. Al final me n'he eixit, fascinat pel colorit però ofegat pel fum d'un *botafumeiro* que un vicari remena sense aturar.

***

A l'hora de rematar la feina a l'aeroport de Tallin em posen obstacles. Primer resulta que no puc canviar els rubles que porte, perquè els he comprat a Lituània. Resulta que el ruble ha passat de ser una moneda amb un canvi oficial fals a ser una moneda que cada república canvia al preu que vol. Fantàstic.

I ja al control de passaports hi ha encara el KGB. Un xiquet jovenet mira i remira el meu passaport i pregunta que on tinc el visat. Li ensenye el lituà i em diu que això no és Lituània, que és Estònia. ¿Que s'ha tornat independentista també el KGB?, que li dic.

Vicent Partal

L'ESTRELLA ERES TU

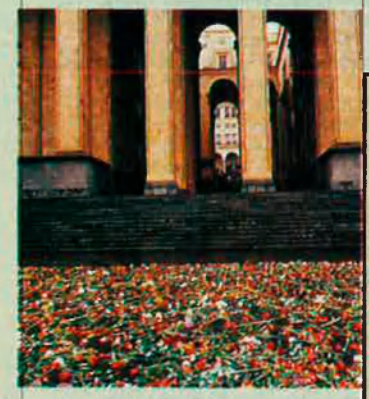
SETMANA INTERNACIONAL

ARXIU

L'Organització de les Nacions Unides va admetre la setmana passada set nous estats al seu si. Es tracta de Lituània, Letònia, Estònia, les dues repúbliques coreanes, la Micronèsia i la república de les Illes Marshall. Aquests dos darrers estats són a Oceania i estan sota domini dels Estats Units, cosa que no ha impedit que entraren a l'ONU.

Els tres estats bàltics van ser acceptats tenint en compte que ja havien estat membres de la Societat de Nacions, l'organisme que, en el període d'entreguerres, va ser el precedent immediat de l'ONU. Els tres presidents bàltics van assistir a la sessió de l'Assemblea General.

ARXIU

El president de Geòrgia, Zviad Gamsakhúrdia ha ordenat la detenció del principal dirigent de l'oposició del seu país, **Guia Xantúria**, cap del Partit Democràtic Nacionalista. La detenció l'ha justificada dient que Xantúria mantenia contactes amb el sector de l'exèrcit georgià que s'ha rebel.lat contra el president, acusat de crear un poder totalitari.

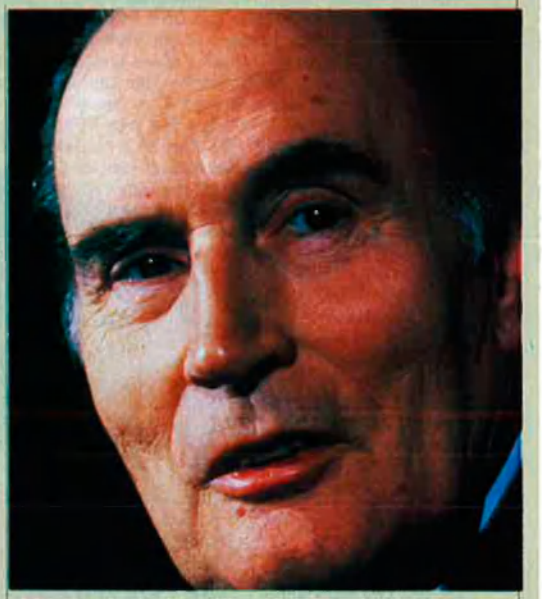
Des de fa setmanes, l'oposició georgiana es manifesta als carrers de Tbilissi contra el sistema presidencialista que ha creat el president i demanant la seua dimissió. Gamsakhúrdia acusa els opositors de fer el joc al govern soviètic.

L'horitzó és a prop per a Mitterrand

François Mitterrand, l'home que va fer possible que l'esquerra francesa arribés al poder de la V República, veu després de deu anys a la presidència del país molt a prop el final. Ha aconseguit de superar la permanència com a màxim mandatari francès el seu gran rival polític, Charles De Gaulle. D'ell ha pres, tanmateix, una bona part dels seus vicis i virtuts. I com ell, és ara objecte de la frase del 68, *Dix ans, ça suffit!*

Fa dues setmanes la revista *L'Express* publicava una enquesta segons la qual el 61% dels francesos considera que Mitterrand està gastat políticament. Pocs dies després, Mitterrand celebrava la seva sisena conferència de premsa de temàtica general, fórmula introduïda a la política francesa també per De Gaulle des que és al poder. L'acceptació de les independències eslovena i croata i la proposta d'una cimera de les quatre potències nuclears no van amagar les dificultats del líder del PS per convèncer l'opinió pública amb el que fins ara havia estat la seva millor arma de gestió: la política internacional, que darrerament ha estat vivament qüestionada per la indecisió inicial davant el colp d'estat a l'URSS i els continus desencerts a l'hora de preveure com seria Europa després de la caiguda del mur, que demostra –com manifesten diversos comentaristes francesos– que Mitterrand ha perdut el tren de la història. Això s'afegeix als problemes interns que més han malmès la seva imatge, com són els escàndols financers del PS, el debat sobre la immigració i el fracàs de l'ensenyament, que amenacen d'enfosquir la resta de la seva obra.

Santi Terraza

François Mitterrand. ARXIU

Ei món de les nacions

MACEDÒNIA

Una nació amb opcions

La república iugoslava de Macedònia s'ha declarat independent. Hi ha, però, una discussió sobre la seva filiació nacional. La majoria dels macedonis es consideren com una nació. Hi ha molts, però, que creuen que Macedònia és Bulgària i uns pocs que afirmen que és Grècia. Queden, finalment, els partidaris de seguir dins de Iugoslàvia.

VICENT PARTAL + VÍCTOR NAVARRO

El culpable era el mort

L'escàndol polític més important dels vuit anys de la presidència de Reagan, l'*irangate* o Iran-contras, s'ha acabat com el rosari de l'aurora. Totes les culpes han estat donades a un mort, l'ex cap de la CIA William Casey. El culpable més famós, l'ex-tinent coronel Oliver North, funcionari de la Casa Blanca que havia reconegut ser l'artífex de la xarxa que permetia desviar a la contra de Nicaragua els diners de les vendes secretes d'armament a l'Iran, ja no és culpable. El passat dia 16 de setembre el fiscal del 'cas irangate', Lawrence Walsh, demanava a l'autoritat judicial que és retiressin tots els càrrecs contra North.

Aquest sembla ser el punt final a quatre anys d'investigacions sobre el cas. North va comparèixer el juliol del 1987 davant del comitè especial del Congrés nord-americà encarregat d'investigar l'afer amb la condició que les seves declaracions no podrien ser utilitzades contra seva en un judici posterior. La vista judicial va tenir lloc a principis del 1989 i North va ser declarat culpable de tres càrrecs. Els seus defensors van presentar recurs al.legant que les seves declaracions al Congrés van influir en els testimonis que després van declarar en el judici. Ara Walsh ha considerat que l'acusació no podia demostrar que no hi va haver influència i un jutge federal va decidir el passat dia 16 anul.lar els càrrecs contra North. L'ex-conseller de seguretat nacional de la Casa Blanca, John Poindexter, cap de North en els anys 1985 i 1986, declarat culpable l'abril del 1990, també ha presentat recurs basant-se en els mateixos arguments que North. Així els principal protagonistes de l'escàndol queden nets de culpa i sols altres vuit acusats de segona fila pagaran per aquells fets il.legals que van sacsejar l'opinió pública nord-americana i mundial durant la segona dècada dels anys vuitanta.

Seguint la dita castellana de "el muerto al hoyo y el vivo al bollo" s'està tirant tota la brutícia del cas sobre la tomba de Willian Casey, director de la CIA que va morir tres mesos després que esclatés l'escàndol. En aquells anys el conseller de seguretat nacional Robert McFarlane, predecessor de Poindexter, va iniciar una política d'aproximació als sectors més moderats del règim khomeinista iranià. En secret es van vendre armes a l'Iran, que aleshores estava en guerra amb l'Iraq, a canvi de l'alliberament d'uns quants ostatges nord-americans al Líban. Els diners guanyats van ser donats a la contra nicaragüenca que lluitava contra el règim sandinista sota la direcció dels serveis secrets nord-americans. Això representava infringir una decisió del Congrés de congelar durant un temps tota mena d'ajut a la contra. Quan l'afer va sortir a la llum pública va convertir-se en un escàndol de grans proporcions perquè hi estaven directament implicats la CIA i alts funcionaris de la Casa Blanca. Ara s'està exculpant a aquells alts funcionaris i es carrega tota, o gairebé tota, la responsabilitat en el cap de la CIA mort, que se suposa que va endur-se molts secrets a la tomba. Es un punt final al cas.

No obstant pot ser un punt i seguit perquè l'ombra de Casey i de l'*irangate* planeja aquests dies sobre Robert Gates, nomenat pel president Bush com a nou director de la CIA. El nomenament ha de ser confirmat pel Senat i Gates era precisament la mà dreta de Casey. En el primer dia d'audiència davant el comitè d'informació de la cambra alta el nou director de la CIA ja va haver de donar explicacions sobre la seva conducta en relació a l'*irangate*. Són els esquitxos d'un escàndol que es resisteix a ser enterrat sense culpables.

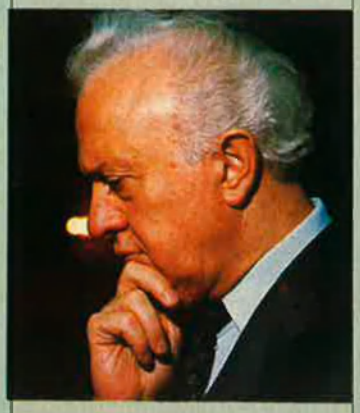
Antoni Reig

Olof Palme. ARXIU

El Partit socialdemòcrata suec, el líder històric del qual va ser l'assassinat **Olof Palme,** ha perdut les eleccions legislatives després de prop de seixanta anys de poder, exceptuant-ne un petit parèntesi el 1976.

Els socialdemòcrates han estat derrotats per una coalició de partits de dreta anomenada Bloc Burgès, al davant de la qual hi ha **Carl Bildt.** Bildt serà un jove primer ministre de 42 anys, d'un reconegut prestigi com a polemista i d'un anticomunisme visceral. En el seu programa es destaca la reducció dels impostos i la incorporació a la CEE.

Edvard Xevardnadze. ARXIU

Edvard Xevardnadze, ex-ministre soviètic d'Afers Estrangers i cap del Moviment per la Renovació Democràtica, ha llançat la proposta de crear una fundació ecologista mundial, que s'hauria de subvencionar amb els diners procedents de la venda de materials usats de les armes nuclears.

Aquesta fundació es preocuparia especialment de les repercussions de les proves atòmiques i de la defensa dels espais militaritzats. La proposta va ser redactada abans del colp d'estat, però no ha aparegut publicada fins ara per una revista britànica.

SOCIETAT

Entrevista exclusiva a la filla de Nikita Khrúixtxov

"Nikita Khrúixtxov era a les barricades"

¿El cop? "El meu fill era a les barricades, defensant els mateixos ideals que movien el seu avi". ¿El futur? "Els temps difícils comencen realment ara". Rada Khrúixtxov, filla de Nikita, respon a aquestes preguntes sobre el futur del seu país.

La filla de Nikita Kkrúixtxov ha canviat d'adreça. Des de fa algunes setmanes el carrer de Kírov, una de les artèries principals de Moscou, ja no existeix: torna a dir-se, com en l'època dels tsars, carrer dels Carnissers. Una denominació premonitòria per a un carrer que desemboca al Palau de Lubianka, seu del KGB. Ja ens havia advertil per telèfon: "¡Digueu els dos noms al taxista, perquè aquí no hi ha qui s'hi entengui!"Però Serguei Kírov, el cap bolxevic assassinat per Stalin el 1934, pot estar tranquil. Les plaques encara duen el seu nom. El taxista, en efecte, després d'haver-nos fet pagar per anticipat deu dòlars, i haver-ne obtingut només tres, pel recorregut (avui a Rússia tot és discutible i les tarifes són bàsicament opcionals), va fer un senyal afirmatiu tan sols quan va sentir "Kírov ulitsa". Durant el trajecte va oferir-nos caviar a deu dòlars en comptes dels setanta que costa a les botigues per a estrangers.

Rada Khrúixtxov, filla de Nikita. ARXIU

Rada Nikítxina Kkrúixtxova, seixanta-tres anys, és vice-directora del mensual *Ciència i vida* (un milió i mig d'exemplars), en el qual treballa des dels anys cinquanta, quan va començar la seva carrera periodística. La redacció és al segon pis d'un edifici gris i envellit, com la majoria dels de la capital. La portera, una senyora d'uns setanta anys, amb sabatilles ens condueix per un passadís de parquet fins al despatx de la senyora Rada. Són les onze del matí. La filla del primer i coratjós reformador de l'URSS –el qui entre 1954 i 1964 va desestalinitzar el país, fins que Brèjnev va posar punt final a l'aventura– és davant la televisió. Des d'un aparell portàtil, segueix en directe –com fan milions de compatriotes seus des de fa diverses setmanes– el desenvolupament de la *revolució d'agost*.

D'aquí a unes setmanes, la senyora Rada, juntament amb el germà Serguei, el marit Alexei Adjubei, els fills i els nebots, portarà flors al cementiri de Novodèvitxi, lluny de Moscou, a la tomba del gran Nikita, que va morir sol, ara farà vint anys, després d'haver *regalat* al món –entre 1960 i 1963 i juntament amb Kennedy i Joan XXIII– un període extraordinari, ple d'entusiasme i d'esperances que no s'han concretat fins avui. Nikita Kkrúixtxov és l'únic secretari general del PCUS que no reposa sota les muralles del Kremlin. Però allò que el 1971 podia ser considerat com un càstig, avui s'ha convertit en un honor. Khrúixtxov té un altre rècord: el de ser l'únic cap comunista soviètic que va abandonar el seient presidencial per propi peu.

"Mai no m'ha agradat la política", diu la seva filla. "L'he considerada sempre un *dirty business*, un afer brut: és impossible que qui en faci tingui les mans netes. Dit això, és evident que la meva vida personal ha estat sempre molt lligada a la política. I no solament a través del meu pare. El meu marit era director d'*Izvestia*, el diari del govern. Després del cop del 1964 va ser transferit al diari *Soviets-ki Soiuz*..."

—El seu marit encara és jove ¿ja no s'interessa per la política?

—Té seixanta-sis anys i està jubilat. Segueix els esdeveniments com tothom, però ni li agrada aquesta gent... El problema és que avui al nostre país no es poden passar de política ni tan sols aquells que la menyspreen.

—¿Com va assabentar-se del cop?

—Va ser realment d'una forma curiosa. Érem de vacances a la nostra datxa, a uns seixanta quilòmetres de Moscou. Teníem amb nosaltres una neboda de set anys, filla del meu segon fill que és biofísic i treballa a Londres. Havíem marxat el divendres i el diumenge,

abans d'anar-me'n a dormir, vaig llegir a la revista *Oktoberski* un assaig sobre Trostki signat pel general Volkogònov. Vaig apagar el llum després d'haver llegit aquestes paraules de Trotstki: "El set de novembre, mentre la gent dormia tranquil.lament, els bolxevics van capgirar la situació..." L'endemà al matí, a les set, el meu marit em va despertar amb aquelles mateixes paraules.

—¿Va tenir por?

—Sí. "Afanya't, va dir-me, a la televisió diuen que l'exèrcit ha fet un cop d'estat". El primer que vaig pensar és que entràvem en un període que duraria molts anys i del qual potser no sortiríem mai més. No vam voler tornar a Moscou. Vam parlar amb els nostres veïns: Gueorgui Iònov, l'actor que va passar disset anys al gulag; el professor Fiòdorov, que també feia vacances. Vam seure i vam estar parlant, discutint sobre què fer. Estàvem molt deprimits.

—Igual com aquell dia d'octubre de 1964, quan la troika composta per Brèjnev, Kossiguin i Podgorni van fer dimitir el seu pare...

—Sí. Hi ha moltes similituds. Aquest cop, però, ho hem sabut tot de seguida i per Gorbatxov mateix, que va explicar per televisió el que havia succeït. A propòsit d'això tinc un record curiós: fa tres o quatre anys, Gorbatxov tenia el costum d'invitar de tant en tant a casa seva intel.lectuals, periodistes, escriptors. Encontres...¿com es diu?

—¿Tertúlies?

—Exacte. Bé, en una d'aquestes tertúlies, en la qual va participar un bon amic meu, Gorbatxov va dir textualment: "Sé molt bé quin va ser el final de Kkrúixtxov, però amb mi segur que no ho intentaran". Aquesta és la raó que explica per què el cop ha estat un cop molt fort per a ell, perquè no se l'esperava. Quan va tornar a Moscou era una altra persona. Em sembla, però, que aquests darrers dies ha retrobat la confiança en si mateix.

—¿Ha estat alguna vegada amb ell?

—Quan van elegir-lo i quan ell va posar en marxa les primeres reformes, els meus amics em trucaven i em deien: "Ja veuràs, demà et convidarà a fer un te al Kremlin". Però no ho ha fet mai. Em consta, però, que m'ha ajudat.

—¿En quin moment va pensar que el cop havia fracassat?

—Des del mateix dilluns al vespre, quan, increïblement, vam sentir les transmissions d'Eco-Moscou, la ràdio de Borís Eltsin, a part la BBC i ràdio Liberty. El meu marit trucava cada cinc minuts als seus amics i coneguts. Sabíem que Eltsin era al seu lloc.

—¿Va veure els insurgents per la televisió?

Nikita Khrúixtxov . ARXIU

—És clar que sí. I veient la cara que feien ho vaig entendre tot. Vaig pensar: pobre país meu. Les conec molt bé, aquelles cares, ¡n'he vistes tantes i en tantes ocasions! Vaig odiar Ianàev des del primer cop que el vaig veure. El meu marit havia treballat setze anys amb ell al Komsomol. Mai no entendré per què Gorbatxov el va escollir com a vice-president: era un Brèjnev en petit.

—¿Va veure com li tremolaven les mans?

—El que em va colpir més van ser les seves celles tan espesses. Es veia que no estava segur. Més tard vam saber que dos dels nostres fills eren al Parlament rus, al costat de Eltsin: l'un és enginyer bioquímic i l'altre, Nikita, és economista, alumne del professor Gavril Pòpov, el batlle radical de Moscou.

—O sigui que hi havia un Nikita Kkrúixtxov a les barricades...

—Sí. Pòpov és amic de la família i a més és del consell de direcció de la nostra revista.

—I de Elltsin, ¿què en pensa?

—Vaig votar per ell a les eleccions. No és un intel.lectual, però tothom té coses positives i negatives. Durant els dos darrers anys, Eltsin ha fet molts progressos, una veritable evolució. La seva millor qualitat és que ha après a escoltar i a aprendre de la gent. S'ha voltat de consellers joves: la gent del demà està al seu costat.

—¿I Gorbatxov?

—He de dir, i em sap greu, que ha estat ell qui va triar un dels sediciosos (ell mateix ho ha reconegut) que l'han traït: gent del passat. I el seu valor era zero. Ara em fa llàstima; el planyo per aquella conferència de premsa que va fer just després de ser alliberat: estava massa cansat, hauria d'haver esperat una mica més.

—¿És optimista davant el futur del seu país?

—No. Ara vénen realment els dies tràgics. Només ho vam celebrar un dia, després la gent del passat ha tornat a aixecar el cap, i ara són tots allà, al Soviet Suprem, discutint, jurant que ells no hi tenien res a veure. El meu amic Alexei Adàmovitx diu que quan parlen els conservadors sembla com si els guanyadors fossin ells. Estic escandalitzada. Mai no he enviat ni cartes ni telegrames a ningú, però ara estic a punt de fer-ho: "¿Per què continueu parlant? Calleu, si us plau", m'agradaria de dir-los.

—Ara les repúbliques abandonen l'URSS, ¿creu que Gorbatxov aconseguirà que se n'hi quedin com a mínim onze amb el nou tractat de la Unió?

—La nostra nació va caient a trossos. Jo soc ucraïnesa, i se molt bé que després de l'època de Brèjnev, i sobretot

després de la terrible uniformitat imposada pel seu ideòleg, Júzlov, Ucraïna ha perdut la seva llengua i les seves tradicions culturals. Però hi ha també un nacionalisme, sobretot a la Ucraïna occidental, que no m'agrada, de tipus feixista, que no m'agrada gens ni mica. Una cosa és l'autonomia i l'altra l'odi als altres o els sentiments de superioritat de certs nacionalistes.

—¿Hi ha també el perill d'un nacionalisme rus?

—De vegades veig uns diaris que no m'agraden.

—Potser amb la caiguda del comunisme disminuirà la polèmica anticentralista...

—Però la gent de Soiuz i Pamiat continuen al seu lloc, i diuen coses molt perilloses. Es just preservar la pròpia cultura. Fa trenta anys vaig viatjar molt amb el meu pare, i em va colpir molt de veure que alguns pobles, com els francesos, per exemple, estiguin tan orgullosos de les seves tradicions. Mèxic, malgrat la proximitat dels Estats Units, ha aconseguit de conservar les seves tradicions, mantenir viva una ànima pròpia. Aquí a Moscou, en canvi, veig que molts joves, en nom dels dòlars, arriben a vendre el seu propi cos.

Nikita Khrúixtxov, Kennedy i Joan XXIII van representar un moment d'esperança i entusiasme.

—Després de Elstin i Pòpov, ¿quin és el seu polític preferit?

—Aleksandr Rutsoki. No el coneixia. L'he vist aquests dies a la televisió i m'ha agradat.

—Però després de l'expulsió del PCUS ha fundat un partit, comunistes democràtics. ¿Quants vots aconseguirà, vist que la paraula comunista és ara gairebé un insult?

—Miri, jo mateixa fins al dia del cop estava inscrita al Partit Comunista. I ahir, Vassili Lèontiev, premi Nobel, que va fugir de l'URSS, va declarar a la televisió que malgrat tot la idea del socialisme no pot morir. Un socialisme sense policia, evidentment. Tal com el va voler intentar, sense aconseguir-ho, l'avi d'aquell Nikita que ha lluitat per la llibertat en la revolució democràtica d'aquest agost de 1991.

EFE

Khruíxtxov tenia una gran admiració per Joan XXIII malgrat les diferències que els separaven.

Mauro Suttora

© L'Europeo-Interstampa

Traducció de Dolors Terraza

Els protagonistes dels fets de Tàrrega

Al marge de la llei

En la XI Fira de Teatre de Tàrrega s'esdevingueren uns fets que desconcertaren tant autòctons com visitants. L'endemà assistíem a l'allau de qualificatius que volien descriure aquest grup de joves incontrolats, aparentment "nou i homogeni".

La majoria d'aquests joves es consideren una generació perduda, uns "penjats". JORDI MORERA

Qui són aquests joves, què pretenen, com viuen?

Alguns dels qui es van trobar enmig del batibull ja s'han organitzat i han emès un comunicat denunciant el caràcter elitista de la Fira pels preus exagerats, la manca de teatre al carrer, de música i l'exagerada presència policíaca, ja notable uns dies abans als bars Makoki i Les Voltes. Segons ells, es tractà d'un "simple esdeveniment" que provocà una gran repressió de la policia abonada per grups de civils encaputxats i amb garrots. La majoria de detencions van ser al càmping; centenars de policies encerclaren el lloc i amb camions cisterna van empantanegar els voltants perquè la gent no s'escapés. Tragueren els detinguts de les tendes, segons descripcions dels veïns, i ja a la comissaria, van rebre cops i hagueren d'estar-se tres hores agenollats (sense assistència mèdica i amb un sol advocat per a vuitanta-sis detinguts). Aquests joves també denuncien la manipulació dels fets per la premsa i les autoritats "que volien confondre el malestar general dels assistents, que no tenien cap relació entre si, amb un acte realitzat per trinxeraires incontrolats".

En Balel, un xicot de 21 anys, com l'Armengol, de 18, i en Joan, de 19, van anar a Tàrrega com l'any passat. Aquella nit també seguien els carrers amb ganes de marxa i es van trobar enmig d'aquell desori. Com molts d'altres anaven a Tàrrega perquè sabien que hi trobarien –també les Falles de València o els sanfermins atrauen no simplement per allò que anuncien els cartells, sinó per l'ambient que els envolta.

A Tàrrega va sortir a la llum pública un grup de gent descontrolada, desorga-

nitzada i poc homogènia. La majoria d'aquests joves, sí que són considerats una generació perduda. Una paraula, *penjats*, s'incorpora ràpidament al vocabulari vehiculant el significat d'un determinat tipus de vida i una manera de ser.

CONTRAESTÈTICA

De famílies generalment de classe mitjana, aquests joves han construït la seva realitat al voltant d'una estètica, un estil de vida fruit d'un desengany social que després s'ha revestit d'ideologia.

Cal trencar amb tot, començant per la roba. Fan una mescla de restes del punk amb tocs d'hipisme tronat i de tarannà bohemi. En alguns casos esdevenen agressius. A consciència, saben bé com vesteixen, pantalons estripats o ratats, armilles velles que amaguen samarretes amb anagrames reivindicatius, i jupes de cuir negre. Xapes i penjolls arreu, arracades al nas i imperdibles a les orelles quan la vestimenta ja no dona per a més.

Els cabells, com a la majoria de la societat, també tenen el seu tractament, crestes, colors cridaners, cabelleres llargues, flocs acolorits, trenetes de fils o cabells encartronats estil rasta jamaica-Bob Marley.

Gelosos de la pròpia persona i amb un sentiment anti-societat molt viu, caminen pel carrer al seu estil peculiar, fent brandar la ferralla –claus i obreampolles– que transporten: "Som així. ¿Què hi ha?" Al cap i a la fi a tot arreu és igual. De la mateixa manera que et sentiries incòmode en un restaurant de cinc forquilles amb texans i samarreta, t'hi sents quan entres en el seu cercle tancat sense vestir com ells. Et miren amb insistència, no encaixes en els seus esquemes fins que el teu contacte et presenta "en societat". Després el tracte és més cordial.

Molts ja no seuen a les aules (fa temps que han abandonat i refusat els estudis), la família esdevé presó i la fugida és l'escapatòria més habitual. En Balel, per exemple, és *squatter:* un dia va decidir d'anar-se'n de casa i ho va fer; una casa abandonada li havia de servir de sostre; calia ocupar un espai i amb uns companys d'aventura ho féu.

No, ja no són aquells joves dels cabells llargs que ocupaven cases de pobles fantasmes com gallecs. Ara ho fan a la ciutat, on desenvolupen una vida quotidiana, seva i "només seva". Però no tots els nostres *penjats* es dediquen a ocupar cases. D'altres, amb poc coratge per marxar, o amb massa mandra, s'estimen més d'estar-se sota el sostre segur dels pares i optar per presentar-s'hi tan sols a les hores de menjar per menjar i, algun cop, a dormir.

Malgrat el rebuig constant d'una bona part de la gent del carrer, se senten orgullosos de la seva imatge, saben que els allunya dels marcs acceptables de la societat i s'agafen al seu vocabulari alternatiu per enfondir encara més l'abisme. Aquests joves, de 16 a 25 anys aproximadament, no escolten Sopa de Cabra, ni Sting ni Paul Simon. Per a ells la música ha de ser un vehicle reivindicatiu contra la societat i no pot ser tova. Sex Pistols i música *trash,* i un grup català, Pixamandúrries. Ara bé, també hi cap el *reagge* del mite estètic i ideològic Bob Marley.

No escolten Sopa de Cabra, ni Sting, ni Paul Simon... JORDI MORERA

APOLITICS

Uns anys abans, en 1984, en Balel l'hauríem trobat a totes les "manis" que organitzava el MDT, el desencís fou total. "Abans era molt radical. Amb el temps he madurat, i per mi l'únic que existeix és el món i prou. No hauria d'existir cap frontera ni bandera". Coincideix amb els grups anarquistes a no voler participar en aquest món de fronteres, "línies escrites sobre mapes". I afegeix: "Això de la pàtria és una ximpleria. En un moment donat, aquesta casa, la meva habitació i Els Gats (la seva colla), són la meva pàtria i prou", una política utòpica per al món i una protecció felina de la llibertat personal.

Malgrat tot hi ha una societat: "Que la donin pel cul. Nosaltres estem oberts a les reivindicacions com la dels insubmisos. Jo, com molts d'altres vaig ser-ho i em van entaforar a la presó. Després el meu advocat em va recomanar de fer-me objector". L'exèrcit com a màxima institució de l'obediència és el principal blanc contra el qual tiren aquesta jovenalla. Insubmissió, alguns objecció, però sobretot reivindicació a les manifestacions, demostrar que ells, si més no ara com ara, són lliures per a fer allò que volen.

Bruts i drogats, són adjectius que senten sovint. "No és veritat –replica en Balel– jo odio la brutícia i encara no arribem a casa ja la netegem. Drogues tampoc, només porros, com la meitat de la joventut". Tenen una peculiar visió benèfica de l'ocupació "només fem mal a les rates i als ionquis. A les rates, perquè les fem fora i als ionquis perquè tenen un lloc menys on picar-se ".

Tot i que només són uns quants els *squatters,* els qui viuen a casa els pares acostumen a passar el dia compartint amb ells la mateixa inseguretat.

FEINOTES

La gran majoria ho veu clar i s'apanya com pot per tirar endavant. Això de prescindir de tot tendeix a ser un desig i poc més. Alguns dels "presents" a Tàrrega i bona part dels qui s'estan a casa dels pares basen la seva idea d'autogestionar-se i d'independitzar-se al màxim amb alguna feinota, qualsevol cosa, generalment fent de missatgers amb motos o bi-

"¿La societat? Que la donin pel cul. JORDI MORERA

cis desmanegades, omplint la ciutat de cartells amb aquelles vespinos de desena mà, o muntant i desmuntant escenaris amb l'entrepà sota el braç. En Balel, però, i molts de la seva trepa (es neguen a definir-se com una tribu urbuna, denominació o etiqueta que consideren una "rucada"), tenen una altra vida o mecanisme per a sobreviure. Els cinc "col.legues" amb qui comparteix l'habitatge es fixen una quota setmanal de 1.500 pessetes útils i vitals "per menjar bé durant set dies", i si dos d'ells tenen feines que els resolen aquesta aportació setmanal, "els altres ens hem de buscar la vida independentment, encara que sigui demanant al metro. Amb un dia que hi vagis i dues hores que t'hi estiguis, ja pots arreplegar duros suficients per a tota la setmana", calcula en Balel.

En general, aquest jovent conflictiu i marcadament desentès de qualsevol problema que no els afecti directament, manté amb els pares una relació quasi inexistent i deteriorada, si no hi han trencat del tot. Tot i això, dins la colla de *squatters,* la majoria confessa que no tenen mal "rotllo" amb els "vells". "Un dia vaig decidir d'anar-me'n de casa i ja està. No hi ha cap problema, els vaig veient" aclareix en Balel.

RELACIONS I CONVIVÈNCIA

Aquests nois i noies, no tant els *squatters* (que passen una gran part del temps fent vida dins l'habitacle), procuren interrelacionar-se al màxim i tenir contactes amb altra gent que cerca i tria, com ells, una concepció de la vida diferent: anàrquica i socialment mal vista, sobretot per l'aparença que els nostres protagonistes presenten.

Molts d'ells, aquests de Tàrrega per exemple, circulen freqüentment per barris concrets, com Gràcia, i van a raure a bars i tavernes alternatives com l'Anti o l'Ateneu de Gràcia, on fan córrer la xibeca i algun "porret" de maria. Són centres neuràlgics de la "moguda" més desenfrenada i llibertària i on grups d'ocupapisos –entre ells la colla dels Gats– solen reunir-se, coordinar-se, preparar activitats i dissenyar algun cartell o pancarta exigint la llibertat d'algun company que ha "prescindit" dels papers del servei militar i l'han enxampat perquè no s'havia negat legalment a fer aquest servei. La coordinació s'estableix a partir d'unes reunions periòdiques que fixa una assemblea d'ocupaires, actualment bastant desfeta, i que "més que res serveix per coordinar-nos entre les sis cases de Gràcia, la de Cros 10 de Sants i les que pugui haver-hi", repassa en Balel, assabentat del moviment *squatter* que viu la ciutat.

D'una altra banda, la voluntat d'establir correspondència amb altres indrets i experiències similars a les seves, els ha ajudat, sobretot als *squatters* pròpiament dits, a conviure encases ocupades de Centreuropa. "A l'estranger jo no hi he estat –comenta en Balel–, però hi ha penya d'aquí que ha anat a Amsterdam i a Berlín, on hi ha moltes cases, i on els enfrontaments amb la policia han estat més virulents".

Es desentenen de qualsevol problema que no els afecte . JORDI MORERA

La convivència entre aquests joves sembla que tampoc no pugui ser ordenada. Cal tenir en compte que, deixant de banda la pretesa serenitat que proporciona el fet d'estar dins l'habitatge, la major part del temps ronden per fora, sotmesos a una feina mal recompensada o seguint un ritme de vida i de lleure molt esbojarrat (cerveses, porrets, ampolles trencades al mig d'una plaça, flotant en un món irreal, o potser real per massa cru). Sovint es mouen en uns paràmetres que no els inciten gaire a reflexionar sobre l'entorn físic en què es mouen, i que els tenen reclosos en una visió monolítica del "sistema", més aviat destructiva i sense futur.

Acabem de fer petar la xerrada, i en companyia de Balel, que es confessa un *hippy* total, sortim d'una casa que faria agafar una lipotímia al Brossa més desendreçat.

Àlex Romaguera i Oriol Cortacans

SETMANA-SOCIETAT

José Antonio Somalo. CARME PUERTOLAS

Jose Antonio Somalo, president del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, ho té difícil per a veure l'aplicació pràctica del pla que anunciava en una entrevista concedida a EL TEMPS fa dues setmanes. El pla dels "judicis ràpids" està pensat per *netejar* la ciutat de delinqüents menors abans de la celebració dels Jocs. Carlos Jiménez Villarejo, fiscal cap del Tribunal Superior de Justícia, ha declarat que el pla serà inviable si el Ministeri de Justícia incrementa la plantilla de fiscals.

Michel. ARXIU

Michel, el centrecampista del Real Madrid, haurà de pagar una multa de 500.000 pessetes per "manipular en público al vecino el don que, en exclusiva, a los varones otorgó natura", Forcen *dixit*. Dit més clar, Michel haurà de pagar per haver-li tocat els collons a Valderrama, el jugador colombià del Valladolid. Amb aquesta sentència, es completa el curiós barem aplicat pel jutge únic del Comitè de Competició: és molt pitjor trepitjar el peu d'un àrbitre (a Stoixkov la broma li va sortir a més de dos mesos de suspensió), que tocar-li "la mas secreta intimidad" a un jugador contrari.

Ensenyament al País Valencià: el conflicte permanent

L'inici del curs escolar al País Valencià ha estat marcat per dos conflictes que han enfrontat a la Conselleria d'educació amb els ensenyants.

El primer afecta, sobretot, els anomenats "centres en crisi". Un centre en crisi és una institució privada amb el qual la Conselleria ha concertat uns acords però que, per diferents motius, és poc rendible, tant per a la institució com per als ususaris. De fa dos anys, la Conselleria tanca diverses unitats de cada centre o centres sencers i redistribueix els professors sense treball en altres centres.

El conflicte ha esclatat enguany, quan la Conselleria ha manifestat que no hi ha pressupost enguany per recol.locar aquest personal docent que, per tant, anirà a l'atur. Els sindicats, CC.OO, UGT, STE, FSIE i USO han convocat una vaga per als dies 16, 17 , 18 , 24 i 25 de setembre, i també per als dos primers dies d'octubre.

L'exigència dels sindicats és que durant el present any es continue amb la mateixa política que s'havia aplicat fins ara i que es comence a discutir un pla general per a la reconversió del sector. Pla que ja van presentar els sindicats a l'administració. Segons fonts de CC.OO "és evident que cal un pla global, fins ara només hem anat posant pedaços, però el sector necessita urgentment un pla que puga garantir el lloc de treball als afectats". La Conselleria, per la seua banda, ha indicat que és la patronal la responsable dels treballadors, tot i que, pel concert establert, és ella qui paga els sous d'aquests treballadors.

Les primeres jornades de vaga han estat seguides pel 90% dels professors d'EGB de l'ensenyament privat (uns 7.000 mestres) i han afectat 204.000 alumnes de 700 centres. La negociació amb el conseller continua oberta encara que cap de les dues parts ha donat cap senyal de flexibilitat. Els sindicats volen com a mínim la garantia que no hi haurà més aturats, mentre que la Conselleria manté que no hi ha pressupost per a donar aquesta garantia.

RAFA GIL

Mentre els conflictes en EGB es localitzen en l'ensenyament privat, a l'ensenyament mitjà, BUP i Formació Professional, la problemàtica afecta l'ensenyamenbt públic.

Una ordre de la mateixa Conselleria, datada el 29 de juliol i publicada el 16 d'agost, provocava que els sindicats en bloc convocaren reunions informatives i que es negaren a acceptar-la. L'ordre modificava les hores lectives setmanals d'un màxim de 20 a un màxim de 21, eliminava les reduccions d'horari per tutories i pràctiques i també el desdoblament de grups de més de 25 alumnes per a realitzar pràctiques. Aquesta última mesura provocaria que els grups nombrosos hagueren d'anar junts a laboratoris que no solen estar concebuts per a tants visitants. Un altre punt que ha estat molt criticat és el que els sindicats anomenen "institucionalització" de la docència d'assignatures afins. Això implica que els professors hauran de donar assigantures considerades "afins" a les seues especialitats segons una baremació estranya que pot trobar fins i tot "afinitats" entre la música i el dibuix.

La situació ha fet que la gran majoria dels directors presentaren la seua dimissió a una setmana escassa del començament de curs.

Per als sindicats la raó bàsica d'aquesta problemàtica no és altra que "la retallada de Solchaga". "Això fa que la baixada de pressupostos afecte bàsicament l'ensenyament i que, a més, els principals perjudicats siguen els alumnes perquè això es notarà en la qualitat de l'ensenyament".

A aquesta nova distribució d'horaris s'afegeix també el fet que els professors que estiguen ocupats en activitats complementàries, com biblioteques o laboratoris, hauran de cobrir les baixes dels seus companys. Aquesta mesura també reduirà la possibilitat de donar als professors sense treball l'oportunitat de fer una substitució. Per al conseller Andreu López, el problema "s'ha magnificat" per part dels sindicats.

Així les coses, sembla difícil que el començament del curs a l'ensenyament mitjà puga ser normal. El ritme de les reunions entre els sindicats i l'administració és tal que, els acords, si arriben, no estaran preparats abans del primer d'octubre.

Jaume Cervera

La Mostra de Vins i Caves de Catalunya és la manifestació pública més important d'aquest sector a Barcelona

L'Institut Català de la Vinya i el Vi, INCAVI, és la institució que organitza anualment la Mostra de vins i Caves de Catalunya. La Mostra, que consta de seixanta-cinc estands, és emplaçada a la Gran Via (de la plaça de la Universitat al carrer de Villarroel), amb voluntat de continuar al mateix lloc uns quants anys més. Es va inaugurar ahir i la seva clausura serà el diumenge dia 29 d'aquest mes.

Segons Heribert Fortuny, director general de l'INCAVI, "aquest és l'acte més important del mes de setembre i és l'acte públic més important de l'Institut en tot l'any. Aquesta és l'onzena mostra i esperem que es desenvolupi amb èxit, com cada any". I destaca: "És un esdeveniment molt important perquè el consumidor de la ciutat de Barcelona i rodalia tingui una expressió clara i àmplia del que és el sector vitivinícola de Catalunya, dins el món de les Denominacions d'Origen".

La Mostra de Vins i Caves de Catalunya va nàixer el 1980 a partir de la idea de Jaume Ciurana. Enguany té un pressupost de 32 milions de pessetes i, si es desenvolupa amb normalitat (al llarg de la setmana es calcula que hi passaran unes 250 mil persones), Heribert Fortuny afirma que "serà autosuficient".

L'Institut Català de la Vinya i el Vi és un organisme que naix el 1980 amb l'objectiu, segons Fortuny, "de responsabilitzar-se de la viticultura catalana, del control de les Denominacions d'Origen i del seu foment".

Heribert Fortuny. ARXIU

Per a Heribert Fortuny, en la situació actual del sector vitivinícola "hi ha hagut un canvi en les estructures d'elaboració del vi, unes millores tecnològiques". També constata que el consumidor té un grau d'exigència més important: "han prosperat els vins amb Denominació d'Origen en detriment dels vins de taula, que han fet una davallada important, aquests últims anys".

Montse Serra

Ana Galiena a Barcelona. ARXIU

Ana Galiena ha estat tres dies a Barcelona preparant el rodatge de la pel.lícula *Jamón-Jamón* de Bigas Luna. La Galiena, que ha arrasat amb la seva actuació a *Le mari de la coiffeuse*, en la seva curta estada barcelonina ha seguit els passos de Madonna: hotel a la Rambla i una bona correguda de *footing* per superar l'estrès i la histèria congènita a la vida dels famosos.

Jamón-Jamón es començarà a rodar al mes d'octubre als Monegros. Aquesta pel.lícula amb guió de Bigas Luna i diàlegs de Quim Monzó tindrà com a estrelles, a part d'Ana Galiena, l'actriu italiana Stefania Sandrelli i l'actor espanyol Juan Diego. Darrere d'aquest film hi haurà el segell del superproductor madrileny, Andrés Vicente Gómez.

"Mai no m'he quedat sense condons a mitjanit", diu el fundador de la primera empresa de repartiment de preservatius a domicili

El nom de Daniel Aragay passarà a la història, a la de Terrassa com a mínim, per haver estat el fundador de la primera empresa de venda de preservatius a domicili de tot el país. Aragay, un jove terrassenc de 19 anys que estudia 3r de BUP i no sap què farà quan serà gran, va inaugurar el servei de Prophy Express el divendres dia 13 de setembre a la nit.

Segons explica Daniel Aragay, la idea va sorgir en tornar d'un viage a Austràlia. "Allí hi ha una empresa que va començar fa uns anys i que ara té el monopoli del repartiment de condons a domicili. Fins i tot té una subvenció de la sanitat australiana. Allí el repartiment es fa amb furgonetes durant les 24 hores del dia".

Prophy Express, en canvi, disposa de dos motoristes que fan el repartiment per la zona de Terrassa. Una capseta amb tres preservatius costa 500 pessetes. Fora de Terrassa, només atenen comandes de més de dues capses. El preu pot pujar un 20% si les condicions climatològiques són adverses. De moment, el servei només funciona els caps de setmana.

JOAN CELIA

Daniel Aragay, parla de "discreció" en el servei de Prophy Express: la mercaderia es fa a mans al carrer, en un semàfor, per exemple, i no a casa. Es veu que els primers clients de Prophy Express, tot i ser-ho, no volen que sigui dit.

Daniel Aragay –"mai no m'he quedat sense condons a mitja nit"–, afirma convençut que veu futur en el negoci perquè "la gent és força despistada". El jove empresari explica que "el meu pare m'anima a tirar endavant, però la mare em diu que m'he tornat boig, sobretot perquè no acaba de pair que, d'un dia a l'altre, el seu fill sigui famós perquè tots els mitjans de comunicació en parlen".

Daniel Aragay té previst de posar-se en contacte amb el Departament de Sanitat de la Generalitat per a una possible col.laboració futura.

Xènia Bussé

El colp de l'URSS ha provocat més d'un mal de cap als directors dels setmanris d'arreu del món: *Times* i *Newsweek*, per exemple, van sortir aquella setmana amb una portada idèntica, un fet que no succeïa des de 1968. El desenvolupament dels fets entre dilluns 19 d'agost i dimecres 22, va obligar l'italià *Panorama* a enviar al fem 500 mil exemplars. *Le Point* (com la majoria de setmanaris espanyols) va optar per sortir, sense por de ser superat per les notícies, anunciant a tota plana la fi de Gorbatxov.

CULTURA

Entrevista a Predrag Matvejević

"Iugoslàvia no es mereix un destí tan cruel"

Des de la seua Croàcia natal en plena guerra civil, el conegut autor del *Breviari mediterrani* ha vingut al nostre país per participar en la VIII Universitat d'Estiu a Gandia i per explicar-nos amb consternació els difícils moments que travessa Iugoslàvia.

Poques coses s'agraeixen més que conèixer de sobte una personalitat intel.lectualment i humanament atractiva, colpidora. Per això, és tota una sort haver pogut xerrar amb Predrag Matvejević. Una xamba com aquesta no es produeix sovint, certament.

De pare rus i mare croata, Matvejević, que va nàixer l'a cinquanta-nou anys al poble de Mostar, és un escriptor nòmada que fa sistemàticament de professor de literatures comparades eslaves a París i de literatura francesa a Zagreb, a més de rodar per moltes altres universitats d'arreu del món. De les deu llengües que domina entre les eslaves i les romàniques, no és en francès ni de bon tros en anglès, sinó en italià que s'expressa amh més calidesa i, alhora vehemència quan cal –i també amb un punt inexplicable de melangia. Potser això és degut a les diferents qualitats d'aquestes tres llengües. Potser hi contribueix també la substancial mediterraneïtat d'Itàlia i la seua llengua, perquè Matvejević, per damunt de tot, és un estudiós enamorat –i un poeta– del món mediterrani.

Abans de menjar-nos una paella plenament encertada –cosa estranyíssima al nostre país–, aquest vertader profeta del Mediterrani es menja unes quantes figues de la figuera que hi ha davant mateix de la casa de menjars on dinem. I després de l'àpat, en entrar a casa de Josep Piera i veure un piano, es precipita a executar-hi unes breus cançons russes. "Jo volia ser pianista, però un accident en la mà m'ho va impedir", diu. Tot seguit, en una atmosfera efusiva, engegue el magnetòfon i realitze la present entrevista que, inevitablement, deriva una i altra vegada cap a la situació actual de Iugoslàvia.

—¿Com va poder eixir de Zagreb?

—Amb moltes dificultats. L'aeroport estava bloquejat. Hi havia soldats pertot. S'hi podien escoltar les explosions de les bombes. En fi, la guerra civil... Em va costar moltíssimes hores poder arribar a l'aeroport de València, via París-Milà. Les dificultats, doncs, han estat moltes, però jo volia complir la promesa que li havia fet al meu amic Josep Piera de venir a la Universitat d'Estiu de Gandia, i ací em teniu. He vingut, a més a més, amb un sentiment d'afinitat, de simpatia, perquè segons tinc entès, ací es fa un esforç per dur a terme una cosa que jo he aconsellat molt als meus compatiotres: desprovincianitzar el nostre horitzó. És molt perillós per a les nacions petites, com la vostra o com la meua, assumir un destí provincià. I vosaltres sembla que en fugiu com del dimoni. Això em satisfà i em fa acostar-me als vostres projectes.

—Ens estan arribant quantitats enormes d'informació de l'estat iugoslau, però alguns tenim la impressió que no ens donen les claus profundes del problema...

—Quan llegesc el que s'escriu últimament en la premsa d'Europa sobre Iugoslàvia, hi trobe una gran incompetència. En els últims temps, la premsa italiana, i també l'espanyola, és d'una superficialitat extraordinària. És clar, hi envien un periodista que no coneix ni la llengua del país, ni la seua cultura ni la seua història, i ¿què en pot dir? Aquests ataquen aquells o aquells ataquen aquests, i ja està tot. És a dir, dirà banalitats, perquè no veurà l'origen, l'arrel del problema.

—¿I quina és aquesta arrel?

—Jo veig aquesta arrel en una gran fractura del món mediterrani. Una fractura que passa exactament sobre el territori de l'actual Iugoslàvia. És la

fractura del cisma cristià, entre la cristiandat occidental, catòlica, romana –en definitiva la vostra– i una cristiandat oriental, bizantina, de religió ortodoxa, que s'estèn per Grècia, Sèrbia, Montenegro, Rússia, Bulgària, etcètera. Són dues formes de cristiandat dividides, oposades l'una a l'altra. I Iugoslàvia és l'únic país del Mediterrani on hem viscut durant segles aquesta fractura, aquest conflicte religiós. A més a més, Iugoslàvia és l'únic lloc d'Europa on hi ha un enclavament islàmic, constituït per més de tres milions de persones. En aquestes condicions, per tant, la II Guerra Mundial a Iugoslàvia fou encara una guerra religiosa, estimulada pel feixisme. El feixisme croat, per exemple, hi va aniquilar uns quants centenars de milers d'ortodoxos serbis. I els feixistes serbis hi van aniquilar per la seua part un gran nombre de catòlics croats i de musulmans. D'aquells fets restà una memòria tràgica, la memòria d'aquells que van perdre parents –pare, mare, germans– en aquella lluita religiosa i nacional que va ser la II Guerra Mundial. Sota el règim bastant totalitari que vingué després, semblava que aquella memòria, que aquells dimonis familiars s'havien oblidat, s'havien esvaït en el no-res. Tanmateix, quan hem estat alliberats d'aquell règim i hem fet eleccions democràtiques i lliures, han ressuscitat aquells dimonis, aquella memòria tràgica. Aquesta és una visió del problema partint del Mediterrani, que és el meu gran tema.

—Així i tot, Iugoslàvia ha estat sovint un model polític per a altres estats.

—Sí, sense dubte Iugoslàvia ha tingut després de la II Guerra Mundial una història ben particular i, d'alguna manera, exemplar. Va crear una primera resistència antifeixista molt sòlida, molt coneguda, de la qual reeixiren sis-cent mil joves, armats, victoriosos, plens d'orgull d'haver vençut el mal comú del feixisme. Però va crear també una segona resistència, contra Stalin, i aquesta vegada Iugoslàvia fou el primer país d'Europa a anar contra aquell nou dictador. I les conseqüències en la cultura van ser allò que se'n diu el desgel. Amb el que aconseguírem, doncs, gràcies a la nostra actitud de resistència, esdevinguérem un poc un model per a països de l'est i, també, per a alguns altres països de l'oest. Un amic català, em deia, per exemple, pel que fa a la qüestió nacional, que Iugoslàvia era un paradigma positiu, potser l'únic, per a nosaltres. Ara, però, les coses han canviat, com ja pots comprendre. Ara, inclús em preocupa que Iugoslàvia no serveix com a antimodel per als països de l'est, en aquests moments.

—Ha esmentat la qüestió nacional diverses vegades ja directament o indi-

"La identitat de la persona no es redueix tan sols a la identitat nacional". RAFA GIL

recta. ¿Què en pensas?

—Fent el *Breviari mediterrani,* viatjant pel Mediterrani, vaig pensar molt en el problema de la identitat. I crec que aquest concepte és un dels nous conceptes, de les noves adquisicions del segle XX. De tota manera, cal dir que el segle XX ha comprès que existeix la identitat, però que no l'ha acceptat fàcilment. En aquest sentit, el Mediterrani també pot ser el mestre del nostre pensament. ¿Com salvaguardar la identitat, la diferència, la particularitat, com no ser assimilat per un altre més gran i, al mateix temps, trobar la forma de conviure tots plegats?

Aquest és el nostre gran repte. S'ha de deixar clar, primer que res, que l'estat comú, l'estatalisme, no és l'única foma de convivència. Hem vist experiències negatives d'estatalismes de tota mena: occidental, soviètic, oriental... En canvi, la nova concepció de la nació, de la identitat, de la diferència, de la particularitat, pot obrir nous camins esperançadors. Ara bé, tinc certes idees, certes posicions crítiques contra les deformacions d'aquests conceptes.

—Avant, avant...

—En primer lloc, la identitat no és una cosa singular. Tu tens la teua identitat catalana, i també l'europea, i la llatina, etcètera. La identitat de la persona, per tant, no es redueix tan sols a la identitat nacional: això és un error. Els vells romans –crec que fou Sèneca– deien: *Idem nec uno,* és a dir, idèntic, però no un. Cada identitat necessita usar la paraula en plural. S'han de comprendre les altres identitats. Si és així, no hi haurà cap conflicte entre els catalans i els castellans, entre els croats i els serbis. I en segon lloc: totes les particularitats no són automàticament valors. En pose un exemple: l'antropofàgia és una particularitat, però de cap manera un valor. Estic, doncs, per la identitat nacional, però tenint en compte que la meua identitat no es redueix a la identitat nacional, i estic per la particularitat, però no per la particularitat que es veu sistemàticament com un valor.

—¿Aleshores, està parlant d'un nacionalisme negatiu?

—En efecte. Molts pobles mediterranis no han estat penetrats per la idea de modernitat, no ens hi hem enfrontat. Moltes d'aquestes nacions, sobretot les petites, eren marginades, frustrades, i, com a conseqüència d'això, intenten rescabalar-se acceptant una mena de nacionalisme dur, estret, primitiu, tancat, el qual és ben sovint patrimoni de la dretra. Crec que hem de ser-ne conscients. Hem de practicar un nacionalisme de la nostra dignitat, dels nostre valors, però mai no aquest nacionalisme agressiu que, al meu parer, ha desencadenat la guerra a Iugoslàvia. Perquè aquest nacionalisme negatiu no es comunica amb l'altre, i això no pot ser... Abans he tocat música russa i de seguida l'has trobada teua, t'ha emocionat com la que es puga fer o tocar al teu país. Jo he menjat la paella en aquesta casa de menjars i la gent d'allí la sentia com de la seua pròpia Croàcia. Som mediterranis. I la nostra mediterraneïtat ens comunica intensament per damunt de països i fronteres.

—¿Veu alguna via de solució per a la guerra civil que tenen a hores d'ara al seu país?

—Això demana una reflexió inicial. Fins ara hem estat acostumats a pensar el món en termes bipolars i maniqueus est-oest, socialisme-capitalisme, etcetèra. De sobte, però, la caiguda interna del règim soviètic ha esmicolat aquest esquema. Ara caldria un esquema policèntric, passar d'un esquema bipolar a un esquema policèntric. En el cas de Iugoslàvia, cal una confederació on l'estatalisme siga molt lleuger, reduït a l'imprescindible. Aquesta em sembla la solució en una situació que sembla sense solució, tot ique siga paradoxal. En el meu llibre *Iugoslavisme d'avui* m'he plantejat aquesta qüestió. O siga, com trobar en el iugoslavisme la forma de conviure tots, uns i altres. Com si diguérem un iberisme no castellà d'aportació comú, no unitari, no totalitari, sinó pluralista. Aquestes idees crec que són nobles. Almenys les escric amb aquesta mena de sentiments.

—¿Havia previst mai que els esdeveniments a Iugoslàvia acabarien com han acabat?

—No, la veritat és que jo havia previst el conflicte, però no d'aquest gènere, no d'aquesta amplitud. I hem arribat en una situació enorme, dificilíssima. Sincerament, Iugoslàvia no ha merescut un destí tan cruel.

Ignasi Mora

VIII Universitat d'Estiu a Gandia ¿Burocràcia del saber? No, gràcies

Que la universitat ha deixat de ser a l'estat espanyol l'avantguarda del moviment intel.lectual, com ho va ser en els anys seixanta i setanta, és evident. Que s'ha convertit en un cau de funcionaris de l'estat que malden exclusivament per tal d'aconseguir aquest estatus, i en una mena d'oficina on s'exposen títols acadèmics de dubtosa eficàcia, també resulta evident. I que, al capdavall, s'hi ha passat d'un interès i una vitalitat pel saber a una burocràcia del saber, no és més que una conseqüència de les constatacions que acabe de fer.

En aquest context, la Universitat d'Estiu de Gandia va nàixer –si no vaig errat– amb la pretensió de fugir de l'actual degradació universitària. És clar que, al llarg dels seus vuit anys de funcionament, s'hi ha caigut sovint, perquè les inèrcies i els emmirallaments estèrils pesen molt en qualsevol activitat humana. Però, almenys teòricament, aquesta Universitat s'obstinava a ser una vertader lloc d'encontre, d'intercanvi, de debat al voltant de temàtiques vives, apassionants, en definitiva, al voltant de l'autèntic saber. Així mateix, els seus dirigents rebutjaren en el seu moment el model de la Menéndez y Pelayo, no perquè aquesta fóra un obsequi interessat de l'administració central, sinó perquè no aportava res nou –a banda, naturalment, d'un pressupost multimilionari– respecte a les universitats hivernals de l'estat. En conclusió: la Universitat d'Estiu de Gandia volia esdevenir una petita alternativa al món universitari establert, tan burocratitzat i anodí, sense que això significara ser menys internacional que la Menéndez y Pelayo, però sí més arrelada al seu medi social i cultural, és a dir, a la Safor.

Tanmateix, i per raons que encara no he arribat a conèixer, la Universitat d'Estiu gandiana es va convertir fa pocs anys en una sucursal de la Universitat Literària de València. Aquesta, però, no hi posava els diners, no hi posava els funcionaris que l'havien de dirigir. Considerant el lamentable estat en què es troben i trobaven les universitats hivernals o estatals, no era, certament, un bon auguri aquesta sobtada decisió. De tota manera, es va buscar un cert equilibri entre el món oficial universitari i l'afany laudatori dels fundadors d'aquest muntatge estival saforenc. Ben pensat, l'equilibri era precari.

El temps ha passat avall i enguany la VIII Universitat d'Estiu ha tractat el tema de "Nosaltres els europeus". En principi, res a objectar-hi: el tema, com se sol dir, prometia. Però heus ací que per a encetar-lo, se'ns oferí –en el programa de mà i en l'entrada dels locals de la Universitat– les dotze banderes corresponents als dotze estats de la fràgil Comunitat Europea. Encara que pecant de tebis, ¿tant hauria costat suprimir qualsevol tipus de bandereta i, sobretot, aquelles que representen la imatge de l'Europa empedreïdament volguda pels nacionalistes-estatalistes, com hauria dit Matvejevic?

De tota manera, deixem de banda els desafortunats decorats i entrem a l'interior de la Universitat. S'hi ha pogut comprovar fins a quin punt és encarcarat i plumbi el pensament universitari, de vegades inclús disfressat amb aparents actituds progressistes. Professors bàsicament de València, Madrid i Barcelona destil.laren en la majoria dels casos la ja habitual banalitat retòrica, ancorada, a més a més, en ideologies ràncies, obsoletes. Si no fóra per les escasses persones que no pertanyen al camp acadèmic –especialment, aquelles que provenien de *zones calentes*–, la Universitat d'enguany hauria ensopit a tothom.

Observant aquest panorama, cal preguntar-se: ¿on és la capacitat alternativa de la universitat d'Estiu a Gandia? ¿I en quina mesura es diferencia de la Menéndez y Pelayo?

Ignasi Mora

Palau dels Ducs de Gandia. ARXIU

L'Editorial Moll se salva de la crisi aconseguint sortir de la suspensió de pagaments

La segona oportunitat

Més de mig segle –des de 1934– avala el tarannà de l'Editorial Moll. No obstant, a finals del 90 es trobà implicada dins una suspensió de pagaments que ha portat a fer una reflexió de l'edició en català a Balears.

Fa unes setmanes l'Editorial Moll, l'única que publica llibres exclusivament en català a Balears, i preferentment sobre temes relacionats amb les Illes, va sortir-se'n d'una suspensió de pagaments que arrossegava des de feia nou mesos. El passat dotze de setembre es van reunir els propietaris de l'Editorial i quasi tots els seus creditors –els més importants, entitats bancàries: la Caixa d'Estalvis, el Crèdit Balear, la Banca Catalana, la Caixa de Madrid i el Banc de Crèdit Industrial–. En aquesta reunió es va arribar a un acord: l'Editorial Moll pagaria el seu deute –uns 160 milions de pessetes– en un termini no superior als deu anys. Cada any un deu per cent del deute.

Aquest és el final feliç de la història recent de l'Editorial Moll. O almenys és un respir important per seguir treballant sense tanta pressió econòmica. Els maldecaps, però, començaren el desembre de l'any passat. Francesc Moll, fill de l'escriptor i filòleg Francesc de Borja Moll, desaparegut el passat mes de febrer, i actual director de l'editorial, explica que l'empresa familiar no va poder afrontar un deute que se li havia anat acumulant, i va haver de declarar-se en suspensió de pagaments.

A partir d'aquí, els gestos de solidaritat moral per part dels ciutadans i d'entitats de l'illa es multiplicaren. Gestos bells i de reconeixement a una tasca que havia fet una editora preocupada sobretot i quasi exclusivament per la difusió de la cultura que es conrea a les Illes i que forma part de la seva història. Les *Rondaies Mallorquines*, recollides per mossèn Alcover, o el *Diccionari Català-Valencià-Balear* (DCVB), començat per Alcover i acabat per Francesc de Borja Moll, en són dues proves.

AJUTS EFECTIUS

Però si és ben cert que no només de pa viu l'home, també és cert que no només de cultura viu una editorial; i cert és que els suports morals no aixequen suspensions de pagaments.

Francesc Moll explica que l'Ajuntament de Palma va ser el primer que va tenir un gest d'ajuda consistent a comprar un DCVB per a cada una de les escoles que ensenyen en català a Palma, una quarentena ni més ni menys. El gest s'aprofità des del consistori municipal per fer un homenatge a Francesc de Borja Moll, fundador de l'Editorial, en motiu de la seva recent mort.

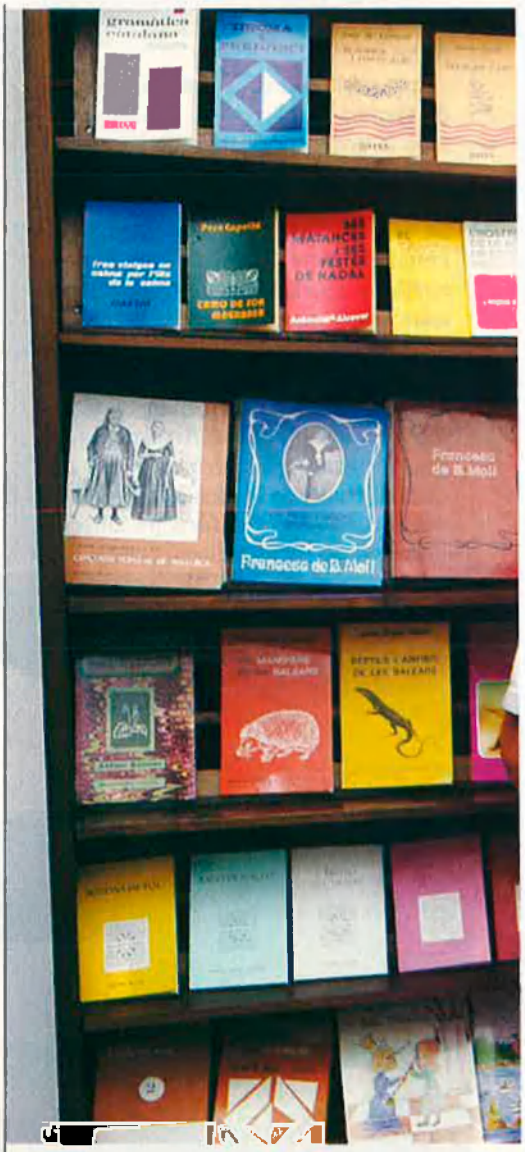
Per la seva banda la Generalitat de València va comprar deu Diccionaris a l'Editorial, i va mostrar-se –segons explica Moll– interessada a fer una ajuda més important, que fins ara no s'ha arribat a concretar. La Generalitat de Catalunya també va mostrar-se interessada a ajudar, encara que tampoc en aquesta ocasió s'ha arribat a fer efectiu aquest desig.

La Conselleria de Cultura del Govern Balear, presidida per Maria Antònia Munar, també entra dins la llista de solidaris amb aquesta empresa: hi ha una firma imminent entre la institució pública i l'empresa privada que beneficiarà força l'Editorial Moll. Concretament, hi ha una proposta de conveni de col.laboració, on la Conselleria s'acull a un decret existent per ajudes a empreses que tenen un evident pes dins la infrastructura econòmica i/o cultural de les Balears. Val a dir, però, que encara no s'ha concretat l'ajut. Moll assegura que de totes maneres la Conselleria no pretendrà marcar cap línia de publicacions de llibres, sinó que, senzillament, demanarà que es continuïn fent llibres en català des de Mallorca.

UN MERCAT DIFÍCIL

D'entrada, publicar llibres en català ja és prou difícil. Més ho és encara publicar-los en un lloc com Balears on, segons Francesc Moll, "el mercat potencialment lector equival a les poblacions de Terrassa i Sabadell o a una part de la ciutat de València".

Tan reduïda com l'espectre de lectors

Un final feliç per a l'Editorial Moll.

és la temàtica que predomina a Can Moll: la línia que regeix l'Editorial cerca el foment dels temes o autors de terres illenques, en un 90 per cent. Aquesta, segons Moll, és una limitació important. De totes maneres, el director creu que "si una comunitat vol projectar cap a fora la seva personalitat, necessita tenir editors que la reflecteixin".

La rendibilitat, fins ara, i seguint aquesta línia, no ha aparegut per enlloc. Ho han demostrat els nou mesos que ha durat la suspensió de pagaments i el deute que encara pesa sobre l'empresa.

JOAN CELIA

S'han presentat problemes com els de divulgar uns llibres amb més interès cultural que econòmic.

Per tant, la política editorial variarà, a partir d'ara, una mica, encara que no gaire: l'Editorial Moll intentarà mantenir –segons explica F. Moll– "un equilibri financer", on els llibres que s'editin s'equiparin als llibres que es venguin. En altres paraules: es tracta de publicar més volums que tenguin una sortida en el mercat més assegurada des del punt de vista de rendibilitat econòmica. S'ha de rompre amb el estoc que existia fins ara.

Això no vol dir, emperò, renunciar a nous valors en favor d'una més alta rendibilitat. Francesc Moll està convençut que es publicaran més llibres d'autors novells i se'n cercaran més que fins ara.

Potser el que es farà des de l'Editorial serà publicar llibres amb títols més interessants. Moll creu que és possible aconseguir rendibilitat d'autors que encara s'han de fer un nom dins el món literari, perquè segons l'editor, "la quantitat d'escriptors és desproporcionadament més alta que la demografia de les Illes. I això és dóna tant en prosa com en vers".

En aquest sentit, l'Editorial Moll té l'orgull d'haver descobert nous noms dins el món de la ploma, potser també perquè, ara per ara, és l'única casa que en va a la recerca.

Amb tot, no se cercarà tenir un plantejament purament comercial, ja que no és la missió de Can Moll. Sí que intentarà tenir una gestió empresarial més àgil, sense rebaixar el plantejament cultural.

LES LLIBRERIES.

El problema de la distribució no sembla preocupar F. Moll ja que, segons manifesta, qualsevol llibreria que tengui un cert assortiment de llibres, té coses en català. I així, totes les llibreries tenen relació amb l'Editorial Moll, sobretot en temàtica relacionada amb les Illes.

D'altra banda, el director es mostra optimista, ja que el nombre de lectors, com a mínim, s'ha triplicat des de fa vint anys. "Només cal mirar les escoles. Ara hi comença a haver una base de lectors procedents de les escoles, que fa vint anys era impensable.I això només és el començament". Però també cal fomentar el que Moll anomena "el vici de llegir". Segons unes apreciacions de l'editor, a Balears hi ha entre un 80 i un 90 per cent d'adults que un cop han deixat l'escola no tornen a agafar cap llibre.

Però això, com s'ha dit, són apreciacions personals. Francesc Moll creu que, perquè el món editorial sigui més rendible, s'han de fer estudis de mercat sobre les tendències de lectura a Balears, cosa que de moment no existeix. "No hi ha estadístiques fiables", i aquesta tasca, Moll creu que li pertoca de fer a la Conselleria de Cultura. A més a més, la seva proposta l'amplia a les respectives conselleries de Catalunya i País Valencià, per poder tenir una visió globalitzada dels hàbits de lectura que hi ha als Països Catalans.

El futur, no se sap. Tant de bo, però, que tiri endavant aquest nou projecte editorial, tan nostrat i que tantes coses ha fet per les Illes. Seria hora, potser, que la població agraís haver pogut escoltar les *Rondaies d'en Jordi d'es Recò* en la seva infantesa, amb alguna cosa més que un gest de suport moral i que compràs més llibres. No tot el saber i la cultura arriba a través de la televisió.

Xim Fuster

Entrevista amb el filòleg Josep Murgades

"La literatura catalana no és exportable"

Josep Murgades, co-director de la revista de llengua i literatura *Els Marges*, va anunciar en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu que aquesta publicació preparava un manifest sobre el fet literari.

Segons Josep Murgades, aquest manifest vol constatar que actualment es produeix una literatura de qualitat en llengua espanyola sobre i des de Catalunya i que "és una literatura més exportable a l'estranger, que no la que ara es fa en català".

Fa dotze anys la revista *Els Marges* ja va publicar un manifest sobre la llengua que va ser, en el seu moment, molt polèmic. Avui, Josep Murgades afirma que van fer curt, "la realitat ha depassat les nostres expectatives més crítiques, perquè la situació de la llengua no ha fet sinó empitjorar". Creu que l'aparició dels grans mitjans de comunicació en català és un fet positiu, però "els mass-midia s'han limitat només a alentir el procés de substitució de la llengua catalana per la llengua espanyola", però no s'ha aconseguit de capgirar aquest procés. Ara amb aquest segon manifest, centrat en el món literari a Catalunya, volen ser tan punyents i crítics com en el primer, "defugint qualsevol cofoisme".

—¿Quines idees bàsiques contindrà aquest segon manifest ?

—Per primer cop d'ençà de la Renaixença, torna a haver-hi una literatura de qualitat, escrita en espanyol, des de Catalunya i sobre Catalunya. Una literatura evidentment espanyola, per la raó tan simple que una literatura pertany a la llengua en la qual és vehiculada. Deixada clara aquesta premissa, ens vam adonar que la Renaixença el que havia aconseguit era fer viable, altre cop, una literatura de qualitat en català. Aleshores, la literatura catalana havia agafat una embranzida tal que tota la literatura que es feia en espanyol a Catalunya era de segona, de tercera i de quarta. Ara, des de fa uns anys, des que hem entrat en aquesta anomenada democràcia formal, sembla que comença a haver-hi una literatura de qualitat, escrita en espanyol, des de Catalunya i sobre Catalunya. Amb això no volem dir que no hi hagi una literatura de qualitat escrita en català a Catalunya, però, certament, alguns dels grans mites de la Barcelona i de la Catalunya d'ara, ens han arribat vehiculats a través d'una literatura escrita en espanyol. Cal analitzar mínimament aquest fenomen i mirar d'entendre'l, no d'anatemitzar-lo, i també esperonar els creadors catalans a fer una literatura catalana, tan exportable o més com pugui ser-ho, a hores d'ara, la d'un Eduardo Mendoza.

—Però d'escriptors catalans que escriuen sobre Catalunya n'hi ha força...

— ¿Quin és l'últim gran mite de la literatura catalana sobre el cap i casal dins de la ciutat de Barcelona? Doncs, em penso que *La Plaça del Diamant*, i ja fa molts anys d'aquesta obra. Ara hi ha uns Jocs Olímpics, això significa, primerament, vendre la ciutat que els organitza, Barcelona. Jo us puc assegurar, per exemple, que a Alemanya la gent amb un cert interès per la lectura, allò que compra és la traducció alemanya de *La ciudad de los prodigios* del Mendoza. A hores d'ara, ¿què podem oferir nosaltres en aquest sentit?, doncs, una mena de literatura de costums, de bars..., però no hi ha, ara com ara, una literatura catalana que hagi sabut fer un mite de Barcelona o de qualsevol altra cosa distintiva de la identitat catalana i exportable.

—¿Creu que no es publiquen grans novel.les actualment?

—La gent d'*Els Marges* constatem que la novel.la, malgrat totes les crisis que ha passat al llarg d'aquest segle, continua subsistint com a gènere i continua sent el gènere literari amb més lectors. Llavors és lògic que els lectors i els crítics reclamem més novel.les, que siguin grans novel.les exportables.

—¿Els escriptors ho entendran?

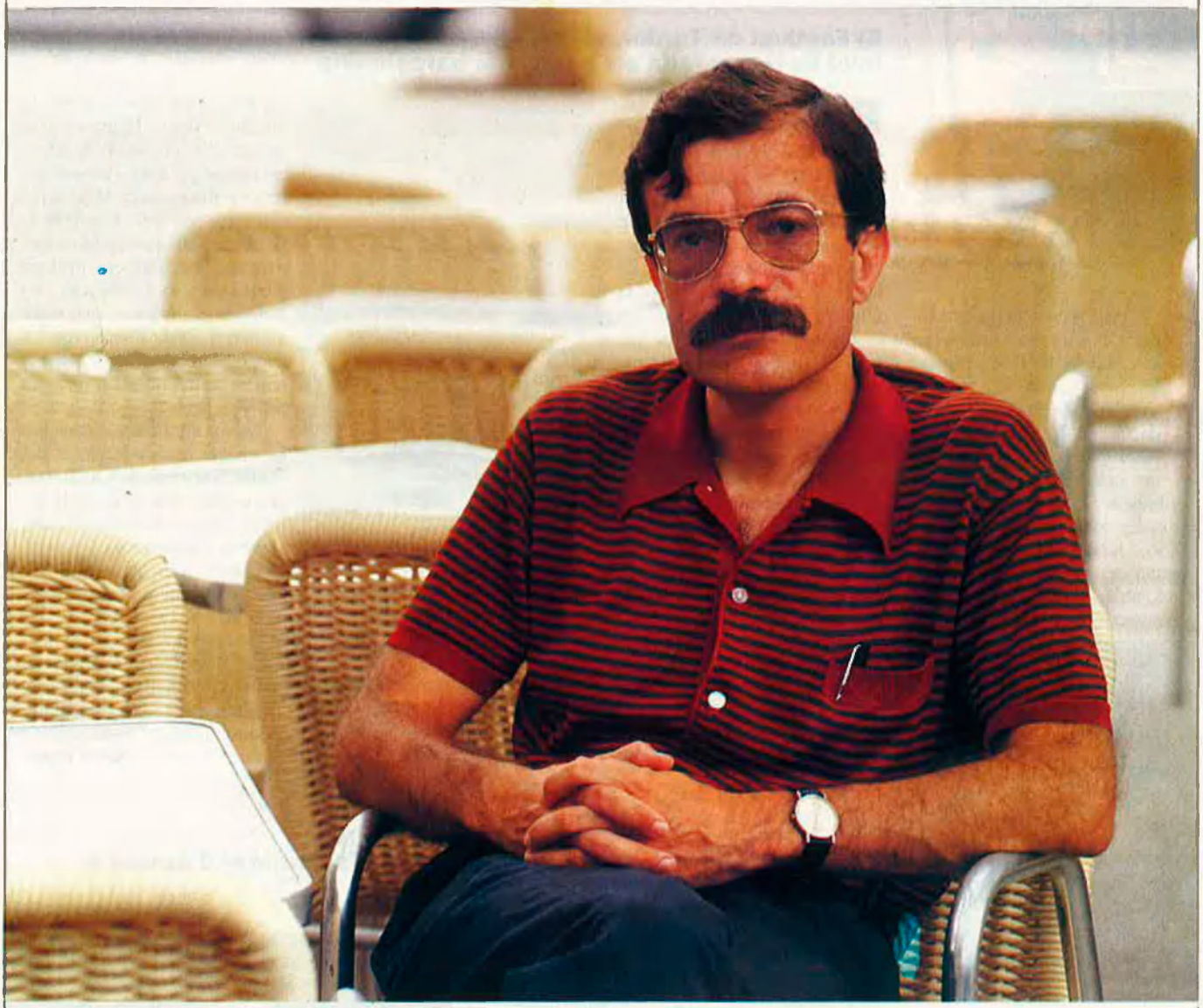
— Nosaltres desitjaríem, com sempre, que la seva resposta no fos la de la indiferència. Amb això ja ens conformaríem; a partir d'aquí ells tenen la paraula, ells i els lectors, i tota la gent implicada en la dinàmica d'aquesta nostra societat catalana.

—Vostè denuncia aquesta idea d'una literatura espanyola que es vol fer passar per catalana.

—Allò que denunciem és com l'imperialisme espanyolista instrumentalitza aquest fet per identificar literatura catalana també amb literatura castellana. En definitiva, per tal de prosseguir amb la subsumpció de la llengua catalana dins las àmplies modalitats de la *patria común*. I també denunciem que encunyin expressions com ara aquesta d'Escuela de Barcelona, evidentment en espanyol i referint-se només a senyors que aquí escriuen en espanyol, com si no hi hagués hagut, de sempre, tot de gent que ha escrit en la llengua d'aquest país. Aquí, evidentment, hi ha mala fe, hi ha una jugada que s'inscriu dins l'estratègia llescadora i fagocitadora de l'imperialisme espanyolista.

—¿Creu que l'origen de tot això és el rebuig de la identitat catalana?

—És tot just el que estem intentant de plantejar-nos. D'explicacions, n'hi ha moltes. Ara, per exemple, nosaltres estem convençuts que aquest país està pagant encara la factura de la censura contra la llengua... Això es veu en la minva de la competència lingüística, cada cop més progressiva que tenen les generacions joves. Això es nota en el fet que la gent d'aquest país continua llegint molt més en espanyol que no en català. Si entréssim ara en els àmbits formals de la llengua, veuríem moltes coses. Per exemple, realitats que han sorgit, ja quan la llengua d'aquest país disposava de grans mitjans de comunicació: ¿la majoria de bona gent què diuen, el sida o la sida?, ¿de què parlen, de les tropes iraquís o de les tropes iraquianes? La censura va fer la seva feina, però encara ara, (i això ja ho van dir al primer manifest d'*Els Marges*), qualsevol catalanòfon es passa de seguida a

"No hi ha, ara com ara, una literatura catalana que hagi sabut fer un mite de Barcelona". CARME PUERTOLAS

l'espanyol així que s'adona que el seu interlocutor és hispanòfon. ¿Per què? ¿I per què li costa tant al mercat editorial català de consolidar-se, d'estabilitzar-se? ¿Per què quan hi ha una gran crisi editorial, com la que comença a haver-hi des de fa uns mesos, el primer a rebre amb totes les conseqüències és el món editorial en català? Hi ha molts més factors.

—¿L'exportabilitat dels escriptors catalans és una feina de la Institució de les Lletres Catalanes?

—No sols d'ells, però també. És una jugada a moltes bandes i, en aquest cas, la Institució pot contribuir-hi i ha de contribuir-hi. Ara no ens pensèssim que els toca tota la feina a ells, ni de bon tros; també cal que hi hagi molta iniciativa privada.

—¿Com valora la feina que fa la Institució de les Lletres Catalanes?

—Bé, jo crec que fa poc que s'hi han posat i que encara no tenen una seu definitiva; cal donar-los, encara, un marge de confiança. De totes maneres, quan van fundar la Institució de les Lletres Catalanes, no ho vaig acabar d'entendre, o sigui, no em va plaure; perquè la històrica, la primera, sorgí durant la guerra, amb unes circumstàncies completament adverses, llavors tenia la seva lògica que es creés aquesta institució, però quan es va crear de nou, no em vaig saber estar de veure-hi un intent de continuar prescindint de l'Institut d'Estudis Catalans, de continuar deixant que l'Institut vegeti dins de la inòpia més total i absoluta. I, en aquest sentit, no vaig acabar de veure clara la jugada. Ara, de tota manera, si l'Institut es revifa i reprèn un paper de liderat total i absolut en qüestions culturals en l'ampli sentit del terme, a mi em semblarà molt bé que hi hagi, a fi de fomentar específicament la producció literària, una tal Institució.

—¿Arribarem a veure l'Institut d'Estudis Catalans en un paper de líder cultural?

—És de les coses que més desitjo. Durant anys, dècades, ha estat una institució fossilitzada. Ara, sembla que les institucions polítiques comencen a veure de bon ull l'Institut, cosa que em sembla molt bé. Però ara cal una renovació en profunditat, una *perestroika*, cal un sortir enfora i cal un deixar de concebre's tan sols com a acadèmia d'erudits i de savis i vetllar per la projecció exterior, per la relació pública. És important que la gent sàpiga que existeix. Han de saber fer-se autopropaganda de manera intel.ligent i eficaç, defugint l'autobombo, sense amagar-se en el seu cau d'erudició resclosida.

Assumpció Maresma
Montse Serra

SETMANA-CULTURA

Avel.lí Artís Gener. D.UMBERT

L'editorial Pòrtic publicarà les obres completes d'Avel.lí Artís Gener, Tísner. El primer volum, d'un total de set o vuit, es presentarà el dia de Sant Jordi de l'any que ve.

Les obres completes de Tísner inclouran, a més de tots els llibres ja editats –sense les estisorades de la censura–, totes les obres inèdites de l'escriptor i aquelles que, per motius diversos, només s'havien publicat en versió castellana.

PEPE FRANCO CANDEL

La novena exposició de Foto Pres 91 presenta 252 fotografies (les premiades i una selecció de les presentades a concurs) a la Sala Sant Jaume de la Fundació "La Caixa". El premi Foto Pres 91 ha estat per a Pepe Franco, de l'agència Cover de Madrid, amb la fotografia *Los perros de la ira*. Altres premiats són Alfredo Aldai, del diari *Egin* i Jaume Balanyà. L'exposició Foto Pres 91 restarà oberta fins al 21 d'octubre.

També a Barcelona es pot visitar aquests dies la X Biennal Internacional de Fotografia Europa-91, organitzada per la Fundació "La Caixa". La Biennal presenta una selecció dels premis internacionals de fotografies de color atorgats des de l'any 1973 al 1987. Hi exposen setanta-dos autors de trenta-un països diferents, amb un total de cent vint-i-tres obres.

El Festival de Tardor, el nou Lliure i la promesa del Teatre Nacional, inici de temporada als escenaris barcelonins

El dia 2 d'octubre s'inaugurarà el III Festival de Tardor, un festival que pot desaparèixer del tot ja que cap dels implicats, OCSA, Ajuntament de Barcelona i Generalitat de Catalunya, no ha donat cap garantia que se celebri la tardor de l'any que ve, en plena tornaboda olímpica.

Amb menys pressupost que no l'any passat, 340 milions, però amb la mateixa línia de continuïtat, la programació manté el nivell dels dos festivals anteriors.

Pel que fa a la música, es destaca l'absència de grans estrelles i l'aposta per la música del segle XX: V Mostra de l'Associació Catalana de Compositors, actuacions de Carles Santos i Agustí Fernàndez i programa d'Arnold Schönberg per l'Orquestra de Cambra del Lliure. Pel que fa a BarceWOMAD, es destaca la figura de Ray Lema, pare del pop trans-africà.

El teatre hi és representat per les

D.UMBERT

estrenes dels Comediants amb *Mediterrània* i el *Yo tengo un tío en América* dels Joglars, *Prometeu* de H. Müller i l'*Edip* de Mattias Langhoff.

Si el Festival de Tardor no té un futur clar, la continuïtat del Teatre Lliure resta assegurada, després de la desaparició de Fabià Puigserver. A partir d'ara, la Fundació Teatre Lliure es gestionarà amb un consell de direcció format per Lluís Pasqual (director artístic), Josep Muntanyès (director gerent), Guillem J. Graells i Lluís Homar (directors adjunts). Es planteja aquesta temporada com de transició, i no canviarà el programa que ja va dissenyar Fabià Puigserver. La temporada obre el dia 27 de setembre amb l'obra *Io*, dirigida per Nico Papatakis.

En una altra escena, comença la primera fase de les obres del Teatre Nacional de Catalunya, que costarà més de dos mil milions. Segons Joaquim Triadú, secretari general de Cultura, "l'adjudicació ha estat per a OCISA perquè ha rebaixat uns nou mesos la durada de les obres, que ara serà de 25 mesos". La inauguració del Teatre podria ser a final del 1993, però Triadú no ho va voler assegurar: "Vull ser prudent".

Xènia Bussé

Ferran Mascarell, nou delegat general de la Societat d'Autors a Catalunya

La Societat General d'Autors d'Espanya, SGAE, ha encetat una nova etapa de desenvolupament en la qual Ferran Mascarell, el nou delegat general a Catalunya, serà el capdavanter.

Segons Enrique Loras, director general de la Societat d'Autors, "després d'una fase de consolidació de la recaptació, ara es crea un nou sistema administratiu informatitzat, eficaç i transparent". I afirmà que s'inicia a Catalunya perquè "té el pes més important de repertori i d'autors de l'estat espanyol".

Davant aquest envit, Ferran Mascarell, fins ara coordinador de cultura de l'Ajuntament de Barcelona, vol defensar els quatre mil socis que té la SGAE a Catalunya. Dins la llista de voluntats, Mascarell ha manifestat que vol "estar a l'altura de la creativitat del país; que els usuaris de la creació tinguin una relació còmoda amb la Societat d'Autors i que la SGAE aconsegueixi una relació de suport i col.laboració amb les institucions públiques".

Ferran Mascarell, en la presentació del nou càrrec, feta al Palau de la Música davant de moltes personalitats de la cultura catalana, va posar molt d'èmfasi en el fet que, actualment, "el món de la creativitat s'expressa a partir de la vida quotidiana. L'estímul dels creadors és sinònim de progressisme".

Ferran Mascarell no va explicar els seus objectius concrets, però a final de la setmana passada ja

Ferran Mascarell. D.UMBERT

va realitzar la primera gestió del seu nou càrrec, a través de la signatura del conveni de la SGAE amb l'EMUC (Emissores Municipals de Catalunya). Aquest conveni regularà el pagament dels drets d'autors fins al 1997 i acabarà les controvèrsies mantingudes amb algunes emissores fins ara.

La Societat General d'Autors gestiona els drets dels creadors de l'estat epanyol. L'any passat va recaptar 17.000 milions de pessetes, dels quals 14.000 van anar a parar als creadors. Amb aquestes xifres, la SGAE és la setena Societat d'Autors més important del món.

Montse Serra

¡¡¡Ska a València!!!

El passat divendres dia 13 tingué lloc al *pub* Babia de la ciutat de València allò que molta gent esperava, el primer concert *ska* amb caracter independent. El grup alemany Messer Banzani, amb una estupenda secció de vents, i un cantant que va fer les delícies d'un públic completament bolcat a ells, encengué la metxa que posarà en marxa una onada de concerts d'aquest estil tant a València com a Barcelona.

Hem pogut escoltar també Messer Banzani el dia 19 al *pub* Carioca, el dia 20 en un *party* de presentació del skazine *Onda Jamaicana*, el 21 a la casa Okupada —junt amb dos grups més i dins de la jornada antifeixista del Kasal Popular—, i per acabar el diumenge dia 22 al *pub* El Asesino.

La peculiaritat d'aquests grups és la gratuïtat de l'entrada, es tracta d'una gira autofinançada que té com a objectiu donar a conèixer aquest tipus de música, que per a molts és coneguda únicament a través de discos i gravacions.

Messer Banzani va nàixer el 1989 a la Alemanya aleshores oriental, fent actuacions per a la televisió francesa i austríaca. Un cop caigut el mur, encetaren la conquesta europea, programant gires per molts països.

Ells mateixos van fer de productors de la seua primera gravació, de la qual el tema "Talk & Die" va estar al Top-10 alemay. El 1990 aparegueren al recopilatori de bandes alemanyes, amb el seu tema *Suicide*, dins de l'LP *Ska, Ska, Skandal, vol.2* de la Porkpie Records, i arribaren al núm. 2 de la llista durant setmanes. Ara, l'Orange Street Records trau al mercat el seu primer elapè, que du el mateix nom del grup, *Messer Banzani*, carregat de moltes sorpreses. I encara diuen que a València no hi ha moguda musical per a tots els gustos.

Els set components de la banda alemanya Messer Banzani. ARXIU

Josep Fèlix

Art: panorama de tardor

La Sèrie Mediterrània, col.lecció de gravats de l'artista de Puerto Rico Marcos Irizarry, enceta el primer trimestre del curs 91-92 al centre cultural de Sa Nostra, de Mallorca. Aquest home, que té el seu taller artístic a l'illa d'Eivissa, es va inspirar, per a aquesta exposició, en treballs de tècnica pròpia. Efectivament, Irizarry és el creador de la calcografia, tècnica que barreja el gravat i la pintura.

Al mateix lloc s'inaugura, aquest dijous, una mostra sobre el pictorisme francès de final del segle passat i començament de l'actual. Aquesta exposició és poc coneguda per aquestes terres ja que només s'ha vist a París, Tòquio i Itàlia. L'exhibició d'aquestes obres ha estat possible gràcies a la col.laboració de la Société Française de Photographie de París.

Més tard, del 21 al 31 d'octubre, l'entitat bancària Sa Nostra organitza una altra exposició, aquesta relacionada amb Palma: sota el títol genèric *La Seu de Mallorca*, la mostra ensenyarà antics plànols de la Catedral, recentment restaurats a Madrid. L'acte és organitzat pel Col.legi d'Arquitectes de les Balears. A més, hi haurà alhora un cicle de conferències a càrrec d'especialistes en la matèria.

JOAN CELIA

Canviant de mes, però no de sala d'exposicions, les escultures que juguen amb l'espai i el moviment, de Paul Suter, s'exhibiran a Palma. Suter és considerat el màxim exponent de la generació dels escultors suïssos del ferro, després de la mort de l'artista Jean Tinguely.

A partir del 26 de novembre, Sa Nostra reprèn la fotografia. Aquest cop, l'hongarès Nikolas Muller, precursor de la fotografia social, proposarà una sèrie de viatges a través de l'ull del seu objectiu. Per acabar, al llarg del mes de desembre, el paisatgista mallorquí Antoni Ribas serà recuperat amb tots els honors, a través d'una gran exposició antològica que recollirà les seves obres més importants.

Xim Fuster

Lluís Fernàndez. PRATS I CAMPS

El ritme forçat que les circumstàncies han conferit a la Mostra de València-Cinema del Mediterrani està donant els seus fruits. De moment, el director tècnic, Lluís Fernández, ha realitzat la presentació del cartell de la Mostra, obra del dibuixant Daniel Torres, i d'un cicle de cine i rock and roll, que segons els organitzadors serà el més complet que s'haurà vist mai en un certamen cinematogràfic. Entre les cintes previstes hi haurà *Rock around the clock*, de Fred F. Sears, amb Bill Halley and The Comets, The Platters i Little Richard; *The girl can't help it*, de Frank Taslhin, amb Jayne Mansfield, Litle Richard, Ray Anthony i The Treniers; *King Creole*, de Michael Curtiz, amb Elvis Presley; *Expresso Bongo*, de Val Guest, amb Cliff Richars; *It's trad dad*, de Richard Lester; *Bye, bye, Birdie*, de George Sidney, amb Ann Margaret i Bobby Rydell; *The rocky horror picture show*, en la que hi ha aparicions estel·lars de Meat Loaf i Tim Curry, i *Grease*, de Randal Kleiser, el film emblemàtic dels discotequers de finals dels 70.

L'Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València ha creat un seminari permanent dedicat a la comunicació i la innovació de l'expressió artística. Junt amb aquesta experiència, l'entitat ha projectat la creació d'un laboratori infogràfic dedicat a la investigació, informació i documentació de la tecnologia aplicada a noves formes d'expressió. Aquesta iniciativa és el resultat del convenciment que els artistes plàstics han de saber que el suport electrònic introdueix la seua obra plenament en el seu temps i més enllà, segons els responsables de l'Acadèmia.

LLIBRES

EL LLIBRE DE LA SETMANA

Paràbola de la desmesura

La nova novel.la de Martin Amis se situa als límits de l'excés, amb uns resultats a la ratlla de l'inesperat.

Martin Amis *Camps de Londres,* Barcelona, Columna, 1991, 533 pàgs.

Alguns teòrics van vaticinar que la fi del segle ens portaria dues classes de novel.les; per una banda, les petites obres mestres, arrodonides fins als límits de la capacitat humana, orfebreria literària, i, per una altra, les grans novel.les amb afany totalitzador, anàlisis que pretenen de vegades exhaurir un tema, algun aspecte concret o tot un univers.

La literatura d'arrels angloxasones, que sembla viure un procés de reanimació imparable si atenem a aquests vaticinis, ens està donant bons exemples de totes dues tendències. Un escriptor tan fet com Richard Ford ha abordat en poc temps ambdues estructures –la precisió de la brevetat a *Wildlife* (1990) i la desmesura, si bé bastant controlada, a *The Sportswriter* (1986)–, però el millor exponent d'això que hem volgut anomenar desmesura sembla l'escriptor anglès Martin Amis, un antic alumne d'Oxford que als quaranta anys ha aconseguit un gran èxit amb dos llibres: *Money* (1984) i *London Fields* (1989), dut ara al català sota el títol de *Camps de Londres.* No hem de pensar, però, que aquests siguin els seus únics llibres; al darrere ha deixat Amis unes quantes novel.les, llibres de contes i de reportatges i, ja amb la primera novel.la, *The Rachel Papers,* va guanyar als vint-i-quatre anys el prestigiós premi Somerset Maugham.

A *Camps de Londres,* Amis fa professió d'escriptor desmesurat, però seria força injust no reconèixer que hi arriba a força d'estil. La novel.la, ambientada en 1999 i amb totes les connotacions mil.lenaristes, és la recerca que un personatge de pel.lícula, Nicola Six, fa del seu assassí, que troba en un subjecte sense massa importància que té com a màxim anhel arribar algun dia a ser

ARXIU

campió de dards i recorre els *pubs* locals amb l'ansietat d'aquell que té un motiu massa petit per a justificar la vida. Som davant d'una evident novel.la de personatges –en aquest excès, Amis, els analitza, ens els mostra fins a les escorrialles–, però també és una novel.la d'un ambient, d'un país llastat per uns governants incapaços de transmetre, de generar alternatives. Potser no hem d'oblidar que la novel.la va ser escrita sota l'influx de l'era Tatcher i que les conseqüències d'aquests anys *de ferro* ja són ara mateix notícia a la televisió. La violència sembla haver fet carn en una joventut que no deu ser massa feliç amb el paper que li ha donat la societat.

Però *Camps de Londres* és alguna cosa més que una novel.la entre apocalíptica i desmesurada. Sembla com si les seves pàgines haguessin estat escrites amb força estima, com si tot allò que ens narra Amis fos un giny maliciós de l'autor cap a un munt de situacions que ell no desitja en el fons de la seva ànima. Una mica com si ens digués: deixeu-me que us mostre allò que pot ser, però no hi feu massa cas perquè aconseguirem canviar-ho. Aquesta és una circumstància que dóna ales al llibre i ens fa abocar-nos-hi amb una especial satisfacció, conscients que la vida pot ser terrible, però que Amis no ens abandona i que no hem de preocupar-nos-en massa. Actitud que ens parla d'una narrativa omniscient i una mica paternalista, distinta de l'omnisciència deïcida i força desoladora que poden transmetre alguns escriptors sudamericans, per exemple.

Els crítics han parlat de postmodernitat i potser tenen raó –la novel.la n'aplega tots els ingredients–, però per damunt de tot, *Camps de Londres* no va gaire més enllà de ser una novel.la molt ben escrita, que ens pot divertir, emocionar i molts altres verbs tots ells plaents, però tot plegat, inclosa la crítica social posttatcherista, té alguna cosa que i 'impedeix accedir a una categoria superior. No negarem pas que hi hem gaudit, però tampoc que després de la lectura ens hagi semblat massa important aquesta per a fer-li un lloc privilegiat en la nostra memòria.

Xulio Ricardo Trigo

FICCIÓ

	Isidor Cònsul (Serra d'Or, Avui)	Joan Josep Isern (Avui)	Oriol Izquierdo (El Observador, La Vanguardia)	Josep Maria Lluró (El Temps, La Vanguardia)	Joan Triadú (Avui, Serra d'Or)
A. Puigverd: *La pràctica dels vius* (Crema)	****		***		*****
V. Pagès: *Cercles d'infinites combinacions* (Empúries)	****	***	***		****
J.M. Fonalleras: *Avaria* (Empúries)	****	***	***	***	***
M. Serra: *L'home del sac* (Columna)	***	***	***	***	****
S. Pàmies: *La primera pedra* (Crema)	**	**	****	***	***
I. Mora: *Finale* (3 i 4)	***	**		***	***
M.M. Roca: *Temporada baixa* (L'Eixample)	****	**			**
T. Cucurella: *La lluna vista des de la terra* (Columna)	***	**	**	***	
J. Carreras: *Les oques van descalces* (Crema)	**	***	***	*	
M. Barbal: *Mel i metzines* (Magrana)	***	***	**	*	**

***** MOLT RECOMANABLE **** RECOMANABLE *** CORRECTA ** FALLIDA * OBLIDABLE

Morir d'inanició

Àlex Broch. *Literatura catalana dels anys vuitanta*. Edicions 62, Barcelona 1991. 236 pàgines.

Literatura catalana dels anys vuitanta, del crític i editor Àlex Broch, recull una sèrie d'articles apareguts al llarg dels vuitanta on sovint la proximitat de l'objecte d'estudi obligava l'autor a poc més que un inventari. Tres són els eixos en què es poden agrupar els interessos de Broch durant la dècada passada: una discussió sobre què cal entendre per modernitat, a partir de l'aparició d'unes novel.les d'èxit notable centrades en el món rural; paral.lelament, Broch articula en aquests articles una defensa de la generació dels setanta, tot observant quin ha estat el seu paper als vuitanta i quina relació han mantingut amb la generació anterior i amb els joves autors dels vuitanta. Per acabar, Broch centra la seva atenció en les característiques de les obres d'aquests joves escriptors, que segons l'autor no formen una generació però que han dut a terme una renovació temàtica amb les seves obres. El caràcter fragmentari i repetitiu dels articles (hi ha frases que es repeteixen gairebé igual d'un a l'altre) fa que aquest recull no serveixi per a allò que es proposava l'autor: aportar "materials provisionals d'anàlisi i de reflexió per tal de bastir la possible interpretació d'una dècada".

Si bé el llibre no proposa una discussió sistemàtica i aprofundida, sí que hi ha un esquema conceptual clar. Broch ha articulat els textos en funció d'una preocupació: sortir de la perplexitat a què es veu abocada una generació, la dels setanta, que sent els nous temps (el postfranquisme) com un fracàs col.lectiu (p.65-66). Una generació que, segons Broch, ha donat als vuitanta "el do d'estrip" perquè no ha assolit encara la maduresa expressiva que s'esperava d'ella.

Aquests temes estan relacionats també amb la societat on viuen els autors. Contraposant els dos factors, Broch conclou que un estudi de la literatura catalana permet observar que la societat literària catalana no és gaire receptiva a plantejaments que distorsionin "en excés la normativa literària habitual" (p.42). I, no obstant, hi ha una narrativa compromesa en la modernització i en el trencament dels codis narratius i estètics heretats. Aquesta narrativa és la que ha realitzat la generació dels setanta, que és l'artífex del gruix de la "novel.la catalana". Per a Broch, els escriptors apareguts durant els vuitanta no han tingut temps de crear una obra sòlida. Per tant, és impossible parlar de projectes de renovació consolidats, encara que sí que s'hagin produït, entre els joves, uns canvis temàtics que responen als canvis socials. En aquest raonament hi ha una tesi implícita

ARXIU

que no s'arriba a exposar clarament al llibre: si la "nova novel.la" és aquella que es caracteritza per la transgressió dels codis formals i estètics d'una època, i si aquesta novel.la és paradigma de compromís amb el seu temps, de modernitat, i, atès que als vuitanta no hi ha hagut gaire de tot això, els únics "moderns" són l'antiga generació dels setanta (que, paradoxalment, ha abandonat l'experimentalisme per recloure's en la literatura de gènere, o en projectes més personals). Aquest retorn a formes més tradicionals, i l'aparició d'una sèrie de novel.les d'autors que s'han incorporat tardanament a la literatura amb gran èxit com és el cas de Jesús Moncada, i que reprenen els motlles de la novel.la rural sense cap voluntat de transformar-la, són els trets més definitoris dels vuitanta. Per mantenir la idea principal (la "modernitat" és fruit majoritàriament de la gent dels setanta), Broch es veu obligat a defensar aquesta paradoxal nova orientació dels seus companys. Aquí ve la cabriola conceptual de Broch. La renúncia a la *modernitat* no és tal, perquè Broch fa una distinció bizantina entre modernitat profunda (plantejaments ideològics *moderns* que s'articulen en formes de vida no urbanes) i modernitat profunda i superficial (plantejaments ideològics *moderns* amb formes de vida urbana). En realitat, Broch ha bandejat el debat. Si es volia reflexionar teòricament sobre el concepte de modernitat, el text és pobre d'idees, sense una adient argumentació teòrica i bibliogràfica que permeti superar el descriptivisme. Si el que es volia era defensar el patrimoni literari dels setanta, calia fixar primer les posicions suposadament contràries i, després, passar a la seva crítica; el que no serveix és crear un enemic invisible, impersonal, sense que el lector pugui saber a què es refereix l'autor quan parla, per exemple, que algú inominat "ha desfermat una nova croada". Broch s'ha tancat en la descripció, en crides a la renovació, però sense entrar a fons a discutir temes que ell mateix apunta. La inanició que tem Broch és la mateixa a què ens condemna en el seu llibre.

Josep M. Lluró

Dels sentiments i les passions

Charles Dickens. *Una història de dues ciutats.* Editorial Edhasa. Barcelona, 1991. 422 pàgs.

De tant en tant, a les pàgines literàries de la premsa escrita els entesos fan una tria de quines són, al seu parer, les novel.les amb les millors frases inicials. Per la meva banda la tria fa temps que la tinc decidida i ben pensada. *Una història de dues ciutats* de Dickens n'és una. Val a dir que en aquest cas no és tan sols la frase inicial: cal incloure-hi, en aquesta tria, les tres pàgines que fan de pròleg. Senzillament magistrals. Pàgines que ens permeten d'afirmar una altra vegada, i pel cap baix, que la novel.la ja no és el que va ser. I si no, que algú em digui qui dels *moderns, postmoderns* o el que sigui d'ençà de *Le nouveau roman* ha escrit res que pagui o mereixi, ja no dic comparar-s'hi, sinó posar-se-li al costat. Aquest també fóra un bon exercici per a fer venir ganes... de tornar a llegir bona literatura.

Segurament cal parlar d'un Dickens desconegut del gran públic al que fins ara només havia tingut accés a les obres diguem-ne *clàssiques* : *Les aventures d'Oliver Twist* o *Els papers pòstums del Club Pickwick.* De fet el lector català va tenir ocasió de trencar el cercle quan fa uns anys es va recuperar la traducció que Josep Carner va fer de *Grans esperances* (a Proa). Ara ens arriba aquesta altra història a cavall de París, Londres i la Revolució Francesa i esperem que la cosa no s'acabi aquí. Entre tanta novetat literària que podem negligir sense cap càrrega de consciència, algú altre faria bé de publicar llibres que ajudessin a educar els gustos. I Dickens n'és un.

No se sap ben bé què resulta més admirable d'aquesta novel.la que va ser escrita immediatament abans de *Grans esperances.* Si el pròleg, com s'ha dit, ja és per ell mateix una veritable destil.lació de les millors essències literàries, el desenvolupament de la novel.la és un autèntic prodigi de mestria narrativa; un devessall d'enlluernadora creativitat estilística ben allunyada dels experiments de laboratori sense suc ni

RAFA GIL

bruc que anem arrossegant els darrers anys.

Una història de dues ciutats, però, no pot ser contemplada a la llum de l'anomenada novel.la històrica, malgrat que tot o una part important del que se'ns explica té com a rerefons la Revolució Francesa i, fins i tot, que de vegades se'n facin unes vivíssimes descripcions. En aquest sentit resulta interessant comprovar l'actitud d'enuig de Dickens envers la Revolució Francesa i el que representa com a esclat de les tensions acumulades durant un període històric concret. Tot i l'horror i el rebuig que això provoca a Dickens; l'escriptor mai deixa d'entendre els motius que van fer possible una semblant situació.

Aquestes descripcions de què parlo, però, sempre responen a una necessitat interna de la història que Dickens va descabdellant davant els nostres ulls. Vull dir amb això que el que compta de debò, per a l'estructura del llibre, és seguir el rastre dels diferents personatges en cadascun dels espais per on es mouen i com es va ordint la trama de la novel.la fins a tancar-ne el cercle definitivament damunt tots ells. Cap personatge, per lateral o menor que ens pugui semblar des d'un bon començament, ni cap dels seus actes, serà inútil per a les intencions del novel.lista. De mica en mica tots aniran encaixant com si d'un mecanisme de precisió es tractés. Però no és un mecanisme fred, indiferent; és un mecanisme que traspua bells sentiments, ironies subtils i passions desfermades.

Marc Soler

El llibreter assassí de Barcelona

Ramon Miquel i Planas: *El llibreter assassí de Barcelona.* Edició de Josep Sarret. Ed. Montesinos, 1991. 224 pàgs.

Ben segur que algun lletraferit deu haver sentit parlar alguna vegada o potser deu haver llegit la història del bibliòman assassí escrita per Charles Nodier. Però no tothom qui ho hagi fet deu saber que la llegenda va tenir el seu origen no com a novel.la sinó com a *report* judicial. En efecte, el 1836 la revista jurídica *La Gazzete des Tribunaux* presentà el text com si fos la crònica d'un fet real, enviada pel seu corresponsal (anònim) a Barcelona. D'aleshores ençà, i fins a la versió coneguda de Nodier, la història de l'ex-monjo de Poblet que assassinava per recuperar els llibres que havia venut, va aparèixer –per bé que amb diferències– en revistes de França i d'Alemanya (*Le Voleur* i *Serapeum*) i va ser objecte de diverses versions, algunes de literàries, com la de Gustave Flaubert, intitulada *Bibliomania* (1836), i

RAFA GIL

altres de més periodístiques, com la que Jules Janin va publicar a *Le Livre* (1870).

Ramon Miquel i Planas, erudit i bibliòfil català, va recollir la llegenda i n'estudià les variants en un llibre que va veure la llum el 1928. Ara, l'editorial Montesinos ha recuperat el llibre de Miquel i Planas i l'ha actualitzat. El lector, doncs, té a l'abast un volum que estudia la gènesi, les fonts i les versions d'aquesta curiosa història de bibliofilia patològica. Segons Miquel i Planas, l'autor de la llegenda havia de ser un bibliòfil coneixedor de Barcelona, que va prendre com a referent literari el conte d'E.T.A. Hoffmann *La senyoreta de Scudery* , que tracta d'un argenter que en temps de Lluís XIV matava per recuperar les joies que sortien de les seves mans. Miquel i Planas, després de repassar-ne les possibilitats, acaba per atribuir l'autoria del relat anònim de *La Gazzete* i, per tant, de la llegenda, al mateix Nodier.

Amb *El llibreter assassí de Barcelona* el lector té l'oportunitat d'aproximar-se a una llegenda creada al segle XIX com si es tractés d'un cas verídic, resseguir-ne l'evolució a través de les diverses aproximacions literàries i submergir-se en la màgia d'un dels pocs mites romàntics ambientats a Barcelona. La història d'aquell qui mata per recuperar el bé més preat, en versió bibliofilista, serà una lectura plaent, sens dubte, per als bibliòfils, bibliòmans, bibliòlatres i altres espècies.

Joan Oriol Giralt

CARA I CREU

Jaume Fuster : "A partir d'ara, les meves novel.les estaran marcades per la lectura del 'Tirant'".

Jaume Fuster ha viscut amb el *Tirant* tot aquest any. Amb el *Tirant* d'EL TEMPS. N'ha escrit el guió del còmic i, junt amb Màrius Serra, ha elaborat els Jocs del Tirant. L'autor de *La corona valenciana* i de *L'Illa de les Tres Taronges*, esperava aquest estiu enllestir la seva col.laboració amb EL TEMPS i el *Tirant* per poder tornar a la creació literària. Jaume Fuster va nàixer a Barcelona l'any 1945. Abans d'entrar a col.laborar amb l'Any del Tirant, va escriure els guions de la sèrie de TV3 *Qui?*. La *Història del teatre* de Vito Pandolfi en tres volums que ara publica l'Institut del Teatre de Barcelona és una traducció seva.

—¿Quines coses noves heu descobert en el Tirant, arran de la relectura que n'heu fet?

—N'hi ha dues que m'han interessat moltíssim. Despullat d'una certa retòrica de l'època, que és una novel.la d'acció molt digna. Una gran concisió amb l'acció. L'altra, que he descobert que el text original, un cop modernitzat, era perfectament entenedor per als joves de tot el domini lingüístic. En escriure el guió del còmic no podia fer cap adaptació lingüística perquè era editat a València. Només l'hem modernitzat. N'he extret fragments sense manipular-lo. Tot el text és de Joanot Martorell. I la meva conclusió personal és que és divertidíssim, però això ja ho sabia.

—¿L'èxit del Tirant, *la popularitat que ha aconseguit ara, no demostra que la literatura catalana és, també, un problema de marketing?*

—Quan Eliseu Climent em va explicar el projecte, aquesta era la gran aposta. Que un producte havia de funcionar amb elements de marketing moderns, i ho ha fet. Es una demostració més de normalitat. El que passa és que només s'ha fet amb *Tirant*.

—¿Com teniu la literatura de creació?

—Aquestes vacances acabo el guionatge del còmic i ja tinc dos projectes en marxa. Un, concloure la trilogia encetada amb *L'Illa de les Tres Taronges* i continuada amb *L'anell de ferro*. Ja tinc la novel.la molt avançada, però amb alguns problemes d'estructura que he de resoldre. Es titularà, com ja anunciava, *El jardí de les palmeres*. I després he de fer, perquè jo mateix m'ho exigeixo i els meus lectors m'ho han demanat, una nova aventura llarga de Lluís Arquer, el de *Les claus de vidre*, una novel.la. En tinc el tema i l'estructura, i ho faré molt aviat.

Jaume Fuster. ARXIU

—¿Continueu amb agent literari?

—No. Sóc independent.

—¿Per què?

—Potser perquè la meva producció literària ha minvat o perquè l'experiència no va ser prou satisfactòria. En el món literari català les relacions amb l'editor són molt properes.

—Segons les meves informacions, ho vau deixar perquè el vostre agent va fer una mala jugada a un company. ¿Sí o no?

—Sí. Hi ha part de veritat en això. Però vam quedar que no en parlaríem. "No coment", com diuen els polítics anglesos.

—¿Creieu que la tercera part de la trilogia que ara enllestireu serà diferent del que hauria estat si l'haguéssiu escrit abans de llegir tan a fons Tirant*?*

—N'estic absolutament convençut. Qualsevol lectura aprofundida modifica l'òptica de l'autor i si és tan profunda, encara més. No només m'influirà en la novel.la d'aventures, sinó també en la novel.la negra. A partir d'ara estaré marcat. I me'n sento molt satisfet.

—¿Éreu un lector de novel.les i textos narratius medievals?

—Sí. *Tirant* m'havia apassionat en l'edició de Martí de Riquer i com a conseqüència vaig llegir altres clàssics. La relació amb el professor Josep Maria Pujol m'ha portat a llegir amb passió les cròniques i a tenir-hi llargues converses. I de fa temps m'ha interessat la Matèria de Bretanya. Que per cert, per desgràcia meva, en el còmic he hagut de suprimir la relació que hi té Tirant. No l'he pogut incloure per manca d'espai i de coherència narrativa.

—¿Es pot parlar de novel.la negra catalana o la producció és encara massa esporàdica?

—Es molt incipient, encara, però hi ha uns trets comuns que permeten dir que sí que n'hi pot haver. Dependrà de la continuïtat. Hi ha molts autors d'obra única. Si no perseveren, haurà quedat en un intent.

—Les escriptores, cal remarcar-ho, semblen més persistents: la vostra dona, Maria Antònia Oliver, Isabel-Clara Simó, i ara Margarida Aritzeta, que aquesta tardor publicarà la seva segona novel.la negra.

—Sí. I està bé perquè això connecta amb una actualitat mundial. Anem al dia.

—¿Quant fa que viviu sense ajuts institucionals?

—D'ençà que vaig nàixer. No n'he tingut cap directament.

—¿Hi esteu en contra per principi?

—No. Jo era membre del consell de govern de la Institució de les Lletres Catalanes i vaig ser un dels més aferrissats defensors que es concedissin les beques d'ajut a la creació.

—¿No veieu un cantó negatiu, en aquests ajuts? No fan espavilar l'autor, redueixen el seu esforç per viure.

—Sí. Afortunadament, les quantitats que em consta que donen són prou petites perquè això no passi. El perill hi és. Si tota la literatura fos subvencionada, no tindria prou tensió creativa i perdria creativitat i professionalitat.

—¿Us agrada escriure amb contracte previ?

—Pel que fa als llibres de creació, no. Ho he fet, però no m'agrada.

—¿Les traduccions de novel.la negra han ajudat els novel.listes catalans de novel.la negra?

—Sí. Jo no em baso en la pròpia traducció, sino en la universal, llegida en original o traduïda. Quan van aparèixer les primeres traduccions de la Cua de Palla, em va anar molt bé. Ho feien grans escriptors i traductors com Tasis, Pedrolo, Maria Aurèlia Campmany, Josep Vallverdú, i em donaven uns bagatges lingüístics per positiu o negatiu que em servien molt, i crec que als meus col.legues també.

Lluís Bonada

CIÈNCIA

Política i economia afecten la recerca

La ciència de la Unió

Plantejaments rígids, manca d'equipaments i problemes econòmics han marcat la ciència de l'URSS, que ara s'ha de replantejar les seves estructures per a afrontar el futur.

Massificació, burocràcia rígida i manca d'alguns equipaments són els problemes més importants que ha tingut la ciència soviètica, als quals s'afegeix ara la crisi econòmca i la influència del pas a una economia de mercat. Fins i tot els camps en què els soviètics estan més avançats, com astronàutica i física teòrica, es ressenten de la situació a la Unió.

Aquests són alguns dels grans problemes dels científics a l'URSS. L'Acadèmia de Ciències, que controla la major part de la recerca civil, té 900 instituts repartits per tot el territori. Alguns d'aquests tenen més de mil científics. En aquestes condicions, es fa difícil realitzar una bona feina, si pensem que hi ha una macança en certes infrastructures, sovint per raons polítiques. Així, el règim soviètic va limitar la presència de fotocopiadores i demanar una còpia d'un article exigia una feixuga feina per a obtenir autoritzacions. Tampoc hi ha gaire *fax* a disposició dels investigadors, ni prou ordinadors personals. Tots aquests aparells que serveixen per a comunicar-se o per a realitzar còpies de material políticament *perillós* han estat limitats i els investigadors se n'han ressentit.

A més, les línies de recerca són traçades per buròcrates i el científic no té llibertat ni diners per a apartar-se'n. Els buròcrates han establert les prioritats i han atorgat els pressupostos. Molts científics russos que visiten països occidentals se sorprenen en veure laboratoris amb plantilles reduïdes i on cada investigador tria el seu camp de recerca.

El pressupost en recerca bàsica i aplicada a la Unió Soviètica va ser, el 1990, de 765 milions de rubles –uns 150.000 milions de pessetes segons el canvi oficial, molt superior al real–. Aquesta és una xifra molt baixa. El Departament d'Energia dels Estats Units ja gasta en física d'altes energies tant com els soviètics en tots els camps. Els russos inverteixen bona part dels diners en superconductors, alimentació, física d'altes energies, tecnologies de la informació i energies no contaminants.

Laboratori físico-tècnic de Sárkov. ARXIU

El desenvolupament de la ciència soviètica en alguns camps s'ha vist afectat per qüestions polítiques. Així, la biologia va patir un fort endarreriment, que encara arrossega, quan Stalin es va deixar convèncer per les idees de Lysenko, que va fer avenir idees antidarwinianes amb tesis marxistes i leninistes. El resultat va ser l'aïllament de la biologia soviètica fins la dècada dels seixanta, mentre en la resta del món es vivia, sobretot a partir dels anys 50 i en genètica, una vertadera revolució.

La física, en canvi, no es va veure tan afectada, tot i alguns intents de polititzar la mecànica quàntica. El règim es va convèncer que els físics eren els que podien fabricar bombes atòmiques i altre material de valor estratègic i per això els van donar mitjans per a treballar.

"Els físics teòrics i de partícules soviètics –explica Rolf Tarrach, de la Universitat de Barcelona– tenen un nivell molt alt i van formar una escola excel.lent. Però en el pla experimental no estan tan bé". No lluny de Moscou es troba un important centre de física de partícules: Dubna. Eulogi Oset, professor de la Universitat de València, el va visitar fa uns mesos i assenyala que avui "va de baixa. Era com una mena de CERN –Centre Europeu de Recerques Nuclears– dels països de l'Est. Amb els canvis de règim a Hongria, Txecoslovàquia i als altres països, ara està en crisi. De moment hi ha retalls pressupostaris".

Els millors físics estan marxant. Als Estats Units hi ha universitats que han muntat departaments completament nous gràcies a físics d'alt nivell que hi han anat a viure, buscant millors condicions per treballar, però també un altre nivell de vida. Curiosament, als Estats Units ja hi ha seminaris que s'imparteixen en rus, mentre el nivell dels que es fan a l'URSS ha baixat molt. A nivell teòric, els soviètics estan en bon nivell en moltes branques. És el cas de la intel.ligència artificial, tal com explica Francesc Esteva, director del Centre d'Estudis Avançats de Blanes –la Selva–: "Hi ha molt bons informàtics teòrics, però hi ha una gran manca d'ordinadors, que ells supleixen amb més hores de treball. A més, fins fa uns anys no existia cap pla d'aplicacions de la recerca per part de l'Acadèmia de Ciències". És el mateix que passa amb els superconductors, amb bon nivell teòric, però baix quant a aplicacions.

L'alt nivell en el camp teòric es fa palès en matemàtiques. "A l'URSS –explica Manuel Castellet, director del Centre de Recerca Matemàtica de la Universitat Autònoma de Barcelona– hi ha més percentatge de gent que fa matemàtiques que a qualsevol altre país. Si féssim una llista dels cinc o sis països més potents en matemàtiques, l'URSS hi estaria". La medalla Fields –una mena de Premi Nobel de matemàtiques –ha anat a parar a matemàtics russsos diverses vegades. Serguei Novikov la va rebre el 1970 i l'any passat va ser guardonat Dringfeld.

Un dels camps que ha donat més prestigi a la ciència i la tecnologia soviètiques ha estat l'astronàutica. Van ser russos el primer satèl.lit artificial i el primer astronauta de la història. Ara, també aquest sector té problemes. Els militars, amb la fi de la guerra freda, tenen menys interès en alguns projectes, com el del transbordador espacial Buran, que s'havia començat a desenvolupar a mitjan anys 70 per realitzar majoritàriament missions militars. També es diu que els russos estan ara disposats a vendre l'estació Mir i altres mostres de tecnologia espacial davant de la crisi econòmica, que afecta aquest sector.

Serguei Novikov. JORDI MORERA

Hi ha també projectes de col.laboració internacional, que van trontollar en l'intent de colp d'estat. Un astronauta americà anirà a la Mir, mentre el 1993 un rus volarà en el transbordador Columbia. L'intercanvi és molt interessant, ja que els russos tenen experiència en llargues estades a l'espai, importants amb vista al possible viatge a Mart, mentre els americans poden explicar els secrets del transbordador. Enginyers de la Universitat californiana de Stanford han dit que un viatge conjunt EUA-URSS a Mart sortiria molt més barat –al voltant de 6 bilions de pessetes– que si els intents es fan per separat.

Però la reestructuració de la Unió i la independència bàltica, més els conflictes a Geòrgia i Armènia, afegeixen nous problemes a la ciència sovietica. Els físics bàltics han patit les imposicions de Moscou i no han pogut desenvolupar el seu potencial. Ara els problemes seran per als russos, ja que la major part de la recerca en electrònica i altes tecnologies es fa a Estònia, Letònia i Lituània. D'altra banda, els observatoris astronòmics més importants són el Viurakan, a Armènia, i el de Abastunami, a Geòrgia.

Queda per veure com es reestructura l'estat i qui passa a controlar les recerques militars, astronàutica i nuclear. A més, el pas a l'economia de mercat farà aparèixer les patents i els drets de propietat intel.lectual. En tot cas, les autoritats soviètiques saben que cal potenciar la recerca i les aplicacions tecnològiques per refer la malmesa economia soviètica.

Xavier Duran

SETMANA-CIÈNCIA

RAFA GIL

Un 60% dels nens amb retard escolar no dormen prou, segons un estudi del Comitè francès d'Educació per a la Salut. La causa pot ser tant el fet de dormir poques hores com dormir malament. Per això, es recomana de posar a dormir els nens cada dia a la mateixa hora, respectar els seus ritmes i no molestar-los els primers vint minuts, per no fer-los entrar en un llarg estat de vetlla. Els nens petits han de dormir entre onze i tretze hores diàries i a partir dels tretze anys en necessiten nou.

ARXIU

Estudis sobre la sida realitzats a la Universitat de Barcelona han estat donats a conèixer al darrer número de la revista *Activitat científica*, de la mateixa universitat. Els estudis fan referència al creixement i distribució de la sida a Barcelona, a problemes socials i a aspectes mèdico-legals. També s'exposen les investigacions del servei d'infeccions de l'Hospital Clínic, que ha publicat 17 articles a revistes especialitzades i realitzat 41 intervencions a congressos internacionals sobre la sida.

El costum anglès de deixar les ampolles de llet a la porta del carrer ha provocat algunes intoxicacions, pel fet que hi ha garses i cornelles que es dediquen a picar-les. El Departament de Sanitat ha recomanat retornar al lleter les ampolles picades, per evitar la transmissió del bacteri campilobacter, transmès pels ocells.

Prevenció de riuades

Ja hem explicat més d'una vegada en diversos articles, les inundacions, les causes que les provoquen, etc, etc. La zona de la Mediterrània occidental és, sens dubte, una de les més perilloses en aquest sentit.

Hi ha un sistema, que en l'actualitat ja funciona en alguns indrets del món, que consisteix en una xarxa de pluviòmetres d'intensitat –per mesurar la pluja caiguda en un moment determinat– i una xarxa de control de cabals. Aquest sistema està coordinat per una xarxa informàtica connectada per microones –per garantir les comunicacions en cas de problemes telefònics o radiofònics– i tot això entra als ordinadors, que, mitjançant programes informàtics concrets, calculen la probabilitat de riuades i la seva intensitat.

Això funciona, per exemple, al Mississipi, coordinat des d'un centre situat a Kansas City. A l'estat espanyol, lògicament, estem encara lluny de tenir en funcionament aquest sistema, però ja hi ha un pla amb una inversió de milers de milions de pessetes, anomenat SAIH. Aquest pla podria prevenir o, com a mínim, advertir a temps, de les possibles riuades i així minimitzar les pèrdues humanes i econòmiques. Aquest sistema podria ser molt efectiu a les conques com la del Segura, Xúquer, Llobregat, Millars, etc., que tenen facilitat per a inundar-se

RAFA GIL

La companyia privada Aigües de Barcelona ha començat ja a instal.lar una xarxa de pluviòmetres –consultables les 24 hores del dia a través d'un mòdem– a les conques del Ter i del Llobregat, que juntament amb un programa informàtic que estudia les evaporacions i nivells dels embassament, pot advertir de riscos en èpoques favorables per a les inundacions.

Sense cap mena de dubte una xarxa d'aquestes característiques, que hagués ja funcionat des dels 80, hauria estalviat tal quantitat de diners i, sobretot, tantes vides humanes que ja s'hauria compensat amb escreix la gran inversió que necessita aquest sistema.

Francesc Mauri

La importància de prendre el sol

Fa uns dies mirava l'expressió plàcida d'una sargantana prenent el sol. Com tantes voltes he vist fer als humans, tancava els ulls en un acte que indicava una felicitat definitiva. D'alguna manera, aquest paral.lelisme tan palmari amb l'individu que acudeix a la platja i s'estén a la sorra, en un gest *reptilià*, va copsar la meua atenció.

Els rèptils són allò que els científics coneixen per espècies poiquilotermes, és a dir, animals que no poden regular la temperatura corporal, per això diàriament necessiten escalfar el cos abans d'iniciar la seua activitat biològica. Aquesta és la causa que els rèptils tinguen aquesta dèria bronzejadora: que es queden sumàriament endormiscats en trobar una pedra assolellada i calenta. Tanmateix, els humans, com tots els mamífers, són homeotermes: animals que controlen, mitjançant el seu metabolisme, la temperatura del cos. Més difícil és per tant explicar el comportament humà. Entre els mamífers no en conec cap que mostre predilecció per la calor, pel sol, pel xardorós reducte d'una pedra il.luminada. Més aviat tot el contrari, en arribar l'estiu els animals de sang calenta presenten un aspecte sovint engavanyat amb la seua pròpia naturalesa, aclaparat per les altes temperatures.

Podríem deduir que això de prendre el sol en l'home no és més que una moda de fa uns anys, conseqüència última d'una bona publicitat turística; que des de sempre l'home ha fugit del sol com els altres mamífers. Tanmateix, com més hi pense, amb més intensitat se m'apareix la imatge d'aquells primers homínids que, en perdre el pèl corporal típic dels altres primats, experimenten per primera vegada l'íntim contacte del sol, el bes suggerent de la llum ultraviolada en aquells cossos innocents, joves, intrèpids. La impressió degué ser tan profunda que de sobte se sentiren homes. La pell colrada pel sol no podia ser més que una mostra de la seua transcendència en el futur esdevenir de les coses. El cos daurat, il.luminat, d'aquells éssers els degué omplir el cor d'esperança i el cervell de creences. Fills de la llum, el sol els va ajudar a créixer.

RAFA GIL

Martí Domínguez

Sabater Pi i Serratosa, investigadors guardonats

El passat dia 19, el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, va lliurar els premis que, des de l'any passat, la Fundació Catalana per la Recerca concedeix als investigadors relacionats amb el Principat que hagin destacat per la seva aportació a la ciència i la tecnologia. Aquest any, el guardó ha anat a parar a l'etòleg Jordi Sabater Pi i al químic Fèlix Serratosa. L'any passat, els premiats van ser l'ecòleg Ramon Margalef i el físic Manuel Cardona. Quatre noms, doncs, molt prestigosos per a aquest guardó de creació recent.

La Fundació Catalana per a la Recerca és una entitat privada que té com a objectiu fer promoció de la investigació al nostre país. Té suport de diverses empreses i de la Generalitat de Catalunya i ha realitzat diverses activitats en favor de la innovació tecnològica i la recerca.

Els premiats d'aquest any tenen una dilatada carrera en el món de la ciència. Jordi Sabater Pi és un dels primatòlegs més prestigiosos del món. Un dels seus descobriments principals va ser el d'una protoindústria en els ximpanzés. La utilització d'eines per part d'aquests primats i el fet que en zones diferents les eines emprades fossin diferents va evidenciar l'existència del que entenem per cultura, produint, com ell mateix ha dit, una lliçó d'humilitat sobre el paper de l'home en el nostre planeta. A més, Sabater Pi va trobar i portar a Barcelona Floquet de Neu, l'únic goril.la albí conegut al món.

Jordi Sabater Pi. O.UMBERT

Fèlix Serratosa, per la seva banda, és un dels representants de l'escola de química de Barcelona. Formador de moltes promocions de químics orgànics, també ha reflexionat i escrit sobre art i filosofia, i és un vertader humanista de la ciència. Serratosa ha publicat vuit llibres i més de cent quaranta treballs de recerca, assajos i articles de divulgació. La seva contribució va ser essencial a l'hora d'introduir la síntesi orgànica a Catalunya. Són personatges, doncs, que mostren la dimensió internacional de la ciència catalana.

X.D.

Faraday, l'altre bicentenari

A banda del bicentenari de la mort de Mozart, aquest any hi ha una altra commemoració, que passa més desapercebuda. Es compleix el segon centenari del naixement de Michael Faraday, que és considerat com el més gran físic experimental de la història. Faraday va nàixer vora Londres i la seva nombrosa família no li va poder pagar estudis. Sortosament per a ell, va entrar a treballar d'aprenent d'enquadernador. Fascinat per la ciència i pels llibres que llegia, va assistir a unes conferències del físic i químic Davy. Va prendre apunts, hi va afegir dibuixos i els va enquadernar, i després els va enviar a Davy, que el va prendre com a ajudant. Més endavant, el succeiria com a professor a la Royal Institution.

Molts són els descobriments realitzats per Faraday. Va descobrir les lleis de l'electroquímica i va idear un sistema per a produir moviment mecànic a partir de l'electricitat i el magnetisme. El

Michael Faraday. ARXIU

1831 va descobrir la inducció electromagnètica, fenomen gràcies al qual va construir la primera dinamo. D'aquí deriven els moderns generadors que ens permeten tenir electricitat a casa.

A més, va crear la noció de camp per a explicar l'acció d'atracció o repulsió de les càrregues elèctriques, els imants o els cossos mateixos. Va ser l'escocès Maxwell qui va posar les seves idees en forma matemàtica. Hertz va crear un experiment per comprovar-les i va descorbir les ones hertzianes. I Marconi i Baird les aprofitaren per a inventar la ràdio i la televisió.

Es normal que un músic cèlebre arrossegui més passions que un científic excepcional. Però és totalment injust honorar Mozart i oblidar Faraday. L'atractiu d'una simfonia no és comparable al d'unes equacions. Però sense Faraday hauríem trigat molt a tenir electricitat abundant i barata per aproduir la segona revolució industrial i domèstica. La societat s'aboca sobre el record de Mozart. Però sense Faraday els seus concerts potser es farien mig a les fosques. I és pel camí que va iniciar ell que ens van arribar la ràdio i la televisió, que ens permeten escoltar, des de casa, l'excel.lent música del salzburguès.

Xavier Duran

El Vesubi –centre dreta– vist per satèl.lit. ARXIU

L'observatori del Vesubi ha complert cent cinquanta anys. Fundat el 1841, des de llavors vigila una de les àrees volcàniques més poblades de la terra, amb tres milions d'habitants a Nàpols i els seus voltants. La vigilància de l'institut consisteix en la recollida de dades geofísiques i geoquímiques que ajuden a conèixer millor el Vesubi i el comportament dels volcans en general.

RAFA GIL

Les dones japoneses tenen les expectatives de vida més altes del món, segons el ministeri de Salut d'aquell país. Amb 81,81 anys –dues setmanes més que el 1990–, superen les dones suïsses –80,7– i les sueques –80,57-. S'espera que aquesta xifra hagi augmentat en un any per al 2025. Els homes japonesos, amb 75,86 anys, també són els que tenen la més llarga expectativa de vida.

Una agenda en braille per a ús dels cecs ha estat llançada per l'empresa californiana TeleSensory, de Mountain View. L'agenda pot emmagatzemar fins a 170 pàgines de text –telèfons i altres dades– i consta d'onze tecles per a reproduir els caràcters de l'alfabet braille. En comptes de pantalla, té uns punts en relleu que formen els diferents signes. D'aquesta forma, els cecs poden evitar els greus problemes que tenen a l'hora de prendre notes. Es possible que a l'aparell es pugui incorporar un sintetitzador de veu, per fer més fàcil l'accés a les dades.

Aquesta Tardor
Tens una cosa especial
Peces de sport
per a vestir en qualsevol moment.
Una forma informal
d'anar a la moda.
Caçadores, trenkes, jaquetons...
en legítima pell o de punt.
Abans que res comoditat
i un estil molt desenfadat,
aquest és l'esperit del sport.
LA FORÇA DEL SPORT
El Corte Inglés
Es Tracta de Moda

ECONOMIA

Una aproximació a les despeses d'escolaritat

Pares, prepareu les butxaques

Aquell que va reivindicar, mig en broma, una paga extra suplementària de setembre per afrontar les despeses d'escolaritat no anava massa desencaminat. Un nen o nena, representa al voltant de les 30.000 pessetes de desemborsament per a seure amb tranquil.litat al pupitre d'una escola.

Els llibres de text representen el capítol més important de les desorbitades despeses que provoca la *rentrée* a l'escola per a les ja gairebé buides butxaques dels pares que encara no s'han recuperat de les passades vacances estiuenques.

Això en el cas que tot vaja més o menys bé en l'economia familiar amb entrades regulars d'un o els dos progenitors.

EL TEMPS ha sondejat en aquest informe la situació sobre el tema que desestabilitza prou les finances de les famílies i n'ha tret algunes conclusions quant als preus dels diferents apartats. Alguns d'ells són per a dur-se le mans al cap...

Des de Lleida, passant per Barcelona, fins al territori més al sud del País Valencià, se senten les denúncies dels pares dels alumnes, agrupats en els Apas, perquè no accepten de cap manera la pujada d'enguany del 7% general per als llibres de text obligatoris (el 6% segons altres fonts).

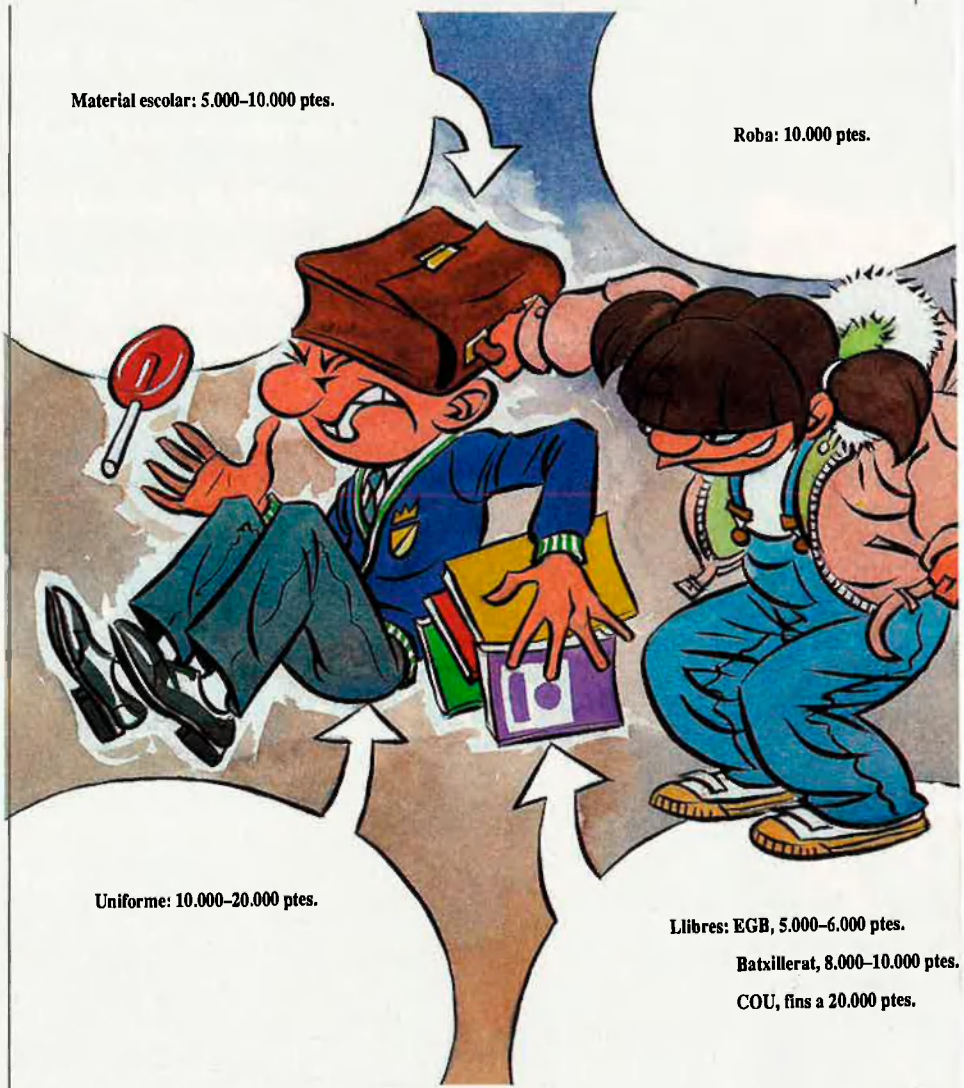
Les Apas volen també fer desaparèixer l'Iva que grava els llibres com ho han fet des de fa temps tots els països europeus desenvolupats i democràtics.

En tot cas, segons coincideixen les diferents fonts consultades, un alunme de pre-escolàr haurà de pagar de 5.000 a 6.000 pessetes per aquest concepte. Si es tracta d'EGB, la suma va fins a les 8.000 pessetes i per als estudiants del batxillerat fins a les 10.000 pessetes aproximadament. Pel que fa als més grans de l'educació no universitària, el alumnes de COU, els llibres poden representar el desemborsament de gairebé 20.000 pessetes, incloent-hi llibres de lectures i de consulta.

Els preus dels llibres d'estudi, a l'igual que els preus de l'escolarització als col.legis privats, des de 1982 són totalment lliures. Les editorials poden així aplicar l'increment que consideren oportú, intentant d'alguna manera no anar més enllà de l'índex dels preus al consum, IPC, perquè es tracta d'articles de primera necessitat.

Mentre que les Apas proposen vendes de material escolar, llibres inclosos, a vegades amb descomptes del 20%, els editors es refugien darrere del decret 484-1990 pel qual el màxim descompte possible per la venda de llibres als particulars no ha de superar el 5%. La guerra no fa sinó començar.

Per pal.liar en part el problema, hi ha, no obstant, unes ajudes o beques per a l'adquisició de llibres de text a Catalunya, País Valencià i les Illes. Per a gaudir d'aquestes ajudes –mal vistes també per les Apas perquè no arriben, diuen, a co-

brir la totalitat de les despeses reals– els pares poden presentar una sol.licitud davant el Consell escolar del centre en qüestió o a través de les delegacions territorials d'ensenyament. Aquestes ajudes es donaran enguany per primera vegada, amb prioritat al cicle d'EGB, segons confirmen fonts oficials.

L'any passat, l'Ajuntament de Barcelona va començar a repartir beques per a comprar llibres, a Ciutat Vella, destinades a famílies amb problemes econòmics de les quals es van beneficiar al voltant de 900 alumnes. Per al curs actual es calcula un nombre similar d'aquestes ajudes escolars de l'ajuntament.

Les matricules són un altre maldecap dels pares a l'hora de la inscripció dels seus fills a un centre escolar. En aquest capítol, les diferències entre centres poden ser abismals, segons que es tracte d'un centre privat, amb tarifes des de les 10.000 fins a les 40.000 pessetes o públic, de 500 fins a les 3.000 pessetes pel COU.

Amb l'inici del curs 1991-92 s'ha posat en marxa la llei educativa amb la nova reglamentació per a l"educació infantil", que contempla l'escolarització de la primera etapa fins als sis anys de l'alumne.

Segons dades publicades per l'administració central a Madrid, l'escolarització dels nens de quatre anys era l'any passat del 90%, mentre que la taxa de cobertura educativa d'aquells de menys de tres anys no arribava al 25 %.

Segons fonts dels centres privats d'educació infantil, actualment es comptabilitzen més de mig milió de nens de menys de 6 anys (edat d'escolarització no obligatòria) inscrits en guarderies. El preu mitjà del cost de l'atenció d'un nen ací, inclosa la manutenció, oscil.la entre les 26.000 i les 30.000 pessetes per mes.

El curs passat a Catalunya, amb l'objectiu d'instaurar el bilingüisme des dels primers anys de l'educació van obrir les portes 425 centres públics per a cobrir la demanda de 6.000 escolars de tres anys. Per al curs actual, les previsions calculen 1.021 centres exactament per a 15.000 nens d'aquesta edat.

Matricula:

500-40.000 ptes.

Transport escolar:

5.000–8.000 ptes.

Menjador:

6.000–8.000 ptes.

Activitats extraescolars:

5.000–15.000 ptes.

Classes particulars:

Assignatures de lletres,

800–1.000 ptes./hora

Assignatures de ciències,

1.500–2.000 ptes./hora

Assegurances:

2.000-3.000 ptes

COM MÉS LLUNY MILLOR

A l'apartat del material escolar es donen les més brutals diferències de preus. El mateix regle, llibreta o llapiç de dibuix pot variar en un 50% del seu preu, segons que es compre en un lloc o un altre. Aquestes despeses oscil.len entre les 5.000 i les 10.000 pessetes, segons les exigències pròpies dels centres i el nivell escolar de l'alumne.

Des de la Federació Valenciana d'Associacions de Pares d'Alumnes, FAPA, han arribat aquests últims dies als diferents mitjans de comunicació denúncies contra les ajudes per a l'adquisició de material escolar que qualifiquen "d'insuficients". La mateixa organització criticava alhora "la desinformació" que pateixen els pares sobre el tema.

El president de la FAPA, Santiago Blanco, va posar el dit a la nafra: "L'any passat va sobrar més de la meitat del pressupost per a les beques", va declarar públicament la setmana passada a València.

El mecanisme de concessió d'ajudes es posa en marxa per sol.licitud de les famílies de nivell econòmic baix per a rebre de 4.000 a 8.000 pessetes.

Aquestes quantitats, segons FAPA, "no cobreixen ni les despeses per a la compra dels llibres. A més, el barem econòmic fixat per a rebre-les és tan baix que molt poques famílies poden beneficiar-se'n".

Si fem cas de les conclusions de FAPA, els directors dels centres informen de les beques molt pocs dies abans que acabe el termini per a demanar-les.

El transport escolar ha passat els últims anys a representar una part prou important dels pressupostos dels pares en matèria educativa. El fenomen de l'expansió de les ciutats ha provocat l'èxode dels centres d'ensenyament cap a fora de les aglomeracions, sobretot els centres privats que busquen zones àmplies per a construir modernes instal.lacions, a vegades semblats a complexos urbanístique de luxe.

Els instituts de batxillerat i altres escoles públiques s'han quedat dins del recinte de les ciutats, excepte en alguns casos que poden comptar-se amb els dits

de la mà.

Per aquest concepte les quantitats desemborsades se situen entre les 5.000 i les 8.000 pessetes. Un gran percentatge de pares han comprovat que aquest tipus de despeses es pot evitar si ells mateixos s'encarreguen de dur els seus fills a l'escola en el cotxe particular. La Unió Cívica de Consumidors-Ames de casa, una associació per a la defensa d'aquest col.lectiu, és partidària de responsabilitzar els pares del transport dels escolars, "sempre, és clar, que disposen dels mitjans i el temps necessaris", segons declarava a aquest semanari un portaveu de l'associació.

Les Apas també han denunciat sobre aquest tema una certa arbitrarietat de part de les autoritats acadèmiques a l'hora de concedir places. "No es pot comprendre –declara un representant dels pares d'alumnes a València– que es donen casos que un alumne haja de fer tres i quatre quilòmetres per anar a l'institut que li ha tocat quan en té un al costat de case seua".

La responsable del servei jurídic de l'Associació Cívica de Consumidors-Ames de casa, Maria Mansó, aclareix a EL TEMPS que davant d'aquests casos, "hi ha la possibilitat de presentar un recurs davant la justícia, però abans s'han d'esgotar les vies administratives".

Les despeses de menjadors pertanyen gairebé exclusivament a l'opció de l'ensenyament privat i el cost varia entre les 6.000 i 8.000 pessetes. Hi ha alguns centres privats a Barcelona i València que tenen menjador però també amb cafeteries i serveis alternatius de plats combinats els quals poden consumir els estudiants amb tota llibertat, mitjançat, per descomptat, els preus dels plats entre les 700 i 1.000 pessetes.

Les assegurances escolars afegeixen al pressupostos quantitats al voltant de les 2.000 i 3.000 pessetes, segons el nivell de cobertura del contracte.

Al total d'aquestes xifres, cal no oblidar de sumar les despeses suplementàries de les classes particulars per aquells alumnes amb problemes d'adaptació. Les associacions de pares d'alumnes han aconseguit, a l'opció de l'ensenyament públic, imposar classes de recuperació de diferents nivells gratuïtes, però als centres privats són els mateixos pares els que han de trobar la solució buscant, generalment, estudiants universitaris per a aquestes tasques. Els preus del mercat van de 800 a 1.000 pessetes per a classes de lletres i 1.500 a 2.000 per a les assignatures de ciències.

Els centres privats d'ensenyament estrangers solen ser els més onerosos, però també els més selectius per a l'admissió d'alumnes. Dos d'ells, triats per aquest setmanari, el Liceu Francès i el Col.legi Alemany, es troben al cim dels preus d'escolarització. Els centres de la missió francesa demanen en concepte de matrícula d'entrada 40.000 pessetes, vàlida per a tota l'estada de l'estudiant, des dels cursos de maternal fins al COU. Una quantitat semblant estipula el Col.legi Alemany pel mateix concepte. L'any d'escolarització per als cursos corresponents a EGB en els dos centres en qüestió oscil.len entre les 250.000 i les 300.000 pessetes, sense comptar les activitats extraescolars esportives, al voltant de les 15.000 pessetes trimestrals.

Ignasi Pellicer

SEGONES JORNADES DE LLENGUA CARLES SALVADOR

25 i 26 d'octubre

- **El llenguatge administratiu.** (Pere Martí)
- **Correcció-traducció de textos.** (Josep Lacreu)
- **La dialectologia catalana.** (Lluís Gimeno)
- **L'escriptura a través de l'ordinador.** (Eusebi Coromina i Jaume Montero)
- **Tècniques i consells per a l'expressió escrita i secrets d'aquesta habilitat.** (Daniel Cassany)
- **Activitats i jocs per parlar i escriure.** (Jordi Esteban)
- **La lingüística del text i la seua aplicació didàctica.** (Josep M. Castellà)

AULA DE CULTURA •ADOLF PIZCUETA•

Informació i matrícula: CENTRE CARLES SALVADOR c/ Moratín, 15-6a. Telèfon 96/351 17 27 46002 València

Premis Nacionals de Teatre i Dansa 1991

PREMI IGNASI IGLÉSIAS
(textos teatrals)
PREMI ADRIÀ GUAL
(projectes de muntatge)
PREMI JOSEP MARIA DE SAGARRA
(traduccions teatrals)
PREMI RICARD MORAGAS
(coreografies de dansa)

Demaneu les bases a:
INSTITUT DEL TEATRE
Carrer de Sant Pere més baix 7 - Tel. 268.20.78
08003 Barcelona

Generalitat de Catalunya
Diputació de Barcelona

75 aniversari de la Fira Mostrari Internacional de València

Les fires no es fan en un dia

La institució firal valenciana complirà l'any 1992 tres quarts de segle. Avui ocupa el desè lloc en la llista de fires internacionals, a l'altura de les de París, Hannover, Milà, o Frankfurt. Els fons generats de l'últim exercici se situen al voltant dels 600 milions de pessetes.

El 1917, José Grollo, aleshores president de la unió gremial, va encapçalar la iniciativa de crear a València la Fira de Mostres. Aquella primera edició, celebrada el mes de maig, va seguir el model de fires de llavors, certàmens de caràcter general que recollien la producció agrícola i industrial de la zona d'influència. La fira valenciana es constituïa en la pionera a l'estat espanyol.

En aquella ocasió, a la Fira de Mostres de València, FMI, hi va haver 142 expositors, dels quals quatre eren estrangers i vint de fora del territori valencià.

A punt de complir-se ara els 75 anys de vida de la institució, la FMI s'estén per 200.000 metres quadrats després de la inauguració recent del nou Pavelló C. La Fira organitza un total de 40 certàmens anuals i el seu pressupost voreja els 4.500 milions de pessetes.

Segons les conclusions d'un estudi de l'associació alemanya AUMA, que aglutina els expositors d'aquell país, la Fira de València és per la seua superfície la número u d'Espanya i la desena del món.

Per això diu el seu president actual, Ramón Cerdà, alhora fabricant de mobles de vímet: "Ens ha agradat sempre el risc, hem experimentat, modernitzat la indústria, les explotacions agràries i hem innovat constantment. I més encara, mai hem tingut por d'eixir fora de la nostra limitada àrea geogràfica per buscar nous mercats. Quan ningú eixia fora, els valencians facilitàvem el camí a tots els que ens seguien".

Des que el 1986, l'estat espanyol va passar a ser membre de ple dret de la Comunitat Econòmica Europea, l'economia ha hagut d'adapatar-se a una nova situació. L'estructura econòmica valenciana va ser en aquest procés la que més aviat i millor va adaptar-se i superar aquest turbulent període gràcies a l'experiència del comerç internacional i al dinamisme de la FMI après durant tants anys de trajectòria.

Tots els sectors econòmics són avui presents als diferents certàmens que s'organitzen a la FMI. L'agricultura ho és a través d'Euroagro i Iberflora. Els productes manufacturats hi figuren de manera especial: moble (Fira que se celebra anualment durant la segona quinzena de setembre), ceràmica decorativa i industrial, tèxtils per a la llar, joguet, joieria... Se celebren igualment certàmens eminentment industrials de maquinària com FIMMA, Maderalia, Expofrio, Expofri, Expocarne, Maicop, Indusferias, Indus-

Anys inoblidables

Abans d'arribar a l'actual Fira de Mostres de València, la institució ha travessat diferents etapes que han marcat la seua història.

1917. José Grollo va crear la Fira amb la celebració de la primera edició el mes de maig.

1924. Es concedeix a la Fira mostrari valenciana el caràcter d'internacional.

1925. La Fira de València. amb altres institucions semblants del món. va crear la Unió Internacional de Fires, UFI.

1933. Primera reunió de l'UFI a València.

1936. L'activitat de la FMI queda en suspens a conseqüència de la guerra civil fins l'any 1941, amb la presidència de Ramón Gordillo, que va aconseguir del Ministeri d'Indústria i Comerç la rehabilitació de la Fira Mostrari Internacional de València. Al mes de maig de l'any següent es va celebrar la tradicional Fira, a la qual van assistir 500 expositors.

1985. Ramon Cerdà accedeix a la presidència de la FMI i sota el seu mandat se n'amplia el recinte i se'n modernitzen les instal.lacions fins a convertir-se en una de les més modernes de l'estat espanyol.

La FIM se situa al mateix nivell que les principals fires europees.

Una de les característiques de les fires valencianes d'avui és que són eminentment exportadores, en contraposició a altres certàmens organitzats per altres institucions amb un major component de vocació importadora.

Pel seu volum de negoci, la FMI és la primera empresa de serveis del País Valencià.

El 1989-90 va rebre 9.447 expositors amb una ocupació de superfície bruta superior al milió de metres quadrats.

D. T.

Ramon Cerdà, president de la Fira Mostrari Internacional: "Quan ningú eixia fora, els valencians facilitaven el camí". RAFA GIL

trans i un important sector de Cevisama. Alejandro Manes, director general de la fira, assegura que "hi exposen tots els sectors perquè una de les característiques més determinants fou sempre la d'anticipar-se al futur, caminant i fent caminar, amb uns quants anys d'antelació i ací radica una part important del seu èxit".

La ubicació de la Fira es troba molt propera a l'aeroport de Manises. Des de la terminal fins al recinte firal, el trajecte oscil.la entre els cinc i els deu minuts, segons la fluïdesa del trànsit. Totes les instal.lacions estan dotades de climatització integral, xarxes de telefonia pel sistema Ibercom, tèlex, fax i servei d' hostesses i intèrprets, serveis bancaris, caixers automàtics, oficines de Renfe i Iberia, agències de viatges, restaurants de distints ambients i categories i cafeteries, oficines de l'Institut de Comerç Exterior i altres organismes comercials i empresarials.

LA CULTURA DE LES FIRES

El conjunt de fires que se celebren a València estan perfectament articulades amb la realitat econòmica. En alguns casos el seu naixement és degut al creixement d'un sector ja inclòs dins d'un altre certamen i que per la seua especialització necessita un esdeveniment separat.

En altres ocasions la iniciativa de donar llum verda a noves fires ha estat dels empresaris que han considerat la conveniència de convocar un certamen aprofitant-se d'una embranzida comercial i industrial.

De qualsevol manera, l'empresari hi és sempre present i protagonitza l'organització de la fira, segons la tradició de la institució valenciana. El comitè organitzador està format per les més destacades personalitats de l'àrea productiva en qüestió, però és el director i el seu equip els que s'ocupen de la realització, promoció i contractació del certamen.

Aquesta *cultura de fires* és una conseqüència directa de la llarga experiència en l'organització de certàmens, i constitueix un *actiu intangible* de l'organització, segons les pròpies paraules d'un dels responsables de la direcció de la FMI.

L'organització de qualsevol fira es veu reforçada per una extensa xarxa de delegacions a l'estranger. Actualment hi ha delegacions a Alemanya, Àustria, Suïssa, França, Anglaterra, Holanda, Itàlia, Mèxic, Suècia, Estats Units, Bèlgica, Luxemburg i Austràlia.

Com a motor econòmic, la Fira va generar l'any passat al voltant de 37.000 milions de pessetes al sector de serveis, segons els càlculs d'un estudi elaborat recentment per la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de València.

Per aquesta raó, la FMI es planteja com una institució que, encara que pel seu caràcter no té cap ànim de lucre, no ha de representar mai pèrdues per a la societat. La gestió dels recursos és excel.lent, com queda palès en la memòria econòmica dels últims cinc anys.

Segons els estudis més recents de la propia institució, durant l'exercici 1989-90 la FMI va contractar un total de 457.717 metres quadrats. Tenint en compte els distints preus de cada certamen pel nombre de metres quadrats contractats s'arriba a una xifra de més de 2.077 milions per als estands anomenats *pre-decorats* (194.403 metres quadrats) i més de 1.800 milions per a la resta de la superfície.

Durant el mateix període, la Fira de València i els diferents certàmens monogràfics van invertir exactament 424.822.000 pessetes en concepte de subministraments, serveis, reparacions, remuneració d'agents intermediaris i primes d'assegurances.

El president Ramon Cerdà afirma a la vista d'aquestes dades: "La relació entre la institució firal i el món empresarial genera un important cabal de riquesa. Es tracta senzillament del beneficiós negoci que l'activitat firal produeix al sector de serveis valencians".

Dolors Terraza

Joan Gaspart, propietari de la cadena hotelera Husa

Bossa i Barça

Empresari hoteler i dirigent esportiu, Joan Gaspart és un dels barcelonins amb més poder. Els preus de les habitacions olímpiques i el control que té de la majoria d'hotels de la ciutat l'han portat a l'actualitat al marge dels Barça-Reial Madrid, en què sempre té molt a dir.

És confessa vanitós i cita la Mare Teresa de Calcuta per donar sentit als seus projectes. Aquest *gentleman* parla dels seus rivals més directes com a grans amics i no coneix res ni ningú a qui es pugui tenir tanta manía com al club madridista. Admira Berlusconi i està encantat que finalment s'escolti als empresaris. Té molt a dir:

—Després de la tempesta hotelera preolímpica, ¿arribarà la calma?

—De calma, n'hi ha hagut sempre a les altes esferes, fruit d'una gran relació personal. Ara estem buscant les fórmules per trobar una solució. El que ha passat no és culpa de ningú i la solució, l'hem de buscar tots. L'any 1988, quan vam signar el conveni hoteler amb el COOB, no es podia preveure que la pesseta seria tan forta respecte al dòlar, ni que hi hauria una guerra. Això fa que ens haguem de reunir i buscar solucions perquè aquest preu, que avui es considera excessiu, s'ajusti a la realitat. I s'hi arribarà perquè hi ha la voluntat de fer-ho per Barcelona.

—¿No em dirà que els hotelers hi acabaran perdent diners i sacrificant-se?

—No és el mateix perdre que deixar de guanyar. Els hotelers de Barcelona mai no ens vam plantejar les olimpíades com un benefici de quatre dies, sinó com una inversió a llarg termini per a la promoció de la ciutat. Els hotelers no som ambiciosos, pel que fa als 15 dies dels Jocs.

—En aquests últims mesos vostès han canviat d'actitud, perquè hi va haver un moment en què es mostraven més intransigents i volien imposar els preus

del conveni signat. ¿Què ha canviat o qui els ha fets canviar?

—Bàsicament, ha canviat l'estil de demanar-ho. Quan algú té la raó, basada en un document signat, i se li vol exigir que faci alguna cosa que no ha de fer, la posició de qui té la raó és de no fer-ho. Quan l'estil canvia, i es demana als hotelers un esforç per arreglar la situació, els hotelers s'obren i negocien. Vam començar molt malament la negociació. Ara tant el senyor Abad com l'alcalde mantenen amb nosaltres un diàleg dins el marc del conveni ja signat.

—Fa molt poc el senyor Samaranch es desfeia en elogis sobre vostè en una entrevista. En canvi, l'alcalde Maragall més aviat insinuava el perill del seu monopoli hoteler. ¿Com estan les relacions amb ells dos?

—Al senyor Samaranch el conec de fa molts anys; hi ha hagut una relació molt familiar, perquè era molt amic del meu pare. Al senyor Maragall, no sols li tinc una gran amistat i admiració, sinó que ens entenem molt bé, perquè parlem un llenguatge molt similar: ell estima Barcelona com jo. No hi ha cap problema personal, sinó tot el contrari.

—Aleshores les desqualificacions i la seva sol.licitud d'un debat públic cara a cara amb l'alcalde eren fruit d'un moment de nervis...

—Home, jo busco el meu honor. I per a mi fer un debat amb ell seria un honor. Jo entenc que ell té molta feina i no accepti un debat amb qualsevol ciutadà que l'hi demani, però ell ha d'entendre que a molta gent li agradaria de reptar-lo a un cara a cara. No ho vaig fer amb ànim de discutir amb ell, sinó per aclarir algunes diferències.

—¿I té o no té vostè el monopoli hoteler de Barcelona?

—Som en un mercat de lliure circulació de capital i d'activitats, i que jo sàpiga no he posat cap impediment perquè cap cadena internacional hagi vingut a Barcelona. És més, la cadena Hilton és en un hotel que era copropietat del nostre grup. La cadena Ramada està sota un hotel que es deia Manila i era nostre. El que és clar és que hi ha cadenes que no volen establir-se a Barcelona si han d'invertir. El pla d'hotels de l'Ajuntament és un pla que exigeix invertir, fins al punt que un dels hotels va quedar desert i l'Ajuntament ens va demanar que el construíssim perquè no quedés vacant. No acceptaré que se m'acusi d'acaparar hotels, quan jo els acaparo perquè ningú no els vol.

—Però a banda el seu amor per Barcelona, bé hi deu veure importants expectatives de negoci...

—Jo tinc molt clar que el 93, 94 i 95 ho passarem molt malament. I també que a partir del 1995, amb la nova empenta de la Fira, tindrem un futur molt bo. El que es tracta de saber és qui podrà aguantar aquests tres anys de forta crisi. La capacitat hotelera que tindrem de cop el 1993 doblarà l'actual, i per moltes olimpíades que hi hagi cap ciutat no pot doblar la seva oferta turística en un any. Però a la vida, s'ha de treballar de cara al futur.

—¿Quina política d'expansió té prevista la seva cadena hotelera a banda els projectes barcelonins?

—Som a l'estat espanyol, a Sevilla, Burgos, Guadalajara... i serem a València. A Moscou, hi farem un hotel petit però de gran categoria, i també hi ha projectes a Txecoslovàquia. Són operacions molt complexes i molt lentes. La nostra entrada a l'Est l'enfoquem com a negoci però també com una porta simbòlica. Fins i tot ens podríem plantejar d'entrar en alguna de les repúbliques bàltiques que acaba d'aconseguir la independència...

—Passem pàgina enrere. ¿Com ha patit, a uns mesos vista, la seva derrota com a candidat a president de la Cambra de Comerç?

—A l'últim moment Figueres va decidir de no presentar-se, i una colla de membres del ple vam impulsar una candidatura, que jo no tinc cap mena de dubte que hauria guanyat amb una mica més de temps per a preparar-la. Si havent treballat amb pressa vam perdre només de dos vots, i en unes circumstàncies de tothom conegudes, i si a sobre el president elegit, Antoni Negre, és un bon amic que compleix molt bé, hi dedica moltes hores, i ens ha incorporat a llocs importants dins la Cambra, doncs estic ben content. D'aquí a tres anys, amb més experiència, potser ho tornarem a intentar.

—En tot cas, és clar que vostè no és home de mitges tintes, i que s'hi va abocar completament per guanyar, fins al punt d'anunciar que deixaria el Barça, una de les seves grans passions...

—A la vida, quan et fiques en una cosa has de treballar per guanyar, no per fer soroll. Jo tenia la sana intenció de guanyar, i deixar el Futbol Club Barcelona era una condició de molta gent que em donava suport, perquè volien garanties que hi dedicaria tot el temps possible. Però de tant en tant has de descobrir que no tot et va de cara a la vida. L'aspecte positiu és que la Cambra m'ha fet recuperar la presència empresarial, quan molta gent m'havia arribat a identificar simplement com un home de futbol, perquè el Barça pot arribar a despersonalitzar algú.

—¿Potser una altra lliçó va ser que hi ha molta gent que li té por, a vostè i el seu poder?

—No, les lliçons són que es necessita temps, i no es pot improvisar com ens vam veure obligats a fer. I també que en unes eleccions tan atípiques que només voten 60 persones cal tenir-ho tot molt ben lligat. Són experiències positives per a quan es vol tornar a repetir. Personalment, si hagués aconseguit la presidència, em podria haver arribat a creure un semidéu. En el fons, estic segur que a mi no em convenia guanyar.

—D'això és allò que se'n diu fair play, *¿oi?*

—En futbol sempre es guanya amb permís de l'altre, que té els mateixos drets, la mateixa il.lusió i les mateixes ganes. El meu contrincant també tenia il.lusió. I, deixant al marge capacitats i aspectes personals de com entenem l'empresariat jo i el senyor Negre, per edat li tocava a ell. Des de l'aspecte humà, la part positiva és que vaig fer feliç un home que en tenia moltes ganes, que ja havia perdut una vegada, i que si tornava a perdre hauria quedat molt més decebut, trist i desesperat. Jo, si Déu vol, als 45 anys tinc moltes possibilitats encara d'assolir una presidència tan important com la de la Cambra.

—¿Quina opinió li mereix la presència dels empresaris en la vida social, esportiva i fins i tot en la premsa del cor?

—Hi ha dos aspectes. El llistó que es posa a l'esport obligarà que els futurs dirigents de l'esport siguin empresaris. El romanticisme d'acontentar una massa social i passar-ho bé amb una colla d'amics quedarà reservat a l'amateurisme. Pel que fa a la vida pública, com sempre, anàvem uns quants anys endarrere de modes i costums que altres països ja tenen integrats. L'empresari és un treballador que té uns mitjans econòmics superiors a altres treballadors. Als Estats Units és admirat i no és envejat, i li donen un protagonisme social. Abans aquí era mal vist guanyar diners, i els empresaris en guanyaven, però discretament. Ara que el país ha avançat, el qui té una fortuna deixa d'amagar-se i ho ensenya de forma natural. Aquesta persona, que té una vanitat com tots els éssers humans, ensenya el seu vaixell de 40 metres. I si té un avió particular no li fa vergonya.

—Potser és l'època de l'ostentació...

—Cal trobar un límit. Era dolent que

Joan Gaspart. CARME PUERTOLAS

l'empresari s'hagués d'avergonyir de guanyar diners, però tampoc no és gaire bo que hagi de fregar per la cara de la gent els milions que té i que gasta. No cal avergonyir-se dels diners, però s'han de compartir amb els altres. En el cas de les meves empreses, sempre hem invertit tots els guanys i encara una pesseta més. Hem crescut, però gràcies a un esforç i a un risc constant.

—No sé si els empresaris també tenen els seus ídols o herois. ¿Hi ha algun self-made man *o algun gran hereu de grans fortunes que admiri especialment?*

—L'empresari perfecte no exisiteix, però vaig agafant de cadascun la part que m'agrada assumir. Tinc una vertadera admiració per Emilio Botín pare, per la seva discreció i la seva forma de fer negoci. També la tinc per Carles Ferrer Salat, que ha sacrificat una part important d'hores que hauria pogut dedicar a guanyar diners. Segur que li agrada ser protagonista, perquè si no, no ho faria, però ha sabut mantenir una actitud social molt important. Agnelli també és molt sòlid empresarialment, i té una línia d'actuació molt estricta. A Tapie, l'admiro perquè va començar de zero, però diversifica els seus negocis amb massa riscos. Admiro molt més Berlusconi, que té un *charme*, un encant i una simpatia personal que no tenen els altres.

—¿Quins són exactament els seus projectes amb l'equip de futbol del Sant Andreu?

—Seré molt franc. Quan algú es fica en qüestions extraempresarials, és perquè té una certa vanitat. Això és així, almenys en el meu cas personal, i admeto que és un defecte. A mi, em fa il.lusió la felicitat dels altres gràcies al meu esforç, encara que la gent a vegades no s'ho cregui. Jo aplico una frase de la mare Teresa de Calcuta: "no ha d'agrair qui rep sinó qui té la possibilitat de donar". Jo agraeixo a l'afició del Sant Andreu que em permeti de fer el que estic fent, i passant-m'ho tan bé com m'ho estic passant.

—A cop de talonari...

—És clar que em costa diners, però si jo aconseguís la felicitat sense diners, només parlant, seria un mag o un mestre.

—¿Quan pujarà a primera divisió?

—Tan aviat com puguem. L'any passat no vam poder pujar a Segona A, i no va ser per falta de ganes. Jo tinc un somni, inviable, si vostè vol, que és una final de la Copa d'Europa entre el Barça i el Sant Andreu, a l'Estadi Olímpic. Suposo que ara em demanarà que qui voldria que guanyés...

— Li ho demano.

—M'és igual, tant l'un com l'altre. Potser hi ha un somni superior, la final de la Copa d'Europa Reial Madrid-Sant Andreu amb un sis a zero a favor nostre. Per la mania que tinc al Madrid, pot ser millor aquest somni.

—Diuen que el Reial Madrid és l'únic que el fa saltar de fogó...

—Si concretem les fòbies estrictament esportives, sí. Ha estat l'únic club que a través d'un seguit d'anys he pogut comprovar directament com ens perjudicava amb injustícies i situacions anormals. La gent traspassa les fòbies al terreny extraesportiu, però jo no tinc cap mania al club ni a la ciutat. En l'aspecte esportiu sí que és el meu gran enemic, i dos punts contra ell no són el mateix que dos punts amb el Logronyès.

—¿L'ha perjudicat empresarialment la seva fòbia?

— Hi ha poca gent que no es tregui de la solapa l'escut del Barça quan fa negocis a Madrid. Jo mai no me l'he tret, perquè sempre he pensat que la meva personalitat empresarial ha d'estar al marge.

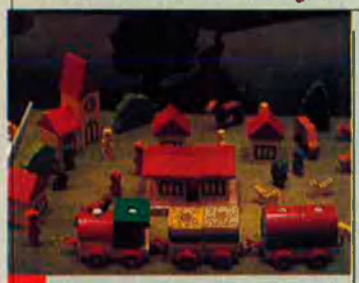
—¿Aquest cop, també?

—És una lliga més, i potser sí. El que em preocupa és la Copa d'Europa, perquè tinc l'espina de Sevilla ben clavada i no me la trauré fins que tinguem aquest trofeu a la vitrina.

—¿Pot fer-nos una valoració des del punt de vista empresarial del clima polític actual a Catalunya, i com es veu a la resta de l'estat?

—Jo crec personalment que el que tenim dret de ser els catalans, malament rai si ha de dependre de Lituània. Les coses no es fan per mimetisme, sinó pels propis drets històrics. Des del meu punt de vista, és el moment menys idoni per a parlar d'aquest tema, sense que això vulgui dir que es renuncia a res ni que estem contents amb el que tenim. En uns moments en què tothom vol confondre i aprofitar-se'n, val més callar.

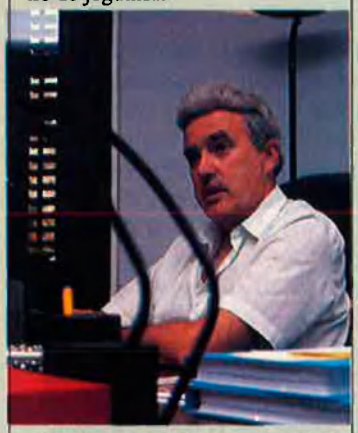
Carles Capdevila

ARXIU

SETMANA-ECONOMIA

Toys are us és el nom d'una multinacional americana que ha inaugurat el primer hipermercat, a Sant Quirze del Vallès, dedicat a la joguina. Toys are us ha invertit en aquest hipermercat 25.000 milions de pessetes. Segons ha manifestat el conseller delegat, Guillermo Porrati, Toys are us pren un lloc del mercat que fins ara ningú no ocupava. En aquest hipermercat, únic a tot l'estat i el més gran d'Europa (4.000 metres quadrats) es troben més d'un milió de joguines.

Joan Parcerisa ARXIU

Joan Parcerisa, president de l'Agrupament de Botiguers i Comerciants de Catalunya (ABC), juntament amb els presidents de les associacions de comerciants de les Illes Balears, Àlaba i Galícia s'han reunit a Madrid amb el subdirector del Banc d'Espanya, Joaquín Fanjul, per tractar dels regals que les entitats bancàries ofereixen als seus clients.

Ja el passat mes de juny l'ABC va obrir una campanya per denunciar la proliferació d'ofertes i regals, ofertes que Joan Parcerisa considera una "competència deslleial de bancs i caixes, que són unes entitats amb una funció social molt diferent". Després de la reunió, Joaquín Fanjul es comprometé a donar ben aviat una resposta sobre la posició de les entitats bancàries.

Perilla la continuïtat del Tren Groc de la Cerdanya

"Hem d'estar units i lluitar fins al final, tant els treballadors com els usuaris, si no volem que el tren s'aturi". Així es manifestava el portaveu del sindicat Confederació General dels Treballadors (CGT) dels Ferrocarrils de Prades–Vilafranca de Conflent, al final d'una taula rodona en què es debatia el futur del Tren Groc. La SNCF (Société Nationale des Chemins de Fer) té previst de tancar d'aquí a uns dies tres estacions dels Pirineus–Rosselló: la d'Osséja, pertanyen a aquesta línia que uneix des del 1927 les poblacions de la Tor de Querol, Enveig i Vilafranca de Conflent, i les del Soler i de Millars, que formen part de l'eix Vilafranca– Perpinyà.

El dia 20 d'octubre es reunirà a Montpeller el Comitè del Consell Econòmic i Social (organisme consultiu) que estudiarà entre la viabilitat econòmica de la línia. Deu dies més tard, el Consell Regional dels Pirineus–Rosselló es trobarà per examinar aquesta qüestió.

Entre les reivindicacions dels prop de 50 treballadors d'aquesta línia de la SNCF, figura el manteniment dels llocs de treball i del nombre de trens que hi circulen. Durant l'estiu i fins al 28 de setembre hi havia sis trens al dia de Vilafranca a la Tor de Querol i viceversa. Ara, es reduiran a quatre, dos de pujada a la Tor, i dos de baixada a Vilafranca. "És l'horari d'hivern –es resigna Marc Gimbernat, conductor del Tren Groc des de fa 15 anys–. La llàstima és que d'aquí a uns dies el primer tren que surt de la Tor de Querol ho farà a les nou. Es difícil que els usuaris d'aquí l'agafin, perquè ja m'explicareu què es pot fer si arribés passades les 11 a Vilafranca..."

El recorregut complet del Tren Groc és de 63 quilòmetres i permet als viatgers de creuar el cèlebre pont metàl.lic Gisclard –de 1.325 metres d'alçada– i el viaducte de pedra Séjourné, abans d'aturar-se a Montlluís, ciutat emmurallada que el rei Lluís XIV va fer construir i des d'on es dominen les fonts de la Tet, l'Arieja, l'Aude i el Segre. El viatge complet fins a la Tor de Querol pot durar entre dues hores i mitja i tres hores, segons l'horari escollit. Els trens tenen la velocitat limitada a 60 quilòmetres per hora tot i que mai no hi arriben. Això no té res a veure amb el TGV. És un tren de via estreta que no aspira a competir-hi.

ARXIU

Tot i que fou dissenyat com a enllaç ferroviari entre Perpinyà i Puigcerdà –i continua fent aquesta funció– el Tren Groc es manté sobretot gràcies als turistes que l'envaeixen cada estiu. Molts vénen dels Països Catalans. Els preus són elevats, però hi ha importants descomptes per a grups i per als ciutadans que resideixen a la Cerdanya, els quals tenen un descompte del 50 per cent. Durant aquest estiu hi ha hagut més de 3.000 passatgers diaris.

Malgrat tot, els horaris difícils i la davallada de passatgers durant els mesos d'hivern condicionen la rendibilitat de la línia en un futur immediat.

Els treballadors diuen obertament que la direcció de la SNCF vol tancar la línia –aquest punt s'ha plantejat en diverses ocasions– i que n'impedeix el desenvolupament boicotejant qualsevol reforma.

Les relacions tibants o inexistents entre els ferroviaris i la bona part de la premsa local, controlada pel centre-dreta i per la dreta francesa, contribueixen a enfosquir les iniciatives que tracten de prendre els *chemi-nots*. Aquests tenen present un estudi de la Comunitat Europea (CE), segons el qual el 96 per cent dels costos socials dels transports públics vénen del trànsit per carretera. Aquest estudi té en compte, entre altres factors, els accidents, l'ocupació del sòl, el desgast de les carreteres i l'energia que consumeixen els camions.

El sindicat CGT dels ferroviaris Prades–Vilafranca de Conflent denuncia la política del govern, la direcció de la SNCF i el Consell Regional dels Pirineus–Rosselló de potenciar el tràfic de mercaderies per la carretera 116, en detriment dels trens, com més va més substituïts per autocars.

Als acomiadaments del personal progressius –diversos ferroviaris s'hauran d'acollir a la jubilació anticipada–, cal afegir el tancament de tres de les 22 estacions del Tren Groc, actualment en servei.

Com a alternativa, els ferroviaris exigeixen el manteniment del tren com a servei públic ecològic i necessari per al desenvolupament rural.

Frederic Rovira

Les Comunitats Autònomes han d'ajudar a finançar l'agricultura

El finançament de l'agricultura també per les Comunitats Autònomes, la recuperació de les competències retallades a Catalunya durant el mandat del ministre d'Agricultura anterior, Carlos Romero, la privatització d'algunes de les empreses agro-alimentàries de titularitat pública, més l'advertiment que el govern no ajudarà contínuament el sector de l'avellana són algunes de les manifestacions fetes per l'actual ministre d'Agricultura, Pedro Solbes, durant la inauguració del XVII Congrés Mundial de Mercats Majoristes, celebrat a Barcelona la setmana passada.

D'altra banda, el ministre afirmava que si fins ara no s'havien fet eleccions sindicals al camp és perquè encara no vigia la Llei de Cambres Agràries. Amb tot, manifestà les seves reserves davant aquest sistema electoral "ja que mostra contradiccions importants". De totes maneres, "de l'estat depèn la convocatòria de les eleccions i de les autonomies l'adopció de les decisions convenients".

Pel que fa a la supressió de les fronteres, per a l'any 1993, i la seva repercussió en el sector alimentari, Solbes manifestava que "ens neguem a acceptar la tesi comunitària, ja que el 1993 se suprimiran les fronteres, però no hi haurà igualtat de preus ni d'ajudes ni de subvencions. Hem de reconsiderar, doncs, el període transitori, sobretot pel que fa a tres sectors específics com són la llet, la el boví i el sucre". Finalment, referint-se a la reforma

Pedro Solbes, ministre d'Agricultura. JORDI MORERA

de la Política Agrària Comunitària, el ministre insistí a dir que "la retirada de les terres no pot ser la base de la reforma. Les ajudes s'han per a substituir el sistema de preus".

El XVII Congrés Mundial de Mercats Majoristes ha tractat qüestions com "El desenvolupament del comerç majorista a l'URSS", "Sistemes moderns de distribució i transport d'aliments" o "El comerç majorista d'aliments als països iberoamericans".

S.M.

La proliferació de fires, tota una altra cosa

Com a principal novetat el nou pavelló de 40.000 metres quadrats dotat de les més modernes instal.lacions, on estaran situats l'ampliació del moble entapissat, el sector del moble de jardí, la presència espectacular de DIE i la participació oficial d'Itàlia i Portugal, com també grups com ara Plus Selección, ADM, Swiss Flex, Tarazona Arnau i d'altres no menys importants.

La Fira és l'instrument idoni per a la comercialització dels manufacturats tant en el mercat nacional com en els mercats estrangers, en els ja consolidats i en els que, com Corea o el Japó, la Fira mitjançant el seu comitè ha anat desenvolupant una política de promoció amb resultats altament positius. Els avantatges són ben palesos ja que és el marc idoni per a la presentació de les novetats que constantment produeixen les indústries del moble tant en disseny com en qualitat-preu.

La Generalitat –la conselleria d'Indústria i Comerç i l'IMPIVA– col.laboren intensament en el desenvolupament del disseny mitjançant el saló DIE, i institucionalment, la Generalitat valenciana hi ha prestat el màxim suport, com ja ho va fer anteriorment, per a la realització del nou pavelló firal, les característiques del qual ja hem assenyalat més amunt.

Es innegable la incidència de la integració en el mercat comú, fins i tot abans del 93, data de l'Acta Única, i per això ha anat prenent posicions des de fa tres anys expositor de la Comunitat, no sols en relació amb el mercat naciona, sinó per la repercussió que aquest certamen té en altres mercats del món. Quant a això, nosaltres tenim el desavantatge que els nostres nivells de productivitat no estan a l'altura dels de la resta de la comunitat. Com a certamen ens trobem en un dels primers llocs dels d'aquesta especialitat en el món. I més que competència. el que hi ha és una col.laboració mitjançant el Comitè Europeu de Fires, del qual som membres, per facilitar els canals comercials dels industrials a través dels instruments adequats com ara les fires especialitzades. Quant a la proliferació de fires d'una mateixa especialitat a l'estat espanyol, això és tota una altra cosa, ja que l'únic que s'aconsegueix és una distorsió tant pel que fa a expositors per la multiplicitat de les despeses, com al comprador, per una clara diferenciació de l'oferta minoritària en quasi tots aquests certàmens davant de l'extensa mostra que realitza la FIM de València.

Fernando Mateu de Ros, director de la FIMV

El conseller de treball valencià, Martín Sevilla, vol promoure l'economia social. RAFA GIL

El II Congrés de la Federació de Societats Anònimes laborals del País Valencià, FESAL-PV, es va celebrar el passat cap de setmana a València amb l'objectiu principal d'estudiar noves estratègies d'economia social per millorar la competitivitat.

El seminari va ser inaugurat pel conseller valencià d'Indústria, Andrés Garcia Reche i el de treball, Martín Sevilla. FESAL-PV agrupa 800 empreses valencianes i dóna feina a 10.000 treballadors, cosa que genera un volum de negoci de l'ordre dels 50.000 milions de pessetes anuals.

L'advocat Julio de Miguel ja no està a soles per a defensar els cítrics. ARXIU

El Comitè de Gestió de Cítrics, presidit per l'advocat valencià Julio de Miguel, ha demanat la passada setmana "la unió d'esforços" de tots els organismes que representen al sector citrícola.

Des de l'inici d'aquest any el sector està representat pel Comitè de Julio de Miguel i una interprofesional citrícola on participen sindicats, cooperatives i exportadors. El Comitè de Gestió ha estat fins l'última escissió l'únic organisme dels productors i exportadors de cítrics, des de la seua creació feia més de 40 anys.

L'Ajuntament d'Elda, (Alt Vinalopó) ha rebutjat el projecte de construcció d'un nou pavelló dins del recinte firal "per tractar-se d'un projecte poc viable", segons un comunicat oficial de la regidoria d'Indústria.

9 D'OCTUBRE

DEFENSEM EL PAÍS

M'ANIFESTACIÓ

Dimecres 9 d'octubre

Torres Serrans - Vivers (festa)

12 h. Ciutat de València

Dimarts Día 8 festa a Casablanca.

CONVOQUEN: Comissió Cívica per la reobertura de Radio 4, Comissió Lingüística de Canal 9, A.C.P.V., B.E.A., AEPV-EP, Acció Ecologista-Agró, M.O.C., Comissió Dones 8 de Març, Coordinadora Pacifista, S.T.E.-P.V., CC.OO., C.G.T., La Crida.

DONEN SUPORT: P.V.N., MCPV-LCR, E.U.P.V., Jove Germania-JCR, P.C.P.E.

Els Jocs del Tirant

Recordeu que els subscriptors d'EL TEMPS tenen una bonificació setmanal de 15 punts. Qui se'n faci subscriptor, rebrà la bonificació corresponent a totes les setmanes en què hagi participat en el concurs.

¡Ni el cavaller Tirant és infal·lible! Si tens menys puntuació de la que esperaves, telefona al 900 300 101 i digue'ns-ho. ¡No dubtis a reclamar! Fes-li saber al cavaller tot el que vulguis que et respongui.

També pot passar, i això no ho pot controlar el cavaller, que les butlletes arribin fora de termini, per culpa del servei de correus. En aquests casos, donem les butlletes com arribades dins de termini.

Després de l'escrutini de les tretze primeres setmanes del concurs, aquestes cinquanta persones són les que van davant:

Elisa Plaza i Valdero	Barcelona	2323	Joan Montllor i Moragas	Sabadell	1828
Oriol Andrés i Casamiquela	Barcelona	2200	Olga Alcaraz i Sendra	Barcelona	1820
Domènec Benet i Salichs	Pineda de Mar	2198	Vikki Puig i Sanz	Tarrassa	1815
Pere Jaumà i Sans	Reus	2195	Andreu Bosch i Rodoreda	El Masnou	1805
Josep Maria Martí i Armengol	Sabadell	2137	Rosella Antolí i Santolària	Bonrepós i Mirambell	1797
Enric Fontvila i Batalla	Terrassa	2125	Jaume Altes i Carrillo	Barcelona	1793
Leopold Franco i Llaberia	Reus	1982	Joan Comudella i Olivart	Juneda	1788
Miquel Peñaroya i Prats	València	1970	Jordi Comas i Torrens	Tarragona	1776
Llorenç Mar Ros i Ribas	Pallejà	1927	Jesús Bernat i Agut	Almassora	1772
Mª Eugénia Gisbert i Calduch	Barcelona	1905	Josep Vicens i Heras	Girona	1759
Consol Casals i Genover	Barcelona	1889	Josep Maria Serra i Sánchez	L'Hospitalet de Llobregat	1751
Eugeni Climent i Climent	Barcelona	1889	Robert Roig i Marzà	Castelló de la Plana	1748
Antoni Josep Soriano i Perelló	València	1888	Antoni Estela i Barnet	Barcelona	1741
Joan López i Moyano	Manises	1880	Marien Tercero i Ribes	Ador	1727
Fina Colomer i Busquets	Vic	1875	Antoni Masana i Montané	Vilafranca del Penedès	1720
Esther Lucea i Teuel	Barcelona	1874	Marta Gallart i Alzina	Terrassa	1706
Joan Magí Magalef i Llaveria	Tarragona	1873	Sílvia López i Badia	Badalona	1687
Josep Cortell i Moya	Sueca	1864	Joan Josep Bujarrabal i Forgas	El Prat de Llobregat	1681
Roser Colomé i Serra	Barcelona	1860	Conxa Pont i Gallego	Bacelona	1670
Antoni Deutú i Martí	Juneda	1856	Caterina Rodríguez i Briones	Barcelona	1668
Mª Isabel Sentís i Sedó	Reus	1851	Joan Antoni Verge i Caballer	Reus	1668
Salvador Alegret i Santromà	Barcelona	1848	Josefina Guillén i Sànchez	Barcelona	1667
Antoni Gil i Trilles	Borriana	1847	Carles Dinarès i Turell	Olesa de Montserrat	1660
Josep Ballester i Díez	València	1832	Manel Pérez i Fortuny	Lleida	1658
Agustí Olivé i Ferran	Vila-Seca	1830	Iu Pijoan i Font	Vilafant	1657

Resposta comercial
Autorització 6.352
BOCT 11 de 8-3-84

Targeta postal

NO CAL SEGELL

A franquejar en destinació

Edicions del País Valencià, SA
Els Jocs del Tirant
Apartat 69 F.D.
46080 València

Els Jocs del Tirant

Solucions a l'enigma telefònic i als tres trencacaps del Capítol 15 de Tirant al Blanch

Enigma telefònic. 79 punts en joc. El Martí i tots nosaltres descobrim que la lladregota del passaport és la vella cambrera, perquè en la seva primera rèplica a les preguntes que li formulen ja afirma, histèricament: "¡Jo no li he robat res! ¡Mirin a la meva taquilla, no hi trobaran cap rellotge, ni cap passaport!" A aquelles alçades, és determinant que ella mateixa esmenti els articles exactes que han sofert robatori, perquè ningú no li ha parlat ni de rellotges ni de passaports.

Trencacaps 1. 28 punts en joc. La pedra de Rosetta consta de tres seccions que contenen el mateix text en dos llenguatges, però en tres escriptures diferents: l'escriptura jeroglífica (l'egipci més pompós), un llenguatge anomenat demòtic (que és una variant abreujada i menys hieràtica de l'antic egipci) i finalment en majúscules gregues.

Trencacaps 2. 25 punts en joc. La peça de vestir més llarga que sovint conté més de mil metres de roba és l'armilla, entre altres coses perquè una milla anglesa fa 1.609,3 metres.

Trencacaps 3. 21 punts en joc. Els dos primers noms de reis que ajudaren el criptògraf Jean François Champollion a desxifrar l'escriptura jeroglífica foren Ptolemeu i Cleopatra. Gràcies a l'establiment de relacions entre els signes jeroglífics i aquests noms, Champollion va poder avançar lentament fins a aconseguir el desxiframent absolut del llenguatge dels jeroglífics.

¿Els has encertat tots? Doncs has guanyat a més 22 punts extra.

¿Ets subscriptor d'*El Temps*? Si ho ets, el cavaller et premia amb 15 punts extra.

900 300 101 el telèfon del Tirant

ELS JOCS DEL TIRANT

1. Acompanyava Peter Ustinov a *Topkapi*...

[A] Irene Papas
[B] Ronald Reagan
[C] Melina Mercouri
[D] Clint Eastwood
[E] Robert Redford

2. Introdueix la *Salve Regina* al breviari romà...

[A] Joan XXIII
[B] Pius V
[C] Pau III
[D] Innocenci II

3. Ciutat de l'animal que més sua...

[A] Viena
[B] Bordeus
[C] Marsella
[D] Florència
[E] Oslo

MOLT IMPORTANT
Assenyaleu amb una creu les respostes correctes.
Escriviu les vostres dades amb lletres majúscules i molt clares.
Data màxima de tramesa de la targeta: **3 d'octubre de 1991.**

17

No escriure res en aquest requadre

DADES DEL/DE LA CONCURSANT

Cognoms _____
Nom _____
Domicili _____
Telèfon _____
Població _____
Codi postal _____
Edat i professió _____
Núm. subscriptor _____
Vull subscriure'm a **EL TEMPS** ☐

Los Manolos, o el 'lolailo' a la catalana

Quan la rumba semblava que havia quedat reduïda a les tòpiques imatges dels setanta en blanc i negre d'un patillós Peret o als festes pre-olímpiques *made in spain* de l'alta burgesia català *Ma[illegible]* i... ¡sorpresa! 10 paios amb pantalons de campana —[illegible]atives, és clar—, amics i residents a Barcelona, sorprenen, fins i tot [illegible] públic més reticent a la música de *xarnegos* amb el seu primer àlbum discogràfic, *Pasión conda!* —que va aparèixer el mes de maig—, convertit en disc d'or amb més de 50.000 còpies venudes en més d'onze països.

Expliquen que se senten més prop de Gato Pérez o Ketama, per la seua rumba electrificada i poc ortodoxa, i han rebut crítiques de les altres *estrelles de la rumba*, per què no són autèntics.

El cas és que *All my loving*, *Strangers in the night*, *El meu avi* o *L'Estaca* —no inclosa en l'elapè— prenen nou sabor i color sota el palmejat i els ritmes d'aquests gallifa[illegible]bers. ¡Per molt de temps!

Text: Lola Carrasco

Amics dels Museus de Catalunya organitzen a la sala d'actes del Centre d'Art Santa Mònica un cicle de **conferències sobre Escultura Contemporània**, que tindran lloc entre el 16 d'octubre i l'11 de desembre. Matrícula des del 5 de setembre.

Un taller de gravat a l'Eixample. Amb aquesta exposició a Barcelona, s'ha recreat el taller de gravat de metall de Josep Roca i Alemany (1865-1937), capdavanter en la realització de matrius per a l'enquadernació industrial i l'etiquetatge comercial del tombant de segle a Barcelona. Del 17 de setembre al 20 d'octubre. Casa Golferichs, Gran Via 491.

ARXIU

Fotosfera. Mostra de fotografia científica i artística de vint fotògrafs residents a Catalunya. La temàtica va des de paisatges i ambients submarins fins a espècies animals, plantes i fòssils. Museu de Zoologia de Barcelona.

Jeunes Artistes Belges a Barcelona. Una exposició col·lectiva de joves artistes belgues que mostren una panoràmica de l'actualitat artística i dels diferents corrents creatius. Capella de l'Antic Hospital. Barcelona.

Eugène Atget: documents per a artistes

ART

L'IVAM ha encetat la temporada 1991-92. I com és costum, en la programació que ens ofereix trobem d'entrada una bona quantitat de novetats: la mostra retrospectiva de Torres Garcia, l'àmplia selecció de les històriques fotografies d'Eugène Atget, la instal·lació i obres d'entre 1960-1990 d'Andreu Alfaro i els treballs de Tom Otterness al voltant de tres enormes taules plenes de diminuts bronzes.

SPADEM

Centrant-nos ara en l'exposició fotogràfica d'Eugène Atget (1857-1927) titulada "El París de 1990" tal vegada convinga ressaltar, d'antuvi, la sorprenent capacitat per a fixar-se en allò que –generalment– passava desapercebut a la resta de la gent a l'hora de descobrir l'altra cara del vell i entranyable París.Sens dubte es pot dir que Atget va posar les bases de la fotografia documental contemporània i va influir intensament en les posteriors generacions de fotògrafs que van fer de la realitat urbana, els carrers, els edificis, racons, detalls de les façanes i dels personatges quotidians que les habiten, amb el seu anònim Quefer, el principal objectiu del seu interès.

Un centenar d'originals, procedents del Museu Carnavalet de París, constitueixen la selecció minuciosament estudiada que, després de visitar l'IVAM, anirà a Barcelona, a la Sala Catalunya de la Fundació "La Caixa".

Ja vam tenir l'ocasió de sorprendre'ns amb "Les vistes de París" d'Eugène Atget que a finals de l'any passat va exposar a València la foto-galeria Railowsky, però certament l'amplitud i la varietat de la mostra actual, com també el magnífic catàleg de suport, consagra sens dubte el merescut renom en la història de la fotografia.

Especial impacte i suggerències produeixen les seves arquitectures solitàries, escenogràfiques i potents en la seva rotunditat, però íntimes i poètiques al mateix temps per la particular visió que ens ofereix de la ciutat: un París que, en realitat, no té res a veure amb les habituals imatges que coneixem de la *Belle époque*. Sens dubte és una altra cosa. I ací trobem, per descomptat, el mèrit d'Eugène Atget buscant perpetuar la memòria alternativa –i real– de l'existència d'un entorn urbà que conegué i va estimar amb plenitud.

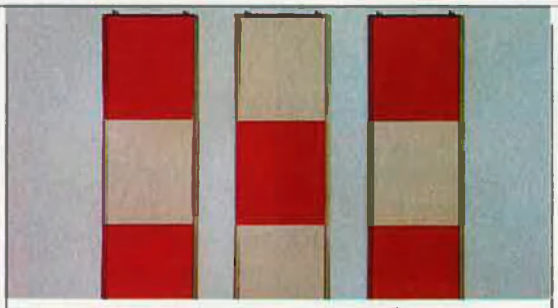
Una lliçó que no convé perdre, sempre a punt de suggerir i provocar reflexions que van més enllà de l'estricta atracció i interès antropològic o social. De vegades la fotografia es queda –i no és poca cosa– en això. Però Eugène Atget, transcendint aquests límits, va ser capaç de crear un estil i una manera influent d'aproximar-se a una certa poesia d'allò visual potser –com s'ha dit– per a poetes de la imatge.

Romà de la Calle

L'IVAM (Institut Valencià d'Art Modern) ha inaugurat aquests dies noves exposicions:

L'exposició de **Jean-Pierre Bertrand** (del 12/9 al 27/10) ens permet un visió actualitzada de l'obra dels últims quinze anys en un recorregut de nou sales en les quals s'intercalen dibuix, pintura, escultura i vídeo.

Tom Otterness (del 12/9 al 27/10) presenta l'exposició The Tables, realitzada entre 1986-87.

Tres grans taules de camping presenten unes petitetes figures de bronze executant un festí dramàtic. L'acció resulta divertida, encara que amaga darrere d'ella la destrucció del món a través d'un joc.

Andreu Alfaro (del 19/9 al 13/11) presenta una exposició de noranta sis escultures, trenta-dos dibuixos i duss-centes maquetes, està estructurada en dues parts: una instal·lació concebuda per Alfaro especialment per a aquesta mostra, i una selecció d'obres des de 1960 a 1990 que remarca la seua evolució plàstica.

Des del 18 de setembre, Angela Garcia presenta, a la galeria 6 de Febrero de València, una nova exposició en la qual ens mostra la seua darrera creació en el camp de la pintura i el *collage*, enfocant la seua investigació cap a formes i color.

PEL·LÍCULES

Dimarts 24

Els interessats en el cinema italià, podeu matinar una mica per a veure una pel.lícula d'Alberto Lattuada mai no estrenada a l'estat espanyol, **El molino del Po** (*Il mulino del po*, 1948, 107', **TVE1, 9.00 h.**), que té com a guionista Feredico Fellini, al costat de Tullio Pinelli, que anys més tard seguiria treballant com a guionista per a l'autor de *La dolce vita*. Una mica més tard, una comèdia de Jean Negulesco amb tres protagonistes femenines d'excepció: Marilyn Monroe, Lauren Bacall i Betty Grable. Quatre històries simultànies en un hotel de Los Angeles centren l'interès de **California suite** (1978, 103', **C-9, 21.40 h.**), ja a la programació de nit. Més tard, els aficionats al *western* podeu seguir **La raça indomable** (*The restless breed*, 1957, 81', **TV3, 23.55 h.**), dirigida pel veterà i prolífic Allan Dwan.

Dimecres 25

La bufetada més grossa que ha rebut mai l'agent 007, James Bond, va venir donada per la paròdia, basada en una novel.la del mateix Ian Fleming, **Casino Royale** (*Casino Royale*, 1967, 130', **TV3, 21.05 h.**), amb Peter Sellers, David Niven, i Woody Allen aleshores desconegut en el repartiment. La revisió que en féu us permetrà constatar les limitacions d'aquesta empresa, dirigida per un curiós equip de realitzadors format, entre altres, per John Huston, Robert Parrish i Val Guest. També en un to humorístic, però no tan descarat, s'inscriu la versió de Philippe de Broca de la novel.la de Verne **Las tribulaciones de un chino en China** (*Les tribulations d'un chinois en Chine*, 1965, 111', **TVE2, 22.00 h.**), amb Jean-Paul Belmondo. No pretén fer riure, en canvi, però de vegades ho aconsegueix, la cursilada de Randall Kleiser **El lago azul** (*The blue lagoon*, 1980, 100', **C-9, 21.40 h.**), objecte d'una recent continuació. El millor de la nit ve a darrera hora, en l'imprescindible cicle dedicat a John Ford, que aquesta setmana us ofereix **La osa mayor y las estrellas** (*The Plough and the Stars*, 1936, 72', **TVE2, 24.00 h.**), amb Barbara Stanwyck.

Dijous 26

Al migdia, un curiós però no massa aconseguit títol de Cukor, **Viajes con mi tía** (*Travels with my aunt*, 1972, 102', **C-9, 16.05 h.**), amb la gran actriu Maggie Smith. Al vespre, una cèlebre pel.lícula de Federico Fellini: **Casanova** (*Casanova*, 1976, **C-33, 22.35 h.**). Més tard, seguint l'interessant cicle de comèdia anglesa, **Pasaporte para Pimlico** (*Passaport to Pimilico*, 1949, 84', **TVE2, 24.00 h.**) i, per als amants del cinema de terror, una producció hispano-italiana que va tenir el seu èxit en el moment de l'estrena, però que avui pot decebre fàcilment: **La muerte camina con tacón alto** (*Morte camina con i tachi*, 1972, 93', **T-5, 00.30 h.**).

Divendres 27

Llevat de la interessant sessió de mitja tarda amb **Clandestino y caballero** (*Cloak and Dagger*, 1946, 106', **TVE2, 16.00 h.**) de Fritz Lang, l'interès de la jornada cinematogràfica es concentra en les sessions de mitja nit: la inoblidable opereta dirigida per Lubitsch **La viuda alegre** (*The merry widow*, 1934, 108', **C-9, 00.55 h.**), la col.laboració de Semprún amb Resnais a **La guerre est finie** (1966, 120', **C-33, 24.00 h.**), un clàssic del fantàstic britànic amb el cèlebre professor Quatermass de protagoniosta titulat **¿Qué sucedió entonces?** (*Quatermass and the Pitt*, 1967, 97', **TVE1, 24.00 h.**), i l'adaptació d'un clàssic de l'erotisme, **Fanny Hill** (*Fanny Hill*, 1983, 86', **T-5, 1.15 h.**), amb Lisa Raines i Oliver Reed.

Jean-Paul Belmondo. ARXIU

Ursula Andress. ARXIU

David Niven. ARXIU

L'any que vam viure perillosament. ARXIU

Dissabte 28

Una jornada atapeïda de títols interessants: al migda, els amants del western teniu cita amb **Dodge City** (*Dodge City*, 1939, 104', **TV3, 15.30 h.**) gran producció de la Warner, amb direcció de Michael Curtiz, i la presència d'una parella carismàtica: Errol Flynn i Olivia de Havilland. Els qui preferiu un musical modern podeu revisar **Flashdance** (*Flashdance*, 1983, 95', **T-5, 15.30 h.**), cèlebre títol d'Adrian Lyne. A mitja tarda, una obra mestra del cinema de pirates, **Viento en las velas** (*High wind in Jamaica*, 1965, 100', **A-3, 18.00 h.**), amb un esplèndid Anthony Quinn rodejat del grup d'infants més inquietants i tèrbols de la història del cinema d'aventures. Ja al vespre, periodisme i acció a la interessant cinta de Peter Weir **L'any que vam viure perillosament** (*The year of living dangerously*, 1982, 116', **C-33, 21.05 h.**), i més aventures a **Las minas del rey Salomón** (*King Salomon's Mines*, 1985, 100', **TVE1, 22.00 h.**), realitzada en plena febre Indiana Jones per l'impersonal J. Lee Thompson, amb Richard Chamberlain com a protagonista. Pel cantó de l'humor, un homenatge als films còmics clàssics, i als pioners de l'aviació i l'acrobàcia en **Aquellos chalados con sus locos cacharros** (*Those magnificent men in their flying machines or how flew from London to Paris in 25 hours and 11 minutes*, **A-3, 22.00 h.**).

Diumenge 29

Per a la sobretaula, una clàssica comèdia de fantasia produida per Walt Dinsey, **Chitty Chitty Bang Bang** (1969, 142', **TV3, 15.35 h.**), una gran adaptació de la novel.la de Verne **Viaje al centro de la tierra** (*Journey to the Center of the Earth*, 1959, 125', **T-5, 15.30 h.**), i un feliç homenatge als monstres del terror clàssic a **Una pandilla alucinante** (*The Monster Squad*, 1987, 82', **TVE1, 16.00 h.**) de Fred Decker. A mitja tarda, **La última vez que vi París** (*The Last Time I Saw Paris*, 1954, 116', **TVE2, 19.00 h.**), i, a mitja nit, una curiosa actualització de l'obra de Shakespeare **Tempestad** (*Tempest*, 1982, 138', **TVE2, 24.00 h.**), dirigida per Paul Mazursky.

Dilluns 30

L'alt nivell de qualitat en la programació cinematogrtàfica segueix aquest dilluns, on, a la nit, podeu veure l'enlluernador melodrama de Sirk **Obsesión** (*Magnificent Obsession*, 1954, 108', **TVE2, 22.00 h.**), o si preferiu, el millor cinema d'acció contemporani, la divertidíssima **Terminator** (*The Terminator*, 1984, 108', **TV3, 22.00 h.**), dirigida pel competent James Cameron, amb Schwarzenegger com a protagonista. Més tard, un intressant títol de la primera etapa de Losey: **La larga noche** (*The big night*, 1951, 75', **TVE2, 24.00 h.**).

Xavier Pérez

RAFA GIL

Kurhapies. Ribera, 5. València

Segons la reflexologia, els peus són el mapa del cos, la part per on es pot *coixejar*, el termòmetre. Però massa sovint es deixen en les mans de l'estètica, el fetitxisme o la moda, i només quan es rebel.len i ens passen comptes per haver-los maltractats o perquè els anys no perdonen, es contemplen en termes de salut. Aleshores és el moment o del callista o de Kurhapies, la mítica marca espanyola que ha donat la volta al món sencer amb les seues creacions especials.

Fundada a Elda, el 1946, per Juan Navarro Oriente, aleshores sabater, la fàbrica Kurhapies fa quaranta-cinc anys que ofereix noves formes de calçar a base de formes i dissenys especials, intentant aplegar comoditat, creativitat i moda.

Fa poc, Kurhapies ha inaugurat una botiga a València dedicada a aquesta marca exclusivament en una zona molt cèntrica de la ciutat. Allà, en un espai molt acollidor, és possible trobar botes de canya alta i amplària especial, obra de la coneguda dissenyadora Sara Navarro, un dels plançons d'aquesta dinastia, i també simples i clàssiques sabates amb empenya i forma més àmplia del que és habitual o una línia fabricada expressament per a dones grans.

Eva Vizcarra

DISSENY

Chanel o la influència nazi

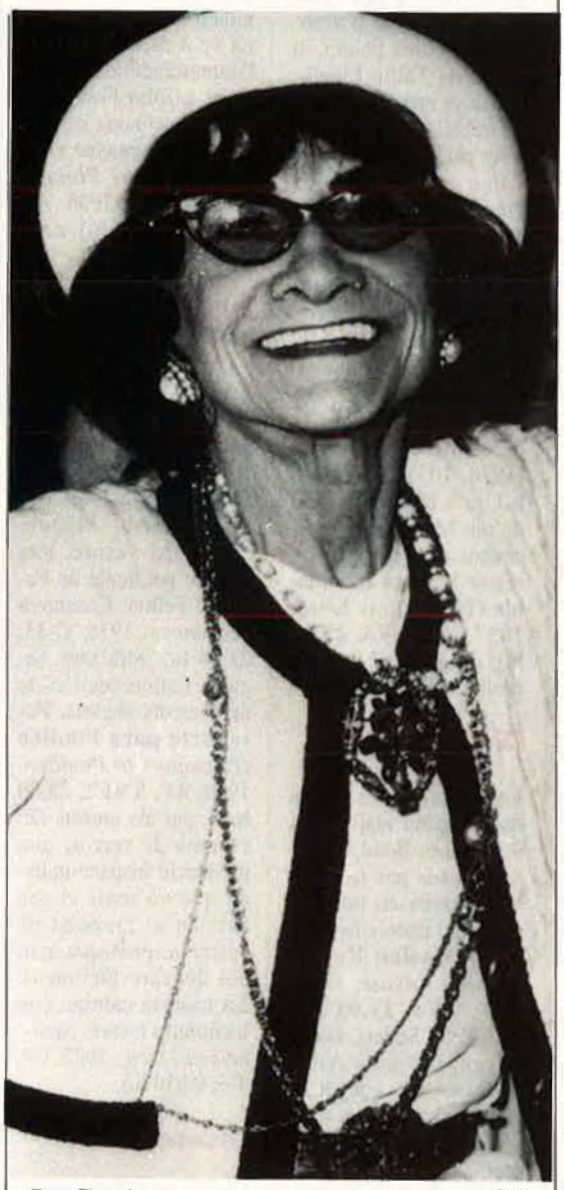
És moda, i això és el que s'esforcen a provar les notables dames d'aquest país. Tot el *clan de les empolainades* pateix la febre que les embogeix i fan ús i abús d'aquesta marca convertida en *status symbol* d'una manera entre desmesurada i en alguns casos, la majoria, desafortunada.

El terme *ser moda* no adularia mademoiselle Chanel; al contrari, serviria per a menysprear-la. El 1939, sense voler reconèixer-ho, ja no era la líder de la moda, hi havia nous rivals que li arrabassaven el tron. Hauria d'inventar la cèlebre frase "la moda passa, l'estil perdura" per a sortir-se'n de la seua pròpia situació. El seu secret per a renovar la inspiració era la intensitat que atorga l'amor: els seus idil.lis va marcar una gran influència en el seu treball. La invenció de les peces esport, la utilització del jersei van ser el regal que va quedar de Boy Capel, el seu primer amor, gran genet i esportista. El gran duc Dimitri de Rússia la va introduir en el gust pel luxe bizantí, i li va oferir una col.lecció de joies que pertanyien a la corona i que ella va reproduir en bijuteria. L'estil anglès i mariner van ser l'herència del duc de Westminster, l'home més ric d'Anglaterra i les colònies, qui li va fer descobrir les delícies de la llana anglesa a bord dels seus iots. De la influència que li va poder deixar la seua relació amb Von Dincklage, no en va fer mai menció; més aviat, va fer tot el possible per encobrir-la.

La seua relació amb el baró Hans Gunther Von Dincklage –oficial alemany de les SS destinat a París per dirigir la Gestapo durant l'ocupació– va començar al poc temps de l'arribada d'aquest a la capital francesa. Chanel era una personalitat considerada d'interès pel fet d'estar relacionada amb influents figures franceses i per ser una oberta simpatitzant de Hitler. Els amics de Chanel van advertir preocupats el risc que corria en fer tan explícits els seus sentiments.

Ja involucrada políticament i sentimental, es va llançar de ple a la seua tasca col.laboracionista. Va acceptar formar part de l'anomenada *operació modellhut*, dissenyada per a obtenir la pau a Europa mitjançant un acord privat entre Alemanya i Gran Bretanya. Hitler deposaria les armes a canvi de la tornada al tron del duc de Windsor, el seu fervent admirador, i d'aquesta manera asseguraria el seu liderat polític en tot Europa. Alemanya veia com a possibilitat fer ús de la vella amistat entre Chanel i el duc de Westminster, qui intercederia davant Churchill. A fi d'aconseguir l'acord Chanel va viatjar a Madrid, on es va entrevistar amb l'ambaixador del Regne Unit.

Evidentment la seua intervenció no va obtenir cap èxit. Quan Chanel en va tornar, París era alliberada per la resistència. Ella va ser detinguda, però va aconseguir escapar a Suïssa, on va estar quinze anys plens d'intranquil.litat i por. El baró i altres col.laboradors de Hitler havien d'afrontar els judicis de Nuremberg. Deu d'ells van ser executats i la resta, condemnats a llargs anys de presó.

Coco Chanel. ARXIU

Chanel, quinze anys més tard, endurida, quasi oblidada i deteriorada físicament per la dependència de les drogues, va tornar a París per presentar una nova col.lecció. Una interminable selecció de vestits sastre, amb estrictes jaquetes, que tornaren a llançar-la a la fama. Caldria preguntar-se si no van ser inspirats pr l'estètica del III Reich.

Sebastián Alcalá

MÚSICA

Retorn a Barcelona de la Filharmònica de Berlín

Els concerts extraordinaris que oferirà els dies 9 i 10 de maig la Filharmònica de Berlín al Teatre del Liceu constitueixen la proposta més destacada de la pròxima campanya concertística barcelonina. Seran el colofó del cicle Palau 100 que ha posat en marxa l'Orfeó Català amb motiu de commemorar-se enguany el centenari de la seva fundació.

El Palau 100 es divideix en dos cicles que porten els noms dels fundadors de l'Orfeó, Lluís Millet i Amadeu Vives. En total seran trenta concerts a través dels quals intervindran, entre altres, formacions de la categoria de la Filharmònica de Leningrad, Philarmonia, Statskapelle de Dresde Simfònica i cor del Bolshoi de Moscou i Academy of Ancient Music. I amb elles directors del prestigi de Giulini, Mutti, Mehta, Maazel, Tilson Thomas, Colin Davis, Dutoit Rozhdesvetnsky i el retorn del nostre Antoni Ros Marbà. Així mateix hi intervindran solistes reconeguts com Christian Zimmerman, Igor Oistrach, Félix Ayo, Spiuvakov i Gavrilov i les formacions de la *casa*, Orfeó Català, Cor i Orquestra de Cambra del Palau de la Música.

Zubin Metha. RAFA GIL

Entre les produccions que s'oferiran cal destacar la del *Requiem* de Verdi amb el retorn barceloní del mític Philarmonia Chorus i l'orquestra del mateix nom dirigits per Giulini.

El cicle Ibercamera configura l'altra columna de l'oferta del concertisme del nivell de projecció internacional més privilegiat. En el conjunt dels dinou concerts d'aquest cicle destaca la nombrosa presència de grans solistes: Galda, Pollini, Gelber, Perlman fent duo amb Bruno Canino, les germanes Labeque, Maria Joao Pires amb Agustín Dumay i d'una forma especial la recuperació barcelonina del violoncel·lista oriental Yo Yo Ma, probablement la proposta més intrínsecament substant de tot el cicle.

Pel que fa a l'aportació simfònica, destaquen sobretot els noms de la Filharmònica Txeca dirigida pel seu titular, Vaclav Neumann, i la Simfònica de la Ràdio de Baviera. També l'Orpheus Chamber Orchestra i així mateix la National Symphony de Washington que clourà la campanya, dirigida per Mstislav Rostropóvitx.

En el capítol de directors i a més dels indicats, cal referir-se a Maazel, que dirigirà la Simfònica de la Ràdio de Baviera; Marriner, que ho farà amb la Simfònica de Cadaqués en el concert inaugural; Swallisch, que dirigirà la Filharmònica de la Scala i Inbal, que conduirà la Simfònica de la Ràio Frankfurt. Entre les produccions cal significar tres simfonies de Mahler –2, 8 i 9–, la primera de les quals comptarà amb interpretació de la Filharmònica Txeca amb el seu propi cor. En definitiva, una programació extensa en quantitat i intensa en qualitat que demanarà una dedicació molt intensa, també en el pla econòmic, dels aficionats barcelonins.

Jaume Comellas

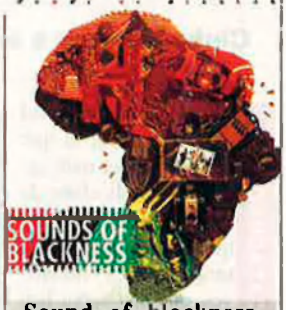
Fontana o la sonata barroca primitiva (Accord) - DDD - Clemencic Consort

La publicació de la major part de l'obra coneguda d'aquest compositor italià, nascut i mort a Brescia, per part del Clemencic Consort i el seu director, René Clemencic, és una tasca encomiable, perquè el trànsit del renaixement al manierisme i barroc continua sent una parcel·la bastant oblidada, tant des del punt de vista musicològic com discogràfic, especialment pel que fa a l'àmbit de la música instrumental.

Giovanni Battista Fontana fou un compositor que va viure entre la segona meitat del segle XVI i 1630, data de la seua mort. De les 18 sonates publicades (única col.lecció que es coneix fins ara), el Clemencic Consort n'ha enregistrat 12. Fontana és considerat un dels compositors italians del barroc primitu que donarà a Itàlia una personalitat pròpia i un prestigi internacional. Fontana representa el naixement de la sonata barroca.

Amb un equip d'intèrprets de luxe, com és el Clemencic Consort, autèntics especialistes dels instruments antics que toquen i de manera personal, amb les flautes de bec, René Clemencic ens demostra que la interpretació de la música antiga no es tan sol una tasca arqueològica, sinó també, una disciplina on l'intèrpret recrea l'obra del compositor, gràcies a les glosses i les improvisacions. Així, la música és un esdeveniment viu, canviant de manera calidoscòpica amb la interpretació.

Francisco Bueno

Sound of blackness. *Perspective Records*. 1991 (LP).

Una obra pràcticament magistral de la música negra, llançada per donar la volta al món des d'un jove segell independent nordamericà i que ve a dir-nos que "el *gospel* és més viu que mai i el seu lloc pot ser tant l'església com la pista de ball". I és que el primer àlbum de Sounds of Blackness enllaça precisament el més profund de la música negra, des del bressol africà fins a les plantacions de cotó, amb les últimes connotacions del *hip hop*.

No debades els promotors d'aquest registre, titulat *The evolution of gospel*, són Jimmy Jam i Terry Lewis, ideòlegs de Perspective Records, productors executius d'aquesta gravació i considerats la parella de productors més inquieta dels EUA dels 80 pel que fa a música de ball. Jam i Lewis són un aval d'or en la taula de mescles de qualsevol enregistrament fonogràfic, si bé l'alquimista major de The Evolution of Gospel és Gary Hines, director de l'enorme orquestra i massa coral que constitueix The Sound of Blackness. Tal i com es pot llegir en els crèdits del disc, en The Sound of Blackness es donen la mà melodies africanes, els cants de treball, el *blues*, els espirituals, el jazz, el *gospel*, el *rythm and blues* i el *rap*. Tot plegat adquireix sentit i realç en les dinou exquisides peces que componen l'àlbum.

J.M. Játiva

Clubs de fans o el seguiment incondicional

CATACRAC

L'ímpacte i l'estímul que ha generat el que és conegut per rock català, té en els clubs de fans una de les conseqüències més explícites. Aquestes iniciatives, que han sorgit ben espontàniament entorn d'alguns conjunts amb una bona trajectòria, tenen la capacitat d'acollir molta jovenalla sensible al nostre rock que s'identifica, especialment, amb una formació musical.

Com a primer exemple representatiu del nombre acceptable de clubs de fans existents trobem els Amics de la Dharma, col.lectiu que aplega una cinquantena dels seguidors més fidels de l'històric conjunt de Sants i que sorgí l'any 90 aprofitant la reaparició de l'Elèctrica, amb el disc *Fibres del cor*, després d'un llarg període d'inactivitat. Subsisteixen a partir d'una quota anual de 1.000 pessetes, que es regula als socis per carta i un carnet, i amb l'edició del material que sols circular pels concerts: samarretes, xapes, pòsters...; material que surt de les reunions que cada dijous a les 6 de la tarda tenen a l'Orfeó de Sants de Barcelona.

Els Pets, apreciat grup del Tarragonès, no pot ser menys i tenen el seu club de fans, nascut pel febrer d'enguany. Com ens comenta un dels promotors, en Xavier García, tot i que encara no disposen de local, ja han aconseguit agrupar uns 180 socis de tot el Principat. Els inscrits paguen unes simbòliques 200 pessetes mensuals.

Ja s'han espavilat i, si fins ara no tenen descomptes per desplaçaments ni entrades, han aconseguit difondre la música d'Els Pets i el seu material peculiar, com les curioses samarretes i els clauers amb preservatiu.

Un dels clubs de fans que sorprèn més, sobretot pels 2.000 associats que té, és el del grup osonenc Sau. Nascut a principi del juny passat, per les cartes que el grup rebia, "entre altres coses, ofereix", tal com ens explica la Sandra Figuera, coordinadora del club, "la inscripció gratuïta amb carnet de soci i la venda d'un dossier del conjunt, més el material típic ".

Altres grups de música també porten el seu seguici: els "universals" Sopa de Cabra, que coordinen quasi 3.000 fans de tot el Principat, paguen una quota reduïda, els Mi-te'ls, amb un club de fans que es dedica a escampar la música de d'aquest conjunt i també a enquestar els seus ferms seguidors.

Per damunt de tot, fidelitat al màxim.

Alex Romaguera

Els Pets. ARXIU

Sopa de Cabra. ARXIU

Sopa de Cabra. El grup de Girona tancarà la gira d'enguany a la seva ciutat amb "un concert singular amb sorpresa extramusical inclosa". Tot plegat tindrà lloc el dia 28 i servirà, també, per commemorar el cinquè aniversari d' aquest conjunt.

Novetats discogràfiques. El conjunt tarragoní Mi-te'ls, que va nàixer l'any 1989 després de desfer-se el grup Estridents, ja té a punt el seu primer llarga durada. Amb el títol *Ni cap ni peus*, hauria de sortir a mitjan octubre, quan Mi-te'ls presentaria públicament aquest primer treball. Hi ha garantida una sòlida base rockera, amb influències de la música garatge i lletres força satíriques i canyoses. D'altra banda, el conjunt de pop-rock de Banyoles I-6, abans dit Isis, publica aquests dies el primer elapé, que té per títol un missatge ben suggerent: *Segueix el joc*. El recull ofereix l'evolució del conjunt a un rock més dur i no tan melòdic. Per fi, Toni Ten ja ha enllestit el seu segon llarga durada en solitari, *Sempre penso en tu*, que evoca un seguit de cançons melòdiques, amb el suport d'un combinat d'electrificació i arranjaments.

Mi-te'ls. ARXIU

AGENDA

Divendres, 27 de set.
—**Sangtraït** al Camp d'Esports de Santpedor (Bages).
—**Kitsch** a Mont-roig del Camp (Baix Camp).
—**La Salseta** a Vallfogona de Balaguer (la Noguera).
—**Sopa de Cabra** i **080** al Palau d'Esports de Sant Feliu de Llobregat (Baix Llobregat).

Kitsch. ARXIU

Dissabte, 28 de set.
—**Sau** a Bell-lloc d'Urgell (Segrià).
—**Els Pets** al Parc Central de Mataró (Maresme).
—**Kitsch** al Mercat de Música de Vic (Osona).
—**Sopa de Cabra i Ja t'ho diré** a les Casernes de Girona.

Diumenge, 29 de set.
—**Follim Follam** a Molins de Rei (Baix Llobregat).

Dilluns, 30 de set.
—**Tomeu Penya** al Prat de Llobregat (Baix Llobregat).

Estiu en NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s|a

EL FINAL DE LA NIT
John D. MacDonald
Seleccions de la Cua de Palla, 116. 208 pàgines

Un segrest i un assassinat, entre d'altres crims, portaran quatre personatges a la cadira elèctrica. L'obra mestra de John D. MacDonald.

EDITORIAL TRES I QUATRE

DRUMCONDRA

Joan Navarro
Narratives 3i4, 30

La primera novel·la de Joan Navarro.

Edicions Proa

REIS, POLÍTICS I ANARQUISTES
Baltasar Porcel
OBRES COMPLETES, 2

Pròleg de Xavier Bru de Sala
Una de les anàlisis més lúcides i més directament informades de l'evolució del país cap a la democràcia, fins a l'establiment de la monarquia parlamentària.

Editorial Empúries

RAMON LLULL

Anthony Bonner
Joves adults. Biografies, 3

La biografia apassionant del gran escriptor, filòsof i científic, el personatge més universal de la nostra cultura.

Edicions BROMERA

NIT DE FOC

Vicent Marquès
Col. L'Eclèctica, 11
256 pàgs.. 950 ptes.

S'han proposat llançar a perdre les falles amb uns assassinats.
PREMI CIUTAT DE VALÈNCIA 1990

curial

OBRES
I. HISTORIOGRAFIA
Miquel Coll i Alentorn

(Pròleg de Joaquim Xicoy, president del Parlament de Catalunya)
"Textos i Estudis de Cultura Catalana". 21
Coedició amb Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

EDITORIAL TRES I QUATRE

VÉNEN A BUSCAR EL SENYOR JEAN

Jean Tardieu
Narratives 3i4, 31

Vénen a buscar el senyor Jean és una petita joia del gènere de les memòries, on aquest gran poeta francès es complau a rememorar alguns moments lluminosos de la seva vida.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

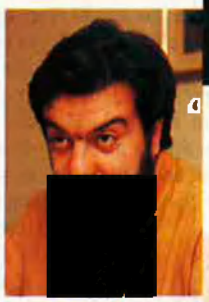
GRAMÀTICA HISTÒRICA CATALANA
Francesc de Borja Moll
Col·lecció Honoris Causa, 8
Més enllà de l'homenatge, l'edició catalana d'aquesta obra és una contribució de pes als estudis actuals de filologia. Una referència de tot punt imprescindible per a la interpretació i el coneixement de la història de la llengua catalana.

VI Premi de Periodisme EL TEMPS

Dotat amb 100.000 ptes.

Josep M. Huertas

Miquel Àngel Villena

Xavier Bru de Sala

Oriol Castanys

El setmanari EL TEMPS convoca la 6ª edició del Premi de Periodisme EL TEMPS, per articles o reportatges inèdits, de temàtica lliure, incloent-hi la investigació periodística.

Aquests articles hauran de constar d'un mínim de sis folis, grandària holandès, escrits a doble espai i no podran excedir dels deu.

El jurat estarà format per:

Josep M. Huertas, Miquel Àngel Villena,
Xavier Bru de Sala i
Oriol Castanys, director d'EL TEMPS,
que hi tindrà veu però no vot.

El lliurament d'originals s'haurà de fer abans del 30 de setembre, a la redacció de València. Av. Baró de Càrcer, 40-13a. 46001 València. Fax: 352 09 83.

L'acte de lliurament dels premis coincidirà amb el dels XX Premis Octubre.

"Alicante a escena" ha reunit des del dia 15 fins al 22 de setembre, per quart any consecutiu, dotze representacions teatrals al parc Morant de la capital alacantina.

Els grups participants són tots alacantins, la qual cosa demostra l'activitat teatral que s'ha anat desenvolupant a la ciutat, i n'hi trobem de tots els gèneres: teatre escolar, el juvenil, sainet valencià, de titelles, universitari...

Destacar la presència del grup **Bambalina Titelles**, que iniciarà la temporada amb una gira per Holanda, oferint el seu últim espectacle, *Quijote*, que es representarà a Amsterdam, Bevervijk i Veenendal.

La Sala Villarroel de Barcelona presenta aquests dies *Lazarillo de Tormes*. Es tracta d'una exhibició de 90 minuts, a partir d'un muntatge i una interessant adaptació de Fernando Fernán Gómez. És l'actor Rafael Álvarez, *el Brujo*, l'encarregat de donar vida al protagonista, que ja ha participat en diferents obres de teatre, com també en sèries televisives —recordeu *Juncal*—.

L'espectacle es va estrenar el 25 d'abril de l'any passat a Alcalá d'Henares, i des del dia 12 d'aquest mes s'ofereix a Villarroel Teatre com a avanç del III Festival de Tardor.

Ballet Víctor Ullate. Els dies 25, 26 i 27 de setembre, a les 21 h. es presenta el ballet de Víctor Ullate al Gran Teatre del Liceu de Barcelona. El programa està format per tres parts: *Allegro Brillante*, amb musica de Txaikovski i coreografia de George Balanchine; *Adagio Hammerklavier*, amb música de Beethoven i coreografia de Hans van Manen, i *Simun*, amb musica de Xostakóvitx i coreografia de Víctor Ullate.

Teatre del foc

TEATRE

***El foc del mar*, del grup Xarxa Teatre de Vila-real.**

Ja comença a ser un tòpic que al País Valencià les formes d'espectacle més consolidades són la dansa contemporània, el teatre infantil i el de carrer. Precisament, en aquest darrer terreny grups com La Burbuja o Xarxa Teatre comencen a gaudir d'un reconeixement que va més enllà de les nostres fronteres i congreguen (el cas de la recent representació de l'obra que ens ocupa a la Pobla de Farnals n'és un bon exemple) al seu voltant centenars d'espectadors disposats a participar-hi de forma activa. També és veritat, però, que es tracta d'una forma de teatre que corre un greu perill: acabar repetint-se. I és que la temptació d'imitar uns models consagrats (fa uns anys era el de les festes més o menys ètniques i exòtiques; més recentment, el dels motlles mediterranis gràcies a Els Comediants) o de repetir espectacle rere espectacle els mateixos recursos, pot acabar duent qualsevol dels grups que s'hi dediquen a un atzucac definitiu.

No és, per sort, aquest el cas de Xarxa: el grup de Vila-real, en efecte, sap com variar els seus plantejaments a cada nou muntatge, buscant sempre un element original que els diferencie substancialment. Així, a *Ibers*, es jugava molt amb un fil argumental molt nítid i es potenciava al màxim la participació dels espectadors més menuts. Al present muntatge, en canvi, ha desaparegut pràcticament la trama argumental i els motius mironians que dominen vestuari i escenografia no permeten fàcils identificacions: igualment, mentre *Ibers* es movia dins un espai delimitat, *El foc del mar* ocupa virtualment una àmplia àrea de la població i s'adreça tant a menuts com a grans.

No significa això que Xarxa siga un grup mancat de característiques pròpies. En efecte: a aquest muntatge, com els anteriors, són perfectament inidentificables una sèrie de constants que, i aquesta és la millor prova de la seua maduresa, es manifesten de forma ben distinta en cada ocasió. Hi destaquen: la recerca en el nostre folklore i l'experimentació pirotècnica. Pel que fa a la primera, és obvi que la presència d'una falla ens situa perfectament en un terreny molt clar; el de la festa fallera, però no entesa com a bona part de la ciutat de València (és a dir, una festa reglamentista i poc participativa) sinó d'una forma oberta a tots.

Xarxa teatre. ARXIU

Molt més interessant em sembla a *El foc del mar* el segon aspecte: i és que si Xarxa continua per aquest camí, d'ací a uns anys caldrà afegir a les històries de l'espectacle un capítol dedicat al teatre pirotècnic. Rescata ací el grup els aspectes més participatius de les festes pirotècniques (encara presents a espectacles com les cordades) i sap, alhora, satisfer el gust valencià pels jocs de formes i colors en els focs artificials. No dubte que amb Xarxa la pirotècnia ha deixat de ser un simple mitjà per a esdevenir un objectiu de recerca estètica i expressiva, gràcies als quals els seus muntatges adquireixen una factura apassionant.

Josep Lluís Sirera

HÀBITAT

El nou mobiliari

La Fira del Moble de València, que enguany tindrà lloc del 26 de setembre a l'1 d'octubre, s'espera que siga, una vegada més, una síntesi del futur del moble.

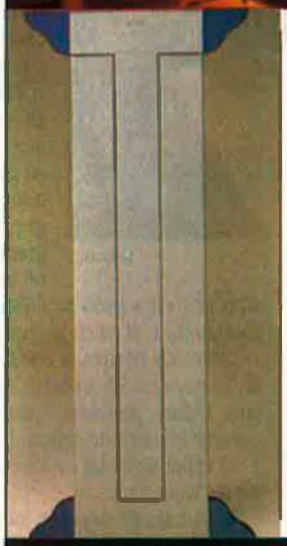
Les seccions que presentaran les seves novetats s'aplegaran en diverses àrees –moble clàssic, moble rústic, moble modern, moble entapissat, moble de jardí DIE–, més il.luminació i articles complementaris.

El protagonisme del moble clàssic i contemporani, torna a tenir, innegablement, un lloc privilegiat en una demanda que és cada vegada més exigent i atenta.

De la gran participació convé destacar la qualitat del disseny promogut, entre altres, per DIE, associació nascuda l'any passat amb el fi de difondre el disseny més avançat del moble contemporani, que enguany té un comitè de selecció format per Carme Alborch, Xavier Mariscal i Luis Adelantado. Aquest comitè s'encarregarà de seleccionar les trenta signatures que aportin realitats noves al mobiliari; que sàpiguen unir utilitat i bellesa i conferisquen al moble no sols les relacions de funcionalitat pròpies de l'objecte sinó també aquells elements que deriven de la naturalesa psicològica i simbòlica de l'entorn; que busquen una perfecta adequació de disseny, confort i comoditat; que creen programes ajustats a cada necessitat, amb formes dinàmiques i traçat simple, però sense perdre ni

ARXIU

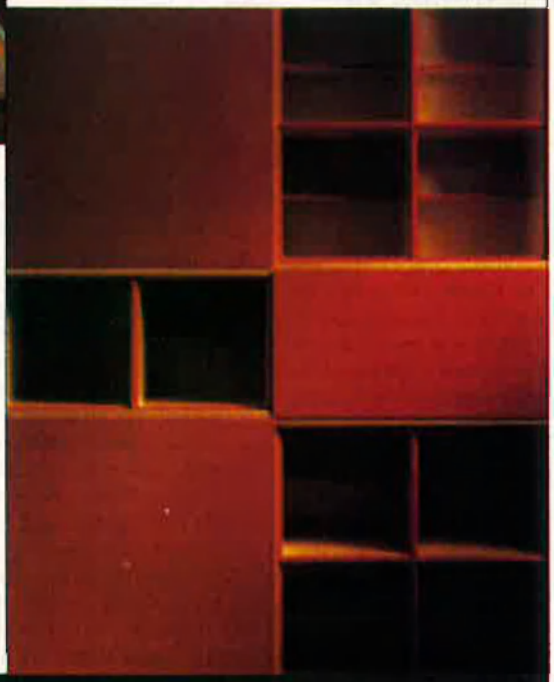

sofisticació ni elegància... com, per exemple, les signatures de Chueca Hermanos, Blai Puig, Andreu Word, Enea, Abakan, Perobell, Punt Mobles, B. Lux, etc...

Les últimes tendències vistes a les fires pronostiquen una unió entre arquitectura i disseny, un retorn a l'estil clàssic a base de models realitzats amb nous materials de primera qualitat, en què la fusta és la reina de tots els materials, combinada amb ferro, pell, marbre...

Prenen força el ferro, els mobles pintats, les ofertes de teles cada vegada més i més completes. Cada moble té la seua autonomia, no es busca el conjunt; cada moble, o cada objecte, té la seua personalitat, que combina amb la dels altres encara que siguen de concepció i material oposats. Així, doncs, la recerca harmoniosa d'un diàleg entre l'alta tecnologia i l'artesania a València del 26 de setembre a l'I d'octubre.

E.T.

Marqués de Cáceres Blanc d'envelliment: 1987. Vinífera: Viura. Celler: Unión Vitivinícola Marqués de Cáceres. Fuenmayor (La Rioja)

Hem reflexionat des d'aquesta columna la bona nova que és que es recuperen els vins blancs envellits i de reserva. Ja es fan de diferents denominacions d'origen, i cellers com el de Marqués de Cáceres aconsegueixen peces de mestria vinícola com el Marqués de Cáceres blanc envellit de 1987, que prompte es posarà a la venda per sort per a tots. El Marqués de Cáceres blanc de criança es un vi suau, fi, de color or, molt límpid i amb esclats brillants d'or vell. Té una flaire esquisida i molt elegant que recorda un gra de raïm madur amb sensacions fruitoses. Al tast és fi i acaronador com la seda. Aquest vi és certament inoblidable, el seu equilibri és perfecte (grau acohòlic, acidesa, sucre) i és tota una gran mestria enologica. La textura d'aquest vi recorda que val la pena acompanyar-lo amb un *foie de Perigord*. La textura en aquest tipus de vi és una part fonamental de la seua qualitat i personalitat, i per aconseguir la millor sensació d'aquesta característica és necessari que al vi blanc se li done l'envelliment en la fusta justa ni més ni menys, i que les bótes siguen de la millor qualitat: roure llemosí, que és el que ha fet Marqués de Cáceres. Un vi fet amb gran estil.

Joan C. Martín

GASTRONOMIA

14 anys de professionalitat

Restaurant La Petxina. Passeig de la Petxina. València. Tancat diumenges. Salons privats amb jardí.

Yolanda Iturraspe té, a banda d'un cognom que ens fa rememorar velles glòries futbolístiques –el seu pare va pertànyer a la *davantera elèctrica* del València F.C.–, un gust per la cuina que li ve des de temps que ni ella recorda.

Amiga de tots els que han volgut regalar-se el paladar amb els seus fogons, ens confessa que va pensar en el negoci de la restauració senzillament perquè li agrada el bon menjar, i com que li agrada, va convertir un gust en un ofici, i va decidir obrir aquest negoci "amb una nevera i una cuina domèstica", per als amics, i sense obrir al migdia –parlem de l'època d'una democràcia acabada d'estrenar–. Ara, han hagut de fer una ampliació, i no només els amics visiten el seu negoci, també ho fa una fidel clientela que ha fet que Yolanda decidira obrir també al migdia.

Amb una cuinera nascuda a les portes de Sierra Morena, Juana Pina, que ha donat a la casa el toc una mica més sofisticat, i s'ha convertit en insubstituible per a Yolanda, i l'ajuda inestimable al menjador de Pedro Romero, La Petxina s'ha convertit en el marc idoni per a conferències de premsa, dinars de negocis, actes culturals, o, senzillament el menjar d'amics.

RAFA GIL

A més del privilegi d'estar a l'ombra del jardí botànic, de tenir un menudet jardí interior ple de plantes, i uns quants salons privats que fan les delícies de tots els que necessiten la intimitat com a instrument per a negociar, confabular... La Petxina gaudeix d'una decoració serena i relaxada, amb una col·lecció de cartells de pintors europeus, entre els quals, és clar, trobem Andreu Alfaro –Yolanda està casada amb el seu fill, Andrés Alfaro Hoffmann, i d'ell són les cartes per als vins del menjador i la decoració–.

Ens adeliten amb un plat, que amb els seus ingredients, figues amb anxoves, es converteix en un dels reis de la cuina i la cultura mediterrània, un arròs negre, negre de veres, amb els grans solts i sencers, dels que ja no es troben. I l'allipebre de rap amb una salsa prou perillosa per a aquells que tinguen contraindicat el pa en la seua dieta.

Quant als postres, a banda dels clàssics en tot el ram de la restauració, trobem, ¡oh sorpresa!, postres casolans. Gelats, pastissos, semifreds... Personalment us recomane el pastís de nabius, i el gelat de maduixa.

El celler és variat i correcte, amb catalans, riojas, propis de València...

En fi, catroze anys són tot un rècord en aquest negoci, però si ho són amb qualitat i bon gust, no tenen preu.

Lola Carrasco

Gaspatxo de meló

1/2 quilo de meló
1 tomaca madura
1/2 pebrot italià
2 grans d'all
1/2 cogombre
1/4 de ceba
un gotet d'oli
dues cullerades de vinagre
sal al gust

Tot plegat es tritura. Es pot adornar amb uns talls de pernil utilitzant com a recipient la mateixa corfa del meló.

Allipebre de rap

Quatre tallades de rap per persona
1 cullerada de pimentó
2 cullerades de farina
Un picada de :
—3 grans d'all
—2 vitets
—50 grs. de cacaus
—julivert
—una mica de sal

Es trosseja un quart de quilo de creïlles i se sofrigen en oli.

S'hi afig una cullerada de pimentó i dues de farina, i a continuació la picada i 1/4 de litre d'aigua. Es deixa coure deu minuts, s'hi afig el rap i es deixa coure deu minuts més.

RAFA GIL

	1 G	2 O	■	4 E	5 H	6 J	7 N	8 F	9 L	■	11 A	12 K
■	14 N	15 H	■	17 N	18 E	19 C	20 Q	21 D	22 G	■	24 D	
25 M	■	27 B	28 P	29 H	30 L	31 B	32 J	33 K	■	35 J	36 M	
■	38 J	39 O	40 C	41 H	42 I	43 A	44 P	45 E	46 Q	■	48 A	
49 G	50 P	51 B	52 N	53 K	54 I	55 O	■	57 K	58 C	59 M		
61 M	62 Q	63 F	■	65 J	66 M	67 A	68 L	■	70 N	71 E	72 F	73 O	74 M	75 C	
77 D	78 H	79 Q	80 B	81 J	■	83 D	84 L	85 Q	86 F	87 O	■	89 G	90 I	91 C	
93 I	94 N	95 A	96 P	97 G	■	99 C	100 I	101 E	102 M	103 B	104 J	105 H	■	107 E	
109 K	110 G	111 C	■	113 A	114 H	115 N	116 D	117 K	■	119 O	120 F	121 A	122 L	123 I	124 D
■	126 L	127 F	128 D	■	130 B	131 E	132 P	133 G	■	135 I	136 O	137 K	138 F	139 B	140 L

EROGRAMA

Aquest **Erograma** es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text desconcertant.

Anna Maria Genis d'OLISSIP

43	48	121	95	11	67	113

A. Bruts.

130	31	80	139	27	103	51

B. El circ més roma.

40	91	19	75	99	58	111

C. El pal més esmolat de la baralla.

124	21	128	77	116	24	83

D. Esvelta i envejada per totes les fo-ques.

71	107	18	4	45	101	131

E. Pi petit, sense connotacions fàl.li-ques.

138	72	86	127	8	120	63

F. Esquivar a capa i espasa.

110	1	49	133	22	89	97

G. Contenidors i sostenidors de la cul-tura.

41	78	29	105	114	5	15

H. Fa la feina dels fal.lus vibrants de plastic.

54	135	93	100	90	42	123

I. Inaudit.

38	104	6	65	35	32	81

J. La casa que féu famós el malaurat Mi-chael Landon.

12	137	117	57	109	53	33

K. No passes la prova del nou.

140	9	84	30	122	126	68

L. Lacte de tirar la canya a l'aigua per pescar.

74	66	59	61	25	36	102

M. Allò que més agrada als masoquis-tes.

14	94	7	70	115	52	17

N. Introducció de paperetes per la ra-nura vidriosa.

39	87	55	73	2	119	136

O. El mal de cap més culpable.

28	44	50	132	96	

P. L'esport més fred malgrat els seus moviments suggeridors.

85	62	20	79	46	

Q. Bassiols.

¿DE QUI PARLA EN MAX?

Solucions: TEXT OCULT: "La platja es va omplir de sengyors en preciosos biquinis per mor d'una aposta folla entre els socis solters i els socis ca-sats del club nàutic". **MOTS:** A-Obscens. B-Collseu. C-Espases. D-Silfide. E-Pimpoll. F-Torejar. G-Llibres. H-Consola. I-Insòlit. J-Pradera. K-Sus-pens. L-Canyada. M-Turment. N-Votació. O-Ressaca. P-Esquí. Q-Tolls. **JEROGLÍFIC:** Los Manolos. (Tot capgirat: Sol, Ona, M, Sol).

OPINIÓ

Fi de temporada

La situació de l'URSS preocupa, entre altres coses perquè no se sap ben bé fins a quin punt són encara vàlides les sigles que acabo d'utilitzar. Allò que ja sembla segur és que l'hivern que s'ascosta agreujarà encara més els problemes de les repúbliques soviètiques en fase de liquidació. Es temen grans privacions, i fins i tot es parla de fam.

A la resta del món –que també passa les seves angúnies– es reben amb estupefacció notícies tan extraordinàries com la de la venda de l'estació espacial MIR. La Glavkosmos, l'agència soviètica de l'espai, ha fet l'oferta amb un preu de sortida molt enraonat: 700 milions de dòlars la peça, de mida natural i amb garantia d'autenticitat en tots els detalls. En una època d'inflació generalitzada, 700 milions de dòlars no són pas una xifra escandalosa per a un model selecte, d'una tecnologia que els mateixos competidors consideren de primera classe. Sembla que la NASA, l'agència nord-americana de l'espai, s'ha mostrat molt interessada en la compra.

L'estació MIR ja fa cinc anys que fou posada en òrbita i continua giravoltant amb un èxit remarcable. I ara resulta que serioses dificultats econòmiques fan perillar l'empresa, i la Glavkosmos reconeix que no podrà fer front a les despeses dels seus programes espacials si no compta amb més recursos.

M'imagino que els astronautes que tripulen la MIR deuen estar ben amoïnats. Suposo que estan assabentats del que succeeix a la Terra perquè –si no ens han mentit– compten amb uns mitjans de comunicació de gran eficàcia. El dubte que els diners es puguin acabar i que no n'hi hagi prou per fer-los baixar i tornar-los a casa ha de ser terrible.

Tot plegat té un aire de liquidació per fi de temporada. O més exactament: per canvi de negoci. Un gran rotatiu en llengua anglesa va publicar una caricatura, on es veia el famós mausoleu de Lenin desmantellat i convertit en una hamburgueseria.

S'ha acabat també, si no s'hi troba remei, un gènere literari que havia aconseguit una gran acceptació: la dels espies que arribaven del fred. Tenia uns estereotips, unes calcomanies tan encastades a l'esperit dels lectors, que ara hi haurà una certa sensació d'orfandat. ¡Era tan còmode tenir sempre a mà un mapa on els bons i els dolents hi figuraven amb colors distints! Per als guions de pel.lícules i els arguments de novel.les, era una cosa molt pràctica. S'ha produït un buit que qui sap com l'omplirem.

Pere Calders

¿Serbis contra serbis?

Els estats europeus tenen una ocasió magnífica per a carregar-se els seus enemics naturals, que són les nacions, amb el cas de Sèrbia contra Croàcia, i no ho fan.

Tot allò que els indocumentats de primer moment van començar a dir contra les nacions de l'URSS i que després van deixar de dir perquè van creure que aquestes nacions suprimien el seu enemic, que es pensen que és l'autoanomenada esquerra (perfectament documentats, fan confondre l'esquerra amb tot, tret d'allò que és l'única esquerra pura i dura: la llibertat), tot allò ho podrien dir ara contra dues nacions que es maten de totes les maneres imaginables.

I en canvi, cap estat europeu no ho diu. Parlen poc, actuen tard i com a màxim ho faran arrossegats per *la imatge* que ha de donar una Europa que es vol *forta*. ¿Perquè els estats europeus no aprofiten el mal exemple que donen les nacions sèrbia i croata per carregar-se els nacionalisme, ara sí? Perquè els estats europeus no són ni més ni menys que *nacions* sèrbies: agressives, agressores, imperialistes, expansionistes, que del fanatisme i la intolerància en diuen unitat i que per mantenir i eixamplar han estat capaces de matar, degollar, afusellar, ocupar, robar i sembrar de sal els territoris d'aquestes nacions, les seves particulars Croàcia. França amb Bretanya, Catalunya, País Basc, Alsàcia, Còrsega i segur que me'n deixo. Les Croàcies de la sèrbia Espanya ja ens les sabem (si us plau no ens deixem Andalusia, la nació andalusa: per aquí el fotrem). Itàlia, Gran Bretanya... Encara que se n'hagin adonat tard –no són perfectes– ara saben que una d'aquestes *províncies*, Sèrbia, resulta que a qui s'assembla no és a Croàcia, sinó a cadascun d'ells mateixos. I el problema que se'ls presenta és aquest: per solucionar el cas Sèrbia-Croàcia haurien de parar els peus a l'agressor, que és Sèrbia. I per tant s'haurien de parar els seus a ells mateixos, si realment volen una Europa lliure, unida i en pau. Perquè l'enemic d'una Europa unida no són les nacions, sinó els estats fins ara existents. Una unió política seriosa no la faran un grup de sanguinàries, expansionistes, salvatges, egoistes conegudes com Sèrbia, Espanya, França, Itàlia, Regne Unit... Al contrari: la lògica i la realitat ens indiquen que els pitjors enemics d'un estat europeu únic, és a dir, d'una única organització europea eficaç, són les úniques organitzacions eficaces, sanguinàriament eficaces, que hi ha ara, que són els estats actuals i que, matemàticament, amb una Espanya unida haurien de desmuntar-se.

Ramon Barnils

El 'timo' de l'acadèmia

L'Ajuntament de València, o si més no amb el seu nom, ha començat a implantar l'ortografia de la "Real Academia de Cultura Valenciana" en les parades d'autobusos, com amb anterioritat havia fet amb els impresos del Palau de la Música com a banc de proves i com demà haurà fet, si a qui correspon no hi posa remei (i no sembla disposat a fer-ho), amb la totalitat de les competències de rètol i escripura municipal, que, per sort, sempre seran escasses perquè la llengua estàndard de València continua sent el castellà.

En el moment de perfilar aquestes ratlles no hi ha notícia sobre si la iniciativa prové de la màxima autoritat municipal, Rita Barberà, o si, per contra, és a instàncies del tinent d'alcalde, González Lizondo. Ningú no n'ha reivindicat l'autoria. Si l'acció s'origina en l'alcaldessa, les intencions que va declarar de no apartar-se de la normativa en ús poden considerar-se una maniobra de distracció. I si ve directament del cabdill d'UV, que és el defensor acèrrim de l'invent, és que l'alcaldessa no pinta fava. En qualsevol dels dos casos la situació és doblement incòmoda per a Rita Barberà.

A pesar del meu escàs entusiasme monàrquic, la cap de llista del PP s'acaba d'involucrar amb total complicitat en una maniobra d'estafa a la Casa Real, perpetrada en el seu dia per qui sap quin dels assessors que va informar favorablement perquè la corona adjudicara el distintiu de reialesa a una associació il·legal i de nul·la autoritat en la matèria. Des de les pàgines d'aquest setmanari s'ha insistit en diverses ocasions –i les proves estan a disposició dels interessats– que la "Real Academia de Cultura Valenciana" no figura inscrita en el registre d'associacions de la Conselleria d'Administració Pública, que és on s'havia d'haver regularitzat la seua existència.

Potser és que l'excel·lentíssima està per la república i el rififí.

Miquel Alberola

Wolf

Experimento una fascinada debilitat per Marcus Wolf, l'ex-cap dels serveis secrets de la RDA. L'origen d'aquesta debilitat és literària, perquè ha estat John Le Carré el que ha fet comprendre que els espies son els herois més emblemàtics del segle XX; un segle dominat per la figura mítica d'Hermes i no per la de Prometeu, tan típica del segle XIX. Difícilment hi ha millor encarnació d'Hermes que Wolf. Quan Le Carré el va transmutar en Karla, el cap de l'espionatge enemic, va saber trobar-li les tres qualitats que Wolf evidentment atresorava, el servei a la causa, la manca d'escrúpols i sobretot un passat intel.lectual que el convertia en definitivament perillós, perquè sabia millor que ningú com poder fascinar els agents cultíssims de l'espionatge anglès que es movien enmig de la grisor i l'estupidesa. Però allí on Wolf es va demostrar insuperable era en la fraternal lluita contra els serveis d'espionatge de la RFA, que van ser sistemàticament humiliats per ell durant tres dècades. L'acte d'arribar a col.locar un agent propi com a secretari particular del primer ministre Willy Brandt, mereix passar a l'antologia de l'espionatge considerat com una de les belles arts. També va ser fantàstica la intuïció d'invertir la formula –més que tronada– de Mata Hari. Enlloc de posar en funcionament dones fatals, Wolf va inventar el contrari, agents masculins que seduïen les secretàries dels alts càrrecs del govern alemany.

Amb els canvis polítics Wolf ha mostrat un gran olfacte de supervivència, digne del millor successor de Talleyrand. La seva estudiada primera aparició pública va ser com a orador en la gran manifestació contra Honecker dies abans de la caiguda del mur. Davant de la incredulitat de molts, Wolf va difondre la seva activitat opositora al règim totalitari. Va anar guanyant credibilitat, però en comprovar que la unificació anava que volava, va marxar a Moscou conscient que el govern de la RFA l'odiava massa per a no fer-li pagar les humiliacions.

Ara, tement que un dia d'aquests Eltsin l'enviés amb enbolcall de regal a Kohl a canvi d'uns quants milions, ha marxat a Àustria, on ha entrat com els bons espies, amb el nom autèntic i el passaport en regla. Els alemanys en volen l'extradició però no poden. Però hi ha símptomes que Wolf acabarà triomfant: el noticiari de màxima difusió de la televisió alemanya en feia l'altre dia una biografia i en destacava sobretot la seva activitat opositora. ¿Preparen els alemanys el terreny per a un pacte públic i digne? Probablement sí. Però tractant-se de Wolf ¿no els convidria investigar entre el personal de la televisió alemanya? Els espies mai no dormen.

Jordi Balló

CONTRAPUNT

Aprendre alemany

Jo vaig arribar a aprendre una mica d'alemany, ja fa molts anys, massa anys, pel sistema proletari-experimental. Consistia a penjar-se una motxilla a l'esquena, combinar el tren i l'autostop, arribar a la ribera del Rin, per la banda de Düsseldorf, i passar-se un estiu sencer treballant en una fàbrica. Després, repetir l'operació l'estiu següent, i llestos. Feia dotze hores de dilluns a divendres en companyia de la classe obrera local, i els caps de setmana estudiava gramàtica i llegia la premsa amb diccionari. També ajudava l'assistència a les cerveseries i alguna relació personal escadussera. En resum –si descomptem la gramàtica i el diccionari–, la mateixa manera com van aprendre a dir *Guten Morgen* alguns milions de "treballadors invitats" italians i espanyols els primers anys seixanta. Els turcs van ser "invitats" després. Jo vaig aprendre alemany, doncs, per conèixer una mica de món, per fer unes pràctiques d'immersió en la vida proletària, i a fi de poder llegir Karl Marx en la llengua original, perquè llavors intentava fer una tesi –que la universitat de València no considerà oportú acceptar– sobre l'obra de joventut del patriarca. De passada, vaig col.laborar, modestament i breu, a l'imparable progrés de la indústria i el comerç de la República Federal.

Després, ha passat una cosa ben curiosa: que a mesura que la indústria i el comerç de la RFA esdevenia més i més imparable, els qui sabíem una miqueta d'alemany –inclosos els proletaris, eventuals o permanents, retornats a casa– l'hem anat oblidant. L'alemany va desaparèixer de la meua pràctica habitual, llegida i parlada, tal com va desaparèixer quasi íntegrament dels instituts i de les universitats de la major part d'Europa, siga per la imposició del rus als països de l'est, siga pel domini de l'anglès als de l'oest. També és veritat que al francès li ha passat una cosa semblant, però això no li importa realment a ningú, excepte als mateixos francesos. ¿Què havia passat? Que Alemanya havia eixit de la guerra reduïda, políticament anul.lada, culpable i moralment destrossada. Que la imatge d'una Alemanya Gran era la que n'havia donat la barbàrie metòdica dels nazis. Que la gran cultura humanística, científica, artística i literària alemanya havia quedat de sobte sepultada entre les ruïnes. I que l'anglès imperial ocupava veloçment tot l'espai disponible, dins i fora de les fronteres de l'OTAN. En fi, que l'alemany havia passat de ser una de les dues o tres grans llengües universals de la ciència i de les lletres, a ser un idioma local, mig arraconat en un extrem de l'occident d'Europa. Com Alemanya mateixa: un país en l'extrem d'"Europa" (Europa volia dir OTAN i Mercat Comú), en la frontera oriental amb l'enemic exterior.

I ara s'ha acabat tot això. Hi ha qui té por, i no ho dissimula, de la nova magnitud dels alemanys. Hi ha qui no suporta veure'ls instal.lats al centre mateix d'Europa i no en un marge, com el poder de més volum del continent, una cosa com el mateix volum físic del canceller Kohl enmig dels seus col.legues. Tenir por de la centralitat alemanya a Europa és com tenir por del naixement del sol per l'orient. Alemanya *és* el centre d'Europa, i això és així encara que se n'hagués perdut la memòria,... perquè ja no recordàvem que, a l'altra banda, hi havia una altra mitja Europa. La Germània *sempre* ha anat des de les costes del Bàltic fins als límits d'Itàlia. Sempre, des que Carlemany –que no era "francès" en el sentit modern de la paraula, sinó germànic– va ser coronat emperador romà el dia de Nadal de l'any 800. No tornarà l'Imperi Romano-Germànic, evidentment, ni els mil principats autònoms que anaven escampant pobladors fins a Sant Petersburg i al Volga, ni el regne de Prússia i l'Imperi dels Habsburg. Ni tornarà l'obsessió militar del Segon Reich de Bismarck, i menys encara la del Tercer. Els alemanys són ara, com han estat durant molts segles, una gent pacífica –constitucionalment més pacífics que molts altres pobles europeus–, bevedors de cervesa, que van per feina i si pot ser ben feta, satisfets de la vida, amb diners per gastar,... i amb ganes d'invertir-los i de fer negoci fins als Urals i més enllà, que és el que espanta els altres negociants no tan eficaços. De moment, són els únics que estan abocant cabassades de marcs a Rússia, Polònia, Hongria o Txecoslovàquia. Allà on els altres tenen por de posar un franc, una lliura o un dòlar, i després es queixaran dels "designis hegemònics".

Déu me'n guard de passar per filogermànic, ni per filofrancès, filoanglès ni filo-res. Simplement, veig les coses com van, comprove com han anat durant molts segles, i em faig una idea de com és probable que vagen a partir d'ara. Veig que Alemanya *no pot evitar* ser el centre d'Europa, ser el país més gros, important i ric, i influir decisivament en aquella meitat oriental del continent que els "occidentals" encara ignoren en la pràctica. De manera que, vist això, i per respecte profund a una cultura gloriosa, m'he decidit finalment a tornar a estudiar alemany. El vaig deixar, fa prop de tres dècades, en un estat prometedor, entre fàbrica i gramàtica. El vaig abandonar a un destí de llengua oblidable i supèrflua. Em vaig equivocar. I ara voldria rescabalar-me'n amb el plaer de la reconciliació.

Joan F. Mira

NOVETATS EDITORIALS

La impremta valenciana

Una fita històrica –el naixement de la impremta a València– serveix de partida per a una rica exposició monogràfica sobre les arts gràfiques i el llibre, amb la col·laboració de diversos especialistes.
Ha estat Premi Nacional com a millor llibre editat en 1990, dins la modalitat d'obra general i de divulgació.
P.V.P.: 5.000 ptes (IVA inclòs)

Les vistes valencianes d'Anthonie van den Wijngaerde (1563)

Aquesta obra, confeccionada a partir dels dibuixos de l'holandés Anthonie van den Wijngaerde, amb textos de diversos investigadors, sota la direcció del professor Vicenç M. Rosselló, constitueix un testimoni d'incalculable valor que mostra la vida de distintes ciutats valencianes durant l'època foral.
Ha estat Premi Nacional com a millor llibre editat en 1990 dins la modalitat d'obra tècnica d'investigació i erudicció.
P.V.P. : 4.000 ptes. (IVA inclòs)

LLIG. Llibreria de la Generalitat

Nom i Cognoms .....
Empresa/Entitat ..... C.I.F./D.N.I. .....
Adreça .....
Localitat ..... C.P. .....

Desitjaria rebre les següents publicacions editades:

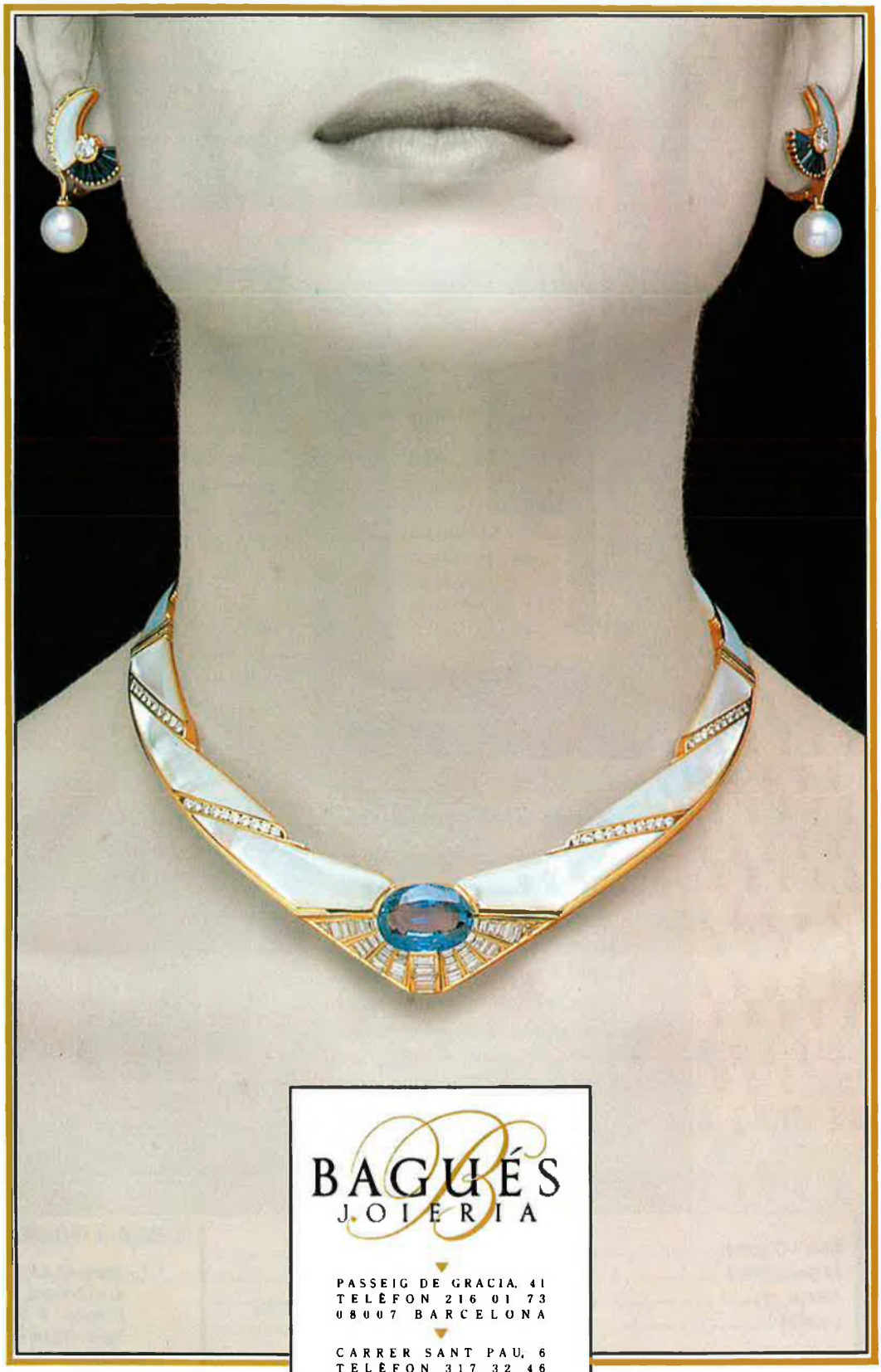
Títol	Núm. Exemplars	Preu unitari IVA inclòs	Ptes.

FORMES DE PAGAMENT

☐ Adjunte taló a nom de LLIG. Llibreria de la Generalitat.
Pl. Manises, 3. 46003 València.
Telèfon (96) 386 61 70.

☐ Adjunte justificant de transferència bancària al compte corrent:
Núm. 3110.200.000030/2
Caixa d'Estalvis Provincial d'Alacant i València.

Data i signatura

BAGUÉS
JOIERIA

PASSEIG DE GRACIA, 41
TELÈFON 216 01 73
08007 BARCELONA

CARRER SANT PAU, 6
TELÈFON 317 32 46
08001 BARCELONA

EL REGULADOR BAGUÉS
RAMBLA DE LES FLORS, 105
TELÈFON 317 19 74
08002 BARCELONA